
GMINA RYJEWO

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

**ZAŁĄCZNIK NR 1, NR 2, NR 3 DO UCHWAŁY NR XLII/295/10
RADY GMINY RYJEWO Z DNIA 27 KWIETNIA 2010R.
W SPRAWIE UCHWALENIA STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY RYJEWO**

R O K Z A Ł O Ż E N I A 1989

BIURO UL. GROTTGERA 26/3 · 80-311 GDAŃSK
spółka z o.o. TEL./FAX (48)(58) 554-84-40
URBANISTYCZNE

N I P 584-020-36-47

R E G O N 008049023

K R S 0000093085

KAPITAŁ ZAKŁADOWY 84.000 zł

Tel/fax (58) 554-84-40

tel. (58) 520-92-22, 520-92-23

Mail: urbppp@ppp.gda.pl

www.ppp.gda.pl

K W I E C I E Ń 2 0 1 0 R .

**PROJEKT STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO GMINY RYJEWO**

- opracowany na podstawie Uchwały nr XVII/129/2008 Rady Gminy w Ryjewie z dnia 7 lutego 2008 r., w sprawie przystąpienia do sporządzenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Ryjewo.

ZESPÓŁ AUTORSKI

Projekt studium wykonany został w latach 2008-2009 we współpracy z Wójtem Gminy Ryjewo oraz Urzędem Gminy w Ryjewie przez zespół autorski Biura Urbanistycznego PPP sp. z o.o. w Gdańsku w następującym składzie:

- Główny projektant: mgr inż. arch. Aleksandra Piskorska
- Współpraca:..... mgr Daniel Chałupnik
- Inżynieria:..... mgr inż. Michał Ruth, mgr inż. Marta Lisowska
- Opracowanie ekofizjograficzne: mgr inż. Matylda Piskorska, mgr Katarzyna Marczuk

Prognoza oddziaływania na środowisko do projektu zmiany studium została opracowana w 2009 r. przez zespół w składzie:

- mgr inż. Matylda Piskorska
- mgr Katarzyna Marczuk
- mgr inż. arch. Aleksandra Piskorska
- mgr inż. Michał Ruth

ZAWARTOŚĆ OPRACOWANIA**SPIS TREŚCI**

WSTĘP.....	8
OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY.....	11
CZĘŚĆ I - SYNTEZA UWARUNKOWAŃ.....	13
1. Uwarunkowania zewnętrzne.....	14
1.1. Położenie w strukturze funkcjonalno – przestrzennej województwa.....	14
1.2. Rola w sieci osadniczej.....	14
1.3. Infrastruktura transportowa.....	14
1.4. Infrastruktura techniczna.....	15
2. Uwarunkowania wewnętrzne.....	16
2.1. Główne funkcje na obszarze gminy Ryjewe.....	16
2.1.1. Rolnictwo, rolnicza przestrzeń produkcyjna.....	16
2.1.1.1. Struktura użytków.....	16
2.1.1.2. Struktura wielkości gospodarstw rolnych.....	16
2.1.1.3. Warunki glebowo rolnicze.....	16
2.1.1.4. Kierunki produkcji rolnej.....	17
2.1.2. Gospodarka leśna, leśna przestrzeń produkcyjna.....	17
2.1.3. Działalność gospodarcza.....	17
2.1.4. Turystyka.....	18
2.2. Warunki i jakość życia mieszkańców.....	19
2.2.1. Wyposażenie w usługi publiczne.....	19
2.2.2. Rekreacja i wypoczynek.....	19
2.2.3. Inne usługi.....	20
2.2.4. Komunikacja publiczna.....	20
2.3. Charakterystyka i stan środowiska przyrodniczego.....	20
2.3.1. Warunki geomorfologiczne i rzeźba terenu.....	20
2.3.2. Budowa geologiczna.....	21
2.3.3. Zasoby wodne.....	21
2.3.4. Warunki glebowe.....	22
2.3.4. Warunki klimatyczne.....	23
2.3.5. Jakość powietrza.....	23
2.4. Diagnoza stanu istniejącego.....	24
CZĘŚĆ II - KIERUNKI ROZWOJU GMINY RYJEWO.....	28
1. Cele rozwoju gminy.....	29
1.1 Strategia rozwoju gminy Ryjewe.....	29
1.2. Plany Odnowy Miejscowości.....	32
2. Kierunki zmian w strukturze funkcjonalno przestrzennej.....	33
2.1. Strategiczne kierunki rozwoju gminy.....	33
2.2 Struktura sieci osadniczej.....	33
2.3. Kierunki zmian w przeznaczeniu terenów.....	34
2.3.1. Kierunki rozwoju osadnictwa.....	34
2.3.2. Kierunki rozwoju funkcji związanych z działalnością gospodarczą.....	35
2.3.3. Kierunki rozwoju turystyki.....	35
2.3.4. Odnawialne źródła energii.....	36

2.3.4.1. Energetyka wiatrowa.....	36
2.3.4.2. Inne odnawialne źródła energii.....	37
2.3.5. Powierzchniowa eksploatacja kopalin.....	38
2.3.5.1. Surowce naturalne.....	38
2.3.5.2. Zasady powierzchniowej eksploatacji kopalin.....	38
2.4. Kierunki rozwoju poszczególnych wsi.....	39
2.4.1. Ryjewo.....	39
2.4.1.3. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej i zagospodarowaniu terenów.....	41
2.4.2. Mątowskie Pastwiska.....	42
2.4.2.1. Charakterystyka miejscowości, stan zainwestowania.....	42
2.4.2.2. Dziedzictwo kulturowe, zabytki.....	42
2.4.2.3. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej i zagospodarowaniu terenów.....	43
2.4.3. Barcice.....	43
2.4.1.1. Charakterystyka miejscowości, stan zainwestowania.....	43
2.4.3.2. Dziedzictwo kulturowe, zabytki.....	44
2.4.3.3. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej i zagospodarowaniu terenów.....	45
2.4.4. Benowo.....	45
2.4.4.1. Charakterystyka miejscowości.....	45
2.4.4.2. Dziedzictwo kulturowe, zabytki.....	45
2.4.4.3. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej i zagospodarowaniu terenów.....	47
2.4.5. Borowy Młyn.....	48
2.4.3.1. Charakterystyka miejscowości.....	48
2.4.5.2. Dziedzictwo kulturowe, zabytki.....	48
2.4.5.3. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej i zagospodarowaniu terenów.....	49
2.4.6. Jałowiec.....	49
2.4.6.1. Charakterystyka miejscowości.....	49
2.4.6.2. Dziedzictwo kulturowe, zabytki.....	49
2.4.6.3. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej i zagospodarowaniu terenów.....	50
2.4.7. Jarzębina, Szkaradowo.....	50
2.4.7.1. Charakterystyka miejscowości.....	50
2.4.7.2. Dziedzictwo kulturowe, zabytki.....	50
Jarzębina.....	50
Szkaradowo.....	51
2.4.7.3. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej i zagospodarowaniu terenów.....	51
2.4.8. Rudniki.....	52
2.4.8.1. Charakterystyka miejscowości.....	52
2.4.8.2. Dziedzictwo kulturowe, zabytki.....	52
2.4.8.3. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej i zagospodarowaniu terenów.....	52
2.4.9. Mątki.....	53
2.4.9.1. Charakterystyka miejscowości.....	53
2.4.9.2. Dziedzictwo kulturowe, zabytki.....	53
2.4.9.3. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej i zagospodarowaniu terenów.....	53
2.4.10. Pułkowice.....	53
2.4.10.1. Charakterystyka miejscowości.....	53
2.4.10.2. Dziedzictwo kulturowe, zabytki.....	53
2.4.10.3. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej i zagospodarowaniu terenów.....	54

2.4.11. Straszewo, Wiszary	54
2.4.11.1. Charakterystyka miejscowości	54
2.4.11.2. Dziedzictwo kulturowe, zabytki.....	55
2.4.11.3. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej i zagospodarowaniu terenów	56
2.4.12. Klecewko.....	56
2.4.12.1. Charakterystyka miejscowości	56
2.4.12.2. Dziedzictwo kulturowe, zabytki.....	56
2.4.12.3. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej i zagospodarowaniu terenów	57
2.4.13. Watkowice Małe.....	57
2.4.13.1. Charakterystyka miejscowości	57
2.4.13.2. Dziedzictwo kulturowe, zabytki.....	58
2.4.13.3. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej i zagospodarowaniu terenów	58
2.4.14. Watkowice.....	59
2.4.14.1. Charakterystyka miejscowości	59
2.4.14.2. Dziedzictwo kulturowe, zabytki.....	59
2.4.14.3. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej i zagospodarowaniu terenów	59
2.4.15. Trzciano	60
2.4.15.1. Charakterystyka miejscowości	60
2.4.15.2. Dziedzictwo kulturowe, zabytki.....	60
2.4.15.3. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej i zagospodarowaniu terenów	61
3. Kierunki kształtowania środowiska przyrodniczego gminy	62
3.1. Zasady kształtowania środowiska.....	62
3.2. Ochrona przyrody.....	62
3.2.1. Ochrona krajobrazu	62
3.2.1.1. Formy ochrony krajobrazu	62
3.2.1.2. Kierunki ochrony krajobrazu	63
3.2.2. Obszary NATURA 2000	64
3.2.2.1. Obszary objęte ochroną	64
3.2.2.2. Zasady zagospodarowania wynikające z ochrony Obszarów Natura 2000	65
3.2.3. Pomniki przyrody.....	65
3.2.4. Projektowane formy ochrony przyrody.....	66
3.3. Osnowa ekologiczna gminy	66
3.4. Zalesienia	67
4. Dziedzictwo kulturowe	68
4.1. Krajobraz kulturowy gminy Ryjewo.....	68
4.1.1. Zasoby krajobrazu kulturowego gminy	68
4.1.2. Założenia polityki w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego.....	71
4.2. Kierunki ochrony zabytków	72
4.2.1. Podstawa prawna ochrony zabytków.....	72
4.2.1.1. Rodzaje zabytków i formy ich ochrony.....	72
4.2.1.2. Opieka nad zabytkami.	72
4.2.1.3. Zasady ochrony zabytków	72
4.2.2. Ochrona dzieł architektury i budownictwa	74
4.2.2.1. Obiekty i obszary wpisane do rejestru zabytków	74
4.2.2.2. Gminna ewidencja zabytków.....	74
4.2.3. Strefy ochrony konserwatorskiej.....	75

4.3. Projektowany Park Kulturowy Ryjewski Zakątek Mennonitów	76
4.3.1. Cele utworzenia Parku Kulturowego Ryjewski Zakątek Mennonitów	76
4.3.2. Podstawa prawna i procedura utworzenia parku kulturowego	77
4.3.3. Zasady ochrony i skutki powołania parku kulturowego	77
4.4. Dziedzictwo archeologiczne	78
5. Obszary z ograniczeniami dla zabudowy	79
5.1. Zagrożenia powodziowe	79
5.1.1. Obszary zagrożone powodzią	79
5.1.2. Wały przeciwpowodziowe	79
5.1.3. Urządzenia melioracji wodnych podstawowych	80
5.1.4. Urządzenia melioracji wodnych szczegółowych	80
5.1.5. Urządzenie i obiekty hydrotechniczne	80
5.1.6. Jeziora i zbiorniki	81
5.1.7. Kierunki zmian w systemie melioracyjnym i zabezpieczenia przed powodzią	81
5.2. Tereny zamknięte	82
5.3. Obszary naturalnych zagrożeń geologicznych	82
5.4. Zagrożenie hałasem	82
5.5. Pola elektromagnetyczne	82
5.6. Strefa ograniczeń wzdłuż gazociągu	83
5.7. Strefa ograniczeń wzdłuż ropociągu	83
6. System transportowy gminy Ryjewo	84
6.1. Układ drogowy na obszarze gminy Ryjewo	84
6.1.1. Drogi o znaczeniu regionalnym	84
6.1.2. Podstawowy układ drogowy gminy	84
6.1.3. Uzupełniający układ drogowy	85
6.1.4. Kierunki rozwoju sieci drogowej	85
6.2. Linie kolejowe	86
6.3. Lokalny węzeł integracyjny	86
6.4. Trasy rowerowe	86
6.5. Drogi wodne	87
7. Infrastruktura techniczna	87
7.1. Zaopatrzenie w wodę	87
7.1.1. Ogólny opis systemu zaopatrzenia w wodę	87
7.1.2. Ujęcia wody	88
7.1.3. Zapotrzebowanie na wodę	88
7.1.4. Urządzenia wodociągowe	90
7.1.5. Kierunki rozwoju systemu zaopatrzenia w wodę	90
7.2. System odprowadzania ścieków sanitarnych	91
7.2.1. Oczyszczalnia ścieków w Mątowskich Pastwiskach	91
7.2.2. Kierunki rozwoju systemu odprowadzania ścieków sanitarnych	92
7.3. System odprowadzania wód opadowych	93
7.4. Zaopatrzenie w energię cieplną	94
7.4.1. Źródła ciepła	94
7.4.2. Kotłownie komunalne	94
7.4.3. Zapotrzebowanie na energię cieplną	94
7.4.4. Kierunki rozwoju w systemie gospodarki cieplnej	94

7.5. Zaopatrzenie w paliwa gazowe	95
7.6. Zaopatrzenie w energię elektryczną.....	95
7.6.1. Główne punkty zasilania.....	95
7.6.2. Linie elektroenergetyczne	95
7.6.3. Kierunki rozwoju w systemie gospodarki elektroenergetycznej.....	96
7.7. Gospodarka odpadami	96
7.8. Inne systemy infrastruktury technicznej	97
8. Polityka planistyczna gminy.....	98
CZĘŚĆ III - ANEKSY DO STUDIUM	99
ANEKS NR 3 WYKAZ DRZEW POMNIKOWYCH.....	100
ANEKS NR 3.1. WYKAZ POMNIKÓW PRZYRODY W GMINIE RYJEWO	100
ANEKS NR 3.2. WYKAZ PROPONOWANYCH POMNIKÓW PRZYRODY W GMINIE RYJEWO	100
ANEKS NR 4. WYKAZ ZABYTEKÓW NA TERENIE GMINY RYJEWO.....	102
ANEKS NR 4.2. KATALOG OBIEKTÓW ZABYTEKOWYCH.....	102
ANEKS NR 4.4. ZABYTEKI ARCHEOLOGICZNE NA TERENIE GMINY RYJEWO.....	109
4.4.1. Zabytki archeologiczne w rejestrze zabytków	109
4.4.2. Ewidencja zabytków archeologicznych na terenie gminy Ryjewo	109
4.4.3. Ewidencja zabytków archeologicznych– brak lokalizacji.....	110
ANEKS NR 5.1. ISTNIEJĄCE ZBIORNIKI WODNE	111
ANEKS NR 6 WYKAZ DRÓG WEDŁUG ZARZĄDCÓW.....	112
6.1. Droga krajowa nr 55	112
6.2. Drogi wojewódzkie	112
6.3. Drogi powiatowe	112
6.4. Drogi gminne	112
CZĘŚĆ IV - ZAŁĄCZNIK NR 3 DO UCHWAŁY	116

CZĘŚĆ GRAFICZNA STUDIUM

- **RYS. NR 1. UWARUNKOWANIA I KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO - skala 1:10 000**
- **RYS. NR 2. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA - skala 1: 25 000**
- **RYS. NR 3. STRUKTURA WŁASNOŚCI GRUNTÓW - skala 1:25 000**
- **RYS. NR 4. UKŁAD DROGOWY GMINY RYJEWO – schemat (skala 1:75000)**

WSTĘP

Podstawa formalno-prawna

Opracowanie Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Ryjewe, zwane w dalszej części dokumentu Studium, jest wypełnieniem ustawowego obowiązku określenia polityki przestrzennej, w tym zasad zagospodarowania przestrzennego terenu gminy. Zgodnie z art. 3 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, opracowanie studium jest zadaniem własnym gminy, realizowanym przez Wójta na mocy ustawy o samorządzie gminnym.

1. Studium jest aktualizacją dokumentu Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Ryjewe opracowanego w latach 1999-2000 i przyjętego Uchwałą nr XVI/131/2000 przez Radę Gminy w Ryjewie w dniu 22 marca 2000 r., sporządzaną na podstawie Uchwały nr XVII/129/2008 Rady Gminy w Ryjewie z dnia 7 lutego 2008 r., w sprawie przystąpienia do sporządzenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Ryjewe.
2. Formalny zakres i tryb pracy nad Studium określają art. 9, 10, 11 i 12 Ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2003 r. nr 80 poz. 717, z późniejszymi zmianami).

Cele i zakres opracowania

1. Zmiana sytuacji prawnej oraz dynamiczne przemiany przestrzenne, społeczne i gospodarcze, mające miejsce w ostatnich 8 latach, wskazywały na konieczność aktualizacji obowiązujących treści Studium m.in. o:
 - 1) weryfikację niektórych kierunków zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów,
 - 2) weryfikację i ponowne określenie kierunków i wskaźników dotyczących zagospodarowania oraz użytkowania terenów zabudowy mieszkaniowej i produkcyjno-usługowej, oraz wskazanie terenów wyłączonych spod zabudowy,
 - 3) weryfikację obszarów i zasad ochrony krajobrazu kulturowego i zabytków, uwzględnienie ochrony zabytków w gminnej ewidencji konserwatorskiej, do objęcia ochroną w planach miejscowych,
 - 4) weryfikację projektowanej sieci transportowej i kierunków rozwoju systemu komunikacji i infrastruktury technicznej,
 - 5) wyznaczenie obszarów, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym,
 - 6) określenie obszarów przestrzeni publicznej i zasady ich zagospodarowania,
 - 7) określenie obszarów rozmieszczenia wielkopowierzchniowych obiektów handlowych,
 - 8) określenie obszarów wymagających sporządzenia planów miejscowych, z uwzględnieniem miejsc, w których konieczna jest zmiana przeznaczenia gruntów z rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne oraz określenie zasad wyznaczania granic dla podejmowanych planów miejscowych,
 - 9) określenie kierunków i zasad kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej,
 - 10) określenie obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi i osuwania się mas ziemnych oraz zasad ich zagospodarowania,
 - 11) określenie granic obszarów wymagających przekształceń, rehabilitacji lub rekultywacji,
 - 12) wprowadzenie granic terenów zamkniętych, ustalenie postulowanych zasad zagospodarowania tych terenów,
 - 13) zdefiniowanie obszarów problemowych występujących na terenie gminy.
2. Konieczność zmiany formy i treści zapisów obowiązującego Studium wynikała także z potrzeby uwzględnienia:

- 1) ustaleń, dokumentów politycznych, strategicznych i programowych, m.in. Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego, Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Pomorskiego;
 - 2) ustaleń przyjętych w podjętych wcześniej opracowaniach planistycznych, które nie są zgodne z obowiązującym Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego,
 - 3) oczekiwań wspólnoty samorządowej i osób władających gruntami, wyrażonych we wnioskach i uwagach, które zostały wniesione przed oraz w trakcie prac nad Studium,
3. Studium jako dokument kierunkowy, określający politykę przestrzenną i zasady zagospodarowania, nie determinuje szczegółowych rozwiązań urbanistyczno architektonicznych. Wskazuje ono jedynie przyjęte przez gminę zasady utrzymania struktury przestrzennej gminy i kierunki jej zmian oraz możliwe, jak na tę skalę i stopień szczegółowości opracowania, ustalenia lokalizacyjne i funkcjonalne dotyczące zagospodarowania i użytkowania terenów.

Źródła informacji, wykorzystane materiały

1. Uwarunkowania wynikające z zadań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych

- zostały sformułowane przez Zarząd Województwa Pomorskiego na podstawie obowiązujących dokumentów, tj:

1) Planu zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego, (uchwała Nr 639/XLVI/02 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 30 września 2002 r.);

2) Innych dokumentów uchwalonych przez Sejmik Województwa Pomorskiego, w których ustalone są zadania samorządu województwa:

- a) Strategia rozwoju turystyki województwa pomorskiego na lata 2004 – 2013 (uchwała Nr 327/XXIII/04 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 17 maja 2004 r.),
- b) Program małej retencji województwa pomorskiego do roku 2015 (Uchwała Nr 356/24/04 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 14 czerwca 2004 r.) – aktualizacja 2007,
- c) Program udrażniania rzek województwa pomorskiego (Uchwała Nr 355/24/04 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 14 czerwca 2004 r.),
- d) Strategia rozwoju województwa pomorskiego (uchwała nr 587/XXV/05 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 18 lipca 2005 r.),
- e) Program Rozwoju Produktów Turystycznych Województwa Pomorskiego (Uchwała Nr 804/XLIV/06 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 27 lutego 2006 r.),
- f) Regionalna strategia energetyki ze szczególnym uwzględnieniem źródeł odnawialnych (Uchwała Nr 1098/LII/06 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 23 października 2006 r.),
- g) Program rozwoju dróg wodnych Deltę Wisły i Zalewu Wiślanego - Pętla Żuławska Międzynarodowa Droga Wodna E-70 (Uchwała Nr 1101/LII/06 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 23 października 2006 r.),
- h) Wieloletni Program Inwestycyjny Województwa Pomorskiego 2007-2013 (Uchwała Nr 157/XI/07 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 30 lipca 2007 r. ze zm.),
- i) Raport z wykonania Programu Ochrony Środowiska woj. Pomorskiego w latach 2003 – 2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010,
- j) Program Ochrony Środowiska Województwa Pomorskiego na lata 2007-2010 z uwzględnieniem perspektywy 2011 - 2014, którego część stanowi Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Pomorskiego 2010 (Uchwała Nr 191/XII/07 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 24 września 2007 r.);

3) Dokumenty przyjęte przez Zarząd Województwa Pomorskiego (dostępne na stronie internetowej www.woj-pomorskie.pl):

- a) Regionalny program operacyjny województwa pomorskiego na lata 2007–2013 (przyjęty przez Zarząd Województwa Pomorskiego w dniu 2 października 2007 r.),
- b) Inne materiały i opracowania:
- c) System Informacji Przestrzennej Województwa Pomorskiego (od 1999),
- d) Raport o stanie zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego. Ocena realizacji inwestycji (2006),

- e) Studium ekofizjograficzne województwa pomorskiego (2006);
- f) Prowadzone analizy i studia oraz opracowywane koncepcje i programy w tym Studium możliwości rozwoju energetyki wiatrowej w województwie pomorskim w: Studia obszarów problemowych woj. pomorskiego (2004),

4) Koncepcja Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Pomorskiego.

(Informacje i wnioski Zarządu Województwa przygotowano w Wojewódzkim Biurze Planowania Przestrzennego w Słupsku - czerwiec 2008 r.)

2. Dziedzictwo kulturowe gminy

Analiza zasobów dziedzictwa kulturowego gminy Ryjewo opiera się na następujących źródłach:

2.1. Studium historyczne – konserwatorskie gminy Ryjewo, wykonane na zlecenie Wójta Gminy Ryjewo, autor: Dariusz Barton – wrzesień 1994 rok. Studium składa się z dwóch tomów. W drugim tomie zostały zebrane materiały kartograficzne i ikonograficzne. Tom pierwszy składa się z dwóch części historycznej i konserwatorskiej. Zagadnienia poruszone w tekście były przez autora zilustrowane na dwóch mapach:

- Mapa historyczna w skali 1: 25000, na której zilustrowano najważniejsze informacje o rozwoju sieci drożnej, hydrologicznej i osadniczej obszaru gminy Ryjewo;
- druga mapa zawierała szczegółową inwentaryzację wszystkich walorów zabytkowych gminy Ryjewo w skali 1: 10000. Obie mapy z egzemplarza będącego w posiadaniu Urzędu Gminy Ryjewo zaginęły. Według informacji uzyskanych przez zespół autorski Studium we wrześniu 2008 roku, służby Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków nie posiadają w archiwum kopii tego wyczerpującego i bardzo interesującego opracowania.

2.2. Gminna ewidencja zabytków - wyniki prac w toku prowadzonych w latach 2008/2009r., autor Bernard Jesionowski.

2.3. Projekty planów odnowy wsi na terenie gminy Ryjewo, zawierające rys historyczny miejscowości, źródło Urząd Gminy w Ryjewie.

2.4. Odpowiedź Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Gdańsku (pismo nr ZP.4171/3360/2007 z dnia 16.05.2008r) na zawiadomienie Wójta o przystąpieniu do sporządzania „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Ryjewo” na podstawie uchwały nr XVII/129/08 Rady Gminy Ryjewo z dnia 7 lutego. 2008 roku. W odpowiedzi WKZ zobowiązuje się do udostępnienia zespołowi autorskiemu danych będących w posiadaniu WKZ. W trakcie prac analitycznych zespół autorski dotarł do materiałów będących w posiadaniu WKZ, na które składały się: wykaz obiektów w rejestrze zabytków, fragmenty ewidencji zabytków, archeologiczne zdjęcie polski wraz z zestawieniem stanowisk archeologicznych, w tym wykaz stanowisk wpisanych do rejestru zabytków; lokalizacja części pozostałych stanowisk archeologicznych umieszczonych w wykazie bez identyfikacji na mapie.

2.5. Informacje na stronie internetowej powiatu kwidzyńskiego.

2.6. „Budować na wsi – Zasady kształtowania krajobrazu wiejskiego w województwie elbląskim” – opracowanie wykonane przez Biuro Architektury Regionalnej na zlecenia Architekta Wojewódzkiego w Elblągu, Gdańsk 1991, autorzy: A.Basiński, A.Górka, B.Lipińska, T.Medowski, K.Krzempek;

3. Środowisko przyrodnicze

3.1. Opracowanie ekofizjograficzne - wykonane w Biurze Urbanistycznym PPP spółka z o.o. w 2008 roku, przez zespół w składzie Matylda Piskorska, Katarzyna Marczuk, Marcin Telepski

3.2. Inwentaryzacja i waloryzacja przyrodnicza gminy Ryjewo, wykonana w 2001 roku w Biurze Dokumentacji Ochrony Przyrody przez zespół w składzie : Włodzimierz Mierko, Jacek Błażuk, Rafał Knitter;

4. Melioracje i ochrona przeciwpowodziowa, opracowanie wykonane w ramach Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Ryjewo – uchwała nr XVI/131/2000 Rady Gminy Ryjewo z dnia 22 marca 2000 roku w sprawie uchwalenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Ryjewo. Autor: Małgorzata Górecka, Mieczysław Nater;

OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY

- Ludność 5.743 osoby - wg stanu na dzień 31.12.2009, natomiast wg stanu na dzień 31.12.1998r liczba ludności gminy Ryjewe wynosiła 5784; w ciągu 10 lat spadła o 25 osób. Jest to niewielki spadek i można przyjąć założenie że liczba mieszkańców gminy Ryjewe stabilizuje się na poziomie ok. 5800 osób, z czego w samym Ryjewie mieszka 2839 osób, tj. prawie 50% mieszkańców gminy;
- powierzchnia 103,3 km², duży udział w powierzchni gminy stanowią użytki rolne 6363 ha oraz lasy 2769 ha. Gmina ma charakter typowo rolniczy.
- Położenie - Gmina Ryjewe leży w północnej części powiatu kwidzyńskiego. Od strony północnej i północno – wschodniej graniczy z obszarem Gminy Sztum i Mikołajki Pomorskie (powiat Sztumski), od strony wschodniej z obszarem gminy Prabuty, zaś od strony południowej z obszarem gminy Kwidzyn. Rysunek nr 1 – Położenie Gminy Ryjewe w powiecie kwidzyńskim.

Charakterystyczną cechą obszaru gminy Ryjewe jest krajobraz wynikający z położenia w ciekawych, bardzo różnych fizjonomicznie, jednostkach fizycznogeograficznych:

- Zachodnia część gminy to Dolina Kwidzyńska, będąca północnym fragmentem Doliny Dolnej Wisły o szerokości 7-10 km, jest to właściwy przełom Wisły przez pas moren Pojezierza Wschodniopomorskiego. Wisła płynie tu bliżej lewego brzegu doliny, pod prawym brzegiem płynie równolegle Liwa odprowadzająca wody do Nogatu. W dnie doliny występują liczne starorzecza, a także wydmy. Charakterystycznym element krajobrazu w miejscowościach w zachodniej części gminy są założenia osadnicze położone na sztucznie usypanych wzniesieniach – terpach. Jest to typowy element budownictwa mennonickiego. Mennonici, pojawili się na tych ziemiach w XVIII wieku.
- Środkowa część gminy to strefa krawędziowa Doliny Dolnej Wisły o stosunkowo stromych zboczach, prawie w całości porośniętych lasem, z licznymi rozcięciami erozyjnymi. Różnica wysokości pomiędzy dnem Doliny Kwidzyńskiej a wysoczyzną Pojezierza Ławskiego wynosi 50-60m, a miejscami przekracza 70m.
- Wschodnia część gminy to już Pojezierze Ławskie, którego fragment w granicach gminy Ryjewe ma charakter falistej moreny dennej urozmaiconej ciągami moren czołowych oraz sandrami. W okolicach Pułkowic występują moreny czołowe osiągające wysokość ponad 70 m n.p.m..

Sieć osadnicza

W gminie Ryjewo jest 19 wsi, w 12 sołectwach. Liczba mieszkańców w poszczególnych miejscowościach na wg stanu na dzień 31.12.2009, kształtuje się następująco:

- 1) Barcice (344);
- 2) Benowo (293) w skład sołectwa Benowo wchodzi wsie Kuliki (1) i Sołtyski (49);
- 3) Borowy Młyn (112);
- 4) Jałowiec (171);
- 5) Jarzębina (117) w skład sołectwa Jarzębina wchodzi również wieś Szkaradowo Szlacheckie (35);
- 6) Mątowskie Pastwiska (227), w skład sołectwa wchodzi również wieś Szkaradowo Wielkie (49);
- 7) Pułkowice (64);
- 8) Rudniki (125);
- 9) Ryjewo (2858) w skład sołectwa Ryjewo wchodzi wieś Mątki (39);
- 10) Straszewo (397);
- 11) Trzciano (459);
- 12) Watkowice (89) w skład sołectwa wchodzi wsie Watkowice Małe (190) i Klecewko (140);

Prawie 50% mieszkańców gminy mieszka w miejscowości Ryjewo, ale liczba ludności wsi Ryjewo zmniejszyła się od 1998 roku o 34 osoby, co nie jest znaczącym spadkiem.

W ciągu ostatnich 10 lat wzrost liczby ludności nastąpił we wsiach Straszewo (25 os) , Jarzębina (23 os.) , Klecewko (12 os) , Borowy Młyn (9 os), Barcice (8os), Watkowice(7 os) i Pułkowice (5 os). Największy spadek liczby ludności odnotowały Rudniki (49 os), Mątowskie Pastwiska (36 os.), Trzciano (46 os) i Jałowiec (16 os), a także Benowo (4os), Mątki (6os) i Watkowice Małe (6os).

Obszar gminy dzieli się na 11 obrębów geodezyjnych:

- 1) Barcice
- 2) Benowo
- 3) Borowy Młyn
- 4) Jałowiec
- 5) Jarzębina, obejmuje też wieś Szkaradowo Szlacheckie,
- 6) Mątowskie Pastwiska, obejmuje też wieś Szkaradowo Wielkie,
- 7) Pułkowice
- 8) Rudniki
- 9) Ryjewo, obejmuje też wieś Mątki,
- 10) Straszewo, w obrębie Straszewo położone są dwie wsie sołectwie Straszewo i Watkowice oraz wsie Klecewko, Watkowice Małe i Wiszary;
- 11) Trzciano

CZĘŚĆ I - SYNTEZA UWARUNKOWAŃ

1. Uwarunkowania zewnętrzne

1.1. Położenie w strukturze funkcjonalno – przestrzennej województwa

Gmina Ryjewo leży w obrębie sąsiadujących obszarów funkcjonalnych: Doliny Dolnej Wisły i obszarów leśno-pojeziernych. Zachodnia i środkowa część gminy wchodzi w skład obszarów wymagających szczególnej polityki proturystycznej, wskazanych do rozwoju turystyki kwalifikowanej i agroturystyki. Gmina leży w zasięgu aktywizującego oddziaływania miast Kwidzyn i Sztum oraz paneuropejskiego korytarza transportowego nr VI Gdańsk/Gdynia – Warszawa – Katowice – Zwardoń, stanowiącego przyszłościowe rozszerzenie Transeuropejskiej Sieci Transportowej UE.

Gmina znajduje się w strefie wymagającej aktywizacji. Działania na rzecz ożywienia gospodarczego obszaru realizowane będą poprzez pobudzenie popytu zewnętrznego (krajowego i europejskiego) na jego zasoby turystyczne oraz przyspieszenie restrukturyzacji rolnictwa z wykorzystaniem aktywnej polityki lokalnej. Istotną rolę przypadającą tu będzie węzłom osadniczym aktywizującym otoczenie gminy Ryjewo, jakimi są Kwidzyn i Sztum.

1.2. Rola w sieci osadniczej

Gmina leży w obrębie wyróżnionego w Planie województwa Obszaru wschodniego - Powiśle, w którym główne kierunki przekształceń dotyczą przełamania regresu m.in. poprzez tworzenie nowych miejsc pracy oraz zapobieganie spadkom ich liczby (utrwalanie bazy ekonomicznej) - zwłaszcza w większych, znaczących dla rynku pracy jednostkach osadniczych/węzłach osadnictwa, dobrze skomunikowanych z otoczeniem.

Głównym elementem gminnej sieci osadniczej jest wieś Ryjewo (powyżej 2 000 M) pełniąca funkcje ośrodka gminnego, pozostałe jednostki osadnicze liczą poniżej 500 mieszkańców i nie pełnią istotnej roli w strukturze sieci osadniczej województwa.

Przewiduje się rozwój pasma zurbanizowanego Tczew – Malbork – Sztum - Kwidzyn o przewadze funkcji mieszkaniowej. W celu ograniczenia bezrobocia na tym obszarze, pożądanym kierunkiem przekształceń, będzie harmonijny rozwój Kwidzyna i jego otoczenia - potencjalnego miejsca pracy dla ludności dojeżdżającej z obszarów wiejskich oraz wzmocnienie i rozwój usług poziomu podregionalnego ośrodka. Rozwój pasma zurbanizowanego musi następować z uwzględnieniem cech i walorów środowiska przyrodniczego. Ważniejsze pasma zurbanizowane powinny zostać wyposażone w system infrastruktury technicznej składający się z komunikacji drogowej i szynowej, gazociągu, linii energetycznych, telekomunikacyjnych, magistrali wodociągowo-kanalizacyjnych (systemy lokalne lub regionalne).

1.3. Infrastruktura transportowa

Przez teren gminy biegną:

- droga krajowa nr 55 Nowy Dwór Gd. – Malbork – Kwidzyn – Grudziądz - Stolno (klasy G),
- drogi wojewódzkie: nr 518, nr 525, nr 602, nr 605, nr 606, nr 607, nr 608 – drogi klasy Z,
- linia kolejowa nr 207 Toruń Wsch.- Malbork – znaczenia lokalnego,
- śródlądowa droga wodna na Wiśle o znaczeniu międzynarodowym (wspólny odcinek dróg wodnych E-40 i E-70).

Do głównych celów i kierunków rozwoju infrastruktury transportowej województwa należą m.in.:

- poprawa dostępności transportowej województwa poprzez: budowę autostrady, dróg ekspresowych oraz linii kolejowych o dużej szybkości w międzynarodowych korytarzach transportowych, modernizację międzynarodowych dróg wodnych śródlądowych,
- poprawa spójności regionu poprzez zwiększenie dostępności do obszaru metropolitalnego i centrów podregionów poprzez: modernizację dróg dojazdowych do dużych ośrodków koncentrujących miejsca pracy i usług ponadlokalnych, integrację infrastrukturalną i organizacyjną regionalnego transportu pasażerskiego,
- poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego i zmniejszenie uciążliwości oraz szkodliwego oddziaływania na otoczenie poprzez: tworzenie zhierarchizowanych sieci drogowych regionalnych i miejskich, tworzenie struktur przestrzennych minimalizujących ryzyko występowania konfliktów

pomiędzy różnymi użytkownikami infrastruktury transportowej, zmotoryzowanymi i niezmotoryzowanymi.

W odniesieniu do terenu gminy Ryjewo przewiduje się:

- w zestawie możliwych zadań w zakresie budowy i modernizacji dróg krajowych i wojewódzkich: droga DK 55 - modernizację odcinka Nowy Dwór Gdański - Gardeja, droga DW 518 – modernizację odcinka Gniew – Kwidzyn.
- utrzymanie i modernizację śródlądowej drogi wodnej na Wiśle od granicy województwa do ujścia do Zatoki Gdańskiej.

1.4. Infrastruktura techniczna

Na terenie gminy znajdują się następujące główne elementy infrastruktury technicznej:

- 1) rurociąg przesyłu paliw ciekłych i produktów naftowych Port Północny - Płock,
- 2) gazociągi wysokiego ciśnienia,
- 3) linia elektroenergetyczna 400 kV Gdańsk Błonia - Grudziądz, linie elektroenergetyczne 110 kV,
- 4) linia radiowa (stacje linii radiowych: Trzcińsk i Rodowo – poza terenem gminy Ryjewo),
- 5) ujęcia wód podziemnych – Ryjewo, Benowo,
- 6) aglomeracja ściekowa Ryjewo (Rozporządzenie Wojewody Nr 67/06 z dn. 23.05.2006),
- 7) oczyszczalnie ścieków komunalnych – Mątowskie Pastwiska, Watkowiec Mały,
- 8) składowisko odpadów komunalnych Jałowiec,
- 9) wały przeciwpowodziowe – Wiślany, Kanał Reja,
- 10) tereny zamknięte w użytkowaniu PKP.

W sąsiedztwie rzeki Wisły leżą obszary bezpośredniego zagrożenia powodzią (tereny międzywala) oraz zagrożenia 10% i 1%, w sąsiedztwie rzeki Liwa Renawa (Nogat) - tereny zagrożone powodzią 1%. Obszary bezpośredniego zagrożenia powodzią określane są w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego na podstawie studium, które sporządza Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Gdańsku. Według Studium możliwości rozwoju energetyki wiatrowej w województwie pomorskim, na terenie gminy znajdują się tereny preferowane dla lokalizacji elektrowni wiatrowych.

W ramach zaktualizowanego Programu małej retencji województwa pomorskiego na obszarze gminy Ryjewo nie przewiduje się realizacji żadnych zadań.

Tereny położone w środkowej i pd.-wsch. części gminy zaliczone zostały do obszarów wymagających rozbudowy i rewitalizacji infrastruktury technicznej, ze względu na duże obciążenie turystyczne. Ponadto przewiduje się:

- 1) w zakresie zaopatrzenia w gaz i paliwa:
 - a) budowę drugiej nitki rurociągu przesyłu paliw płynnych równoległe do istniejącej,
 - b) budowę stacji redukcyjno-pomiarowej 1° gazu,
- 2) w zakresie zaopatrzenia w energię elektryczną
 - a) modernizację istniejącej linii elektroenergetycznej 400 kV Gdańsk Błonia – Grudziądz
 - b) rozwój energetyki wiatrowej na terenach preferowanych do lokalizacji farm wiatrowych,
- 3) w zakresie zaopatrzenia w ciepło - zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii cieplnej,
- 4) w zakresie gospodarki wodno-ściekowej - intensyfikację działań związanych z modernizacją i rozbudową wodociągów oraz urządzeń kanalizacyjnych,
- 5) w zakresie ochrony przeciwpowodziowej:
 - a) przewiduje się gruntowne remonty i modernizacje urządzeń osłony przeciwpowodziowej w tym: zwiększenie bezpieczeństwa wału Wiślanego (remont i modernizacja),
 - b) niedopuszczalna jest zabudowa dolin rzecznych i obszarów narażonych na zalanie wezbranymi wodami powodziowymi,
 - c) należy tworzyć warunki zatrzymywania wód deszczowych w miejscu ich opadania, tworzyć wodom przestrzeń umożliwiającą opóźniony odpływ, uznaje się za konieczne wdrażanie projektów przewidujących ograniczanie ilości wód opadowych odprowadzanych do odbiorników,
- 6) W zakresie unieszkodliwiania odpadów komunalnych w Wojewódzkim Planie Gospodarki Odpadami dla województwa pomorskiego proponuje się, aby gmina Ryjewo obsługiwana była przez zakład zagospodarowania odpadów ZZO Gliwa Mała, położony na terenie gminy wiejskiej Kwidzyn. Do 31.12.2009 r. składowiska Jałowiec (0,6 ha) oraz jego rekultywację.

2. Uwarunkowania wewnętrzne

2.1. Główne funkcje na obszarze gminy Ryjewo

2.1.1. Rolnictwo, rolnicza przestrzeń produkcyjna

2.1.1.1. Struktura użytków

Gmina Ryjewo charakteryzuje się wysokim udziałem użytków rolnych w stosunku do całkowitej powierzchni i wynosi ok. 61,45 %,

	Ogółem powierzchnia w ha	Użytki rolne					Lasy i grunty leśne	pozostałe
		razem	Grunty rolne	sady	łąki	pastwiska		
Ogółem powierzchnia w ha	10.328	6.347	4.813	24	932	578	2703	1278
Gospodarstwa indywidualne	5.976	5.269	3.893	24	820	532	215	492
Inni użytkownicy	4.352	1.078	920	-	112	46	2.488	786

Źródło: Dane własne Urzędu Gminy Ryjewo (stan na koniec 2007 r.)

2.1.1.2. Struktura wielkości gospodarstw rolnych

Ogółem na terenie Gminy Ryjewo jest 1630 gospodarstw indywidualnych. Struktura gospodarstw rolnych wg wielkości gospodarstwa przedstawia się następująco:

Wielkość gospodarstwa	Ilość gospodarstw rolnych	Powierzchnia w	
		ha	Udział procentowy
Do 1 ha	1223	224.02	3,7%
1-2 ha	79	108.44	6,2%
2-5 ha	79	261.86	
Razem od 1-5 ha	158	370,3	
5-7 ha	35	207.03	9,4%
7-10 ha	43	359.78	
Razem od 5 do 10 ha	78	566,81	
10-15 ha	46	558.34	9,3%
15-300 ha	125	4295.36	71,4%
Razem od 1 -300 ha	407	6014,83	100%

Źródło: GUS

Zdecydowaną większość użytków rolnych użytkują indywidualne gospodarstwa rolne. Na terenie gminy działają też dwie spółki Watkowice i Szałwinek. Zdecydowaną większość gruntów rolnych, tj. ponad 70% użytkują gospodarstwa stosunkowo duże, tj. o powierzchni powyżej 15 ha.

2.1.1.3. Warunki glebowo rolnicze

Gmina Ryjewo charakteryzuje się dobrymi warunkami do rozwoju rolnictwa. Decydują o tym przede wszystkim korzystne warunki glebowe: dominacja bardzo dobrych i dobrych gleb kompleksu 1 – pszennego bardzo dobrego i 2 – pszennego dobrego oraz 4 – żytniego bardzo dobrego i 5 – żytniego dobrego – umożliwiające opłacalną uprawę wszystkich roślin (z ograniczeniem roślin o wysokich wymaganiach termicznych). Na gruntach wymienionych kompleksów uwzględniając kryteria przyrodnicze i ekonomiczne korzystna jest uprawa takich roślin jak pszenica, pszenżyto, żyto, groch, łubin żółty, burak i marchew pastewna, owies, kukurydza.

2.1.1.4. Kierunki produkcji rolnej

W gminie Ryjewe wysoki udział w uprawie roślin mają zboża, które zajmują ok. 80% powierzchni zasiewów. Wśród nich na największym areale siania jest pszenica ozima, zajmująca ok. 31,5 % powierzchni zasiewów. Okopowe w gminie Ryjewe nie stanowią istotnego udziału, pod ziemniaki przeznaczają się mniej niż 3% upraw. Na terenie gminy istnieje długoletnia tradycja uprawy warzyw gruntowych, na tego typu uprawy przeznaczają się poniżej 5% gruntów.

2.1.2. Gospodarka leśna, leśna przestrzeń produkcyjna

Powierzchnia lasów w gminie Ryjewe wynosi ogółem 2800 ha, co stanowi 27,1 % ogólnej powierzchni gminy. Lesistość gminy Ryjewe jest znacznie niższa niż lesistość województwa pomorskiego (35,8 %), jest także niższa niż lesistość kraju (28,8 %).

Struktura własności lasów

- grunty leśne publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych – 2593 ha (2009r)
- grunty leśne prywatne - 207,0 ha (2009r.)

W strukturze własnościowej użytków leśnych przeważają lasy pozostające własnością Skarbu Państwa 92,6 % natomiast właściciele prywatni 7,4%.

W gminie Ryjewe lasy własności Skarbu Państwa zarządzane są przez Nadleśnictwo Kwidzyn, administrującymi Leśnictwa:

- Leśnictwo Sarnowo – działka ewidencyjna 480, obręb ewidencyjny Benowo,
- Leśnictwo Lisewo – działka ewidencyjna 209/13, obręb ewidencyjny Ryjewe,
- Leśnictwo Biały Dwór – działka ewidencyjna 202, obręb ewidencyjne Ryjewe,

2.1.3. Działalność gospodarcza

Na terenie gminy Ryjewe na dzień 25 października 2007 roku prowadziło działalność 198 przedsiębiorców wpisanych do ewidencji działalności gospodarczej w tym 20 przedsiębiorców nieaktywnych. Aktywnie działających jest 178 przedsiębiorców. Przeważającą liczbę stanowią usługi związane z handlem artykułami spożywczymi i przemysłowymi. Swoje siedziby ma także kilka zakładów produkcyjnych związanych z przemysłem spożywczym, budowlanym, tekstylnym i tworzywami sztucznymi oraz zakładów usługowych z branży budowlanej, stolarskiej, transportowej czy usług dla leśnictwa.

Struktura podmiotów gospodarczych prowadzących działalność na terenie gminy Ryjewe przedstawia się następująco :

Ogółem aktywnych	178
Handel	
przemysłowy	5
spożywczy	17
różny i obwoźny	8
Produkcja	
piekarnie, ciastkarnie	2
rzeźnia	1
tworzywa sztuczne	1
Inne	2
Usługi budowlane	29
Usługi stolarskie	11 ??
Usługi transportowe	6
Usługi leśnictwa	9
Usługi medyczne i pielęgniarstwo	13
Mechanika pojazdowa	5
Usługi elektryczno - monterskie	5
Usługi fryzjerskie	4
Usługi rachunkowe	1
Wynajem pokoi - agroturystyka	2
gastronomia	3
Usługi szklarskie	2
Usługi tartaczne	1
inne	47

Źródło: Dane własne Urzędu Gminy, stan na koniec 2008 roku.

2.1.4. Turystyka

Gospodarstwa agroturystyczne

Na terenie Gminy Ryjewo jest 5 Gospodarstw agroturystycznych: Gospodarstwo Agroturystyczne „Pod Akacją” w Ryjewie, Gospodarstwo Agroturystyczne w Benowie, Gospodarstwo Agroturystyczne „Nad Wisłą” w Jarzębinie, Pensjonat „Basia” w Benowie, Gospodarstwo Agroturystyczne „Pod Parasolem” we Trzcianie.

Szlaki turystyczne:

- Szlak Czerwony – „kopernikowski” PM-6-c , szlak pieszy biegnący z Grudziądza do Olsztyna, przebiegający przez gminę Ryjewo na odcinku Jałowiec – Ryjewo – Benowo.
- Międzynarodowa trasa rowerowa R-1 – biegnąca w zachodniej części gminy Ryjewo przez miejscowości Jarzębina – Benowo do Białej Góry, gdzie pokrywa się ze szlakiem rowerowym Dolina Dolnej Wisły. Oznakowany szlak rowerowy Dolina Dolnej Wisły biegnie wzdłuż Wisły po obu jej stronach od Cierpic po lewej stronie, przez Bydgoszcz i dalej na północ przez Świecie, Nowe i Gniew aż do Tczewa. Następnie biegnie prawym brzegiem Wisły z powrotem w górę rzeki przez Kwidzyn, Grudziądz i Chełmno aż w okolice Torunia. Odcinek szlaku po lewej stronie Wisły jest również łatwo osiągalny z terenu gminy dzięki przeprawie promowej Janowo – Gniew. W granicach gminy główne atrakcje krajoznawcze na tym szlaku to park krajobrazowy, pozostałości szańców pochodzących z czasów wojen szwedzkich [XVII wiek], zabytkowe Benowo z kościołem neogotyckim z końca XIX wieku (wpisany do rejestru zabytków), charakterystyczna zabudowa zachodniej części gminy Ryjewo, zasiedlonej w XVIII wieku, w większości przez menonitów, (charakterystycznym elementem siedlisk jest ich położenie na sztucznie usypanych pagórkach – terpach), zabytkowy cmentarz mennonicki z przełomu XVIII i XIX wieku, przy drodze Jarzębina – Rudniki rozpoznawalny dzięki wyróżniającemu się w krajobrazie drzewostanowi. Alternatywna trasa szlaku prowadzi przez Mątowskie Pastwiska, gdzie na szczególną uwagę zasługuje chata mennonicka z XVIII wieku, jedyny tego typu obiekt w tej części doliny kwidzyńskiej.

Inne atrakcje turystyczne

Gmina Ryjewo posiada ciekawe walory turystyczne, wynikające z położenia na skraju Pojezierza Ławskiego i Doliny Dolnej Wisły, z nieskażonym środowiskiem naturalnym. Gminę przecina zwarty kompleks leśny, stanowiący ponad 25% jej powierzchni, który rozciąga się dalej poza jej granice.

W okolicy znajdują się takie atrakcje turystyczne tych ziem jak zamki krzyżackie w Malborku, Sztumie, Kwidzynie i Gniewie, czy rzeka Liwa, przepływająca przez teren gminy Ryjewo i uchodząca w Białej Górze do Nogatu. W górnym jej biegu w okolicach Kwidzyna organizowane są spływy kajakowe. Przez teren gminy przebiega też trasa rowerowa „Doliną Dolnej Wisły” i kilka szlaków pieszych o lokalnym charakterze. Wszystkie ważniejsze miasta w okolicy osiągalne są także koleją, Ryjewo posiada bezpośrednie połączenie kolejowe z Malborkiem i Toruniem.

Przez gminę przepływa Rzeka Wisła, która także jest atrakcją dla regionu, istnieją przeprawy promowe do Gniewu. Rzeka Liwa wpływa węzłem wodnym w Białej Górze łącząc się z Wisłą i Nogatem. Po tych rzekach istnieje możliwość organizowania spływów kajakowych.

Charakterystycznym elementem krajobrazu w miejscowościach w zachodniej części gminy są założenia osadnicze położone na sztucznie usypanych wzniesieniach – terpach. Jest to typowy element budownictwa mennonickiego. Mennonici, ale nie tylko, pojawili się na tych ziemiach w XVIII wieku, zasiedlając je na stałe. Przedtem tereny te wykorzystywano tylko jako pastwiska. Znaczna część budynków jest objęta opieką konserwatorską, wśród nich znajdują się zagrody typu „langhof”, „winkelhof” i inne, często o metryce XIX – wiecznej. W Mątowskich Pastwiskach znajduje się zagroda mennonicka - najstarszy tego typu obiekt w powiecie kwidzyńskim, pochodzący z końca XVIII wieku.

2.2. Warunki i jakość życia mieszkańców

2.2.1. Wyposażenie w usługi publiczne

Oświata

Na terenie gminy Ryjewo funkcjonują następujące placówki świadczące usługi z zakresu oświaty i edukacji:

- Zespół Szkół w Ryjewie składający się ze Szkoły Podstawowej im. Mikołaja Kopernika i Gimnazjum im. Mikołaja Kopernika, posiadający oddziały zerowe, podstawowe i gimnazjalne, bezpośrednio do budynku szkolnego przylega sala gimnastyczna z trybunami.
- Szkoła Podstawowa im. ks. Wł. Demskiego w Straszewie mieści się w trzech budynkach, posiada małą salę do gimnastyki, pełnowymiarowe boisko z piłkopolami.
- We wsi Barcice znajduje się Specjalny Ośrodek Szkolno Wychowawczy. W jego skład wchodzi: Szkoła Podstawowa, Gimnazjum Specjalne, oddziały terapeutyczne dla dzieci autystycznych.
- Niepubliczne Przedszkole „Maluszek” w Ryjewie

Dzieci z miejscowości w których nie ma szkół, dowożone są do placówek autobusami szkolnymi.

Kultura

We wsi Ryjewo funkcjonuje

- Gminny Ośrodek Kultury w dwóch filiach:
 1. Ryjewo ul. Grunwaldzka 70, dz. 287
 2. Świetlica Wiejska w Trzcianie dz. 296/3, 296/2
- Biblioteka Publiczna w Ryjewie.

Na terenie Gminy Ryjewo funkcjonują 19 organizacji pozarządowych (stan na 15 lutego 2008). Wśród nich wyróżniamy:

- Stowarzyszenia zarejestrowane w KRS – 6 oraz 4 ochotnicze straże pożarne w Ryjewie, Benowie, Straszewie i Trzcianie
- Stowarzyszenia kultury fizycznej nieprowadzące działalności gospodarczej - 4.
- Stowarzyszenie kultury i sportu - 2 („Dacapeoeira”, „Pro”).
- Uczniowski Klub Sportowy – 2 (Bellator, Tęcza).
- Stowarzyszenie zwykle – Stowarzyszenie Kobiet „Trzcianianki”.

Ochrona zdrowia

Usługi związane z ochroną zdrowia skoncentrowane są w Ryjewie. Przy ulicy Grunwaldzkiej działa Niepubliczny Zakład Podstawowej Opieki Zdrowotnej oraz Grupowa Praktyka Pielęgniarek Środowiskowych. Niepubliczny Zakład Podstawowej Opieki Zdrowotnej w Ryjewie zatrudnia 7 osób. Funkcjonuje także Gabinet Stomatologiczny. Ponadto znajdują się tu dwie apteki: Apteka „Pod Rodłem” - 1 osobę, Apteka „Pod Kasztanami” - 3 osoby. W Straszewie znajduje się punkt lekarski (filia NZPOZ w Ryjewie).

Obserwuje się przenoszenie mieszkańców z tymi usługami do pobliskich miast tj. Kwidzyn, Sztum itp.

Pomoc Społeczna

- W miejscowości Ryjewo działa Dom Pomocy Społecznej „Słoneczne Wzgórze”, który ma możliwość przyjęcia 166 osób niepełnosprawnych intelektualnie i chorych psychicznie. Zatrudnia ponad 100 osób i jest największym pracodawcą w gminie. Ośrodek założony został w 1966 roku a obecnie jest jednym z najnowocześniejszych tego typu obiektów w Polsce. Wyposażony jest w nowoczesne gabinety specjalistyczne, pracownie terapeutyczne, boisko sportowe oraz salę gimnastyczną.
- W miejscowości Borowy Młyn znajduje się „Dom Agape”, który daje schronienie osobom bezdomnym i samotnym matkom wychowującym dzieci. Stowarzyszenie na rzecz bezdomnych działa od 1998 roku.
- w Gminie Ryjewo jest 14 rodzin zastępczych opiekujących się 23 dziećmi oraz 2 rodziny zastępcze zawodowe opiekujące się 14 dziećmi.

2.2.2. Rekreacja i wypoczynek

- Gminne Ośrodki Sportu i Rekreacji - Gminny Klub Sportowy „Relax” w Ryjewie, Klub Sportowy Czarni Straszewo, Klub Sportowy „RODŁO” Trzcino.
- Boiska sportowe w Benowie, Straszewie, Trzcianie, Ryjewie i Watkowicach,

- Przy Zespole Szkół w Ryjewie jest wybudowana w 2000 roku pełnometrażowa sala gimnastyczna. Urządzeń wyższych poziomów usług sportowych tj. pływalnia trzeba szukać poza obszarem gminy np. w Kwidzynie.
- Gminę Ryjewo okalają lasy, w których w sezonie jest dużo grzybów i jagód co przyciąga społeczność z okolic. W lesie w Ryjewie znajduje się „oczko wodne”- zwane kąpieliskiem. Zagospodarowano to miejsce z przeznaczeniem na ognisko i letni wypoczynek. Ścieżka spacerowa biegnie w lesie wzdłuż strumienia uchodzącego do jeziora. Do dyspozycji spacerujących znajdują się miejsca do siedzenia, nad strumykiem zawieszonych jest kilka mostków. W przedwojennym Ryjewie teren ten nazywano Rajem, a leśne strumienie wijące się wąwozem nosiły nazwę Tygrys i Eufrat. Rosną tu prawie wszystkie gatunki drzew iglastych i liściastych występujących w Polsce, w tym pomnikowe dęby.
- W Małkach zagospodarowano plac leśny przy jeziorze na parking, ognisko itp.

2.2.3. Inne usługi

Cmentarze

Na terenie gminy Ryjewo są 3 czynne cmentarze katolickie :

- w Ryjewie przy kościele pw. Św. Rodziny,
- w Straszewie przy kościele pw. Św. Katarzyny,
- w Benowie przy kościele pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa, i pod lasem;

Kościół:

- p.w. św. Rodziny w Ryjewie – neogotycki, z 1909 roku – Sanktuarium,
- p.w. bł. Michała Kozala w Ryjewie – neogotycki z 1895 roku dawny zbór ewangelicki,
- p.w. św. Katarzyny w Straszewie – najstarszy z zabytków na terenie gminy Ryjewo zbudowany w 1647 roku,
- p.w. Najświętszego Serca Pana Jezusa w Benowie – zbudowany w 1886 roku, neogotycki, pierwotnie zbór ewangelicki;
- kaplica w Szkaradowie

2.2.4. Komunikacja publiczna

Przez Ryjewo przebiega linia kolejowa łącząca wieś z okolicznymi miastami jak Sztum, Malbork, Gdańsk, Kwidzyn, Toruń. Dodatkową komunikację zapewnia PKS i prywatna linia autobusowa.

2.3. Charakterystyka i stan środowiska przyrodniczego

2.3.1. Warunki geomorfologiczne i rzeźba terenu

Ukształtowanie terenu krajobrazowo i pod względem genetycznym reprezentowane jest przez trzy typy rzeźby młodoglacjalnej:

- wysoczyzny morenowej falistej (z licznymi obniżeniami, „oczkami” powytopiskowymi),
- strefa krawędziowa,
- dolina rzeczna,

Dolina Kwidzyńska, stanowiąc dolny odcinek Doliny Dolnej Wisły, cechuje się bardzo małym zróżnicowaniem pod względem hipsometrycznym. Jest to płaska, łagodnie nachylona w kierunku północnym i północno-wschodnim równina aluwialna, położona na wysokości poniżej 10 m n.p.m., której monotonię urozmaicają formy antropogeniczne takie jak groble i wały.

Strefa krawędziowa Pojezierza Ławskiego, położona w środkowej części gminy, stanowi skłon wysoczyzny morenowej obszaru pojeziernego. Jest to silnie zróżnicowany hipsometrycznie teren, gdzie wysokości względne osiągają średnio 40 metrów nierzadko dochodząc do wartości 50 metrów. Teren ten charakteryzuje się również występowaniem największych wartości spadków, które miejscami dochodzą do 30°.

Pojezierze Ławskie jest jednostką fizycznogeograficzną zajmującą wschodnią i środkową część gminy Ryjewo. W głównej mierze jest to falista powierzchnia moreny dennej urozmaicona formami pagórkowatymi oraz formami wklęsłymi reprezentowanymi przez lokalne zagłębienia wytopiskowe oraz doliny erozyjne.

Wysokości bezwzględne omawianej jednostki zawierają się w granicach 50 – 90 m n.p.m. (pomiędzy wsiami Straszewo i Trzciano położone jest najwyższe wzniesienie na terenie gminy o wysokości 91,38 m n.p.m.). Wysokości względne na omawianej jednostce wynoszą około 10 – 20 metrów a spadki tereny zawierają się w granicach do 15°. Wykształcona w czasie recesji fazy pomorskiej zlodowacenia bałtyckiego.

2.3.2. Budowa geologiczna

Budowa geologiczna gminy jest zróżnicowana przestrzennie, zgodna z warunkami geomorfologicznymi. Można wyróżnić trzy jednostki:

1) Dolina Kwidzyńska

Na osady czwartorzędowe omawianej jednostki składają się utwory zlodowacenia południowopolskiego i środkowopolskiego o miąższości wynoszącej około 85 – 110 metrów. Osady tego ostatniego zlodowacenia wykształcone są głównie jako gliny zwałowe jednak miejscami występują utwory piaszczyste podścielające gliny zwałowe zlodowacenia południowopolskiego. Bezpośrednio na osadach zlodowacenia środkowopolskiego zalegają osady holoceniskie reprezentowane przez piaski drobnoziarniste i żwiry rzeczne oraz przykrywające je utwory organiczne takie jak torfy, namuły i mułki.

2) Strefa krawędziowa Pojezierza Ławskiego

Przypowierzchniowa budowa geologiczna strefy krawędziowej prezentuje się podobnie jak w przypadku korony wysoczyzny Pojezierza Ławskiego. Czwartorzęd omawianego obszaru reprezentowany jest w sposób ciągły, podobnie jak na obszarze doliny Wisły, przez utwory zlodowacenia południowopolskiego i środkowopolskiego, jednak w odróżnieniu od obszarów dolinnych, w dużej części omawianej jednostki wykształciły się osady zlodowacenia północnopolskiego, na które składają się utwory piaszczyste stadiau sandomierskiego i fazy pomorskiej oraz przykrywające je gliny zwałowe fazy pomorskiej. Ogólna miąższość osadów czwartorzędowych obszaru strefy krawędziowej sięga 100 – 130 metrów. Cechą charakterystyczną omawianej jednostki morfogenetycznej jest praktycznie brak występowania utworów wieku holoceniskiego za wyjątkiem lokalnego występowania glin o charakterze deluwialnym.

3) Pojezierze Ławskie

Budowa geologiczna Pojezierza Ławskiego jest typowa dla młodoglacjalnych obszarów pojeziernych. Przypowierzchniową warstwę litologiczną na obszarze opracowania tworzą osady wieku plejstoceniowego zlodowaceń południowopolskich, środkowopolskich i północnopolskich oraz serii wodnolodowcowej interglacjału eemskiego a także utwory młodsze – holoceniskie. Miąższość utworów plejstoceniowych na obszarze wysoczyzny wynosi od 110 do 160 metrów. Osady dwóch ostatnich zlodowaceń wykształcone są głównie jako gliny zwałowe natomiast osady interglacjału eemskiego głównie jako piaski drobno- i średnioziarniste. Holocen reprezentowany jest na omawianym obszarze głównie przez osady pochodzenia deluwialnego, warstwę gleby próchnicznej oraz lokalnie przez grunty nasypane.

2.3.3. Zasoby wodne

Wody powierzchniowe na terenie gminy Ryjewo reprezentowane są przez rzeki, jeziora wytopiskowe, niewielkie jeziora oraz oczka wodne i tereny podmokłe.

Główną rzeką gminy Ryjewo jest Wisła, stanowiąca zachodnią granicę gminy. Drugą ważną rzeką jest Liwa, uchodząca do Nogatu w pobliżu miejscowości Biała Góra. Na terenie gminy brak jest dużych jezior. Głównym typem genetycznym zbiorników wodnych na obszarze Doliny Kwidzyńskiej są starorzecza. Występują one przede wszystkim na obszarze pomiędzy Wisłą a Liwą. Ponadto do istotnych elementów sieci hydrograficznej dna doliny Wisły zaliczyć można gęstą sieć rowów melioracyjnych.

Głównym ciekim obszaru wysoczyzny morenowej na terenie gminy jest Postolińska Struga, zbierająca z obszaru opracowania pomniejsze dopływy i odprowadzająca wody opadowe do rzeki Liwy. Obszar Pojezierza Ławskiego cechuje się występowaniem zbiorników wodnych związanych z działalnością lądolodu. Są to głównie niewielkie zbiorniki moreny dennej i tzw. oczka wodne. Największe z nich to: Bagno Buława (27,64 ha), Jezioro Mątki (10,56 ha) i Jezioro Białe (5,48 ha).

Na terenie gminy Ryjewo wykonywany jest regularny monitoring wód powierzchniowych na rzece Wiśle i Liwie. Monitoring prowadzony jest przez WIOŚ w Gdańsku.

- Badania rzeki Wisły wykonane w 2006 r. wskazują na zadowalającą jakość (III* klasa) w ocenie ogólnej badanego odcinka rzeki. Cechowało je wysokie natlenienie oraz niski poziom zawiesiny, substancji biogennej i metali.

- W 2005 roku badania czystości wód, prowadzone były na rzece Liwie. Wody rzeki Liwy kwalifikowały się do III* klasy czystości lub były pozaklasowe. Zdecydowała o tym nadmierna zawartość związków fosforu i bakterii coli typu fekalnego.
- Postolińska Struga badana w 2002 roku w przekroju ujściowym prowadziła wody mocno zanieczyszczone. O pozaklasowej* jakości decydowała ilość substancji biogenych i rtęci oraz zawartość chlorofilu "a" w okresie letnim. Badane wody charakteryzowały się również niedopuszczalną ilością potasu i złym stanem sanitarnym.

Zasadniczo zagrożenia środowiska wodnego na obszarze gminy Ryjewe spowodowane są niewłaściwie prowadzoną gospodarką wodno – ściekową. Przejawem tego jest brak pełnego systemu kanalizacji zbiorczej, zrzut niedostatecznie oczyszczonych ścieków bytowych z oczyszczalni komunalnych, przydomowych oraz przesieki z nieszczelnych szamb z posesji położonych przy ciekach wodnych. Na lokalne zanieczyszczenie wód powierzchniowych mają również wpływ spływy obszarowe z terenów rolnych, szczególnie tych, na których stosowane są chemiczne środki ochrony roślin i nawozy mineralne. Najbardziej uciążliwym obiektem dla wód powierzchniowych w gminie Ryjewe jest Gminna Oczyszczalnia Ścieków w Mątowskich Pastwiskach prowadzona przez Zakład Budżetowy "Pomezania".

Wody podziemne

Głębokość zalegania pierwszego poziomu wód podziemnych nawiązuje do ukształtowania powierzchni terenu. Na obszarze całej Doliny Kwidzyńskiej pierwszy poziom wód gruntowych zalega na głębokości do 1 metra. Na omawianym terenie wyróżniono trzy główne poziomy wodonośne: holoceni, czwartorzędowo-trzeciorzędowy oraz trzeciorzędowy.

Jakość wód podziemnych na terenie gminy jest dobra. Zanieczyszczenie wód podziemnych następuje w wyniku infiltracji zanieczyszczeń powierzchni terenu do słabo izolowanych wód aluwialnych doliny Wisły oraz poprzez nadmierną eksploatację wód w niektórych w niektórych ujęciach. Nadmierna eksploatacja powoduje wahania zwierciadła wody podziemnej, następuje wtedy migracja do wód podziemnych uwolnionych związków żelaza i manganu. Na terenie gminy nie zarejestrowano do tej pory pogorszenia się jakości wód podziemnych.

2.3.4. Warunki glebowe

Warunki glebowe gminy wykazują zróżnicowanie przestrzenne nawiązujące do morfologii terenu oraz warunków gruntowo-wodnych panujących na obszarze opracowania oraz w jego sąsiedztwie.

Dolina Kwidzyńska

Na omawianej jednostce najliczniej występują gleby napływowe reprezentowane przez mady rzeczne. Są to gleby powstałe w wyniku nagromadzenia się materiału niesionego przez wody i akumulowanego w wyniku wytracania energii wody. W zależności od typu utworów dominujących w profilu glebowych wyróżnia się mady, które tworzą się wzdłuż dolin rzecznych w obrębie terasy zalewowej.

Występują tu również gleby z działu hydrogenicznych reprezentowane przez gleby mułowo-torfowe i torfowo-mułowe oraz przez gleby torfowe i murszowo-torfowe.

Strefa krawędziowa Pojezierza Ławskiego

Na obszarze strefy krawędziowej praktycznie nie doszło do wykształcenia profilu glebowego. Obszar ten porośnięty w większości lasami nie był waloryzowany pod kątem typów gleb. W miejscach odsłoniętych od roślinności leśnej kartowano gleby brunatne wyługowane.

Pojezierze Ławskie

Na obszarze wysoczyzny pojeziernej występują głównie gleby mineralne reprezentowane przez działy gleb autogenicznych oraz semihydrogenicznych oraz w niewielkim stopniu hydrogenicznych. Gleby autogeniczne reprezentowane są przez gleby brunatnoziemne, do których zaliczyć możemy gleby brunatne właściwe, wyługowane i kwaśne oraz przez gleby bielicoziemne, w skład których wchodzi gleby bielcowe i pseudobielcowe. Gleby autogeniczne dominują powierzchniowo na omawianym obszarze. Wykształciły się głównie na glinach lekkich oraz piaskach gliniastych lekkich. Drugim działem gleb występujących na terenie Pojezierza Ławskiego są gleby semihydrogeniczne, które reprezentowane są przez czarne ziemie właściwe i zdegradowane. Gleby te wykształciły się głównie w obniżeniach terenu w warunkach podwyższonego uwilgotnienia.

Na omawianym obszarze występują również w niewielkiej ilości gleby zaliczane do działu hydrogenicznych reprezentowane przez gleby mułowo-torfowe. Gleby te powstały w wyniku gromadzenia się szczątków roślinności bagiennej w warunkach beztlenowych spowodowanych silnym uwilgotnieniem gruntu.

2.3.4. Warunki klimatyczne

Według podziału Polski na dzielnice rolniczo-klimatyczne R. Gumińskiego obszar gminy leży w bydgoskiej dzielnicy klimatycznej. Najbardziej charakterystyczny jest tu najmniejszy w Polsce opad atmosferyczny wynoszący poniżej 550 mm, co wpływa na stosunkową suchość klimatu, a jest spowodowane położeniem obszaru w cieniu opadowym Pojezierza Wschodniopomorskiego. Największe opady notowane są w miesiącach letnich: w lipcu i sierpniu, a najmniejsze w marcu.

Ekstremalne temperatury z okresu badawczego (1951-1970), mieszczą się w przedziale ustalonym dla całej Polski (od -40°C do $+40^{\circ}\text{C}$). Najniższa zanotowana temperatura to $-31,3^{\circ}\text{C}$, natomiast najwyższa temperatura jaka tu wystąpiła to $+35^{\circ}\text{C}$.

Na uwagę zasługuje występowanie dni charakterystycznych pod względem termicznym. Dni mroźnych ($t_{\max} < 0^{\circ}\text{C}$) zanotowano średnio w ciągu roku 39,9. Duże znaczenie szczególnie dla roślinności mają dni z przymrozkami ($t_{\min} < 0^{\circ}\text{C}$). Zwłaszcza przymrozki późnowiosenne i wczesnojesienne powodują wiele szkód we wszelkiego typu uprawach. Pierwsze przymrozki zanotowano już we wrześniu, a zdarzają się sporadycznie jeszcze w czerwcu. W ciągu całego roku było ich średnio 118,7. Temperatury zbyt wysokie również wpływają niekorzystnie na rośliny, dlatego występowanie dni gorących ($t_{\max} > 25^{\circ}\text{C}$) jest ważnym wskaźnikiem agroklimatycznym. Dni takie notowano najczęściej w sierpniu (średnio 9,7) i w lipcu (średnio 8,3), w innych miesiącach występują raczej rzadko. W ciągu całego roku było ich średnio 29,6.

Warunki wietrzne są bardzo charakterystyczne dla regionu dolnej Wisły. Widać tu, jak ogólna cyrkulacja atmosferyczna modyfikowana jest przez lokalne warunki terenowe. Dolina Wisły jako rozległa forma morfologiczna sprzyja południkowej wymianie mas powietrza.

Na omawianym obszarze dominują wiatry południowe, osiągające częstotliwość 20,5%. Najrzadziej natomiast wieją wiatry z kierunku północno - zachodniego (NW - 5,5%). Stosunkowo duży, zwłaszcza w porównaniu z sąsiednimi regionami, jest udział ciszy, który osiąga tu wartość 17,3%.

Analiza warunków klimatycznych ukazuje istotne różnice klimatu omawianej gminy w stosunku do obszarów przyległych. Różnicowanie to jest jeszcze bardziej widoczne, kiedy uwzględnia się jeszcze czynniki małoskalowe. Dużą rolę odgrywa tu specyficzna morfologia terenu, która wpływa przede wszystkim na stosunki anemometryczne, termiczne i opadowe. Południkowe położenie doliny Wisły powoduje, że przepływ powietrza nie napotyka tu żadnych przeszkód jedynie w tych kierunkach. Reasumując, klimat omawianego terenu jest wyraźnie cieplejszy i suchszy w stosunku do sąsiednich regionów. Odmienność tego klimatu widać również na przykładzie występowania ciepłolubnych gatunków zwierząt i roślin.

2.3.5. Jakość powietrza

Do podstawowych źródeł zanieczyszczeń powietrza w gminie Ryjewo należą:

- Emisja zanieczyszczeń z palenisk domowych (znaczną uciążliwość w sezonie grzewczym);
- Emisja zanieczyszczeń komunikacyjnych,
- Emisja pyłów i gazów ze źródeł punktowych (zakłady produkcyjne, kotłownie osiedlowe);

Zanieczyszczenie powietrza w gminie jest niewielkie, decydujący wpływ ma tutaj miejscowość Ryjewo.

Szczególnie uciążliwa jest emisja zanieczyszczeń z palenisk domowych w okresie grzewczym. Zdecydowana większość emitorów znajduje się w Ryjewie, pozostałe w Małowskich Pastwiskach, Straszynie, Benowie, Barcicach, Jałowcu, Watkowicach i Rudnikach.

Wraz z gwałtownym rozwojem motoryzacji narasta problem zanieczyszczenia powietrza przez gazy emitowane z pojazdów mechanicznych. Największe zanieczyszczenie powietrza substancjami pochodzącymi ze spalania paliw w silnikach pojazdów występuje na skrzyżowaniach głównych dróg, przy trasach komunikacyjnych o dużym natężeniu ruchu biegnących przez obszary o zwartej zabudowie. Przyczyną nadmiernej emisji zanieczyszczeń ze środków transportu jest przede wszystkim zły stan techniczny pojazdów, ich zła eksploatacja, przestoje w ruchu spowodowane złą organizacją ruchu lub zbyt małą przepustowością dróg.

Na obszarze gminy nie ma zlokalizowanych większych przemysłowych źródeł emisji, które byłyby uciążliwe dla mieszkańców. Funkcjonują tu głównie małe zakłady usługowe, wykorzystujące lokalne, rozproszone

źródła ciepła. Istotnym źródłem zanieczyszczenia powietrza są obiekty produkcyjne położone poza obszarem gminy. Głównymi emitarami zanieczyszczeń technologicznych na terenie powiatu są:

- International Paper – Kwidzyn S.A
- Zakłady zgrupowane w strefie przemysłowej w Kwidzynie ul. Lotnicza - Zielna

W ostatnich latach obserwuje się pozytywną tendencję do zmniejszania ilości zanieczyszczeń wprowadzanych do atmosfery na terenie powiatu i gminy. Początkowo spowodowane było to spadkiem energii cieplnej oraz restrukturyzacją przemysłu, w ostatnich latach zaś działaniami proekologicznymi podejmowanymi przez zakłady stanowiące największe zagrożenie dla środowiska.

Na terenie gminy Ryjewo Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Gdańsku nie prowadził badań w zakresie stężeń dwutlenku azotu, dwutlenku siarki, tlenku węgla i pyłu zawieszony. Najbliższym położonym względem terenu opracowania ośrodkiem monitorującym stan zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego są stacje pomiarowe zlokalizowane są w Kwidzynie i Prabutach. W roku 2006 w obszarze powiatu kwidzyńskiego nie stwierdzono przekroczenia wartości dopuszczalnych norm dla dwutlenku węgla, dwutlenku siarki, dwutlenku azotu oraz pyłu zawieszony PM10.

2.4. Diagnoza stanu istniejącego

Oceny stanu gminy dokonano trakcie prac nad Strategią Rozwoju Społeczno –Gospodarczego Gminy Ryjewo do roku 2015 (uchwała Nr XVIII/134/08 Rady Gminy Ryjewo z dnia 12 marca 2008 roku w sprawie przyjęcia Strategii) metodą analizy SWOT.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> ✓ spora aktywność gospodarcza ✓ bliskość silnego ośrodka gospodarczego – Kwidzyna ✓ otwartość na nowych inwestorów ✓ wysoka jakość miejscowych wyrobów ✓ korzystne warunki do rozwoju turystyki, w tym agroturystyki ✓ atrakcyjne położenie, dobre położenie na szlakach turystycznych ✓ wysoki udział użytków rolnych w stosunku do powierzchni całkowitej ✓ korzystne warunki do rozwoju rolnictwa ✓ wysoki poziom produkcji rolniczej ✓ dobre warunki klimatyczno – glebowe ✓ bogate zasoby dziedzictwa kulturowego ✓ atrakcyjne położenie w okolicach Wisły ✓ atrakcyjne tereny rekreacyjne ✓ bardzo dobry wskaźnik segregacji śmieci, ✓ pojemniki na odpady stałe w ponad 90 % gospodarstw domowych, ✓ rozwój budownictwa jednorodzinnego ✓ bogactwo, unikatowość i różnorodność zasobów przyrodniczych i krajobrazowych ✓ istnienie warunków do rozwoju energetyki opartej na odnawialnych źródłach energii ✓ wprowadzanie nowoczesnego systemu gospodarki odpadami (ZUO w Gilwie Małej) ✓ przebudowa modelu opiekuńczo – wychowawczego nad dziećmi wymagającymi wsparcia na rzecz opieki rodzinnej (rodziny zastępcze, adopcje) ✓ duża liczba organizacji pozarządowych ✓ duża liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ niedostateczne powiązania nauki z gospodarką ✓ niski poziom inwestycji, ✓ zbyt mała liczba aktywnych instytucji otoczenia biznesu ✓ brak zintegrowanego systemu promocji gminy (turystyczna, gospodarcza), ✓ niewystarczająca baza noclegowa ✓ niskie wykształcenie osób na terenach wiejskich ✓ niewystarczający system informacji dla rolników ✓ zły stan infrastruktury technicznej na terenach wiejskich ✓ brak rolnictwa ekologicznego ✓ niewystarczająco rozwinięta sfera usług ✓ niewystarczająco przygotowane i wypromowane tereny dla inwestorów ✓ brak planów zagospodarowania przestrzennego w gminie ✓ niewystarczająco wykorzystane walory Liwy ✓ niewystarczająco rozwinięta sieć kanalizacyjna i oczyszczalni ścieków na terenie gminy ✓ niski poziom wykorzystania odnawialnych źródeł energii ✓ niewystarczający poziom wiedzy ekologicznej ✓ zły stan urządzeń melioracyjnych ✓ niewystarczający system rozpoznawania potrzeb zdrowotnych i stanu zdrowia mieszkańców ✓ trudny dostęp do specjalistycznych usług medycznych

<ul style="list-style-type: none"> ✓ wysoka mobilność mieszkańców ✓ duży potencjał w dziedzinie sportu ✓ duża powszechność sportu ✓ rozwijający się system kształcenia dla dorosłych (CKU, CKP) ✓ rozwój systemu edukacji informatycznej dla mieszkańców (KCK) ✓ rozwój systemu stypendialnego ✓ rosnące zapotrzebowanie na inwestycje infrastrukturalne ✓ zwiększający się stopień komputeryzacji, telefonizacji oraz dostępu do Internetu ✓ dobrze rozwinięte gospodarstwa agroturystyczne ✓ urodzajne ziemie - wysoki wskaźnik bonitacji gleb ✓ bezpieczeństwo ✓ szlaki wodne 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ wysokie bezrobocie zwłaszcza na obszarach wiejskich ✓ niewystarczająca informacja o rynku pracy ✓ brak aktywnych form pomocy dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym ✓ zbyt mała liczba mieszkań socjalnych ✓ liczne grupy i środowiska zagrożone marginalizacją ✓ niewystarczająca baza sportowa ✓ nie dość rozwinięty system grantów na dodatkowe zadania edukacyjne ✓ słabo rozwinięte innowacyjne formy kształcenia ✓ niewystarczająco rozwinięta dostępność transportowa i komunikacyjna gminy ✓ brak mostu na Wiśle w okolicach Kwidzyna ✓ zły stan techniczny dróg i obiektów inżynierskich ✓ zawieszanie i likwidacja połączeń kolejowych ✓ niewystarczający dostęp do Internetu, szczególnie na obszarach wiejskich ✓ brak połączenia z drogą nr 1 (przyszłą autostradą) ✓ brak dogodnych połączeń z drogami głównymi ✓ złe połączenia PKP i PKS ✓ wzrost patologii społecznych ✓ mały procent ludności z wyższym wykształceniem ✓ upadek szerokiej kultury na terenach wiejskich ✓ zbyt mało placówek kulturalnych ✓ słaba infrastruktura turystyczna ✓ niewystarczająca ilość boisk sportowych ✓ brak dostatecznego zaplecza hotelowego ✓ brak wystarczającej sieci kanalizacyjnej i wodociągowej ✓ zanieczyszczenie środowiska (odpadami komunalnym) ✓ rozdrobnienie gospodarstw rolnych ✓ brak dostatecznej ilości usług na wsi ✓ starzejące się społeczeństwo wiejskie ✓ brak ofert pracy dla ludzi o niskich kwalifikacjach, ✓ brak miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego ✓ promocja gminy ✓ bezrobocie ✓ służba zdrowia (brak specjalistów) ✓ brak świetlic wiejskich w małych miejscowościach ✓ stan wałów
<p>SZANSE</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ rozwój tendencji do budowania gospodarki opartej na wiedzy i społeczeństwa 	<p>ZAGROŻENIA</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ odpływ młodych fachowców do innych krajów ✓ niewystarczająca atrakcyjność w dostępie do

<p>informacyjnego</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ ożywienie gospodarki krajowej, europejskiej i światowej ✓ realizacja proinnowacyjnych programów rozwoju ✓ rozwój efektywnych narzędzi wspierania przedsiębiorczości i innowacji ✓ wzrost atrakcyjności inwestycyjnej Polski, zmniejszenie ryzyka inwestycyjnego ✓ rozwój turystyki jako jednego z najszybciej rozwijających się sektorów gospodarki światowej ✓ rosnąca aktywność turystyczna, wzrost zainteresowania aktywnym wypoczynkiem, agroturystyką, ✓ włączenie Polski w europejskie szlaki turystyczne ✓ decentralizacja finansów publicznych ✓ możliwość wykorzystania uczestnictwa Polski w UE, ✓ zwiększenie możliwości lokalnego oddziaływania na proces wydatkowania unijnych środków pomocowych ✓ rozwój obszarów wiejskich w kontekście uczestnictwa Polski w UE rozwijanie kontaktów międzyregionalnych. ✓ poprawa dostępności do oferty kulturalnej w kraju ✓ utrzymująca się tendencja do wzrostu znaczenia energii odnawialnej w Polsce ✓ rozwój profilaktyki zdrowotnej w kraju ✓ wzrost znaczenia społeczeństwa obywatelskiego i działalności prospołecznej ✓ wzrost znaczenia sektora organizacji pozarządowych ✓ wzrost zapotrzebowania na podnoszenie kwalifikacji zawodowych ✓ wzrost świadomości w zakresie konieczności pogłębiania wiedzy ✓ rozwój i promocja sportu ✓ włączenie Polski w infrastrukturalne sieci europejskie ✓ poprawa jakości usług komunikacyjnych ✓ ogólnoswiatowa tendencja do zwiększania znaczenia nowoczesnych technologii informacyjnych. ✓ nacisk na turystykę i promocję regionu w całym powiecie kwidzińskim ✓ propagowanie turystyki aktywnej, rekreacyjnej i specjalistycznej ✓ rozwój motoryzacji ✓ lepsze drogi dojazdowe (kolej) - większa możliwość przejazdu turystów - lepszy przepływ towarów ✓ rozwój turystyki i agroturystyki ✓ poprawa infrastruktury na terenach wiejskich ✓ budowa boisk sportowych, placów zabaw i świetlic 	<ul style="list-style-type: none"> źródeł finansowania dla przedsiębiorców ✓ wysokie koszt pracy i podatki ✓ zanieczyszczenie środowiska ✓ niski stopień przygotowania instytucjonalnego do absorpcji funduszy strukturalnych UE różnych podmiotów na różnym poziomie ✓ skomplikowane procedury pozyskiwania środków z funduszy unijnych ✓ brak stałości systemu prawa w Polsce ✓ systematyczny wzrost liczby pojazdów mechanicznych - zanieczyszczenie środowiska i hałas ✓ istnienie barier dla rozwoju energetyki odnawialnej ✓ rosnące ceny paliw kopalnych ✓ niska skuteczność rządowych programów wspierających system ochrony zdrowia w Polsce ✓ wzrost zachorowań na choroby psychiczne, gruźlicę, próchnicę zębów u dzieci i młodzieży ✓ mała możliwość kształcenia się mieszkańców wsi ✓ zbyt mała intensyfikacja działań w zakresie wyrównywania szans edukacyjnych, szczególnie w kontekście osób z terenów wiejskich ✓ duże dysproporcje rozwojowe pomiędzy miastami, a pozostałymi obszarami ✓ duże problemy ze zmianą mentalności osób bezrobotnych, szczególnie z terenów wiejskich ✓ zbyt mało elastyczne reguły zatrudniania pracowników, ✓ tendencje do nasilania się zjawiska wykluczenia społecznego i patologii społecznych ✓ brak wystarczających powiązań pomiędzy systemem szkolnictwa ponadgimnazjalnego, a potrzebami rynku pracy ✓ opóźnienia w realizacji inwestycji infrastrukturalnych, sieci autostrad i dróg szybkiego ruchu. ✓ ograniczenie komunikacji i łączności, ✓ niekorzystne położenie w stosunku do planowanej autostrady ✓ niszczące wały na rzece Wiśle ✓ słaby poziom infrastruktury technicznej ✓ zorganizowana przestępczość gospodarcza ✓ wzrost bezrobocia we wsiach typowo rolniczych ✓ podziały polityczne ✓ upadek kultury ✓ narkomania i alkoholizm ✓ klęski ekologiczne ✓ starzenie się społeczeństwa i niski przyrost
--	--

<ul style="list-style-type: none"> ✓ budowa mostu na Wiśle ✓ rozwój przedsiębiorczości ✓ produkcja i przetwórstwo ekologicznej żywności ✓ leczenie uzależnień (różnych typów i rodzajów) ✓ historyczne powiązania z zachodem (emigracja ludności na zachód - możliwość inwestowania przez tych ludzi w gminie) ✓ budowa baz turystycznych ✓ rozwój rolnictwa ✓ kontakty międzynarodowe z gminami partnerskimi ✓ postęp techniczny w dziedzinie łączności ✓ mocna stolica powiatu-Kwidzyn- umożliwi szybki rozwój gminy ✓ obcy kapitał ✓ zmiana systemu finansowania samorządów ✓ harmonijny rozwój gospodarki ✓ handel europejski ✓ ujednoczenie warunków ekonomicznych w rolnictwie w całej Europie ✓ zagospodarowanie terenów po byłych PGR-ach ✓ korzystny zbył produktów rolnych ✓ drobne zakłady przetwórcze (rolne) ✓ wzrost zamożności jednostek gospodarczych i osób fizycznych ✓ zmiana mentalności społeczeństwa ✓ wzrost wykształcenia młodzieży i rodziców ✓ szeroka współpraca firm ✓ duże własności ziemskie ✓ zapotrzebowanie na czystą ekologicznie żywność w Europie ✓ zainteresowanie polowaniami na zwierzynę łowną w Gminie Ryjewo ✓ więzi historyczne z ludnością niemiecką ✓ bardzo urozmaicony krajobraz - zabytki przyrodnicze ✓ szanse pozyskania środków z zewnątrz ✓ budowa mieszkań socjalnych ✓ budowa infrastruktury wodno-kanalizacyjnej ✓ wychowanie młodzieży pro-ekologicznej 	<p>naturalny</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ organizacja służby zdrowia ✓ ubożenie społeczeństwa
---	---

CZĘŚĆ II - KIERUNKI ROZWOJU GMINY RYJEWO

1. Cele rozwoju gminy

1.1 Strategia rozwoju gminy Ryjewe

Cele rozwoju gminy ustalone zostały w Strategii rozwoju gminy Ryjewe - Uchwała Nr XVIII/134/08 Rady Gminy Ryjewe z dnia 12 marca 2008 roku w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Gminy Ryjewe do roku 2015.

Misja Gminy Ryjewe – współpraca społeczności na rzecz poprawy warunków życia w Gminie, rozwijania zdolności do trwałej konkurencji zewnętrznej i równomiernego rozwoju oraz dbałości o środowisko

Misja jest wyrażeniem, które określa główny cel Gminy, jego „sens życia”, jest opisem wizji Gminy oraz głównego pola działań w przyszłości. Koncentruje się na istocie rzeczy, dostosowuje kierunki działań do długoterminowych celów, równocześnie pełni funkcje motywacyjne i promocyjne.

Gmina Ryjewe to obszar zrównoważonego rozwoju oparty na bardzo dobrych warunkach dla rozwoju małej przedsiębiorczości powstającej jako wynik relokacji firm z terenu miasta Kwidzyn oraz na skutek rosnącego popytu na usługi turystyczne i rekreacyjne ze strony mieszkańców okolicznych miast i aglomeracji Trójmiejskiej. Samorząd sprzyjający rozwojowi różnych form rolnictwa i zapewniający jej mieszkańcom dostęp do kultury, rekreacji i sportu. Bezpieczna gmina stwarzającą dobre warunki dla komfortowego życia jej mieszkańców.

Cele wraz z kierunkami działania zostały ustalone dla obszarów strategicznych, które są najistotniejszymi polami działania Gminy, jednocześnie wytyczają kierunki prac na najbliższe lata. Działalność Gminy Ryjewe koncentrować będzie się na sześciu obszarach:

1. EKOLOGIA
2. GOSPODARKA
3. INFRASTRUKTURA
4. PRZESTRZEŃ
5. SPOŁECZNOŚĆ
6. TURYSTYKA

Obszar - EKOLOGIA

Priorytet 1 – Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców.

- wspieranie aktywnych form edukacji ekologicznej,
- wykorzystanie miejsc ciekawych pod kątem przyrodniczym do edukacji ekologicznej,
- wspieranie publikacji proekologicznych wydawanych na terenie gminy.
- popularyzowanie wiedzy o przepisach prawa ochrony środowiska wśród mieszkańców.

Priorytet 2 – Poprawa stanu środowiska i warunków życia mieszkańców.

- wspieranie rozbudowy sieci kanalizacyjnej.
- wspieranie rozbudowy sieci wodociągowej,
- rozwijanie systemu gospodarki odpadami,
- wprowadzenie dalszych form ochrony przyrody,
- wspieranie i promocja wykorzystania energii odnawialnej.
- ograniczenie negatywnych oddziaływań na środowisko, w tym na wody podziemne i powierzchniowe, a także na powietrze atmosferyczne i powierzchnię gleb.

Obszar - GOSPODARKA

Priorytetem gminy jest stworzenie warunków dla wszechstronnego rozwoju gospodarczego.

Cel strategiczny 1: pozyskanie inwestorów i unowocześnienie gospodarki. Stworzenie warunków dla rozwoju małej przedsiębiorczości.

- Podejmowanie działań wspierających innowacyjność na terenie gminy oraz promocja postaw innowacyjnych,
- Przygotowanie terenów dla potencjalnych inwestorów,
- Wspieranie innowacyjnych form kształcenia oraz kształcenia ustawicznego i praktycznego.

Cel strategiczny 2: Lepsze warunki do rozwoju rolnictwa oraz wspieranie aktywności na obszarach wiejskich.

- poprawa infrastruktury technicznej na obszarach wiejskich,
- wspieranie działań w zakresie zwiększenia mobilności i przedsiębiorczości mieszkańców terenów wiejskich gminy,
- wspieranie działań w zakresie obiegu informacji w sektorze rolnym.
- Rozwój usług i osadnictwa.

Cel strategiczny 3: Rozwój przedsiębiorczości oraz integracja małych przedsiębiorstw.

- tworzenie atrakcyjnych lokalnych warunków do podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej i inwestowania,
- pomoc w zakresie załatwiania formalności
- wspieranie działań zmierzających do poprawy dostępności względem programów wsparcia MSP.
- Promocja przedsiębiorczości, instytucji otoczenia biznesu, tworzenie nowych miejsc pracy.
- Rozwój usług i handlu.

Cel strategiczny 4: Podjęcie działań dotyczących przedsięwzięć turystycznych prowadzonych na terenie gminy.

- wspieranie i promocja działań dotyczących przedsięwzięć turystycznych prowadzonych na terenie powiatu.
- Promowanie naszych walorów turystycznych, przyrodniczych i krajobrazowych.
- Rozwijanie i promowanie agroturyzmu.

Cel strategiczny 5: Otwieranie się na partnerów również tych zza granicy.

- nawiązywanie kontaktów zagranicznych sprzyjających rozwojowi społeczno – gospodarczemu.
- Tworzenie warunków do realizacji przedsięwzięć wzmacniających potencjał społeczno – gospodarczy gminy.

Obszar - INFRASTRUKTURA

Priorytetem gminy jest podniesienie poziomu infrastruktury technicznej do standardów unijnych oraz budowa infrastruktury teleinformatycznej.

Cel strategiczny 1: Rozwój infrastruktury technicznej.

- Modernizacja i remonty oraz budowa dróg gminnych oraz dojazdowych do pól,
- Wspieranie działań na rzecz budowy kanału ciepłowniczego,

Cel strategiczny 2: stworzenie warunków do budowania systemu infrastruktury usług.

- Prowadzenie działań promocyjnych w zakresie poprawy atrakcyjności i spójności oferty terenów inwestycyjnych.
- Tworzenie samorządowego poparcia na rzecz pozyskiwania inwestorów skłonnych do prowadzenia działalności na terenach wiejskich.

Cel strategiczny 3: Poprawa komunikacji oraz dostępności usług publicznych w Gminie Ryjewo.

- wspieranie działań zmierzających do poprawy komunikacji publicznej w Gminie.
- budowa chodników i ścieżek rowerowych.

Cel strategiczny 4: Lepszy dostęp do lokalnych sieci infrastruktury teleinformatycznej, elektronicznego obiegu dokumentów i informacji w Gminie.

- analiza zasobów teleinformatycznych w Gminie,
- zapewnienie mieszkańcom terenów wiejskich dostępu do wszechstronnej wiedzy i informacji z uwzględnieniem zagadnień rynku pracy oraz organizowanie kursów dla przyszłych użytkowników Internetu na obszarach wiejskich.
- wspieranie działań w realizacji podpisu elektronicznego oraz obsługi petentów drogą on-line.
- założenie PIAP.
- rozwój infrastruktury edukacyjnej, szkoleniowej, pomocy społecznej, ochrony zdrowia i administracji publicznej.

Obszar - PRZESTRZEŃ

Priorytetem jest prowadzenie właściwej polityki przestrzennej w partnerstwie z gminami sąsiednimi, zwłaszcza w zakresie zrównoważonego rozwoju infrastruktury technicznej.

Cel strategiczny 1: Poprawa jakości życia poprzez kształtowanie procesów przestrzennych.

- inicjowanie i wspieranie rewitalizacji oraz modernizacji obszarów regresu społeczno – gospodarczego, zdegradowanych obszarów wiejskich – obszarach po byłych PGR, obszarów cennych przyrodniczo;
- Podejmowanie działań zmierzających do zalesienia w gminie gruntów słabych rolniczo i nieużytków
- Wspieranie działań w kierunku podnoszenia walorów estetycznych wsi.

Cel strategiczny 2: wzmacnianie tożsamości lokalnej.

- konserwacja i rewaloryzacja obiektów dziedzictwa kulturowego w miejscach o istotnym znaczeniu dla tożsamości gminy,
- integracja społeczności lokalnej w oparciu o wartości dziedzictwa kulturowego – popularyzacja i promocja wartości kulturowych gminy.

Obszar - SPOŁECZNOŚĆ

Priorytet – Zapobieganie zagrożeniom społecznym

Cel strategiczny 1: umożliwienie mieszkańcom gminy równego dostępu do właściwego poziomu świadczeń opieki zdrowotnej.

- Rozpoznawanie potrzeb zdrowotnych i stanu zdrowia mieszkańców,
- Realizowanie i wspieranie programów profilaktyki i promocji zdrowia,
- Rozwiązywanie problemów higieny,
- Racjonalizacja bazy medycznej,
- Monitorowanie ilości i jakości świadczonych usług,

Cel strategiczny 2: podjęcie działań w celu zapewnienia bezpieczeństwa.

- realizacja inicjatyw mających na celu poprawę bezpieczeństwa na terenie gminy,
- poprawa osłon przeciwpowodziowych,
- opracowanie systemu monitorowania miejsc stanowiących potencjalne zagrożenie,

Cel strategiczny 3: Wspieranie inicjatyw społecznych i kulturalnych zgłaszanych przez organizacje pozarządowe i osoby fizyczne.

- opracowanie właściwego systemu dotacji,
- włączenie organizacji pozarządowych w prace komisji Rady Gminy,
- udzielanie pomocy w realizacji inicjatyw społecznych.
- wspieranie efektywności działań lokalnych grup społecznych.

Cel strategiczny 4: wysoki poziom zatrudnienia oraz podjęcie działań w kierunku łagodzenia skutków bezrobocia, wykluczenia społecznego.

- rozwijanie systemu stypendialnego dla dzieci z rodzin o niskich dochodach oraz szczególnie uzdolnionych.
- Pozyskiwanie środków pozabudżetowych na tworzenie nowych miejsc pracy,
- ciągła edukacja dorosłych wg zapotrzebowań pracodawców
- wspieranie elastycznych form zatrudnienia oraz promowanie pracy na odległość,
- wspieranie działań na rzecz reintegracji społecznej i zawodowej osób z grup szczególnego ryzyka,
- zapobieganie szerzeniu się dysfunkcji społecznych wśród ludzi młodych,
- Podejmowanie działań zmierzających do znoszenia barier społecznych i zawodowych, które ograniczają osobom wykluczonym uczestnictwo w życiu zawodowym, społecznym i rodzinnym.
- budowanie partnerstwa publiczno – społecznych m. in. z organizacjami pozarządowymi w zakresie rozwoju usług społecznych.
- umożliwienie szerszego dostępu do różnych form terapii i poradnictwa.

Cel strategiczny 5: Stworzenie warunków do wszechstronnego rozwoju i kształcenia każdego obywatela jako podstawa poprawy poziomu życia.

- Doposażenie szkół w nowoczesne środki dydaktyczne,
- rozwój systemu stypendialnego,

- Wspieranie rozwoju społeczeństwa opartego na wiedzy,
- Inspirowanie i wspieranie lokalnych inicjatyw na rzecz rozwoju edukacji,
- Zwiększenie dostępności i jakości oraz upowszechnienie kształcenia ustawicznego.
- Wyrównanie szans rozwoju oraz samorealizacji mieszkańców gminy.

Obszar - TURYSTYKA

Priorytet – Rozwój turystyki w Gminie, uatrakcyjnienie terenów

- budowa szlaków i ścieżek rowerowych,
- wydanie folderów, map promocyjnych,
- promowanie bogactwa lasów, jezior, zwierzyny i owoców leśnych oraz gospodarstw turystycznych,
- promowanie zabytków i szklaku kopernikowskiego,
- propagowanie wiedzy historycznej o regionie oraz postaw patriotycznych,
- budowa parku zabaw wodnych

1.2. Plany Odnowy Miejscowości

W nawiązaniu do Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Ryjewe na lata 2007 – 2013, przyjętego uchwałą nr VIII/60/07 Rady Gminy Ryjewe z dnia 30 maja 2007 roku oraz Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Ryjewe do roku 2015, przyjętej uchwałą Rady Gminy nr VIII/134/08 Rady Gminy Ryjewe z dnia 12 marca 2008 roku dla kilku wsi w gminie Ryjewe zostały opracowane Plany Odnowy Miejscowości.

Celem działania „Odnowa i rozwój wsi” jest poprawa jakości życia na obszarach wiejskich poprzez:

- zaspokojenie potrzeb społecznych i kulturalnych mieszkańców wsi oraz promowanie obszarów wiejskich,
- wzmocnienie działań służących zmniejszaniu istniejących dysproporcji i różnic w poziomie rozwoju obszarów wiejskich w stosunku do terenów miejskich,
- rozwój tożsamości społeczności wiejskiej, zachowanie dziedzictwa kulturowego i specyfiki obszarów wiejskich.

W ramach działania pomocą finansową zostaną objęte projekty dotyczące:

- 1) budowy, przebudowy, remontu lub wyposażenia obiektów pełniących funkcje publiczne, społeczno-kulturalne, rekreacyjne i sportowe, lub służących promocji obszarów wiejskich, w tym propagowaniu i zachowaniu dziedzictwa historycznego, tradycji, sztuki oraz kultury,
- 2) kształtowania obszaru przestrzeni publicznej;
- 3) budowy remontu lub przebudowy infrastruktury związanej z rozwojem funkcji turystycznych, sportowych lub społeczno-kulturalnych;
- 4) zakupu obiektów charakterystycznych dla tradycji budownictwa w danym regionie, w tym budynków będących zabytkami, z przeznaczeniem na cele publiczne;
- 5) odnawiania, eksponowania lub konserwacji lokalnych pomników historycznych, budynków będących zabytkami lub miejsc pamięci;
- 6) kultywowania tradycji społeczności lokalnej oraz tradycyjnych zawodów.

Na terenie gminy Ryjewe uchwalone lub w trakcie opracowania są następujące plany odnowy miejscowości:

- 1) Plan Odnowy Miejscowości Jarzębina - Uchwała Nr XVIII.135.08;
- 2) Plan Odnowy Miejscowości Ryjewe - Uchwała Nr XVIII.136.08;
- 3) Plan Odnowy Miejscowości Straszewo - Uchwała nr XVIII.137.08;
- 4) Plan Odnowy Miejscowości Trzciano - Uchwała Nr XVIII.138.08;
- 5) Plan Odnowy Miejscowości Benowo – uchwała nr XXII.171.08;
- 6) Plan Odnowy Miejscowości Rudniki – uchwała nr XXII/170/08;
- 7) Plan Odnowy Miejscowości Watkowice – uchwała nr XXXIV/240/09;
- 8) Plan Odnowy Miejscowości Mątowskie Pastwiska – Uchwała nr XXXIV/241/09;
- 9) Projekty: Plan Odnowy Barcice, Plan Odnowy Borowy Młyn, Plan Odnowy

Przygotowane plany odnowy miejscowości określają zestaw zadań inwestycyjnych planowanych do realizacji w latach 2007 – 2013:

- 1) Modernizacja Gminnego Ośrodka Kultury w Ryjewie oraz zagospodarowanie terenu;

- 2) Budowa Świetlicy Wiejskiej i Placu Zabaw na pograniczu Sołectw Rudniki i Jarzębina;
- 3) Budowa Świetlicy Wiejskiej i Placu Zabaw na pograniczu Sołectw Barcice i Benowo;
- 4) Kapitałny remont Świetlicy Wiejskiej w Trzcianie;
- 5) Budowa Szkoły Podstawowej w Ryjewie, ul. Lipowa;
- 6) Budowa sali gimnastycznej wraz z łącznikiem na terenie Szkoły Podstawowej w Straszewie;
- 7) modernizacja pomieszczeń w przedszkolu w Ryjewie;
- 8) Budowa trybun oraz ciągu pieszego przy boisku sportowym w Ryjewie;
- 9) Budowa trybun sportowych oraz wyrównanie terenu wokół boiska sportowego w Straszewie;
- 10) Budowa boiska sportowego w Mątowskich Pastwiskach;
- 11) Budowa placu zabaw w Benowie;
- 12) Budowa placu zabaw i boiska w Watkowicach;
- 13) Budowa placu zabaw i ciągu pieszego w Klecewku;
- 14) Zagospodarowanie targowiska w Ryjewie.

2. Kierunki zmian w strukturze funkcjonalno przestrzennej

2.1. Strategiczne kierunki rozwoju gminy

- stworzenie warunków dla wszechstronnego rozwoju gospodarczego, szczególnie atrakcyjnych lokalnych warunków do podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej oraz inwestowania, przygotowanie terenów dla potencjalnych inwestorów;
- stworzenie atrakcyjnych warunków osadniczych dla nowych mieszkańców, rozwój zabudowy mieszkaniowej w oparciu o nieprzeciętnie wysoką jakość środowiska i długoletnią tradycję przyrodolecznictwa i klimatoterapii w Ryjewie;
- wykorzystanie szans rozwoju turystyki i agroturystyki, wynikających z unikatowych zasobów dziedzictwa kulturowego, przyrody i krajobrazu gminy, licznych atrakcji turystycznych znajdujących się w sąsiedztwie oraz szlaków turystycznych przebiegających przez gminę;
- rozwój rolnictwa, przetwórstwa i przechowalnictwa płodów rolnych,
- ochrona dziedzictwa kulturowego jakim jest krajobraz i zabytki Zakątka Ryjewskiego, powołanie Parku Kulturowego Ryjewski Zakątek Mennonitów;
- zapewnienie korzystnych zmian w funkcjonowaniu środowiska przyrodniczego, kształtowanie osnowy ekologicznej gminy, ochrona korytarzy ekologicznych będących podstawowym elementem osnowy ekologicznej gminy, zwiększenie lesistości gminy;
- ochrona przyrody;
- wykorzystanie zasobów środowiska gminy Ryjewe szczególnie zasobów surowców i odnawialnych źródeł energii, lokalizacja farm elektrowni wiatrowych;
- podnoszenie walorów estetycznych wsi z zachowaniem lokalnej tradycji budowlanej,

2.2 Struktura sieci osadniczej

- **Ryjewo** – wieś gminna koncentrująca wszystkie usługi publiczne poziomu gminnego w zakresie wychowania, oświaty, ochrony zdrowia, kultury, sportu i rekreacji oraz administracji i bezpieczeństwa;
- **Trzciano, Straszewo, Rudniki, Benowo** – wsie wspomagające wieś gminną w zakresie obsługi mieszkańców, z usługami publicznymi związanymi z kulturą, oświatą, wychowaniem, sportem i rekreacją;
- **Barcice, Mątowskie Pastwiska, Jałowiec, Klecewko, Watkowice Małe, Watkowice, Pułkowice i Wiszary** – wsie wyposażone w podstawowe usługi publiczne z zakresu rekreacji (typu place zabaw dla dzieci, małe boiska, teren rekreacyjny);

2.3. Kierunki zmian w przeznaczeniu terenów

2.3.1. Kierunki rozwoju osadnictwa

Na terenie gminy Ryjewo sieć osadnicza została ukształtowana w procesie wielowiekowego rozwoju i w swoim historycznym kształcie zachowała się do czasów współczesnych, wyjątkiem jest same Ryjewo – miejscowość rozwijająca się intensywnie w czasach współczesnych. Charakterystyczną cechą gminy Ryjewo są trzy różne typy układów osadniczych:

- we wschodniej wysoczyznowej części gminy są to w większości skoncentrowane wsie o genezie często wczesnośredniowiecznej,
- w zachodniej nizinnej części gminy osadnictwo jest rozproszone, pojawiło się tam dopiero w XVIII wieku i pozostawało pod wpływem wzorców niderlandzkich,
- centrum gminy zajmuje Ryjewo, miejscowość z zabudową o charakterze podmiejskim, gdzie mieszka prawie połowa mieszkańców całej gminy;

Jako naczelną zasadę kształtowania zabudowy przyjmuje się utrzymanie zgodności charakteru zabudowy i struktury zagospodarowania przestrzennego z walorami i cechami krajobrazu kulturowego gminy:

- nowa zabudowa będzie realizowana głównie poprzez uzupełnienia i intensyfikację zabudowy w istniejących zespołach osadniczych, nowe tereny dla rozwoju zabudowy mieszkaniowej wyznacza się głównie w centrum gminy, tj:
 - w Ryjewie, w północnej części miejscowości, w kierunku na Mątowskie Pastwiska
 - w Barcicach, po zachodniej stronie drogi z Mątowskich Pastwisk do Benowa,
- korzystne warunki dla rozwoju zabudowy mieszkaniowej, także o charakterze rekreacyjnym czy letniskowym mają: przysiółek Wiszary, miejscowości Trzciano i Mątki,
- zabudowa mieszkaniowa i usługowa winna się koncentrować w istniejących wsiach, szczególnie we wsiach wyposażonych już w niektóre usługi publiczne jak Straszewo, Benowo, Trzciano,
- poza skupiskami zabudowy dopuszcza się rozwój zagospodarowania związanego z podstawowymi funkcjami gminy jakimi są rolnictwo i leśnictwo, uzupełniająco agroturystyka; z ograniczeniami wynikającymi z rygorów ochrony krajobrazu kulturowego zachodniej części gminy, gdzie projektowany jest Park Kulturowy Ryjewski Zakątek Mennonitów, w tej części gminy dopuszcza się:
 - lokalizację nowych siedlisk tylko tam gdzie historycznie występowała zabudowa;
 - nową zabudowę (głównie związaną z usługami publicznymi w centrum wsi Szkaradowo i Jałowiec;
- zakaz lokalizacji zabudowy mieszkaniowej obowiązuje na następujących obszarach:
 - na terenach zagrożonych powodzią, oznaczonych na rysunku Studium obowiązuje całkowity zakaz zabudowy;
 - na obszarze farmy elektrowni wiatrowych w rejonie Watkowic, Pułkowic i Straszewa w strefie przekroczenia poziomu hałasu 40db w porze nocnej obowiązuje zakaz lokalizacji zabudowy mieszkaniowej;
 - wzdłuż drogi krajowej nr 55, w pasie o szerokości ok. 75 m od linii rozgraniczających drogi, ze względu na prawdopodobne przekroczenie norm hałasu, obowiązuje zakaz lokalizacji zabudowy mieszkaniowej;
- w nowej zabudowie stosować formy rozwiązań architektonicznych z wykorzystaniem lokalnych wzorców formowania bryły budynku oraz detalu architektonicznego a także zachować historyczny układ dróg;

Polityka przestrzenna w odniesieniu do istniejącej zabudowy i zagospodarowania, powinna zmierzać do odnowy wsi, między innymi z wykorzystaniem środków z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich, w szczególności:

- porządkowania struktury zabudowy, zmiany lub rozszerzenia funkcji itp. (dotyczy np. tworzenia bazy dla rozwoju turystyki, agroturystyki, usług, przetwórstwa),
- przekształceń i uzupełnień istniejącej zabudowy w nawiązaniu do lokalnej tradycji budowlanej; nowa zabudowa nie może wносить form obcych kulturowo na terenie gminy Ryjewo;

- rewaloryzacji przestrzeni we wsiach , szczególnie w tzw. wsiach po-pegeerowskich, jak np. Watkowice, Watkowice Małe, Klecewko i innych, w miarę pojawienia się problemów rozwoju społeczno – gospodarczego;
- porządkowania i estetyzacji terenów publicznych, z uwzględnieniem odnowy parków wiejskich, realizacji terenów rekreacyjnych dla dzieci i młodzieży, miejsc skupiających życie społeczne wsi jak np. świetlice wiejskie;
- utrzymania zabytków a także detalu architektonicznego, obiektów małej architektury (krzyże, kapliczki przydrożne), szczególnie tych charakterystycznych dla lokalnej tradycji budowlanej,

Realizacja działania „Odnowa i rozwój wsi” tworzy warunki dla rozwoju społeczno-ekonomicznego obszarów wiejskich i aktywizacji ludności wiejskiej przez wsparcie inwestycyjne przyznawane na realizację projektów związanych z zagospodarowaniem przestrzeni publicznej, w tym utrzymaniem, odbudową i poprawą stanu dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi oraz podniesienie atrakcyjności turystycznej obszarów wiejskich.

2.3.2. Kierunki rozwoju funkcji związanych z działalnością gospodarczą

1. Zakłada się następujące kierunki rozwoju zagospodarowania dla działalności gospodarczej, tj. zabudowy techniczno – produkcyjnej i usługowej:

rozwój działalności produkcyjno usługowych zakłada się w następujących rejonach Ryjewa:

- w południowej części wzdłuż linii kolejowej,
- w rejonie ulic Przejazdowej i Łąki,
- w rejonie oczyszczalni ścieków w Mątowskich Pastwiskach;
- Rewitalizacja terenów poprzemysłowych w Ryjewie, w szczególności:
 - terenu dawnej cegielni przy ul. Różanej, w powiązaniu z rekultywacją terenu wyrobiska,
 - terenów przy ul. Tartacznej,
- działalności o charakterze gospodarczym (produkcyjno usługowym) nie związanym z działalnością rolniczą, dopuszcza się na terenie wszystkich historycznych folwarków w takich wsiach jak Watkowice, Watkowice Małe, Klecewko, Straszewo,

2. Funkcje usługowe:

- głównym miejscem koncentracji funkcji usługowych o charakterze komercyjnym jest Ryjewe, przede wszystkim wzdłuż ulicy Grunwaldzkiej;
- w poszczególnych wsiach zakłada się rozwój usług w zakresie codziennych potrzeb mieszkańców (handel, gastronomia, drobne rzemiosło) jako uzupełnienia istniejącej zabudowy

3. Na terenie całej gminy Ryjewe nie przewiduje się możliwości lokalizacji wielko powierzchniowych obiektów handlowych.

2.3.3. Kierunki rozwoju turystyki

Gmina położona jest na obszarze, w którym za wiodącą należy uznać funkcję turystyki krajoznawczej, rowerowej i konnej, uzupełnioną o funkcje turystyki wodnej, a także agroturystykę.

1) Przez teren gminy przebiegają trasy rowerowe:

- a) międzynarodowa trasa rowerowa nr 2 – Trasa EuroRout R-1 (oznakowana) z punktem węzłowym w Kwidzynie – planowana do realizacji w pierwszej kolejności,
- b) międzyregionalna trasa rowerowa nr 12 – Trasa Zamków Polski Północnej – Czarne – Człuchów - (...) -Gniew – Smętowo Graniczne, z punktem węzłowym w Bytowie,
- c) międzyregionalna trasa rowerowa nr 13 – Szlak Kopernikowski - (...Toruń) – Kwidzyn - Malbork, (Elbląg...),
- d) regionalna trasa rowerowa nr 118 Ryjewe – Malbork – Tczew – Świbno.

2) Na rz. Wiśle i Liwie Renawie planowane jest wytyczenie i urządzenie szlaków turystyki wodnej.

Główne kierunki przekształceń w zakresie turystyki krajoznawczej i rowerowej:

- a) zagospodarowanie i rozwój turystyki w paśmie Wisły – wyznaczenie szlaków pieszych, rowerowych oraz miejsc rekreacyjnych wzdłuż rzeki w ujęciu systemowym, w powiązaniu z cennymi miastami i walorami środowiskowymi i kulturowymi w ich najbliższym sąsiedztwie,
- b) wytyczenie i urządzenie szlaków turystyki pieszej i rowerowej, zgodnie z ideą „tu bezpiecznie zaparkuj, dalej jedź rowerem lub idź pieszo”),
- c) ochrona przed zainwestowaniem brzegów niezagospodarowanych,

- d) pełniejsze wykorzystanie sieci osadniczej, szczególnie większych wsi, do realizacji bazy noclegowej, w tym wykorzystania na cele rekreacyjne oraz obsługi obiektów pełniących obecnie inne funkcje, np. adaptacja obiektów architektury wiejskiej na bazę noclegową;
- e) tworzenie miejsc obsługi recepcyjnej turystów tranzytowych, wzdłuż głównych dróg oraz zlokalizowanie ich w sąsiedztwie ważniejszych węzłów komunikacyjnych;
- f) realizacja planowanych tras rowerowych; w miarę wzrostu natężenia ruchu rowerowego dążenie do podnoszenia standardów technicznych tras rowerowych, jak i ich otoczenia, w tym zapewnienia miejsc parkingowych przy dworcach, przystankach PKS, urzędach, itp.
- g) turystyki wodnej i agroturystyki;
- h) zagospodarowanie turystyczne szlaku wodnego na Wiśle i Liwie Renawie, przystosowanie szlaków do rekreacji, stworzenie przystani wodnych, stanic, miejsc biwakowych itp.,
- i) rozwój agroturystyki, obejmującej pobyty wypoczynkowe w gospodarstwach rolnych, prywatnych domach i pokojach wynajmowanych na terenach odznaczających się wysokimi walorami krajobrazu.

W ramach programów rozwoju produktów turystycznych województwa pomorskiego na terenie gminy przewiduje się:

a) rozwój produktu turystycznego Szlak Mennonitów.

b) realizację projektu „Pętla Żuławska – rozwój turystyki wodnej”. Projekt „Pętla Żuławska – rozwój turystyki wodnej” dotyczy wykreowania markowego produktu turystycznego, na który składają się: oryginalna kompozycja różnych dóbr turystycznych (walorów i atrakcji) oraz przeróżnych usług umożliwiających ich turystyczne wykorzystanie w trakcie pobytu na terenie Żuław i Zalewu Wiślanego. Obejmuje on niezwykle atrakcyjny obszar wodny, którego oś stanowią szlaki wodne o długości 303,3 km (Wisła, Martwa Wisła, Szarpawa, Wisła Królewiecka, Nogat, Kanał Jagielloński, Elbląg i Pastęka) oraz część polskiego Zalewu Wiślanego o powierzchni 328 km² (niemal 3 krotnie większy od największego polskiego Jez. Śniardwy), gdzie najważniejsze atrakcje to:

- wyjątkowe i zróżnicowane środowisko przyrodnicze, unikalne w skali europejskiej, obejmujące deltę Wisły oraz Zalew Wiślany,
- niespotykany potencjał krajobrazowy oraz szczególny charakter hydrograficzny a także klimat;
- liczne obiekty związane z unikatowym w skali kraju dziedzictwem kulturowym Żuław Wiślanych, powstałym w wyniku ścierania się różnych kultur na przestrzeni wieków (obiekty sakralne, zamki gotyckie, mosty zwodzone, śluzy, domy podcieniowe, itp.).

Na terenie gminy Ryjewo planowana jest budowa przystani żeglarskiej w Białej Górze. Rozważa się także zasadność rozszerzenia programu o szlak wodny na rzece Liwie, wraz z realizacją infrastruktury turystycznej we wsi Benowo. Istotną atrakcją projektu „Pętla Żuławska” może być projektowany Park Kulturowy „Ryjewski Zakątek Mennonitów.

2.3.4. Odnawialne źródła energii

Podstawowym aktem unijnym w zakresie odnawialnych źródeł energii jest Dyrektywa 2001/77/EC z 27.09.2001 roku w sprawie promocji energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych na wewnętrznym rynku energii elektrycznej Unii Europejskiej. Według dyrektywy odnawialne źródła energii oznacza odnawialne, niekopalne źródła energii. Zasoby odnawialne energii to wiatr, energia słoneczna, energia geotermalna, energia pływów i fal morskich, hydroenergia, biomasa, gaz uzyskiwany z wysypisk, ścieków oraz biogaz. Najważniejszym dokumentem krajowym jest „Strategia rozwoju energetyki odnawialnej” przyjęta przez Sejm RP 23.08.2001 r. Jest to dokument polityczny określający cele – udziały energii odnawialnej w bilansie paliwowo energetycznym kraju:

- w roku 2010 – 7,5%
- w roku 2020 – 14%

2.3.4.1. Energetyka wiatrowa

Lokalizacja farm elektrowni wiatrowych

Lokalizację farm elektrowni wiatrowych dopuszcza się we wschodniej – wysoczyznowej części gminy Ryjewo. Duże arealy terenów rolnych, wolnych od rozproszonej zabudowy w okolicach wsi Pułkowiec, Klecewko, Watkowice i Watkowice Małe, tworzą dogodne warunki do lokalizacji elektrowni wiatrowych.

Rejon ten jest korzystny ze względu na pozostałe uwarunkowania, szczególnie istotne w przypadku farm elektrowni wiatrowych:

- brak istotnych uwarunkowań ekologicznych, chronione obszary Natura 2000 są położone poza prawdopodobnymi strefami oddziaływania elektrowni wiatrowych (w tym szczególnie na awifaunę), główny korytarz ekologiczny biegnie wzdłuż Wisły;
- położenie poza wyznaczoną osnową ekologiczną gminy i lokalnymi korytarzami ekologicznymi a także cennymi przyrodniczo elementami, do których zaliczyć lokalne płaty ekologiczne jak Bagno Buława czy też Czarne Bagno;
- mała szorstkość terenu oraz dogodne warunki anemometryczne; według zasobów energii wiatru w Polsce, cały obszar należy do obszaru o korzystnych warunkach wietrznych dla lokalizacji elektrowni wiatrowych;
- skupione osadnictwo, a tym samym możliwość zachowania właściwych warunków zamieszkania w istniejącej zabudowie (w szczególności dopuszczalnych poziomów hałasu);

Każda projektowana farma wiatrowa winna posiadać własną stację GPZ 110/15 kV oraz powiązanie linią 110 kV z najbliższym istniejącym GPZ 110/15 kV (np. GPZ Kwidzyn Północ), lub do najbliższej istniejącej linii 110 kV (tzw. „wcinka”). Szczegółowe warunki określa gestor sieci na etapie wydania warunków przyłączenia. Warto zauważyć że zasilanie w energię elektryczną poszczególnych fragmentów gminy Ryjewo odbywa się liniami 15 kV z GPZ-tów w Kwidzynie i Mikołajkach Pomorskich. Lokalizacja GPZ 110/15 kV w związku z realizacją farmy wiatrowej może wpłynąć na przebudowę systemu zasilania gminy w energię elektryczną.

Zasady lokalizacji elektrowni wiatrowych poza obszarami farm elektrowni wiatrowych

Poza wskazanymi obszarami lokalizacji farm wiatrowych:

- we wschodniej wysoczyznowej części gminy dopuszcza się lokalizację zespołów turbin wiatrowych o mocy umożliwiającej włączenie do sieci energetycznej średniego napięcia, z wykluczeniem lokalizacji na terenach chronionych, tj osnowy ekologicznej gminy, stref ochrony konserwatorskiej, obszarów wpisanych do rejestru zabytków i innych ustalonych w studium a także w przepisach odrębnych.
- na terenie całej gminy w rozproszonej zabudowie zagrodowej dopuszcza się lokalizację pojedynczych małych turbin wiatrowych (np. o mocy do 100 kW i konstrukcji z pionową osią obrotu), stanowiących rozproszone źródła energii wykorzystywanej na potrzeby własne gospodarstwa domowego (np. do oświetlania i ogrzewania pomieszczeń, suszenia płodów rolnych, w chłodniach, instalacjach wentylacji i klimatyzacji itp.). Energia z małych turbin wiatrowych może także być wykorzystywana na potrzeby ochrony środowiska, np. w oczyszczalniach ścieków do napowietrzania ścieków, i innych. Warunkowo mogą być lokalizowane na obszarach chronionych.

Instalacja wszystkich ww typów elektrowni wiatrowych uwarunkowana jest stwierdzeniem braku negatywnego oddziaływania na awifaunę i krajobraz. Dopuszczalność ich realizacji oraz wskazanie miejsc posadowienia możliwe będzie dopiero po przeprowadzeniu rocznego monitoringu przedwykonawczego wpływu na awifaunę oraz nietoperze (wskazane lokalizacje na planszy studium należy traktować jako proponowane, nie dające pewności ich realizacji).

Należy również zastrzec, że elektrownie wiatrowe (jeżeli wysokość wynosi 50,00 m n.p.t. i więcej) stanowią przeszkody lotnicze i wymagają każdorazowego uzgadniania lokalizacji, wysokości oraz sposobu oznakowania przeszkodowego poszczególnych turbin wiatrowych oraz po ich wybudowaniu powiadomienia pisemnego Szefostwa służby Ruchu Lotniczego Sił Powietrznych RP, Wydział Lotniskowy w Warszawie (00-912 Warszawa ul. Żwirki i Wigury 1C).

2.3.4.2. Inne odnawialne źródła energii

Zgodnie z polityką przestrzenną jest wykorzystywanie wszystkich dostępnych źródeł energii odnawialnej z zachowaniem przepisów odrębnych, oraz w sposób nie naruszający istotnych walorów krajobrazowych: ekologicznych, kulturowych lub estetycznych. Zaopatrzenie w energię winno być zgodne z założeniami gminnego planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe.

Na terenie gminy pojawili się inwestorzy zainteresowani produkcją energii z biomasy. Dotychczas analizowane lokalizacje to zachodnia nizinna i środkowa krawędziowa część gminy. Ze względu na przyjęte priorytety ochrony dziedzictwa kulturowego gminy realizowane budowle nie mogą być dominantami w krajobrazie, dlatego należy uwzględnić między innymi następujące zasady lokalizacji tego typu budowli:

- nowe obiekty nie mogą zakłócać kompozycji zabytkowych zespołów budowlanych, wyznaczonych w studium;
- wysokość nie powinna przekraczać wysokości historycznej zabudowy zagrodowej;
- szczególnie istotna jest kolorystyka obiektów, harmonijnie skomponowana z kolorystyką krajobrazu;

MEW – małe elektrownie wodne - Na terenie gminy znajduje się jedna elektrownia wodna (prywatna) w miejscowości Borowy Młyn o mocy zainstalowanej generatora 37kW. (Jaz Borowy Młyn, na rzece Postolińska Struga). Gmina Ryjewo nie posiada istotnych zasobów energii wodnej, poza Postolińską Strugą, której energia była wykorzystywana już w czasach historycznych. Jednakże za zgodne z polityką przestrzenną gminy uznaje się wszystkie lokalizacje wskazane przez inwestorów, nie naruszające istotnych walorów krajobrazowych: ekologicznych, kulturowych lub estetycznych.

2.3.5. Powierzchniowa eksploatacja kopalin

2.3.5.1. Surowce naturalne

Na terenie gminy Ryjewo występują : surowce ilaste do produkcji ceramiki budowlanej, surowce ilaste, kruszywo naturalne grube i drobne oraz torf, większość rozpoznana jeszcze w latach 60 i 70-tych ubiegłego wieku.

Kruszywo naturalne grube i drobne -

Na terenie gminy Ryjewo, we wschodniej, wysoczyznowej części, istnieją przesłanki geologiczne na znalezienie i udokumentowanie złóż piaszczysto- zwirowych i piaszczystych - według mapy geologicznej jest to strefa występowania utworów wodnolodowcowych tzn.:

- Rejon A: na NE od miejscowości Trzciano, zasoby szacunkowe wynoszą 400 tyś. m³,
- Rejon B: na SE od miejscowości Pułkowie, zasoby szacunkowe wynoszą około 250 tyś. m³,
- Rejon C: na SW od miejscowości Klecewko; obszar wstępnie rozpoznany, w dwóch otworach wiertniczych stwierdzono występowanie serii piaszczystej o miąższości 4,5 m i 5m; zasoby szacunkowe piasku wynoszą około 400 tyś. m³.

Surowce ilaste - występują w środkowej części gminy na N od Ryjewa (na podstawie mapy geologicznej jest to obszar występowania mułków i iłów zastoiskowych) na terenie porośniętym lasem, co ogranicza prowadzenie działalności gospodarczej polegającej na eksploatacji złóż; zasoby szacunkowe wynoszą około 625 tyś. m³. Rejon znajduje się w obrębie obszaru chronionego krajobrazu „Ryjewskiego”.

Surowce ilaste do produkcji ceramiki budowlanej

We wschodniej części miejscowości Ryjewo znajduje się obszar złoża „Ryjewo”, gdzie występujące ility warwowe wykorzystywano do produkcji cegły dziurawki. Złoże zostało udokumentowane w 1976 r w kategorii B, zasoby geologiczne złoża wynosiły 71000 m³. Według bilansów zasobów, stan na 31.12.1992 złoże jest wyeksploatowane, a teren wyrobiska jest w trakcie rekultywacji. Cegielnia jest nieczynna.

Wydane koncesje

Na terenie gminy Ryjewo Wojewoda Pomorski wydał jedną koncesję nr 8/03 na wydobywanie kopaliny pospolitej – torfu i piasku sposobem odkrywkowym, ze złoża „Jałowiec” położonego na części działki 44/1 w miejscowości Jałowiec. Koncesja jest ważna do 30 czerwca 2028 roku. Powyższa koncesja ustanawia:

- obszar górniczy „Jałowiec” dla kopaliny torf, o powierzchni 70 862,6 m²;
- obszar górniczy „Jałowiec I” dla kopaliny piasek, o powierzchni 12 402,5 m²;
- teren górniczy „Jałowiec” o powierzchni 92 283, 0 m².

2.3.5.2. Zasady powierzchniowej eksploatacji kopalin

Współczesne potrzeby pozyskania kopalin, szczególnie kruszywa budowlanego, powodują zainteresowanie możliwością wydobywania kopalin poza dotychczas rozpoznanymi złożami. Wobec powyższego ustala się następujące zasady :

- 1) wyklucza się powierzchniową eksploatację kopalin na terenach korytarzy ekologicznych oznaczonych na rysunku Studium;

- 2) w części zachodniej gminy Ryjewe, na terenie Niziny Kwidzyńskiej dopuszcza się powierzchniową eksploatację kopalin przy zachowaniu następujących warunków:
 - a) powierzchnia eksploatacji do 2 ha, wydobyć do 20 tys. m³/ rok,
 - b) brak negatywnego oddziaływania na obszary chronione, w szczególności Natura 2000,
 - c) rekultywacja w kierunku rolnym lub leśnym lub związanym z retencją wody (stawy);
- 3) na terenach wskazanych w studium na inne cele niż rolniczo – leśne, zakłada się rekultywację w kierunku inwestycyjnym zgodnym z docelowym przeznaczeniem terenu;
- 4) dopuszcza się powierzchniową eksploatację kopalin na terenach osnowy ekologicznej gminy, ustalonej w studium pod warunkiem rekultywacji terenu w kierunku leśnym lub związanym z retencją wody.

2.4. Kierunki rozwoju poszczególnych wsi

2.4.1. Ryjewe

2.4.1.1. Charakterystyka miejscowości

Ryjewe jest umiejscowione w centralnej części gminy. W skład sołectwa Ryjewe wchodzi wieś Mątki.

- Ludność: 2.851 osób (stan na dzień 31.12.2008r.)
- Powierzchnia: 1.791,2735 ha,

Wieś Ryjewe jest ośrodkiem koncentracji usług gminnych, znajduje się Urząd Gminy, Zespół Szkół posiadający oddziały zerowe, podstawowe i gimnazjalne oraz salę sportową która jest chlubą szkoły, działa też Gminny Ośrodek Kultury, Niepubliczny Zakład Podstawowej Opieki Zdrowotnej, Poczta, Gminna Biblioteka Publiczna, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej oraz Zakład Budżetowy „Pomezania” wykonujący zadania z zakresu gospodarki komunalnej, Posterunek Policji. We wsi funkcjonuje Ochotnicza Straż Pożarna, bank, 2 apteki. Na terenie Ryjewa znajduje się plac zabaw, boisko w lesie.

Od 1965 roku przy ul. Donimirskich funkcjonuje Dom Pomocy Społecznej „Słoneczne Wzgórze”, w którym przebywa 166 podopiecznych. Są tam nowoczesne gabinety specjalistyczne i świetnie prowadzone Warsztaty Terapii Zajęciowej.

Na terenie Ryjewa jest zarejestrowanych 126 przedsiębiorców m.in.: właściciele sklepów spożywczo, przemysłowych, punkty usługowe różnych specjalności, 11 zakładów stolarskich, rzeźnia – masarnia produkująca na 26 swoich własnych sklepów, przedsiębiorstwa transportowe i elektroniczne, zakłady mechaniki pojazdowej, zakład produkujący artykuły tekstylne na export, piekarnia. We wsi Ryjewe działa gospodarstwo agroturystyczne.

Miejscowość Ryjewe ma dość zwartą zabudowę charakterystyczna dla miejscowości miejskich, w tym małe osiedle zabudowy wielorodzinnej, składające się z 3 bloków Spółdzielni Mieszkaniowej w Sztumie. Na większości terenu dominuje zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna. W części centralnej, w zabudowie wzdłuż ulicy Grunwaldzkiej na odcinku od ul. Kościelnej do ulicy Kopernika koncentrują się usługi komercyjne, głównie handlu, najczęściej usytuowane w parterach budynków, w zabudowie mieszkaniowo usługowej.

Główną osią komunikacyjną Ryjewa jest ul. Grunwaldzka będąca drogą wojewódzką nr 607. Wieś posiada 36 ulic. Jest stacja PKP a co za tym idzie bezpośrednie połączenie kolejowe z Kwidzynem i Malborkiem, na tej samej trasie jeżdżą busy RYDWAN, które dowożą mieszkańców Ryjewa i okolic do pracy i szkoły.

Wieś Ryjewe posiada sieć wodociągową i telekomunikacyjną oraz w większości terenu wsi sieć kanalizacyjną lecz nadal brakuje sieci gazowej i ciepłowniczej.

W rejonie ulicy Różanej znajdowało się złożo iłóv warwowych - Złożo „Ryjewe”- wykorzystywane do produkcji cegły dziurawki. Złożo zostało udokumentowane w 1976 r w kategorii B, zasoby geologiczne złoża wynosiły 71000 m³. Według bilansów zasobów, stan na 31.12.1992 złożo jest wyeksploatowane a tereny są rekultywowane.

2.4.1.2. Dziedzictwo kulturowe, zabytki

Wieś Ryjewe w obecnym kształcie powstała z połączenia kilku odrębnych jednostek osadniczych lokowanych w różnych okresach historycznych, rozwijających się wokół bardzo różnych centrów, którymi były folwark zakonny, osada zagrodnicza obok folwarku na obrzeżu Boru, majątek leśny Oberförsterei Rehhof z rozległą siecią leśnictw, wieś olęderska lokowana w 2 poł. XVIII wieku (Dorf Rehhof), wieś olęderska Baggen lokowana również w 2 poł. XVIII wieku, stacja pocztowa, stacja kolejowa zbudowana w

latach 80-tych XIX wieku, zbór ewangelicki, parafia katolicka, majątek cegielniany i zakład przemysłowy należący do Hermana Grescha, który był czołowym ryjewskim przedsiębiorcą, jako właściciel tartaku, cegielni i młyna parkowego, zatrudniał łącznie 250 – 300.

Rozplanowanie zabudowy Ryjewa powstałe w tak różnorodny sposób można porównać do przedmieścia.

Zabytki

1. Ul. Grunwaldzka jest główną osią rozplanowania wsi Ryjewo. Przy niej znajduje się najwięcej budynków i zespołów o walorach zabytkowych i historycznych, do najważniejszych należą:

- założenie sześciu cmentarzy: katolicki, trzy ewangelickie i mennonicki;
- neogotycki kościół katolicki z plebanią, neogotycki kościół ewangelicki, ul. Grunwaldzka 60 – dawna pastorówka, budynek z czerwonej cegły licowej, neogotycki z charakterystycznymi wysokimi szczytami;
- ul. Grunwaldzka 113 – dom w którym w latach 1888 – 1909 mieściła się katolicka kaplica
- typowa zabudowa wiejska w postaci zagród zblokowanych charakterystycznych dla holenderskiego budownictwa na nizinie - ul. Grunwaldzka 25, 5, 7, 12, 20, 33, 53, 109
- zabudowa zagrodnicza drewniana ul. Grunwaldzka 10 lub murowana – ul. Grunwaldzka 9,28, 39, 41,
- typowa murowana zabudowa z czerwonej cegły, domy wolnostojące, parterowe z wysoką ścianką kolankową, środkowym ryzalitem, podobne do tych na ul. Kopernika i Podgórnej – ul. Grunwaldzka nr 34, 47, 61, 63, 78, 89, 95;
- miejska zabudowa willowa – ul. Grunwaldzka nr 62, 73, 75, 68, 91;
- ul. Grunwaldzka 46 – wielorodzinna zabudowa miejska, kamienica z 1898 roku,

2. Zabudowa poszczególnych ulic w Ryjewie

- ulica Kopernika nr 3, 5, 6, 7, 8, 9, 11 – wszystkie z końca XIX wieku, to typowe domki z czerwonej cegły licowej z wysoką ścianką kolankową, tworzącą drugą kondygnację; elewacje wzdłużne symetryczne, na osi głównej ryzalit dwuosiowy z trójkątnym szczytem, dachy wielopołaciowe ze spłaszczonym dachem, od frontu drewniane werandy;
- zabudowa ul. Podgórnej nr 2, 4, 6, przypomina zabudowę ul. Kopernika, powstała w tym samym czasie co kościół katolicki ,
- ul. Szkolna podobna jest do ul. Kopernika, wyróżnia się budynek dawnej szkoły katolickiej, ul. Szkolna 3 z pocz XX wieku,
- ul. Lipowa ma charakter urzędowy, ul. Lipowa 1 – dawna siedziba wójta gminy administracyjnej Ryjewo i żandarmerii, Lipowa 2 – budynek poczty, budynki nr 3, 4, 5 – domy piętrowe z naczółkowymi dachami z lat 20-tych XX wieku,
- ul. Kościuszki z zabudową typowo miejską: budynki piętrowe o płaskich dachach, płytkimi ryzalitami na osi zakończonymi trójkątnymi szczytami lub wielokrotnie łamanymi o płynnych liniach: ul. Kościuszki nr 3 i 4 z końca XIX wieku (identyczne są przy ul. Grunwaldzkiej 66 i 101 w sąsiedztwie), dom nr 6 to typowa miejska willa z lat 30 tych XX wieku z rozległą murowaną werandą i naczółkowym dachem z dwoma kondygnacjami,
- ul. Donimirskich ukształtowana jest przez zabudowę sanatoryjną. Na obecnym Słonecznym Wzgórzu (do 1914 roku) powstał dom lekarski, pawilony dla chorych i urzędników oraz stacja pomp. Kompletny zespół uzdrowiskowy na Słonecznym Wzgórzu powstał w latach 20-tych, po zakończeniu I wojny światowej z myślą o kuracji weteranów; usytuowany jest na szerokim tarasie, góruje nad wsią, składa się z 4 budynków kuracyjnych oraz budynku administracji, wszystkie murowane piętrowe lub z wysokim poddaszem, nakryte dachami mansardowymi, o dużej kubaturze, wyposażone w najnowsze na owe czasy instalacje. Sanatorium było otoczone lasem, aleje obsadzono brzożami i drzewami iglastymi;
- ul. Słowiańska ma wiejski charakter; są tu trzy najstarsze budynki w Ryjewie, zagrody zblokowane typu langhof nr 17 i 19, trzecia zaliczana do ul. Grunwaldzkiej nr 143, powstałe w połowie XIX wieku.
- ul. Łąki nr 4 i 27 – murowane domy zagrodników z I poł XIX wieku, ul. Łąki nr 5 – dawny langhof, murowany z wystawką w dachu z końca XIX wieku, ul. Łąki nr 1, 10, 13, 23, 23a – typowe langhofy murowane z końca XIX wieku i początku XX wieku;
- ul. Przejazdowa podobna jest do ul. Łąki, ale zabudowa w większości jest już przekształcona; dobrze zachowany budynek ul. Przejazdowa 2, murowany wolnostojący z boniowanymi narożnikami parterowy, dach dwuspadowy kryty holenderką, drewniana weranda.

- ul. Krzywa nr 7 z poł. XIX wieku, ul. Krzywa nr 14 i 16 – zagrody holenderskie wzdłużne, podobne do tych na ul. Słowiańskiej, wzniesione ok. 1850 roku, ul. Krzywa nr 3, 20, 19/22 murowane typowe langhofy z końca XIX wieku;
3. Zabudowa związana z urzędem leśnym w Ryjewie
- ul. Leśna 1 – majątek dawnego nadleśnictwa Oberförsterei Rehnhof; duży budynek z drewnianą werandą i bogatym detalem, usytuowany w otoczeniu parku; obok duży 3-kondygnacyjny budynek w typie kamienicy miejskiej z ok. 1910 roku
 - ul. Grunwaldzka – założenie dawnego leśnictwa Rehnhof obecnie leśnictwo Biały Dwór, budynki z początku XX wieku, zbudowane na wzniesieniu do którego prowadzi aleja lipowa,
 - ul. Grunwaldzka 118 – założenie dawnego leśnictwa Rehheide, duże gospodarstwo złożone z budynków murowanych mieszkalnego z przełomu XIX i XX wieku i dwóch gospodarczych. Na północ od niego dawne kąpielisko z pozostałością parku leśnego Paradise – Raj.
4. Zabudowa przemysłowa
- ul. Tartaczna – założenie dawnego zakładu przemysłowego Grescha z przełomu XIX i XX wieku, składające się z budynku mieszkalnego o bogatej wieloczołowej bryle, piętrowy z kwadratową 3-kondygnacyjną wieżyczką z dachem namiotowym i iglicą, dwóch dużych budynków produkcyjnych z dominantą jaką jest wysoki komin,
 - Założenie cegielni Grescha – duży budynek produkcyjny z 1922 roku z charakterystycznym wysokim kominem, murowany z czerwonej cegły. Przy cegielni osiedle złożone z trzech budynków mieszkalnych i dwóch gospodarczych budowane wg jednego wzoru w latach 30-tych XX wieku.
 - Ul. Kopernika – założenie młyna z początku XX wieku;
 - Kompleks produkcyjny przy ul. Grunwaldzkiej 63 budynek administracyjny z końca XIX wieku (przebudowany), oficyna, budynek gospodarczy (data budowy 1853);
5. Założenie dworca kolejowego przy ul. Kolejowej składa się z trzech budynków stacyjnych z końca XIX wieku

2.4.1.3. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej i zagospodarowaniu terenów

- Uzupelnienia zabudowy mieszkaniowej, mieszkaniowo usługowej a także z działalnością gospodarczą na terenach częściowo zabudowanych, w oparciu o istniejący układ drogowy:
 - w południowo wschodniej części Ryjewa pomiędzy ul. Grunwaldzką, ul. Podgórną i krawędzią lasu,
 - w południowo zachodniej części Ryjewa, pomiędzy ul. Grunwaldzką a linią kolejową , w sąsiedztwie linii kolejowej wskazana lokalizacja zabudowy o charakterze rzemieślniczym, mieszkaniowo usługowej z dopuszczeniem działalności produkcyjnej, izolującej istniejącą zabudowę mieszkaniową, usytuowaną wzdłuż ul. Grunwaldzkiej od uciążliwości sąsiedztwa linii kolejowej,
 - w rejonie ulic Nowej i Wiejskiej i częściowo ul. Łąki bez zajmowania terenów o wysokim poziomie wody gruntowej, na gruntach pochodzenia organicznego,
 - w rejonie ulicy Cichej ,
 - uzupełnienie zabudowy na osiedlu przy ul. Wrzosowej,
- Rozwój zabudowy mieszkaniowej:
 - wzdłuż ulicy Krzywej, w kierunku oczyszczalni ścieków,
 - na Osiedlu Leśnym,
 - na Słonecznym Wzgórzu, (rejon ulic Pod Lasem, Cicha, Donimirskich, Słoneczna, Różana);
- Rewitalizacja terenów poprzemysłowych, w szczególności:
 - terenu dawnej cegielni przy ul. Różanej, w powiązaniu z rekultywacją terenu wyrobiska,
 - terenów przy ul. Tartacznej,
- rozwój działalności produkcyjno usługowych zakładów się w następujących rejonach Ryjewa:
 - w południowej części wzdłuż linii kolejowej,
 - w rejonie ulic Przejazdowej i Łąki,
 - w rejonie oczyszczalni ścieków;
- Koncentracja usług komercyjnych w centralnej części wsi, w powiązaniu z rewitalizacją terenów poprzemysłowych – dawna cegielnia i wyrobisko,
- Koncentracja usług publicznych poziomu gminnego:

- w zakresie wychowania przedszkolnego i szkoły podstawowej obsługujących mieszkańców całej zachodniej części gminy, wschodnią wyżynną część gminy obsługuje szkoła w Straszewie,
- gimnazjum obsługujące całą gminę,
- usług administracji, kultury, ochrony zdrowia i bezpieczeństwa publicznego;
- rozwój usług publicznych o znaczeniu ponadlokalnym, w szczególności specjalistycznych usług z zakresu pomocy społecznej;
- tereny rekreacyjne
 - rewaloryzacja okolicy stawu „Libella” gdzie istniało do 1945 roku piękne kąpielisko „Paradise” (Raj) oraz wspaniale utrzymane ścieżki rowerowe - zagospodarowanie terenu przy kąpielisku,
 - powiązanie ścieżkami spacerowymi Ryjewa z okolicą Raju i kąpieliska nad jeziorem Mątki,
 - przystosowanie do użytkowania rekreacyjnego lasów w centrum wsi w sąsiedztwie Osiedla Leśnego oraz w okolicy leśniczówki - Gospodarstwo Agroturystyczne „Pod Akacją” w Ryjewie, pomiędzy ul. Krzywą a osiedlem przy ul. Wrzosowej,
 - place zabaw w poszczególnych zespołach zabudowy mieszkaniowej,
- przejęcie przez Gminę gruntów wzdłuż linii kolejowej, tj. ul. Kolejowej na odcinku od ul. Kopernika do ul. Kościelnej i zespołu zabudowań dworca, rewitalizacja tego obszaru zmierzająca do realizacji węzła integracyjnego komunikacji publicznej, poszerzonego o usługi związane z ruchem turystycznym, w tym:
 - usługi związane z obsługą przystanku kolejowego,
 - dworzec autobusowy z niezbędnymi usługami, dostępny dla różnych przewoźników,
 - parkingi samochodowe, rowerowe, dla autokarów,
 - usługi związane z obsługą ruchu turystycznego, w tym sanitariaty, gastronomia itp.
- powiększenie cmentarza za kościołem Św. Rodziny, przy ulicy Grunwaldzkiej.

2.4.2. Mątowskie Pastwiska

2.4.2.1. Charakterystyka miejscowości, stan zainwestowania

Wieś Mątowskie Pastwiska jest wsią sołectką, bezpośrednio graniczy z wsią Ryjewe. W skład sołectwa Mątowskie Pastwiska wchodzi wieś Szkaradowo Wielkie oddalona o ponad 5 km. Przez wieś Mątowskie Pastwiska przebiega droga wojewódzka Mątowskie Pastwiska – Sztum.

- Powierzchnia obrębu wynosi 588,5178 ha,
- W Mątowskich Pastwiskach mieszka 228 osób (stan na dzień 31.12.2008 roku).

Mieszkańcy sołectwa Mątowskie Pastwiska utrzymują się w jednakowej części z pracy w pobliskich firmach oraz z działalności rolniczej. Na terenie sołectwa Mątowskie Pastwiska jest zarejestrowanych 3 przedsiębiorców. W sołectwie znajduje się 38 gospodarstw rolnych. Głównym kierunkiem rozwoju rolnictwa jest produkcja zbóż. Hodowla krów mlecznych niegdyś w sołectwie bardzo rozpowszechniona dziś bardzo się zmniejszyła. Produkcją mleka zajmuje się obecnie już tylko kilku gospodarzy. Niegdyś we wsi działała prężnie mleczarnia, w której produkowano sery, twarogi itd. dawała zatrudnienie połowie mieszkańcom sołectwa. Do niedawna w Mątowskich Pastwiskach był tzw. plac buraczany na którym składowano buraki, ważono płody rolne itp. We wsi Mątowskie Pastwiska działa Spółdzielnia Kółek Rolniczych świadcząca usługi rolne.

2.4.2.2. Dziedzictwo kulturowe, zabytki

Układ osadniczy

Mątowskie Pastwiska to jedna z ważniejszych wsi w Zakątku Ryjewskim, od poł. XVIII i w I poł XIX wieku dominująca na żuławie. Pole Mątowskie na Nizinie Ryjewskiej było niezasiedlone do XVI w. Jeszcze w XVII wieku były to pastwiska użytkowane przez gburów z Wielkich Żuław Malborskich (Mątowy Wielkie) w większości pochodzących ze wsi Mątwo, stąd pierwsza nazwą Pastwiska Mątowskie. Również tutaj menonitów sprowadziła starościna sztumska Tekla Bielińska, dzierżawiąc w 1758 roku siedmiu rodzinom grunty na prawie emfiteutycznym na 30 lat. Wieś szybko się rozrastała i w 1818 roku były tu już 63 dymy. Najstarsze, opisane w literaturze, budynki we wsi powstały w 1779 roku. Były to drewniane zagrody zblokowane typu langhof lub winkelhof, kryte strzechą z charakterystyczną powieką w połaci dachowej nad

drzwiami wejściowymi do przelotowej sieni. Takie domy ustaliły pewien kanon budownictwa w Zakątku Ryjewskim. Naśladowano go później, kopiując wszystkie znaczące elementy: bryłę, układ pomieszczeń, rozmieszczenie osi w elewacjach, detal architektoniczny, tworzenie zabudowy inwentarskiej. Wzór ten powielali nie tylko gburzy w dużych zagrodach, ale także zagrodnicy w swoich o wiele mniejszych domostwach. Mątownskie Pastwiska stały się wsią wzorcową, wytyczającą kierunki budownictwa i gospodarowania na nizinie Zakątku Ryjewskiego. Tu po raz pierwszy pojawiły się terpy, trifty, szpalery pompowe, blokowe rozłogi i wiatraki. Tu powstała najstarsza mennonicka szkoła (obecnie Mątownskie Pastwiska 20), która ustaliła drugi kanon regionalnego budownictwa, czyli budynek wolnostojący, konstrukcji zrębowej, o dużej kubaturze, z mieszkalnym poddaszem, naśladowany później w realizacjach murowanych. Wieś powstała zasadniczo od jednego rzutu, część północna wsi oparta jest o drogę biegnącą od dzisiejszej ulicy Krzywej w Ryjewie, po łuku do siedliska mleczarni, druga część jest wzdłuż drogi biegnącej po linii prostej na południe od wspomnianej mleczarni. Względem osi tych dróg orientowano plany osadnicze. W części północnej rozplanowanie przyjęło formę łańcuchówki, zabudowa znajduje się po obu stronach ulicy, działki siedliskowe są duże i średnie, położone w pewnych odstępach od siebie. Terpy występują rzadko. W części południowej rozplanowanie oparte jest o układ jednostronnej rzędówki na terpach (półwieś), odstęp między zagrodami są duże.

Zabudowa wsi jest bardzo cenna. Jedną z najstarszych metryk w zakresie budownictwa wiejskiego posiada zagroda typu winkelhof Mątownskie Pastwiska 30. Jest to obiekt o walorach muzealnych. W ramach zagrody znajduje się dom komornika drewniany, zrębowy, z bogatym detalem, wykonany niezwykle starannie, odznaczający się harmonijnymi proporcjami i symetrycznym planem – wzniesiony w 1882 roku.

Zabytki

- zagroda nr 30 z około 1790 roku, około 1800 dobudowano do niej część dla rodziców a około 1820 postawiono dodatkowy budynek dla służby (wpisana do rejestru zabytków), jest to najstarsza zagroda mennonicka w Dolinie Kwidzyńskiej z zabudowaniami mieszkalnymi i gospodarczymi pod jednym dachem, zabudowana w kształcie litery „L”;
- zagrody typu „langhof nr 15, 18, 38, 39 i 40;
- budynki mieszkalne i obory w zagrodach nr 6, 12, 20, 25, 28 i 32 oraz budynek w siedlisku dawnego wiatraku;

Na terenie wsi w sołectwie znajduje się jeden przydrożny krzyż.

2.4.2.3. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej i zagospodarowaniu terenów

- Zachowanie rozplanowania historycznych zespołów zabudowy, gdzie wyklucza się lokalizację nowych siedlisk, nowa zabudowa jest dopuszczalna wyłącznie w miejscach gdzie historycznie występowała; formy zabudowy a także materiał budowlany, kolorystyka, detal architektoniczny bezwzględnie kontynuujące budowlaną tradycję miejsca;
- Dopuszcza się rozwój zabudowy o charakterze usługowo – produkcyjnym wzdłuż granicy obrębu Ryjewo, w sąsiedztwie oczyszczalni ścieków; Konieczne wkomponowane zabudowy w krajobraz, w szczególności zapewnienie harmonijnego sąsiedztwa z chronionym zabytkowym zespołem zabudowy Montowskich Pastwisk;
- uzupełnienie wyposażenia wsi w podstawowe usługi publiczne, w tym budowa placu zabaw,
- Sołectwo Mątownskie Pastwiska posiada sieć telekomunikacyjną, posiada sieć wodociagową nie posiada natomiast sieci kanalizacyjnej
 - W zabudowie rozproszonej ze względu na mały zrzut ścieków planuje się oczyszczalnie przydomowe
 - Tereny przeznaczone pod zabudowę skoncentrowaną w rejonie ul. Krzywej wymagają skanalizowania;

2.4.3. Barcice

2.4.1.1. Charakterystyka miejscowości, stan zainwestowania

Zabudowa położona jest wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 606 relacji Mątownskie Pastwiska – Sztum, u podnóża zalesionej wysoczyzny morenowej. Przez południową część wsi Barcice przepływa Struga Postolińska.

- powierzchnia obrębu 597,5837 ha, ludność - 344 osoby (stan na dzień 31.12.2008 roku). Ponad 60 % ludności stanowi grupę ludzi w wieku produkcyjnym. Mieszkańcy Barcic utrzymują się głównie z

działalności rolniczej; osoby pracujące poza rolnictwem dojeżdżają do pracy do miasta Kwidzyna, Sztumu, Malborka bądź pracują w Ryjewie. Wiele osób wyemigrowało do pracy za granicę.

- na terenie sołectwa Barcice jest zarejestrowanych 9 przedsiębiorców.
- w Barcicach znajduje się 36 gospodarstw rolnych, użytków rolnych jest 379 ha,

We wsi Barcice znajduje się Specjalny Ośrodek Szkolno – Wychowawczy, (placówka powstała w 1972 roku.) W Ośrodku funkcjonują: Przedszkole, Szkoła Podstawowa, Gimnazjum, Internat. Ośrodek przyjmuje wychowanków z autyzmem oraz niepełnosprawnych intelektualnie. Ostatnie lata to dynamiczny rozwój placówki. Powołano przedszkole, zespoły edukacyjno - terapeutyczne i gimnazjum dla dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną. Opracowano koncepcję zagospodarowania terenu, w ramach której wykonano: budowę placu zabaw, stworzenie „zielonej klasy”, założenie terenów zielonych wokół ośrodka. Zrealizowano także projekt założenia „Szkolnego Studia Fitness” oraz środowiskowej pracowni komputerowej, główny partner w realizacji projektu: Stowarzyszenie na Rzecz Bezdomnych AGAPE w Borowym Młynie. Powstała kotłownia ekologiczna,

2.4.3.2. Dziedzictwo kulturowe, zabytki

Obecna wieś Barcice obejmuje trzy wcześniej wykształcone wsie Schweingrube, Tragheimerweide, Zwanzigerweide, które połączono w 1928 roku w jedną gminę. W 1943 roku liczyła ona 467 mieszkańców (75 % menonitów) i 631 ha. Istniała tu szkoła wyznaniowa i poczta. Przez kilka lat powojennych obowiązywała nazwa wsi Ugory.

Część północna – dawana wieś Schweingrube, osada Krug (karczma) Schweingrube. Po raz pierwszy wymieniona w 1565 roku w odniesieniu do części folwarku Benowo, gdzie prowadzono hodowlę trzody. W połowie XVIII wieku osiedliła się tu grupa mennonitów, na podstawie kontraktu (prawo emfiteutyczne) zawartego ze starością Teklą Bielińską. Osada Krug (karczma) Schweingrube powstała również w tym czasie, początkowo było to siedlisko karczmy, a na początku XIX wieku było tu już 10 domów. W połowie XIX wieku wieś holenderska i osada połączyły się w jeden gminny związek wiejski.

Podstawową osnową wsi holenderskiej była droga, obecnie gruntowa, prowadząca od zagrody Barcice nr 25 na północ, dalej skręcając w kierunku wschodnim. Powstały przy niej zagrody - zabudowa jednodworcza liniowa na terpach. Osada przy karczmie (rejon domów Barcice nr 56, 57, 58, przyjęła kształt przysiółka ulicowego. Po połowie XIX wieku główną osią komunikacyjną stała się dzisiejsza szosa do Benowa. Zmalała rola drogi stanowiącej osnowę dla wsi holenderskiej. Nastąpiło wypełnienie zabudową wolnego wcześniej obszaru dzielącego wieś holenderską od osady przy karczmie. Powstała między nimi „osada leśna”, czyli grupa domów mieszkalnych o numerach 43-48, zagrody 55, 28, 27, 53, 57, 62, 63 i szkoła.

Część środkowa – dawna wieś Tragheimerweide.

W 1713 roku kontrakt na założenie wsi według prawa emfiteutycznego zawarło 9 olędrow. Układ przestrzenny wsi kształtował się w dwóch fazach – najpierw osnową stała się droga o przebiegu południkowym – przedłużenie drogi we wsi Schweingrube. Zabudowę wznoszono po zachodniej stronie drogi rozplanowaną jako jednodworcza liniowa na terpach. Odstępstwem była tylko zagroda Barcice nr 20 usytuowana po wschodniej stronie, także na terpie. Następnie wytyczono drogę prostopadłą, wiodącą równoleżnikowo na wschód, w kierunku lasu. Świadectwem dawnej metryki tego kierunku są cztery lipy o charakterze pomnikowym rosnące w pobliżu zagród Barcice 13 i 15. Wiek drzew wynosi około 150 – 200 lat. Z komponowanej zieleni oprócz wymienionych już pomnikowych lip zwraca uwagę szpaler wierzbowy wiodący od drogi (do cmentarza) do zagrody 16 i 17. Rosnące w nim wierzby mają ponad 100 lat. Z dala od zabudowań już w końcu XVIII wieku wzniesiono bettenhaus - mennonicki dom modlitwy, jedyny na prawym brzegu Wisły między Kwidzynem a Malborkiem. W 1776 roku powstał tu drewniany budynek a przy nim cmentarz

Część południowa – dawna wieś Zwanzigerweide (Cwanzychowe) Osadnicy w tym rejonie pojawili się prawdopodobnie w I ćwierci XVIII wieku. Wieś była zbyt mała, by mówić o wykształceniu wyraźnego układu osadniczego. W części zachodniej występowała zabudowa jednodworcza na terpach, raczej w formie zabudowy rozproszonej niż liniowej.

Zabytki

- zagrody typu „langhof nr 32; zagroda zbudowana w końcu XVIII wieku lub na początku XIX w – jedna z najstarszych zachowanych w gminie, zwraca uwagę posadowieniem na bardzo wysokim terpie, na wschód od drogi; budynek mieszkalny drewniany, otynkowany, obora drewniana, częściowo ściany wymienione na murowane, stodoła drewniana.

- inne zagrody typu „langhof”, 16-17 nr 10, 58, 59.
- zagrody typu „winkelhof nr 15 i 20
- budynki nr 8, 29,
- zagroda nr 33,
- śluza na Postolińskiej Strudze – zabytek techniki,
- dwa cmentarze mennonickie, bardzo cenne jest założenie cmentarza mennonickiego położonego w pobliżu zagrody Barcice nr 70, dość duża powierzchnia, zachowana kompozycja zieleni wysokiej, kilka nagrobków, fundamenty budowli.

2.4.3.3. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej i zagospodarowaniu terenów

- Rozwój zabudowy nie związanej z funkcjami rolniczymi dopuszcza się wzdłuż drogi z Mątowskich Pastwisk w kierunku Benowa - głównie po jej wschodniej stronie, na odcinku od rejonu lokalizacji Specjalnego Ośrodka Szkolno – Wychowawczego łącznie z osadą Benowo Wrzosa; obowiązuje wkomponowane zabudowy w obrzeża lasu, bez naruszenia panoramy zalesionej strefy krawędziowej, widocznej z kierunku wsi Rudniki,
- Wyposażenie wsi w podstawowe usługi publiczne, w tym plac zabaw, boisko, świetlica wiejska,
- Rozwój Specjalnego Ośrodka Szkolno – Wychowawczego
- Zachowanie rozplanowania historycznych zespołów zabudowy, gdzie wyklucza się lokalizację nowych siedlisk, nowa zabudowa jest dopuszczalna wyłącznie w miejscach gdzie historycznie występowała; formy zabudowy a także materiał budowlany, kolorystyka, detal architektoniczny bezwzględnie kontynuujące budowlaną tradycję miejsca;
- Wieś posiada sieć telekomunikacyjną i sieć wodociagową brak natomiast sieci kanalizacyjnej, ze względu na mały zrzut ścieków planuje się oczyszczalnie przydomowe.

2.4.4. Benowo

2.4.4.1. Charakterystyka miejscowości

Wieś Benowo położona jest w północnej części gminy, przy drodze wojewódzkiej nr 606. W zachodniej części obrębu Benowo przepływa rzeka Liwa.

- Powierzchnia obrębu 1470,3980 ha,
- ludność 294 osoby (stan na dzień 31.12.2008 roku), W skład sołectwa Benowo wchodzi wieś Kuliki (1 osoba) i Sołtyski (46 osób) Ponad 65 % ludności sołectwa Benowo stanowi grupę ludzi w wieku produkcyjnym. Mieszkańcy sołectwa Benowo utrzymują się głównie z działalności rolniczej. W sołectwie znajduje się 41 gospodarstw rolnych. Osoby pracujące poza rolnictwem dojeżdżają do pracy do miasta Kwidzyna, Sztumu, Malborka bądź pracują w Ryjewie.
- Na terenie sołectwa Benowo jest zarejestrowanych 6 przedsiębiorców m.in.: sklep spożywczo - przemysłowy. Działa też gospodarstwo agroturystyczne.

We wsi funkcjonuje Ochotnicza Straż Pożarna. W budynku po byłej Szkole Podstawowej w Benowie działa prężnie Stowarzyszenie „Eko – Inicjatywa” która aktywizuje społeczność lokalną do wszelkiego rodzaju działań. Stowarzyszenie prowadzi świetlicę wiejską, pracownię komputerową, zajęcia ekologiczne dla dzieci, dzięki zachętom pracowników organizacji zawiązuje się koło gospodyń. Budynek po byłej szkole podstawowej stał się wyraźnym centrum wsi. Miejscem szczególnym dla mieszkańców sołectwa są także okolice kościoła i remizy strażackiej. Na terenie wsi jest utwardzone boisko przy obecnej siedzibie Stowarzyszenia „Eko – inicjatywa” oraz trawiaste boisko wiejskie.

2.4.4.2. Dziedzictwo kulturowe, zabytki

Rys historyczny Benowa

Pierwsze zapiski z 1300 roku wymieniają Bynhow, 1404 roku Behenhoff, potem w XV – XVII wieku Benhof, Benhowo, Benow, co oznaczało Pszczeli Dwór. Związane to było z pszczelarstwem, a ludność płaciła kościołowi podatki w wysokości kilku beczek miodu roczne. W XIV wieku Zakon założył we wsi folwark do administrowania olbrzymimi lasami. W skład folwarku wchodziły tereny obecnej wsi Ryjewo. Hodowano konie i bydło rogate. W 1376 roku wymieniany jest Mistrz Leśny podległy bezpośrednio komturowi z

malborka. Używano też nazwy „Bärenhof” (Niedźwiedzi Dwór), co świadczyłoby o występowaniu tych potężnych ssaków. Składowano tu też zboże, istniała karczma i stacja pocztowa. Na leśnej porębie zbierano siano z 17 łąnów i 11 morgów. Działania wojenne w 1410 i 1414 roku zniszczyły całą okolicę i dwór odbudowano dopiero w 1416 roku. Kolejne wojny w XV i XVI wieku pustoszyły wieś, a dzieła zniszczenia dopełniały wylewy Wisły i Nogatu. Lustracja z 1565 roku mówi o pustej okolicy. Właścicielem tzw. Pastwisk Benowskich (w 1659 roku nazwanych Kalwińskimi) był na przełomie XVI i XVII wieku Jerzy Baliński, a w 1608 roku jako dobra szkatułkowe otrzymali je Loka i Łapiński, dworzanie Anny Wazówny. Ponowny rozwój wsi nastąpił w XVII wieku (15 chat) i nadal znajdowała się tu przeprawa przez Wisłę i Liwę, osada rybacka oraz karczma. Olbrzymia powódź z 1786 roku całkowicie zniszczyła wieś, którą odbudowano dopiero w początkach XIX wieku, a po kolejnej powodzi w 1829 roku Benowo odbudowano na obecnym obszarze, dalej na wschód od Wisły i Liwy. W 1868 roku wieś liczyła 742 mieszkańców, w tym 477 katolików. Na północny zachód od Benowa leży Tralewo, wymienione w 1400 roku jako Tralaw, a w 1750 roku Pastwiska Tralewskie. Była to wieś na prawie niemieckim, podlegała bezpośrednio Malborkowi. Pobliskie Sołtyski wymieniano w 1380 roku jako osadę służebną, zamieszkiwaną przez 18, a potem 16 wolnych chłopów podległych urzędowi w Sztumie, któremu dostarczano co roku słomę i siano. W 1789 roku było tam 5 dymów. Od początku XVIII wieku wymieniono też Bliźnice, których nazwa pochodzi od rodziny Bliewernitz. Na początku XX wieku Benowo połączono w jedną dość bogatą gminę z Sołtyskami oraz koloniami leśnymi Tralewo, Bliźnice i Kuliki. W 1925 roku liczyła ona 615 mieszkańców, a w 1943 roku – 717 mieszkańców i 1486 ha, istniała szkoła i poczta. Przy końcu XIX wieku zbudowano też kościół ewangelicki z charakterystycznym hełmem dachowym, a obok cmentarz. Po ostatniej wojnie zbór został zdewastowany i opuszczony. Rozebrano go na cegłę w 1979 roku. Już w 1442 roku wymieniona była kaplica. W XIX wieku miejscowymi katolikami opiekowali się księża z Pogorzałej Wsi i ze Sztumu. Od 1870 roku parafia katolicka.

Układ osadniczy

Część południowo – zachodnia, Sołtyski (osada Schulzenwise)

W I poł XVIII wieku część dotychczasowych pastwisk, znana pod nazwą Sołtyskie Pastwisko została wydzierżawiona menonitom na prawie emfiteutycznym. Sołtyski to wieś jednodworczna na terpach. Zabudowa leży na przedłużeniu osnowy osadniczej wsi holenderskiej w Barcicach, tak jak tam rozlokowana jest wzdłuż drogi prowadzącej z południa na północ. Zabudowa skupiona jest na pięciu terpach – dwa langhofy i trzy zagrody z budynkami wolnostojącymi. Domy mieszkalne i obory budowane z czerwonych cegieł, nietynkowane z przełomu XIX i XX wieku.

Część południowo wschodnia – osada leśna Wrzosa (Dawne Wrosen)

Osada położona na trasie łączącej folwarki zakonne w Benowie i Ryjewie. W czasach średniowiecznych prawdopodobnie zamieszkała przez smolarzy, bartników i węglarzy, żyjących na skraju Boru Sztumskiego. Pod koniec XVIII wieku źródła odnotowują tu osadę mennonicką, której mieszkańców nazywano Wrzosakami.

Benowo – wieś Bönhof, dawny folwark zakonny Boenhoff

W połowie XIV wieku istniał folwark domenalny, należący do Zakonu NMP. Umieszczono tu Urząd Leśny (Waldamt). Urzędujący tu mistrz leśny zajmował się gospodarką leśną czyli nadzorowaniem wyrębu lasów i organizowaniem spływu drewna do Malborka a także nadzorowaniem licznych zagrodników leśnych jak smolarze, węglarze, bartnicy. Prowadził również folwark, w którym między innymi hodowano konie a także bydło i trzodę chlewną. Były tu obory, spichlerze, kuchnie, piekarnie i łaźnie. Utrzymanie folwarku wymagało nieustannego prowadzenia kosztownych i trudnych prac melioracyjnych oraz sypania grobli. Benowski folwark leżał na ważnym szlaku komunikacyjnym państwa zakonnego, wkrótce powstał tu dwór i kaplica. Urzędnikowi z Benowa podlegały wieś Tralewo, karczmy przy przeprawach na Nogacie i Wiśle, rozległe pastwiska dzisiejszej wsi Rudniki, folwark w Ryjewie (Rehhof). Przy dworze istniała stacja pocztowa. W XVI wieku spadło znaczenie folwarku benowskiego, w połowie XVI wieku folwark benowski znacznie podupadł, pozostała tu tylko karczma i osada rybacka. Folwark nie był później już odbudowany.

Pod koniec XVIII wieku istniejąca wieś kolonijna zawarła kontrakt emfiteutyczny z starością sztumską Teklą Bielińską. Wśród kolonistów tym razem nie było menonitów. W 1829 roku cały ten układ osadniczy pochłonęła powódź.

Współczesna wieś Benowo

Po katastrofie nowy układ osadniczy zaplanowano w miejscu, bardziej oddalonym od wód Wisły i Nogatu, gdzie wieś funkcjonuje do czasów współczesnych. Nowy układ osadniczy wsi Benowo powstał od jednego rzutu. Ustalone wówczas granice rozplanowania w zasadzie się nie zmieniły. Osnową stała się nowo

wytyczona droga prowadząca z Małowa przez Barcice. Dotychczasowe i nowe drogi wyznaczyły plac przeznaczony pod zabudowę. Powstała zwarta wieś, z niwami domowymi w formie małych i średnich parceli, położonymi blisko siebie o układzie *sakowym*. W południowej części wsi zabudowano też trójkątną przestrzeń pomiędzy drogą do miejsca usytuowania wsi przed powodzią i nową drogą biegnącą w kierunku Barcic.

Tralewo (dawna wieś Trałau)

- stanowi obecnie północną kolonię Benowa, obszar obejmujący zagrody od numeru 19 do 35. Dawniej samodzielna miejscowość, lokowana przez Zakon NMP około 1400 roku jako jedyna wieś na nizinie lokowana według zasad niemieckich. Na miejscu wsi czynszowej w XVI wieku rozwinął się folwark, w połowie XVIII wieku powstał tu majątek szlachecki. Centrum folwarku znajdowało się w okolicy dzisiejszych zagród nr 21 i 25. Około połowy XIX wieku folwark połączono z wsią kolonijną Benowo. Zabudowa w Tralewie jako osadzie wiejskiej, rozwinęła się w formie ulicowego przysiółka z zagrodami usytuowanymi po jednej stronie drogi prowadzącej na północny zachód, z ominięciem dawnego folwarku. Granice układu osadniczego wyznaczyły dwie drogi, wyżej wspomniana i pierwotna droga do folwarku Tralewo.

Zabytki

- kościół neogotycki pod wezwaniem Najświętszego Serca Pana Jezusa, który wraz z otaczającym go cmentarzem i granitową chrzcielnicą wpisany jest do rejestru zabytków województwa pomorskiego. Kościół w Benowie zbudowany w latach 1881-1886 na rzucie prostokąta, z cegły. Od zachodu wieża na rzucie kwadratu. W elewacji wieży u dołu zwieńczony ostrym łukiem portal o bogato profilowanych ościeżnicach. Naroże wieży ujęte w schodkowe przypory. Północna i południowa elewacja kościoła podzielona schodkowymi przyporami na pięć przęseł. W elewacji północnej w przęśle środkowym mała kruchta ze schodkowym szczytem i ostrołukowym otworem drzwi. Od wschodu trójboczna absyda zamykająca prezbiterium z przyporami na narożach i ostrołukowymi oknami. Na cmentarzu przykościelnym znajdują się stare groby z polskimi nazwiskami, z których najstarszy pochodzi z 1912 roku.
- budynki nr 33, 61, 52, 53, nr 80 - Wrzosa, oraz nr 9 w Sołtyskach
- zagrody typu „langhof nr 20, 21, 25, 28, 29, 30, 32 i 35
- szkoła, poczta,
- dwa cmentarze z nagrobkami z XIX wieku, w tym stele, nazwiska także mennonickie
- kościół neogotycki z cmentarzem (wpisany do rejestru zab.)

2.4.4.3. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej i zagospodarowaniu terenów

- objęcie strefą ochrony konserwatorskiej
 - zabytkowego układu zabudowy wsi Sołtyski, w strefie ochrony konserwatorskiej obowiązuje zachowanie historycznych typów zabudowy,
 - rejonu folwarku Tralewo
- ustalenie strefy ochrony konserwatorskiej zasobów archeologicznych w rejonie lokalizacji średniowiecznej wsi Benowo,
- kierunki rozwoju zabudowy
 - We wsi Benowo i osadzie kolonia Benowo (d. Tralewo) dopuszcza się uzupełnienie zabudowy w ciągu zabudowy istniejącej z zachowaniem istniejącego układu drogowego, gabaryty nowej zabudowy winny nawiązywać do gabarytów zabudowy zabytkowej, wskazana kontynuacja miejscowej tradycji budowlanej;
 - W osadzie Benowo Wrzosa obowiązuje wkomponowane zabudowy w obrzeża lasu, bez naruszenia panoramy zalesionej strefy krawędziowej, widocznej z kierunku wsi Rudniki,
- Wyposażenie wsi w podstawowe usługi publiczne, w tym plac zabaw, boisko, przedszkole;
- Rozwój agroturystyki i usług turystycznych, w powiązaniu z przebiegającymi przez Benowo szlakami turystycznymi; W ramach projektu „Pętla Żuławska” rozważa się zasadność rozszerzenia programu o szlak wodny na rzece Liwie, wraz z realizacją infrastruktury turystycznej we wsi Benowo. Dla lokalizacji ośrodka obsługi turystycznej warto wziąć pod uwagę miejsce nad Liwą, gdzie w połowie XIV wieku istniał folwark domenalny, należący do Zakonu NMP.
- Sołectwo Benowo posiada sieć telekomunikacyjną, nie posiada sieci wodociągowej oraz sieci kanalizacyjnej (ze względu na mały zrzut ścieków planuje się oczyszczalnie przydomowe).

2.4.5. Borowy Młyn

2.4.3.1. Charakterystyka miejscowości

Wieś Borowy Młyn jest wsią sołectką położoną na północ od Ryjewa w odległości ok. 2 km, nad Postolińską Strugą, wieś przecina droga wojewódzka Ryjewe – Sztum.

- Ludność 113 osób (stan na dzień 31.12.2008 roku).
- powierzchnia 256,59 ha,

Na terenie sołectwa zarejestrowanych jest 3 przedsiębiorców. W Borowym Młynie znajduje się 14 gospodarstw rolnych. Użytków rolnych jest tylko około 26 ha. Mieszkańcy Borowego Młyna w większości utrzymują się z pracy poza rolnictwem.

W Borowym Młynie znajduje się „Dom Agape”, który daje schronienie osobom bezdomnym i samotnym matkom wychowującym dzieci. Stowarzyszenie na Rzecz Bezdomnych AGAPE w Borowym Młynie działa od 1998 roku. W 2007 roku, 10 rodzin oraz 8 osób indywidualnych (zamieszkałych w AGAPE) korzystało z pomocy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Ryjewie. GOPS udziela pomocy zarówno w formie rzeczowej jak i finansowej.

2.4.5.2. Dziedzictwo kulturowe, zabytki

Rys historyczny

Pierwsza wzmianka dotycząca wsi Borowy Młyn pochodzi z 1419 roku i mówi o samodzielnej osadzie lokowanej na prawie magdeburskim. W 1565 roku zapisano nazwę polską - Borowy Młyn. Wojny polsko – krzyżackie i polsko – szwedzkie w XV – XVII wieku oraz wielokrotne powodzie powodowały popadanie osady w ruinę lustracji z 1565 roku ponownie wymienia się młyn nad rzeczką (Heide – muhler Bache - Postolińska Struga). Tu w pobliżu była odlewnia kul działowych.

Układ osadniczy

W skład współczesnego Borowego Młyna wchodzi cztery historyczne osady.

Część północna – dawna osada Ziegelscheune

Przysiółek usytuowany przy średniowiecznym trakcie pocztowym prowadzącym z folwarku benowskiego do folwarku ryjewskiego. Obecna zabudowa pochodzi z przełomu XIX i XX wieku.

Część środkowa – dawna osada Hammerkrug

Nazwa wskazuje na istnienie w tym miejscu kuźnicy (prawdopodobnie w końcu XVII wieku) połączonej z eksploatacją rudy darniowej występującej w dolinie strumienia, jej przerobie a także przekuwaniu kęsów surówki. Potwierdzają to znajdowane sporadycznie do dzisiaj bryły żużla. Początek osadzie dała karczma, powstała nieco później na przełomie XVII i XVIII wieku. W połowie XVIII wieku osada została włączona do majątku młyńskiego Heidemühle i nazywano ją osadą Borowego Młyna.

Część południowa – uroczysko, dawny majątek Jesuiterhof, współczesna nazwa Stawek

Ziemia w tym miejscu w XVII wieku została nadana Jezuitom przez starostę sztumskiego. Prawdopodobnie było to siedlisko średniowiecznego folwarku Rehenhof. Nazwa Stawek pojawiła się już w XIX wieku, w związku z układem wodnym dawnego majątku, w skład którego wchodził między innymi piękny staw, opisywany jeszcze w 1928 roku. Później układ ten zaczął zanikać. Z całego dawnego założenia osadniczego zachowała się tylko wyjątkowa aleja lipowa o długości ok. 50 m.

Część zachodnia – dawna osada Schinkenland, obecnie używana nazwa Borowiec

Również to miejsce starościna sztumska Tekla Bielińska wydzierżawiła menonitom według prawa emfiteutycznego. Rozplanowanie ma charakter przysiółka ulicowego. Zabudowa usytuowana jest po południowej stronie drogi do Barcic. Wśród zabudowań wyróżnia się budynek szkolny zbudowany w latach 20-tych XX wieku, w konstrukcji ryglowej, stojący w otoczeniu dużego parku na wschodnim krańcu osady.

Część wschodnia – właściwy Borowy Młyn, dawny majątek młyński Heidemhül

Nazwa Heidemhöl pojawia się już w 1419 roku. Ze zmianek wywnioskować można, że Krzyżacy lokowali młyn jako samodzielne siedlisko z odpowiednim arealem, a lokacja nastąpiła według prawa magdeburskiego. Majątek ten nie był kwitnący przez ponad czterysta lat. Dopiero na początku XIX wieku działania energicznego właściciela jakim był przedsiębiorca Schneider doprowadziły do tego, że Borowy Młyn stał się wiodącym ośrodkiem, skupiając w jeden organizm gospodarczy wszystkie ww osady w pobliżu. W samym majątku pracę rozpoczęto od układu wodnego, powstał pięknie położony rozległy staw, służąca zachowana do czasów współczesnych, murowane kanały prowadzące wodę na urządzenia młyńskie

(częściowo zachowane) mostki. W końcu XIX wieku powstał też nowy budynek młyna zbudowany na starym siedlisku i związana z nim osada. W osadzie usytuowany był dom właściciela, zbudowany z rozmachem, a od strony Postolińskiej Strugi otoczony rozległym parkiem, gdzie zachował się piękny świerk syberyjski, drzewo o charakterze pomnikowym. Dzięki pracom wykonanym przez najętych menonitów Schneider osuszył tereny ciągnące się wzdłuż Postolińskiej Strugi aż do Nowej Wsi i założył tam pastwiska zwane Zakręty (Sankrenten).

Zabytki

- zagrody typu „langhof nr 11 i 15
- budynki nr 4, 9, 7, 16, 18, 19 i 26, dom nr 3 i rosnący obok świerk syberyjski, dom nr 14;
- W Borowcu budynek szkoły i otaczający go park, aktualnie dom pomocy społecznej AGAPE;
- wiadukt kolejowy z końca XIX wieku – zabytek techniki;

2.4.5.3. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej i zagospodarowaniu terenów

- uzupełnienie zabudowy w istniejących zespołach zabudowy, wzdłuż istniejących dróg, tj Borowiec, Zespół Młyna na Postolińskiej Strudze oraz w zespole zabudowy na polanie leśnej;
- rewaloryzacja zespołu zabudowy Borowego Młyna, rozwój zagospodarowania o charakterze rekreacyjnym (usługi turystyczne, zabudowa letniskowa) wykorzystującego walory rekreacyjne terenu nad jeziorem w Borowym Młynie;
- rozwój usług publicznych z zakresu opieki społecznej, uzupełnienie wyposażenia wsi w podstawowe usługi publiczne – plac zabaw;
- zachowanie bez zabudowy terenu korytarza ekologicznego w dolinie Postolińskiej Strugi, zasada nie dotyczy obiektów infrastruktury technicznej i elektrowni wodnej;
- miejscowość Borowy Młyn posiada sieć telekomunikacyjną i w części posiada sieć wodociągową, brak natomiast sieci kanalizacyjnej (ze względu na mały zrzut ścieków planuje się oczyszczalnię przydomowe);

2.4.6. Jałowiec

2.4.6.1. Charakterystyka miejscowości

Jałowiec jest wsią sołectką. Wieś położona jest przy drodze wojewódzkiej nr 607. Pojedyncze zagrody usytuowane są przy drodze prowadzącej do Brachlewa. Zamieszkuje tu 171 osób (stan na dzień 31.12.2008 roku).

2.4.6.2. Dziedzictwo kulturowe, zabytki

W centrum wsi znajdowało się do początku XX wieku grodzisko usytuowane na naturalnym pagórku sandrowym. W średniowieczu w okolicy, na terenach bagiennych, znajdowały się okresowo tylko eksploatowane lasy i łągi wiklinowe Kraju Bobrów (Biberlandu) Zarządzał nimi zamek w Kwidzynie. Zorganizowana sieć osadnicza pojawiła się tutaj - w miejscu znanym już pod nazwą Budziny (Budzin) – dopiero w XVIII wieku. Mimo odmiennego kontekstu administracyjnego i politycznego okolica przechodziła podobne fazy zmian: od lasów przez pastwiska do wsi kolonijnej zdominowanej przez menonitów.

Układ przestrzenny powstał w zasadniczym zrębie w jednym czasie, tj w końcu XVIII wieku. Rozplanowanie zostało oparte na zabudowie jednodworczej liniowej, wzdłuż drogi prowadzącej z Ryjewa na zachód, potem pod kątem prostym skracającej w kierunku wsi Brachlewo. Zabudowania w części północnej wsi powstawały większości na terпах lub naturalnych stożkach napływowych. We wsi (północna część) jeszcze w 1937 roku istniał wiatrak (postawiony na grodzisku znanym z literatury), oznaczony jako Burgwall. Domy w części południowej (przy drodze do Brachlewa) usytuowane są po jednej stronie ulicy wiejskiej. Ta część ma charakter osiedla leśnego, które uzupełniają zagrody rozlokowane wśród pól w zabudowie jednodworczej blokowej (langhofy). Charakterystyczną cechą okolicy stają się suszarnie tytoniu – najczęściej drewniane budynki występujące w gospodarstwach zamiast stodoł, z typowymi spłaszczonymi dachami, o dwóch poziomach przedzielonych otworami wentylacyjnymi. Ten typ zabudowy powstaje na Żuławie Kwidzyńskiej od około 1900 roku, najwięcej suszarni powstaje około 1920 roku. Występuje kilka odmian różniących się wielkością a także łączeniem pod jednym dachem funkcji stodoły i suszarni.

Zabytki

- zagrody typu „langhof nr 14, 15 i 23
- budynki nr 2, 4, 5 i 6

- suszarnie tytoniu nr 2, 23, 25 i 44
- grodzisko wyżynne (okres wczesnośredniowieczny) wpisane do rejestru zabytków archeologicznych nr wpisu 93/A z dnia 10.07.1970;

2.4.6.3. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej i zagospodarowaniu terenów

- uzupełnienie zabudowy w centralnej części wsi oraz w pasie przylegającym do drogi prowadzącej do nieczynnego wysypiska śmieci;
- rekultywacja terenu wysypiska śmieci, zalecany kierunek leśny;
- zachowanie bez zabudowy terenu korytarza ekologicznego w dolinie Kanału Reja D;
- zachowanie bez zabudowy terenu grodziska wpisanego do rejestru zabytków;
- wieś posiada sieć wodociągową, nie posiada natomiast sieci kanalizacyjnej, ze względu na mały zrzut ścieków planuje się oczyszczalnię przydomową;

2.4.7. Jarzębina, Szkaradowo

2.4.7.1. Charakterystyka miejscowości

Jarzębina jest wsią sołectką, w skład sołectwa wchodzi wsie Jarzębina i Szkaradowo Szlacheckie. Wsie są malowniczo położone wzdłuż rzeki Wisły, w południowo zachodniej części gminy, w niedużej odległości od przeprawy promowej do Gniewu.

- powierzchnia 848,4882 ha, co stanowi 8,21 % powierzchni całej gminy;
- Ludność: w sołectwie Jarzębina mieszka 156 osób (stan na dzień 31.12.2008 roku) Jarzębina 119 osób, Szkaradowo Szlacheckie 37 osób; w bezpośrednim sąsiedztwie jest wieś Szkaradowo Wielkie, należące do sołectwa Mątowskie Pastwiska, gdzie mieszka 50 osób (stan na dzień 31.12.2008 roku);
- Mieszkańcy utrzymują się głównie z rolnictwa, przeważającym kierunkiem produkcji rolnej jest hodowla trzody chlewnej i mleka, produkcji buraków cukrowych, we wsi jest 46 gospodarstw rolnych;
- zarejestrowanych jest 2 przedsiębiorców m.in.: 1 sklep spożywczy – przemysłowy oraz Gospodarstwo Agroturystyczne „Nad Wisłą”;
- We wsi znajduje się boisko, wymagające modernizacji,
- kaplica p.w. Matki Boskiej Gietrzwałdzkiej z ok. 1930 roku., którą obsługuje ksiądz z parafii Benowo.

Zabudowa w większości jest rozproszona, usytuowana wzdłuż dróg: drogi wojewódzkiej nr 525 z Ryjewa do Janowa (w kierunku przeprawy na Wiśle), drogi wojewódzkiej nr 605 prowadzącej wzdłuż wału przeciwpowodziowego do Białej Góry w gminie Sztum oraz wzdłuż drogi powiatowej nr 3202G do Gurcza. Niewielka koncentracja zabudowy, tworząca centrum wsi Szkaradowo znajduje się na skrzyżowaniu dróg nr 525 i 605.

2.4.7.2. Dziedzictwo kulturowe, zabytki

Jarzębina

Ziemie obecnej wsi Jarzębina w średniowieczu zarządzane były przez zamek w Gniewie. Do Zakątka Ryjewskiego miejscowość dołączyła w końcu XVIII wieku. Początkowo były to okolice zajęte przez wielki dębowy las (Eichwald), który przestał istnieć pod koniec XV wieku. Później okolicę zamieniono w pastwiska, regularnie niszczone przez powódzie. W drugiej połowie XVIII wieku, po przedłużeniu wielkich wałów wzdłuż Wisły aż do wsi Rudniki (Rudenweide), na tereny sprowadzono Olędrow, w tym grupę menonitów. W ten sposób powstały osady Schadewinkel (folwark krzyżacki wymieniany już w 1399 roku). i Schulwiese (wcześniej Schultwiese) – dzisiejsza Jarzębina. Po raz pierwszy wymienione w 1624 roku jako łąki sołtysa (zapewne z okolic Pelplina bądź Gniewu), które składają się na dzisiejszą Jarzębinę. Rozplanowanie obu wsi powstało już w okresie II połowy XVI i początku XVII wieku od końca XVIII wieku do połowy XIX wieku i przyjęło formę ulicówki przywałowej na terpach. Wielokrotnie niszczone przez powódzie ostatecznie ukształtowało się w początku XVIII wieku. Potem uzupełniono je o kilka nowych siedlisk, jak np. nie istniejący budynek szkoły katolickiej na skrzyżowaniu dróg do Szkaradowa i Rudnik, osiedle domków przy niej (obecnie m.in. kaplica przerobiona z budynku gospodarczego). Zabudowa wsi Jarzębina jest bardzo cenna, położona na terpach pochodzących z XVII wieku, które we wsi są wysokie, ozdobione komponowaną

zielenią. Do czasów współczesnych zachowały się zabudowania z połowy XIX wieku. Zachował się również mały cmentarzyk mennonicki (za zagrodą nr 4).

Zabytki

- zagrody typu „langhof nr 1, 3, 4, 8, 19, 25
- budynek nr 18
- cmentarz położony w sąsiedztwie zagrody nr 4, gdzie zachowały się pozostałości nagrobków, w tym potłuczona stela z połowy XIX wieku oraz okazały starodrzew, cmentarz z XVII wieku na planie prostokąta był wspólny dla trzech wyznań;

Szkaradowo

Szkaradowo składało się z trzech części: wsi Małe Szkaradowo, wsi Duże Szkaradowo (Gross Szaradau) oraz majątku Szkaradowo Szlacheckie (Adlische Scharadau). Początki Szkaradowa związane są właśnie z majątkiem. Tak jak cała okolica Zakątka Ryjewskiego tereny te długo były niezamieszkałe. W 1685 roku starosta sztumski zawarł kontrakt emfiteutyczny z H.Pichem – rybakiem z Gdańska, który nietypowo uzyskał większe uprawnienia, co stwarzało ekonomiczne podwaliny założenia prywatnego majątku. Nowy użytkownik zaczynał kolonizację na wyspie wśród wód Nogatu wynajmując do pomocy menonitów. Powstały majątek Szkaradowo Szlacheckie było pierwszą w dziejach Zakątka Ryjewskiego stałą siedzibą na żuławie i jedynym w zachodniej części obecnej gminy Ryjewo majątkiem prywatnym. Jest to pojedyncze siedlisko ulokowane na rozległym terenie

Wieś Szkaradowo Duże powstała w wyniku zawarcia przez starościnę sztumską Teklę Bielińską w 1758 roku kontraktów emfiteutycznych z rodzinami menonickimi, osadnictwo to nałożyło się na wcześniejsze osadnictwo, także organizowane przez menonitów od początku XVII wieku. Szkaradowo Duże powstawało stopniowo wzdłuż Starego Nogatu, zabudowa przyjęła charakterystyczne rozplanowanie ulicówki wodnej, a zagrody umiejscowione są między drogą a rzeką (za wyjątkiem zagrody nr 7). Jest cenny i rzadki układ. Z pięciu siedlisk wymienionych w 1885 roku zachowało się wszystkie pięć, tylko w siedlisku Szkaradowo nr 5 powstała nowa zabudowa.

Dzisiejsze wybudowanie Szkaradowo nr 6 prawdopodobnie uzyskało nadanie na prawie chełmińskim – ma ono charakter majątku z dużym murem dworem, dwoma dużymi murem budynkami gospodarczymi, dużą drewnianą stodołą i rozległym parkiem w zakolu Starego Nogatu.

Charakterystyczną cechą Szkaradowa są bardzo duże gospodarstwa z budynkami o dużych kubaturach, stojące w otoczeniu komponowanej zieleni.

Zabytki

- Zagroda Szkaradowo nr 6 reprezentuje wysokie walory architektoniczne i przestrzenne, dom mieszkalny murem, parterowy z wysoką ścianką kolankową, użytkowym poddaszem, otynkowany, boniowany, z bardzo bogatym detalem, dwoma werandami, dekoracją snycerską, wzniesiony około 1850-1875 roku, obora w typie obór z Mątowskich Pastwisk z 1904 roku, stodoła z końca XIX wieku, w parku kilkanaście okazałych drzew;
- Zagroda Szkaradowo nr 4 podobna do powyższej, znacznie skromniejsza, wybudowana później, na przełomie XIX i XX wieku.
- Zabudowa w zagrodach nr 3 i 2 z lat 30-tych XX wieku;
- Dwa betonowe mosty – na Starym Nogacie i na kanale melioracyjnym
- Zieleń krajobrazowa

2.4.7.3. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej i zagospodarowaniu terenów

- Dopuszcza się uzupełnienie zabudowy w centrum wsi Szkaradowo, przy skrzyżowaniu dróg nr 525 i 605;
- Zachowanie rozplanowania historycznych zespołów zabudowy, gdzie wyklucza się lokalizację nowych siedlisk, nowa zabudowa jest dopuszczalna wyłącznie w miejscach gdzie historycznie występowała; formy zabudowy a także materiał budowlany, kolorystyka, detal architektoniczny bezwzględnie kontynuujące budowlaną tradycję miejsca;
- Zagospodarowanie terenu w centrum wsi, wyposażenie wsi w podstawowe usługi publiczne, w tym:
 - budowa boiska sportowego, oraz placu zabaw,
 - budowa świetlicy wiejskiej obsługującej również sołectwo Rudniki,
- konserwacja kapliczki i krzyża. Mieszkańcom wsi zależy by zadbać o znaki ich katolickiego wyznania, zadbać o miejsca które były ważne dla nich od pokoleń.

- Jarzębina i Szkaradowo Szlacheckie posiadają sieć wodociągową i telekomunikacyjną, brakuje tu sieci kanalizacyjnej - ze względu na mały zrzut ścieków planuje się oczyszczalnie przydomowe lub osiedlowe;

2.4.8. Rudniki

2.4.8.1. Charakterystyka miejscowości

Wieś Rudniki jest położona w północno - zachodniej części gminy, pomiędzy rzekami Liwą i Wisłą. Przez wieś Rudniki przebiega droga wojewódzka nr 605 Jarzębina - Biała Góra oraz droga powiatowa nr 3200G z Ryjewa.

- powierzchnia obrębu Rudniki wynosi 642,66 ha,
- ludność 118 osoby (stan na dzień 31.12.2008 roku);

Mieszkańcy sołectwa Rudniki utrzymują się głównie z działalności rolniczej - sołectwo ma jedne z najżyźniejszych gleb w gminie. Funkcjonuje tu 21 gospodarstw rolnych. Zarejestrowanych jest 4 przedsiębiorców.

Zabudowa zagrodowa usytuowana jest w dwóch zespołach:

- wzdłuż drogi do Białej Góry, tworząc wspólny z zabudową wsi Jarzębina układ ulicówki;
- wzdłuż drogi z Ryjewa na obszarze pomiędzy rzeką Liwą a jej starorzeczami;

Przez wieś przechodzi międzynarodowy szlak rowerowy R1.

2.4.8.2. Dziedzictwo kulturowe, zabytki

Układ osadniczy

Dzisiejsza wieś Rudniki składa się z dwóch dawnych wsi Ruderweide – część północna i Małe Szkaradowo (Klein Scharadau) – wymienione po raz pierwszy w źródłach w 1624 roku – część południowa.

W XVII wieku tereny te były dzierżawą wsi Rudniki Pelplińskie – dzisiaj Rudno. Pierwsza zabudowa trwała – folwark – wymieniana jest w 1696 roku. Osadnictwo we wsi Rudniki zapoczątkował kontrakt emfiteutyczny z siedmioma rodzinami mennonickimi z 1742 roku na utworzenie wsi kolonijnej na gruntach znanych pod nazwą Pascua Rudzinska.

Małe Szkaradowo przekształciło się w osadę o charakterze rzędówki bagiennej rozlokowanej wzdłuż koryta Liwy w wyniku zawarcia kontaktu emfiteutycznego z 3 mennonitami na dzierżawę Pieglowskich Pastwisk w 1756 roku.

Układ osadniczy obu wsi kształtowany był do połowy XIX wieku. Wszystkie utworzone wtedy siedliska zachowały się do czasów współczesnych. Wszystkie znajdują się na terpach. Jedno siedlisko jest opuszczone, w kilku powstała nowa zabudowa. W XIX wieku i do 1945 roku była to bogata wieś z pięknymi domami mennonickimi oraz własną szkołą. W 1885 roku mieszkało w niej 14 katolików, 25 ewangelików i 47 menonitów. Rozplanowanie zabudowy przyjęło dwa rodzaje planów:

- przy drodze prowadzącej od skrzyżowania w Jarzębinie na północ, wzdłuż wałów ma formę ulicówki jednostronnej na terpach, działki poszczególnych gospodarstw są duże i bezpośrednio sąsiadują, dotyczy to zagród od nr 37 do nr 20.
- na wschód od drogi rozplanowanie przyjęło formę zabudowy jednodworczej liniowej na terpach.

Zabytki

- budynek nr 12 wraz ze stodołą
- budynek nr 30 (dawna szkoła mennonicka) oraz nr 26, 29, 2, 6, 10 i 16
- zagrody typu „langhof nr 8, 18, 15, 17, 22, 23, 35 i 36
- kapliczka przydrożna przy budynku nr 17

2.4.8.3. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej i zagospodarowaniu terenów

- Zachowanie rozplanowania historycznych zespołów zabudowy, gdzie wyklucza się lokalizację nowych siedlisk, nowa zabudowa jest dopuszczalna wyłącznie w miejscach gdzie historycznie występowała; formy zabudowy a także materiał budowlany, kolorystyka, detal architektoniczny bezwzględnie kontynuujące budowlaną tradycję miejsca;
- Sołectwo Rudniki posiada sieć telekomunikacyjną, sieć wodociągową lecz nie posiada sieci kanalizacyjnej - ze względu na mały zrzut ścieków planuje się oczyszczalnie przydomowe.

2.4.9. Mątki

2.4.9.1. Charakterystyka miejscowości

Wieś położona po wschodniej stronie drogi krajowej nr 55. Mieszka tu 39 osób, (stan na dzień 31.12.2008r.). Wieś należy do sołectwa Ryjewo i położona jest w granicach obrębu Ryjewo. Po zachodniej stronie drogi w lesie jest jezioro Mątki z pomostem, parkingiem i miejscem na ognisko, to atrakcyjne miejsce skupia mieszkańców na imprezach integracyjnych.

2.4.9.2. Dziedzictwo kulturowe, zabytki

Wieś wymieniona po raz pierwszy w 1399 roku jako własność wolnego Prusa o nazwisku Montyke. Prawdopodobnie wydobywano tym miejscu z łąk śródpolnych rudę darniową przetwarzaną w kuźnicy w rejonie Borowego Młyna. W XIX wieku powstaje tu zabudowa wokół dużego gospodarstwa chłopskiego z założeniem parkowym. Zniszczona po 1945 roku, obecnie zachowane pozostałości parku. Po drugiej stronie drogi nr 55 znajdowała się cegielnia – nie zachowana. Obszar wyrobiska jest zrekultywowany i zalesiony.

2.4.9.3. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej i zagospodarowaniu terenów

- Ze względu na położenie przy skrzyżowaniu drogi krajowej nr 55 z drogami gminnymi oraz sąsiedztwo jeziora Mątki z zagospodarowanym kąpieliskiem wieś posiada walory dla rozwoju usług związanych z obsługą podróżnych,
- Odtworzenie kompozycji zespołu folwarku:
 - zachowanie pozostałości parku, dopuszcza się usytuowanie zabudowy w miejscu gdzie pierwotnie był dwór,
 - lokalizacja nowej zabudowy w części folwarcznej z odtworzeniem kompozycji folwarku,
 - zachowanie bez zabudowy strefy ochrony ekspozycji zespołu od strony drogi krajowej nr 55,
- nowa zabudowa wzdłuż drogi do Pułkowic, wyklucza się lokalizację nowej zabudowy mieszkaniowej w strefie przekroczenia norm hałasu wzdłuż drogi krajowej nr 55,
- główne skrzyżowanie z drogą nr 55 na wysokości dróg prowadzących nad jezioro i do wsi.

2.4.10. Pułkowice

2.4.10.1. Charakterystyka miejscowości

Pułkowice są wsią sołecką. Wieś położona jest przy drodze powiatowej nr 3144G na trasie z Ryjewo do Mikołajek Pomorskich. Zamieszkuje tu 66 osób (stan na dzień 31.12.2008 roku). Większość zabudowy to zabudowa zagrodowa, rozproszona po polach. Niewielka koncentracja zabudowy powstała wokół zabytkowego folwarku, tj zagrody nr 9. We wsi znajduje się sklep. Miejscowość Pułkowice nie posiada sieci wodociągowej.

2.4.10.2. Dziedzictwo kulturowe, zabytki

Miejscowość wymieniona po raz pierwszy już w 1295 roku jako pruskie pulko – czyli wieś Polukuiten. Zakon NMP nadał istniejącej już wsi prawa lokacyjne. Prusowie stanowiący większość mieszkańców wybrali lokację na prawie polskim. Oprócz wsi Zakon NMP lokował także majątek dla tzw. wolnych Prusów. W czasie wojny 13-letniej wieś opustoszała, ale majątek przetrwał. W XVII wieku majątek spadł do rangi folwarku, pojawiły się nowe zagrody gburskie i zabudowania zagrodnicze.

W przypadku Pułkowic trudno mówić o klasycznej formie rozplanowania wsi. Ośrodkiem głównym był średniowieczny majątek wolnego Prusa – obecna zagroda nr 9, wokół niego pojawiały się inne zabudowania. Dalsze siedliska powstały na południe od niej wzdłuż polnej drogi do Małych Watkowic. W tym rejonie w formie przysiółka ulicowego pojawiły się dzisiejsze zagrody nr Pułkowice nr 5, 7, 8, 21, 22. Całość układu uzupełnia zabudowa na wybudowaniach, rozlokowana po wschodniej stronie szosy do Klecewka, dzisiejsze zagrody nr 18, 17, 19, 21, 24 i 25.

Zabytki

- zespół zabudowy Pułkowice nr 9 (dawny średniowieczny folwark) z domem mieszkalnym w typie dworu z 3 ćwierci XIX wieku, murywaną oborą z 1867 roku, drugą z 1912 roku i stodołą z końca XIX wieku;

- dom Pułkowice 22 w typie domów zagrodniczych wzorowanych na holenderskich zagrodach (jak w Ryjewie ul. Łąki 27) połowa XIX wieku;
- dom Pułkowice 7 – w konstrukcji ryglowej, parterowy, wysoki dach dwuspadowy kryty karpiówką, elewacje wzdłużne początkowo 3 – osiowe, symetryczne. Na pocz. XX wieku dobudowano murowany aneks od zachodu mieszczący szkołę. Budynek powstał ok. 3 ćw. XIX wieku;
- Zagroda Pułkowice nr 23 – typowy wolnostojący dom murowany ze ścianką kolankową i użytkowym poddaszem, środkowym ryzalitem, wzniesiony na przełomie XIX i XX wieku.

2.4.10.3. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej i zagospodarowaniu terenów

- zabudowa zagrodowa pozostaje jako główna forma zabudowy na terenie wsi Pułkowice,
- uzupełnienia zabudowy o funkcjach nie związanych z produkcją rolną zakłada się tylko w centrum wsi,
- ze względu na sąsiedztwo projektowanej farmy elektrowni wiatrowych w zabudowie zagrodowej rozproszonej na polach w południowej części wsi – przy drodze do Watkowic nie należy lokalizować zabudowy mieszkaniowej poza zabudową niezbędną do prawidłowego funkcjonowania gospodarstwa rolnego;
- lokalizacja usług publicznych (działka ARSP) w centrum wsi (boisko, plac zabaw);
- ochrona zabytkowych elementów krajobrazu, w szczególności: ochrona konserwatorska zabytkowego zespołu budowlanego Pułkowice 9 (dawny średniowieczny folwark), zachowanie historycznych dróg – drogi w kierunku wybudowań Nowej Wsi, przynajmniej na odcinku do krzyża usytuowanego na rozwidleniu dróg w otoczeniu kępy drzew;

2.4.11. Straszewo, Wiszary

2.4.11.1. Charakterystyka miejscowości

Straszewo jest drugą co do wielkości wsią pod względem liczby mieszkańców, po Ryjewie. Położone jest w zachodniej - wyżynnej części gminy. Przez wieś przebiegają dwie asfaltowe drogi powiatowe Kwidzyn – Sztum i Straszewo - Ryjewo.

- powierzchnia obrębu 1.143,08 ha,.
- w Straszewie mieszkają 401 osoby (stan na dzień 31.12.2008 roku);

Miejscowość ma charakter rolniczy, we wsi jest 55 gospodarstw rolnych, przeważającym kierunkiem produkcji rolnej jest hodowla trzody chlewnej i produkcja zbóż. Na terenie Straszewa jest zarejestrowanych 10 przedsiębiorców m.in.: Kółko Rolnicze Straszewo, 2 sklepy spożywczo - przemysłowe.

W zakresie obsługi mieszkańców gminy Straszewo jest ośrodkiem uzupełniającym w stosunku wsi gminnej czyli Ryjewa. W Straszewie koncentrują się usługi publiczne obsługujące mieszkańców zachodniej – wyżynnej części gminy Ryjewo, w tym:

- Szkoła Podstawowa z oddziałem zerowym, mieszcząca się w 3 budynkach, na terenie szkoły znajduje się pełnowymiarowe boisko do piłki nożnej,
- plac zabaw oraz wykonane przez młodzież boisko do piłki siatkowej,
- we wsi znajduje się remiza Ochotniczej Straży Pożarnej, brak świetlicy wiejskiej w której mogłoby aktywizować się ludność wiejska,
- filia Niepublicznego Zakładu Podstawowej Opieki Zdrowotnej,
- a także Kościół Rzymsko – Katolicki z cmentarzem;

Zabudowa wsi Straszewo usytuowana jest wzdłuż istniejących dróg. Dominantą we wsi jest kościół usytuowany na pagórku zajęтым przez cmentarz. W krajobrazie wsi wyróżnia się także założenie dworsko parkowe.

Poza wsią, przy drodze do Wiszar znajduje się osiedle składające się głównie z zabudowy jednorodzinnej skupionej wokół wspólnego placu. Przy drodze do Wiszar znajdują się pozostałości dawnego folwarku, tzw folwarku B, którego świetności trudno się dopatrzeć:

Przysiółek Wiszary to zespół kilku zagród, zabudowa uzupełniana jest nową zabudową mieszkaniową i mieszkaniowo usługową.

2.4.11.2. Dziedzictwo kulturowe, zabytki

Straszewo jest to jedno z najstarszych siedlisk w gminie Ryjewe i na Powiślu, wymienione już w dokumentach zakonnych z 1236 i 1242 roku pod nazwami Sircoy i Strassewite. Tak samo jak Pułkowice ma więc genezę pruskiego pulka, tj. wsi założonej przed przejęciem tych ziem przez Zakon NMP. Przy Straszewie znajdował się równie stary majątek pruski – Gut Scotlan. W XV wieku obie jednostki połączyły się. Około połowy XVI wieku całą miejscowość wydzierżawiła rodzina szlachecka Brand, która skupiła w swoich rękach większe dominium, wraz z sąsiednimi majątkami (Trzciano, Watkowice). Na tej bazie uzyskali prawo do utworzenia w Straszewie wydzielonego starostwa niegrodzkiego. Wtedy też w okolicy Straszewa osadzono grupę menonitów. W XVIII wieku pojawił się majątek szlachecki z dworem, parkiem, świątynia katolicka powstała w 1647 roku. Na przełomie XVIII i XIX wieku powstał drugi majątek – Vorwerk B, czyli dzisiejsze założenie pod adresem Straszewo 91 – położone przy drodze do Wiszar. Przejściowo znajdowała się tu siedziba nadleśnictwa sztumskiego.

Układ osadniczy wsi kształtował się etapami, w średniowieczu była to ulicówka wzdłuż drogi z Trzciana do Postolina. W czasach nowożytnych po pojawieniu się takich ośrodków jak parafia (średniowieczna z początku XIV wieku, kościół wraz z cmentarzem zlokalizowanym na pagórku, zapewne w miejscu pruskiego targowiska), majątek szlachecki, folwark B – rozplanowanie przyjęło postać wielodrożnicy. Poza zwartą zabudową wsi już w XVI i XVII wieku powstały wybudowania w formie zagród jednodworczych, głównie przez sprowadzonych menonitów.

Przysiółek Wiszary ukształtował się wokół dawnej karczmy Lindenkrug należącej do majątku Klecewko (ówczesna nazwa Luisenwalde).

Zabytki

- kościół p.w. Świętej Katarzyny z cmentarzem, plebania murowana z cegły licowej, wnętrze dwutraktowe, drewniana weranda od frontu, murowany przedsionek od północy- zbudowana w pocz. XX wieku.
- założenie dworsko-parkowe (dwór Rohrbecków),
 - budynek dworski zachowany w dobrym stanie, w trakcie remontu,
 - w parku zachował się piękny starodrzew, założenie parku jest czytelne, zachowana większość drzew, dąb szypułkowy przed frontem pałacu,
 - zabudowa folwarku praktycznie wymieniona, historyczne elementy się nie zachowały, funkcja mieszkaniowo usługowa,
- szkoła ,
- trzy kapliczki murowane z przełomu XIX i XX wieku,
- domy mieszkalne Straszewo nr 37, nr 78 i nr 105, murowane, elewacje wzdłużne 3 osiowe , zbudowane latach ok. 1870 – 1880 roku; podobny jest przebudowany dom nr 74;
- Straszewo nr 48 - zagrody zblokowane wzdłużne. Zagroda nr 48 z ok. poł. XIX wieku, drewniana otynkowana elewacja wzdłużna 5 – osiowa, połać dachu w stosunku 2:1, szczyty deskowane, budynek gospodarczy współczesny;
- Straszewo nr 108, nr 12, nr 17 (przebudowany), nr 18, nr 19, nr 60 (dawna mleczarnia) typowe wolnostojące domy murowane, parterowe ze ścianką kolankową i użytkowym poddaszem, dwukondygnacyjne z osiowym ryzalitem, elewacje wzdłużne 3 i 5 osiowe, symetryczne, dachy dwuspadowe, skromny detal,
- Straszewo nr 34, 35, 36, 54, 57 i całe osiedle przy drodze do Wiszar - duży zespół domów zagrodniczych z lat 30 – tych XX wieku, powstały w miejsce XIX wiecznej zabudowy drewnianej, zrealizowane od jednego wzoru; wolnostojące niewielkie budynki z czerwonej cegły,
- Straszewo nr 58 – najstarsza zagroda typu langhof na wybudowaniach, z 3 ćw. XIX wieku;
- zespół folwarczny Straszewo 91 (dwór, obora oraz bud. ryglowy), tzw folwark B przy drodze do Wiszar:
 - od drogi do budynku mieszkalnego prowadzi droga brukowa wysadzana brzożami,
 - zabudowania gospodarcze usytuowane po wschodniej stronie tej drogi są praktycznie w ruinie.
 - dwór zachował się i jest zamieszkały,
 - nie zachowały się żadne ślady parku, teren który ewentualnie mógł być parkiem zajmuje zaniedbany sad, w części położonej na południowy zachód od budynku mieszkalnego znajdują się pozostałości nagrobków,

2.4.11.3. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej i zagospodarowaniu terenów

- W sieci osadniczej gminy Ryjewo Straszewo pełni funkcję ośrodka uzupełniającego w zakresie obsługi ludności, w szczególności z zakresu oświaty i wychowania, wschodniej wyżynnej części gminy;
- Uzupełnienie wyposażenia wsi w tereny rekreacyjne dla mieszkańców, w pierwszej kolejności plac zabaw dla dzieci,
- uzupełnienia zabudowy o funkcjach nie związanych z produkcją rolną zakłada się:
 - w centrum wsi Straszewo, wzdłuż istniejących dróg, jako kontynuacja historycznie ukształtowanego układu wielodrożnicy,
 - przy skrzyżowaniu dróg Ryjewo – Kwidzyn i do Watkowic (w rejonie dawnego ośrodka zdrowia),
 - we wsi Wiszary,
 - na osiedlu przy drodze do Wiszar, z zachowaniem wszystkich elementów kompozycji osiedla,
- rewaloryzacja zespołu dworsko – parkowego w Straszewie, z zachowaniem przedpola ekspozycji całego założenia, w tym:
 - zachowanie parku bez wprowadzania nowej zabudowy,
 - utrzymanie układu urbanistycznego podwórza folwarku, funkcje zabudowy podwórza folwarku dowolne,
- rewaloryzacja zespołu folwarku B:
 - ochrona cmentarzyka,
 - odbudowa założenia folwarku, funkcja dowolna,
- zachowanie bez zabudowy korytarza ekologicznego, wyznaczonego wzdłuż Potoku Granicznego, na obszarze zwartej zabudowy wsi odsunięcie zabudowy od cieku, z zachowaniem w jego bezpośrednim sąsiedztwie powierzchni biologicznie czynnej;
- ze względu na sąsiedztwo projektowanej farmy elektrowni wiatrowych w zabudowie zagrodowej rozproszonej na polach w północno wschodniej części wsi nie należy lokalizować zabudowy mieszkaniowej poza zabudową niezbędną do prawidłowego funkcjonowania gospodarstwa rolnego;

2.4.12. Klecewko

2.4.12.1. Charakterystyka miejscowości

Wieś Klecewko należy do sołectwa Watkowice. We wsi mieszka 136 osób (stan na dzień 31.12.2008 roku). Klecewko usytuowane jest przy skrzyżowaniu najważniejszych dróg wschodniej części gminy, tj drogi do Ryjewa (droga wojewódzka nr 608), drogi do Kwidzyna (droga powiatowa nr 3203G) oraz drogi Sztumu i Mikołajek Pomorskich (droga powiatowa nr 3144G).

Mieszkańcy miejscowości Klecewko przynależą do parafii p.w. Świętej Katarzyny w Straszewie. Na zabudowę wsi składają się dwa charakterystyczne zespoły: zespół dworsko parkowy usytuowany w południowo wschodniej części wsi oraz w większości zabytkowa zabudowa mieszkaniowa w północno zachodniej części wsi. Wieś posiada oczyszczalnię osiedlową typu Bioclere.

2.4.12.2. Dziedzictwo kulturowe, zabytki

Układ osadniczy

Klecewko pojawia się w źródłach historycznych pod nazwą Ruden w XVI wieku. Prawdopodobnie pierwotnie był to majątek 5 wolnych Prusów. W XV wieku był tu już folwark. Pod koniec XIX wieku miejscowość przyjęła nazwę Luisenwalde od imienia pochowanej tu właścicielki majątku Augustyny Luizy Person.

Układ przestrzenny wsi opiera się na rozplanowaniu typowym dla zespołów dworsko – parkowych. Osnową jest droga prowadząca od Pułkowic i Postolina, rozdzielająca się w Klecewku na kierunki do Ryjewa, do majątku w Małkach) i do Straszewa. Dwór, park dworski, zabudowania folwarku i cmentarz znalazły się po wschodniej stronie drogi, po zachodniej stronie stanęły wieloraki fornali.

W Klecewku (naprzeciw obecnego zakładu rolnego) był zbór ewangelicki (klasycystyczny) wybudowany w latach 1796-1801, do którego uczęszczali też mieszkańcy Ryjewa. W roku 1813 zbór przyłączono do kościoła ewangelickiego w Sztumie. Po 1945 roku, kościół zdemolowano i służył jako magazyn nawozów

sztucznych dla PGR-u, zaś w latach 1979-1981 został rozebrany. Przypominał on bardzo obecny kościół p.w. Bł. M. Kozala, choć dużo mniejszy w swej kubaturze.

We wsi istniała szkoła, usytuowana w odległości ok. 500m od wsi, przy drodze prowadzącej do Wiszar – do czasów współczesnych nic się nie zachowało, jedynie miejsce lokalizacji szkoły można ustalić na podstawie mapy ewidencyjnej.

Do majątku należała karczma Lindenkrug przy traktie Kwidzyn – Sztum – usytuowana w rejonie obecnej wsi Wiszary.

Zabytki

Dwór nie zachował się - został spalony w 1945 roku. Park jest bardzo zaniedbany, układ nieczytelny. W folwarku zachowały się dwa duże budynki inwentarskie z 1914/15 roku i 1923 roku. Cmentarzyk położony jest na wyniesieniu, założony na planie koła, we wnętrzu pomnikowa lipa, w narożniku fundamenty murowanej kaplicy. Od południa do cmentarzyka prowadzi krótka aleja obsadzona obustronnie lipami i dębami. Zabudowa zachowana po zachodniej stronie drogi to:

- trzy czworaki o numerach 6b, 6c, 6d z lat 20-30 tych XX wieku
- dwa dwojaki o numerach 2a i 2b z 1939 roku.

Pomiędzy wielorakami znajduje się siedlisko dawnego kościoła ewangelickiego. Na zachód od zabudowy fornalskiej relikw dębowej alei, prowadzącej do lasu, w lesie nad strumieniem zachowane fragmenty murowanego kanału.

2.4.12.3. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej i zagospodarowaniu terenów

- zachowanie układu wsi z podziałem na zespół dworsko – parkowy i zespół zabudowy mieszkaniowej,
- w zespole dworsko parkowym uczytelnienie głównych stref funkcjonalnych, tj strefy dworsko – parkowej i folwarku, w miarę możliwości rekompozycja parku i podwórza folwarku, rozbudowa gospodarstwa powinna się odbywać na południowy zachód od miejsca usytuowania dawnego folwarku, poza strefą ekspozycji zespołu dworsko – parkowego,
- uzupełnienia zabudowy dopuszcza się w ciągu istniejącej zabudowy mieszkaniowej;
- siedlisko dawnego kościoła należy przeznaczyć na cele publiczne jako przestrzeń dostępną dla wszystkich mieszkańców, wskazana lokalizacja placu zabaw, boiska itp. Zagospodarowania rekreacyjnego,
- zachowanie bez zabudowy korytarza ekologicznego, wyznaczonego wzdłuż Potoku Granicznego,
- w okolicy wsi Klecewko studium wskazuje tereny dogodne dla lokalizacji farmy elektrowni wiatrowych;

2.4.13. Watkowice Małe

2.4.13.1. Charakterystyka miejscowości

Wieś Watkowice Małe wchodzi w skład sołectwa Watkowice. We wsi mieszka 187 osób (stan na dzień 31.12.2008 roku). Mieszkańcy Watkowic Małych i Watkowic przynależą do parafii p.w. Świętego Michała i Matki Boskiej Szkaplerznej w Postolinie (gmina Sztum).

Zabudowę wsi tworzą trzy charakterystyczne zespoły:

- Zespół dworsko parkowy z folwarkiem i parkiem; o dawnej świetności tego miejsca świadczy mały zdewastowany pałac umiejscowiony w parku; nieopodal jest wspólny grobowiec rodzinny, po którym został tylko dół.
- Zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna, w której mieszkali niegdyś pracownicy folwarku, (czworaki, dwojaki), domy parterowe z użytkowym poddaszem; dach stromy
- Zespół zabudowy wielorodzinnej z czasów PGR-owskich, a mianowicie jest tam 5 bloków, niewysokich, dwukondygnacyjnych z płaskim dachem, wybudowanych w latach 1969 – 1971.

Na bazie dawnego PGR we wsi działa duże gospodarstwo, zajmujące teren dawnego folwarku. We wsi jest sklep spożywczy – przemysłowy.

Przez wieś przebiega droga powiatowa nr 3142G do Pierzchowic. Wieś posiada sieć wodociągową oraz wyposażona jest w osiedlową oczyszczalnię ścieków typu Bioclere, do której ścieki z całej wsi są

doprowadzone zmodernizowaną siecią kanalizacyjną. We wsi Watkowice Małe działa kotłownia ogrzewająca istotną część tej miejscowości, przede wszystkim mieszkania w zabudowie wielorodzinnej.

2.4.13.2. Dziedzictwo kulturowe, zabytki

Rys historyczny

Osady pruskie istniały tu już w czasach przedkrzyżackich. W XIV wieku powstały tu miejscowości lokowane przez Zakon Krzyżacki. Była to relokacja czyli prawne uznanie wcześniej istniejących siedlisk. W 1326 roku mistrz krajowy Herman von Balk nadał Dietrichowi von Diepanau pola 3 wsi, wśród których były:

- Wadekowicz (Wadekeim) – pruska wieś czynszowa;
- Małe Watkowice (Kleine Wadeken) – majątek 6 wolnych Prusów;
- Watkowice – majątek tzw miejscowych Prusów;

Po 1772 roku majątki przejęło państwo pruskie. W 1787 r. mjr von Klinggraff nabył nieodległy (ok. 2km) majątek Polaszki, a w 1797 roku sąsiadujące z nimi Watkowice Małe. W 1805 roku kpt. Karl Heinrich Meyer von Klinggraff nabył Watkowice. Synowie: Karl Julius (1809 – 1879) – lekarz i Hugo Erich (1820 – 1902) – dr filozofii, byli słynnymi w całej Europie botanikami, autorami wielu prac naukowych. Rozbudowali oni i upiększyli, założony przez stryja Adolfa w 1805 r. park botaniczny w Polaszkach. Park ten uważany był za jeden z najpiękniejszych w całych Prusach, miał kilka tysięcy drzew i krzewów z całego świata. Ich dzieło w I poł. XX w. kontynuowali małżonkowie Erich i Anna Dyck, którzy rozwijali i upiększali park, (w 1945 roku zostali zamordowani w Polaszkach przez Rosjan.) W 1928 roku obie części Watkowic, Klecewko, Polaszki i Pułkowice połączono w jedną gminę.

Układ osadniczy

W końcu XVIII wieku w Watkowicach Małych powstaje istniejący do dzisiaj w formie ruiny budynek dworu, przebudowany około 1880 roku. Krótco po tej dacie wzniesiono obok dworu rządówkę. W początku XIX wieku istniejące wokół dworu i folwarku zadrzewienie zostaje przekształcone w park angielski, którego znaczna ilość elementów dotrwała do dzisiaj.

Budynek dworu jest murowany, na rzucie prostokąta na podmurówce z kamienia łamanego; podpiwniczony. Wejście główne od strony południowo – wschodniej przez obudowaną werandę. Posadzka ze sztucznego kamienia z bogatą mozaiką. Budynek dwukondygnacyjny. W 1910 roku nastąpiła generalna przebudowa dworu i dobudowano cylindryczną czterokondygnacyjną wieżę. Dach łamany ośmospadowy, przechodzący w smukły ostrosłup zwieńczony dekoracyjną chorągiewką wskazującą kierunek wiatru. Od lat 70-tych XX wieku w ruinie.

W parku przy drodze znaleźć można groby rodziny, która zajmowała te tereny oraz aleję i dwa stawy. Nagrobki w postaci polnych głazów zawierają napisy słabo czytelne. Miejsce pochówku przeznaczone było tylko dla członków najbliższej rodziny.

Na terenie wsi znajduje się przydrożny krzyż przy drodze powiatowej biegnącej w kierunku Postolina.

Zabytki

- Dwór w zespole dworskim nr wpisu 1016 (dawny 64/82 z dnia 09.11.1982),
- park dworski wraz z domem zarządcy i ogrodzeniem nr wpisu 1016 (dawny 252/93 z dnia 05.03.1993r.)
- W Watkowicach Małych jest 8 obiektów wpisanych do ewidencji zabytków województwa pomorskiego,

2.4.13.3. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej i zagospodarowaniu terenów

- zachowanie układu wsi z podziałem na zespół dworsko – parkowy i zespół zabudowy mieszkaniowej i mieszkaniowo usługowej;
- uzupełnienie zabudowy wzdłuż drogi do Polaszek, forma zabudowy budynki parterowe ze stromym dachem nawiązujące do zabudowy historycznej,
- rewitalizacja zespołu zabudowy wielorodzinnej;
- uzupełnienie wyposażenia wsi w usługi publiczne, wskazana lokalizacja placu zabaw, boiska i tego typu zagospodarowania rekreacyjnego, w zależności od potrzeb także świetlicy wiejskiej
- rewaloryzacja zespołu dworsko – parkowego, w tym:

- zachowanie parku bez wprowadzania nowej zabudowy,
 - utrzymanie układu urbanistycznego podwórza folwarku, rozbudowa gospodarstwa powinna się odbywać wzdłuż drogi, na południowy zachód od miejsca usytuowania zabytkowej części folwarku,
 - odbudowa dworu;
- w okolicy wsi Watkowice Małe studium wskazuje tereny dogodne dla lokalizacji farmy elektrowni wiatrowych;

2.4.14. Watkowice

2.4.14.1. Charakterystyka miejscowości

Wieś Watkowice jest wsią sołectką, w skład sołectwa wchodzi wsie Watkowice Małe i Klecewko. We wsi Watkowice mieszka 90 osób. Mieszkańcy Watkowic przynależą do parafii p.w. Świętego Michała i Matki Boskiej Szkaplerznej w Postolinie.

Na terenie sołectwa Watkowice jest zarejestrowanych 4 przedsiębiorców. W sołectwie znajdują się 2 indywidualne gospodarstwa rolne oraz 3 spółki z ograniczoną odpowiedzialnością prowadzące działalność rolno- hodowlaną mające razem powierzchnię gruntów około 900 hektarów. Głównym kierunkiem rozwoju rolnictwa jest produkcja zbóż, hodowla krów mlecznych niegdyś w sołectwie bardzo rozpowszechniona dziś bardzo się zmniejszyła.

Na wieś Watkowice składają się dwa zespoły zabudowy tj, zespół dworsko parkowy i zabudowa mieszkaniowa pracowników folwarku usytuowana wzdłuż dróg. Zabudowa mieszkaniowa to parterowe czworaki i dwojaki. W centrum wsi jest dobrze utrzymany pałac, należący do gospodarstwa rolnego oraz park. W parku przy drodze znaleźć można groby rodziny, która zajmowała te tereny oraz aleję i dwa stawy. Nagrobki w postaci polnych głazów zawierają napisy słabo czytelne. Miejsce pochówku przeznaczone było tylko dla członków najbliższej rodziny. Część folwarczna zachowała swój układ zabudowy a na podwórzu znajduje się dobrze utrzymany staw. Całość jest ładnie utrzymana.

Wieś posiada sieć wodociągową oraz wyposażona jest w osiedlową oczyszczalnię ścieków typu Bioclere, do której ścieki z całej wsi są doprowadzone zmodernizowaną siecią kanalizacyjną.

2.4.14.2. Dziedzictwo kulturowe, zabytki

Majątek Watkowice powstał poprzez wydzielenie części gruntów Watkowic Wielkich i założenie na nich nowych dóbr rycerskich. W obrębie wsi powstaje dwór obronny wraz z folwarkiem.

Centralną część wsi zajmuje zespół dworsko parkowy z folwarkiem. Dwór wybudowano w 1694 roku, później był przebudowywany. W I połowie XIX wieku powstaje tu zespół budynków dworskich połączonych z folwarkiem oraz park angielski. Obok założenia około 1920 roku powstaje osiedle domów robotników rolnych.

W obrębie założenia dworsko – parkowego nieci zmienił się układ drogowy. Pierwotnie droga przecinała założenie dworsko – parkowe, oddzielając część folwarczną od części z dworem i parkiem, obecnie przebiega ona na obrzeżu części folwarcznej.

Przy końcu wsi Watkowice na drodze do Mikołajek Pomorskich znajduje się murowana kaplica okazałych rozmiarów z metalowym krzyżem prawosławnym. Pochodzi ona najprawdopodobniej z czasów wojen napoleońskich w tej części Europy.

2.4.14.3. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej i zagospodarowaniu terenów

- Uzupełnienie zabudowy wzdłuż dróg, forma zabudowy budynki parterowe ze stromym dachem nawiązujące do zabudowy historycznej,
- Ewentualny rozwój zabudowy gospodarczej pomiędzy parkiem a drogą w kierunku Straszewo Parcele;
- w okolicy wsi Watkowice studium wskazuje tereny dogodne dla lokalizacji farmy elektrowni wiatrowych;

2.4.15. Trzciano

2.4.15.1. Charakterystyka miejscowości

Sołectwo Trzciano położone jest w południowo – wschodniej części gminy. Zajmuje powierzchnię 853,37 ha, W Trzcianie mieszka 449 osób (stan na dzień 31.12.2008 roku). Mieszkańcy Trzcianiana utrzymują się głównie z rolnictwa, przeważającym kierunkiem produkcji rolnej jest hodowla trzody chlewnej i produkcja zbóż kilku gospodarzy zajmuje się produkcją mleka. Na terenie Trzcianiana jest zarejestrowanych 8 przedsiębiorców m.in.: właściciele 2 sklepów spożywczo – przemysłowych. Miejscowość ma charakter rolniczy, we wsi jest 79 gospodarstw rolnych a także jedno gospodarstwo agroturystyczne.

Na terenie wsi znajduje się plac zabaw oraz świetlica wiejska. We wsi ma również swoją siedzibę Ochotnicza Straż Pożarna. Funkcjonuje tu Klub Sportowy „Rodło Trzciano”, Stowarzyszenie Kobiet „Trzcianianki”. Prężnie działa Koło Gospodyń Wiejskich które angażuje się we wszelkie imprezy kulturalne we wsi.

Trzciano posiada sieć wodociągową i telekomunikacyjną. Brakuje tu sieci kanalizacyjnej, ze względu na mały zrzut ścieków planuje się oczyszczalnię przydomowe. Do października 2009 we wsi wykonano już 12 przydomowych oczyszczalni ścieków we współudziale środków gminnych.

Przez wieś przebiega asfaltowa droga powiatowa Kwidzyn – Sztum.

We wsi Trzciano znajduje się wiele ciekawych miejsc, krzyż przy boisku upamiętniający epidemie dżumy, kapliczka i obelisk upamiętniające Bitwę pod Trzcianą (Bitwa pod Trzcianą z 27 VI 1629 stanowiła epizod wojny polsko-szwedzkiej z lat 1626-29) , tablica na cześć 1000-lecia Państwa Polskiego, pozostałości po cmentarzu ewangelickim, budynek po byłym zakonie. Na terenie sołectwa znajduje się jedna przydrożna kapliczka oraz 4 krzyże. We wsi znajduje się zabytkowy budynek po Zakonie i potem starej Szkole Podstawowej, który obecnie służy jako dom mieszkalny dla kilku rodzin.

2.4.15.2. Dziedzictwo kulturowe, zabytki

Rys historyczny

Osada pruska wzmiankowana już w 1242 roku, kiedy to mistrz krajowy Henrich von Wyda nadał Dietrichowi von Diegenau , prócz innych pól, także te tereny na prawie chełmińskim. Nazwa Medicz pochodziła od miodu (der Honig), którego zbierano wyjątkowo dużo. Stąd też nazwa niemiecka wsi - Honigfeldt (1250 i 1437 r.). Wieś zniszczona została w czasie walk prusko – krzyżackich w XIII wieku i po odbudowie na nowo wymieniona w 1366 roku. w czasach krzyżackich istniał kościół, długo nieobsadzony, potem zniszczony w wojnach szwedzkich i niewymieniany po 1647 roku. w lustracji 1505 roku wieś była własnością rodziny Brandtów, a w 1565 roku pojawiła się nazwa Koenigsfeldt (Królewskie Pole) alias Trzciana, zaś w 1659 roku Trzciany. W czerwcu 1629 roku odbyła się tu zwycięska dla hetmana Stanisława Koniecpolskiego bitwa ze Szwedami, w której ich król Gustaw Adolf został lekko ranny. W centrum wsi ustawiono w 1966 roku obelisk upamiętniający to wydarzenie.

Do 1870 roku wydobywano z pobliskich gliniastych wzniesień wapieni. W centrum wsi stał wapiennik służący do wypalania wapna. Na wschodzie od wsi leży Jezioro Białe, słynące z jasnych piaszczystych brzegów i klarownej wody. W pobliżu niego znajduje się Czarne Bagno (210 morgów), z którego wydobywano duże ilości torfu. Wiąże się z tym słynna legenda o siwym koniu.

Wieś była silnym ośrodkiem polskości. W 1910 roku na 699 mieszkańców, Polaków było 631. W 1913 roku utworzono polska bibliotekę. W 1919 roku otwarto polską ochronkę, prowadzoną przez Marię Szufrażankę. To tu do 1921 roku uczyło się języka polskiego 106 dzieci w szkole niemieckiej. Nauczycielem polskim był Jan Sylwester Nałęcz, który prowadził kursy języka polskiego i miał duży udział w założeniu i działaniu Towarzystwa Ludowego, Towarzystwa Śpiewu i Towarzystwa Czytelni Ludowych. W czasie akcji plebiscytowych działała prywatna szkoła polska. W plebiscycie za Polską głosowało 177 osób (64,36%). Działało Kółko Rolnicze, Towarzystwo Młodzieży, czytelnia i drużyna harcerska, a 03.06.1929 r. otwarto polską szkołę, której organizatorem był Jan Boenigk. W 1966 roku wymurowana została tablica upamiętniająca zamordowanych przez hitlerowców działaczy polskich. Byli to: Antoni Pacer, Antoni Lewicki, Teofil Sadowski. Kapliczka z 1882 roku wzniesiona została w miejscu decydującej bitwy z 1629 roku.

Układ osadniczy

Osadnictwo w tym miejscu, położonym na starym trakcie dzierzgońskim ma genezę wczesnośredniowieczną – pruską. Po raz pierwszy wymienione jako pruskie pulko (wieś) Medicz w 1242 roku. Wieś czynszowa – Honigfeldt - lokowana na prawie niemieckim, istniała tu już 1366 roku. Układ osadniczy od początku przyjął formę ulicówki zorientowanej wzdłuż traktu dzierzgońskiego, z kościołem i karczmą. Zagrody gburskie powstawały bezpośrednio obok siebie na średnich i dużych niwach domowych. Rozłogi pól rozmierzone na południe i na północ od zabudowy według podziałów łanowych. W XIX wieku niwy domowe zostały zagęszczone domami zagrodników, w konsekwencji reformy uwłaszczeniowej.

Z czasem rozplanowanie uzupełniły wybudowania przy drogach poprzecznych do głównej, tj przy drodze do Straszewa i drodze do Laskowic, tzw laskowicki trakt biegnący na południe.

W części pojeziernej gminy Ryjewo Trzciano zachowało typowo wiejski charakter, pomimo że na większości tego terenu do końca XVIII wieku odrodziły się majątki i folwarki w takich miejscowościach jak Straszewo (folwark A i B) , Klecewko, Małki, Watkowice Małe i Watkowice a także w Pułkowicach.

Zabytki

- pole bitwy pod Trzcianą z okresu wojen polski - szwedzkich
- młyn Trzciano nr 72, murowany i drewniany z pocz, XX wieku
- krzyż przy boisku upamiętniający epidemie dżumy,
- kapliczka i obelisk upamiętniające Bitwę pod Trzcianą (Bitwa pod Trzcianą z 27 VI 1629 stanowiła epizod wojny polsko-szwedzkiej z lat 1626-29) , we wnętrzu kapliczki XVIII – wieczne drewniane rzeźby zapewne z wymienianej w źródłach kościelnych drewniej kaplicy ustawionej około 1700 roku na polu bitwy;
- tablica na cześć 1000-lecia Państwa Polskiego,
- pozostałości po cmentarzu ewangelickim, nad jeziorem Białym,
- zabytkowy budynek po Zakonie i potem starej Szkole Podstawowej, który obecnie służy jako dom mieszkalny dla kilku rodzin;
- budynek wzniesionego około 1920 roku „schroniska młodzieżowego – na wprost drogi do Straszewa, w odległości około 100 metrów od skrzyżowania.

2.4.15.3. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej i zagospodarowaniu terenów

- uzupełnienia zabudowy o funkcjach nie związanych z produkcją rolną zakłada się wzdłuż istniejących dróg,
- przy wydzielaniu działek budowlanych należy zachowywać historycznie wykształconą zasadę układu niw domowych, zalecana szerokość frontu działki powinna wynosić nie mniej niż 30m;
- Uzupełnienie wyposażenia wsi w tereny rekreacyjne dla mieszkańców, w tym budowa boiska z zapleczem oraz placu zabaw dla dzieci,
- zachowanie bez zabudowy korytarzy ekologicznych w rejonie Bagna Buława, Jeziora Białego i wyznaczonego wzdłuż Potoku Granicznego,

3. Kierunki kształtowania środowiska przyrodniczego gminy

3.1. Zasady kształtowania środowiska

Studium przyjmuje koncepcję spójnej i równorzędnej ochrony walorów przyrodniczych, kulturowych i krajobrazu oraz formułuje kierunki działań w zakresie ochrony zasobów i walorów środowiska obszaru gminy:

- a) ochrona walorów ekologicznych krajobrazu, (ochrona przyrody)
- b) wyodrębnienie osnowy ekologicznej gminy jako systemu terenów stabilizujących funkcjonowanie środowiska przyrodniczego, w oparciu o korytarze ekologiczne;
- c) zachowanie i podtrzymanie trwałości pozostałych fragmentów osnowy ekologicznej w postaci izolowanych kęp roślinności, nieużytków, założeń parkowych lub skwerów,
- d) wprowadzenie zalesień jako uzupełnień przestrzennych w obszarach i przy granicach korytarzy i płątów ekologicznych – wzmacniających wewnętrzną spójność całej sieci oraz jako elementu podnoszącego zwartość przestrzenną zbiorowisk leśnych,
- e) utrzymanie lasów ochronnych oraz wsparcie procesu tworzenia kolejnych lasów ochronnych w gospodarce leśnej wraz ze wzmacnianiem działań proekologicznych na tych obszarach,
- f) odtworzenie, wszędzie gdzie to możliwe, zabudowy biologicznej stref brzegowych cieków ograniczających spływ zanieczyszczeń i odtwarzających naturalne korytarze ekologiczne,
- g) w zakresie ochrony przeciwpowodziowej – zwiększenie bezpieczeństwa wałów wiślanych poprzez ich remonty i modernizację, stworzenie systemu monitorowania i ostrzegania o zagrożeniu wałów przeciwpowodziowych, odpowiednie zagospodarowanie międzywala,
- h) objęcie rekultywacją obszarów zdegradowanych w wyniku eksploatacji surowców naturalnych oraz składowiska odpadów,

3.2. Ochrona przyrody.

Na obszarze gminy Ryjewo występują następujące formy prawnej ochrony przyrody:

- trzy obszary chronionego krajobrazu,
- dwa obszary NATURA 2000,
- 9 pomników przyrody.

Projektowane formy ochrony to:

- Park Krajobrazowy Dolnej Wisły,
- 2 użytki ekologiczne,
- Rezerwat przyrody Łęg nad Renawą,

3.2.1. Ochrona krajobrazu

3.2.1.1. Formy ochrony krajobrazu

Do obszarowych form ochrony przyrody występujących na terenie objętym opracowaniem należą trzy obszary chronionego krajobrazu powołane Rozporządzeniem nr 5/05 Wojewody Pomorskiego z dnia 24 marca 2005 r. w sprawie obszarów chronionego krajobrazu w województwie pomorskim oraz Rozporządzeniem Nr 23/07 Wojewody Pomorskiego z dnia 6 lipca 2007 roku zmieniające rozporządzenie w sprawie obszarów chronionego krajobrazu w województwie pomorskim. W gminie Ryjewo znajdują się fragmenty trzech obszarów chronionego krajobrazu:

1. "**Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Kwidzyńskiej**" - Obejmuje fragment międzywala Doliny Wisły cechującej się skomplikowanym systemem hydrologicznym, w tym licznymi starorzeczami, cechą charakterystyczną jest silnie zróżnicowana roślinność terenów podmokłych, na terenie gminy zajmuje obszar 295 ha;
2. "**Obszar Chronionego Krajobrazu Białej Góry**" - Obejmuje resztki tzw. "Puszczy Sztumskiej" - rozległego kompleksu leśnego na terenie Międzyrzecza Wisły Międzyrzecza Nogatu z dominacją grądów subkontynentalnych i borów mieszanych, brzegi rzek porastają oczerety i szuwały stwarzając dogodne warunki dla bytowania i lęgu ptactwa wodnego i błotnego, na terenie gminy 706 ha;

3. "Ryjewski Obszar Chronionego Krajobrazu" – obejmuje kolejny fragment kompleksu leśnego na skarpie Doliny Wisły, który stanowi kontynuację "Puszczy Sztumskiej" w kierunku południowym, zajmuje zbocza doliny Wisły i jej strefę krawędziową ze zbiorowiskami grądów subkontynentalnych i borów mieszanych, na terenie gminy Ryjewo znajduje się 1 514 ha z 3 065 ha.

3.2.1.2. Kierunki ochrony krajobrazu

Zgodnie z wojewódzką polityką ochrony krajobrazu planowane jest utworzenie Parku Krajobrazowego Dolnej Wisły. W granicach projektowanego parku, na terenie gminy Ryjewo znajdują się wszystkie dotychczasowe obszary chronionego krajobrazu. Projektowany park obejmuje centralną i zachodnią część gminy Ryjewo. Powołanie parku krajobrazowego niesie ze sobą możliwość wprowadzenia zakazu realizacji niektórych przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. nr 199, poz. 1227). (zakaz nie dotyczy przedsięwzięć, dla których sporządzenie raportu o oddziaływaniu na środowisko nie jest obowiązkowe i przeprowadzona procedura oceny oddziaływania na środowisko wykazała brak niekorzystnego wpływu na przyrodę parku krajobrazowego). Ze względu na to ograniczenie należy rozważyć zasadność włączenia w granice projektowanego Parku Krajobrazowego miejscowości Ryjewo, gdzie koncentruje się życie gospodarcze gminy Ryjewo.

Zasady ochrony krajobrazu na terenie gminy Ryjewo:

1. Doprowadzenie do zgodności przepisów w Rozporządzeniu Wojewody w sprawie obszarów chronionego krajobrazu w województwie pomorskim z obecnie obowiązującymi przepisami i ochronie przyrody – szczególnie w zakresie możliwości lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko; Na terenie obszaru chronionego krajobrazu może być wprowadzony zakaz realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U.Nr199,poz.1227), zakaz ten nie dotyczy realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, dla których przeprowadzona procedura oddziaływania na środowisko wykazała brak niekorzystnego wpływu na przyrodę parku krajobrazowego.

2. Na Obszarach Chronionego Krajobrazu

- lokalizację przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, dopuszcza się na warunkach określonych w ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody (Dz.U. z dnia 30 kwietnia 2004, z późniejszymi zmianami); Na terenie OCHK możliwa jest lokalizacja przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, dla których przeprowadzona ocena oddziaływania na środowisko wykazała brak znaczącego negatywnego wpływu na ochronę przyrody OCHK;
- poza obszarami zwartej zabudowy wsi, obowiązuje zakaz lokalizacji zabudowy w odległości do 100m od linii brzegowej rzek, jezior i innych zbiorników wodnych. Obszary zwartej zabudowy wsi oznaczone są na rysunku studium jako obszary kontynuacji i rozwoju zabudowy.

3. Na całym terenie, lub w niektórych częściach projektowanego Parku Krajobrazowego Dolnej Wisły wprowadzenie ograniczeń dla realizacji niektórych przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U.Nr199,poz.1227),;

4. W rejonie przysiółka Bliźnice (inna nazwa Trzech Króli) , w sąsiedztwie granicy administracyjnej gminy Ryjewo, na obszarze gminy Sztum położony jest rezerwat „Biała Góra”. W celu ochrony przyrody rezerwatu „Biała Góra”, położonego bezpośrednio przy granicy, na terenie gminy Sztum, obowiązujący plan ochrony rezerwatu ustala następujące ograniczenia dla zabudowy i zagospodarowania w jego sąsiedztwie

- na gruntach sąsiadujących z rezerwatem od strony południowej należy zachować dotychczasowe, rolnicze przeznaczenie terenu,
- nie projektować rozwoju zabudowy wsi Bliźnice w odległości mniejszej niż 100m od rezerwatu;
- nie modernizować dróg na granicy rezerwatu w sposób, który mógłby negatywnie wpłynąć na przedmiot ochrony rezerwatu;
- nie lokalizować w otoczeniu 200m od rezerwatu inwestycji mogących pogorszyć stan środowiska;

3.2.2. Obszary NATURA 2000

3.2.2.1. Obszary objęte ochroną

Obszar Natura 2000 PLH220033 Dolna Wisła

Specjalny obszar ochrony siedlisk obejmuje odcinek doliny Wisły w jej dolnym biegu, od południowej granicy woj. pomorskiego do mostu na Wiśle, na południe od Tczewa. W granicach ostoi znajduje się także obszar wideł Wisły i Nogatu w rejonie Białej Góry. Rzeka płynie korytem w dużym stopniu naturalnym, z namuliskami i łachami piaszczystymi. W dolinie zachowane są starorzecza, otoczone mozaiką zarośli wierzbowych i lasów łęgowych, a także pól uprawnych i pastwisk. Miejscami zbocza doliny tworzą wysokie skarpy, na których utrzymują się ciepłolubne murawy napiaskowe i grądy zboczowe. Fragment stosunkowo dobrze zachowanej doliny wielkiej rzeki z naturalnym układem roślinności. Na tym obszarze występują zróżnicowane zbiorowiska roślinne, w tym dobrze wykształcone i zachowane różne typy łągów. Wyróżniono tu 9 rodzajów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG i odnotowano 13 gatunków z Załącznika II tej dyrektywy. Typy siedlisk z załącznika I:

- Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nympheion*, *Potamion*,
- Zalewane muliste brzegi rzek,
- Ciepłolubne, śródładowe murawy napiaskowe (*Koelerion glaucae*),
- Murawy kserotermiczne (*Festuco-Brometea* i ciepłolubne murawy z *Asplenion septentrionalis-Festucion pallentis*) - priorytetowe są tylko murawy z istotnymi stanowiskami storczyków,
- Ziołorośla górskie (*Adenostylion alliariae*) i ziołorośla nadrzeczne (*Convolvuletalia sepium*),
- Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*),
- Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum*),
- Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-incanae*, olsy źródłiskowe),
- Ciepłolubne dąbrowy (*Quercetalia pubescenti-petraeae*).

Szczególnie bogata i cenna jest ichtiofauna. We florze roślin naczyniowych stwierdzono liczne gatunki zagrożone i prawnie chronione w Polsce. Jest to też fragment ostoi ptasiej o randze europejskiej.

Obszar Natura 2000 PLB040003 Dolina Dolnej Wisły

Odcinek doliny Wisły w jej dolnym biegu, od Włocławka do Przegaliny, zachowujący naturalny charakter i dynamikę rzeki swobodnie płynącej. Rzeka płynie w dużym stopniu naturalnym korytem, z namuliskami, łachami piaszczystymi i wysepkami, w dolinie zachowane są starorzecza i niewielkie torfowiska niskie; brzegi pokryte są mozaiką zarośli wierzbowych i lasów łęgowych, a także pól uprawnych i pastwisk. Miejscami dolinę Wisły ograniczają wysokie skarpy, na których utrzymują się murawy kserotermiczne i grądy zboczowe. Wisła przepływa w granicach obszaru przez kilka dużych miast, jak: Toruń, Bydgoszcz, Grudziądz, Tczew.

Ostoja ptasia o randze europejskiej E 39. Występują co najmniej 46 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 4 gatunki z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). Gniazduje ok. 180 gatunków ptaków. Bardzo ważna ostoja dla ptaków migrujących i zimujących; bardzo ważny teren zimowiskowy bielika. W okresie łągowym obszar zasiedla co najmniej 1% populacji krajowej następujących gatunków ptaków: nurogęś, ohar (PCK), rybitwa białoczelna (PCK), rybitwa rzeczna, zimorodek, ostrygojad (PCK); w stosunkowo wysokim zagęszczeniu występuje derkacz, mewa czarnogłowa, sieweczka rzeczna. W okresie wędrówek ptaki wodno-błotne występują w koncentracjach do 50 000 osobników. W okresie zimy występuje co najmniej 1% populacji szlaku wędrówkowego następujących gatunków ptaków: bielik, gągoł, nurogęś; stosunkowo licznie występuje bielaczek; ptaki wodnobłotne występują w koncentracjach do 40 000 osobników. Awifauna obszaru nie jest dostatecznie rozpoznana.

Bogata fauna innych zwierząt kręgowych, bogata flora roślin naczyniowych (ok. 1350 gatunków) z licznymi gatunkami zagrożonymi i prawnie chronionymi, silnie zróżnicowane zbiorowiska roślinne, w tym zachowane różne typy łągów, a także cenne murawy kserotermiczne. Typy siedlisk z załącznika I:

- Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nympheion*, *Potamion*,
- Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*),

- Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (Salicetum albo-fragilis, Populetum albae, Alnenion glutinoso-incanae, olsy źródłiskowe).

3.2.2.2. Zasady zagospodarowania wynikające z ochrony Obszarów Natura 2000

Podstawa prawna

Na podstawie art. 28 i art. 29 ustawy o ochronie przyrody z 2004 roku, istotnie zmienionej ustawą z dnia 3 października 2008 roku ustawą o zmianie ustawy o ochronie przyrody oraz niektórych innych ustaw (Dz.U.z2008r.Nr201,poz.1237), dla Obszarów Natura 2000 docelowo wymagane jest sporządzenie planu ochrony (lub najpierw planu zadań ochronnych na okres 10 lat). Za sporządzenie wymienionych dokumentów odpowiedzialny jest sprawujący nadzór nad obszarem, tj Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska.

Dla obszarów Natura 2000 znajdujących się w granicach gminy Ryjewe nie ma planu ochrony ani też planu zadań ochronnych. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska, w odpowiedzi na zawiadomienie o przystąpieniu do sporządzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko do dokumentu Studium, również nie sformułował żadnych szczegółowych wniosków dotyczących zagospodarowania terenów w granicach Obszaru Natura 2000 jak i terenów w sąsiedztwie.

Istniejące zagospodarowanie i użytkowanie terenów w granicach Obszaru Natura 2000:

1. Na terenie gminy Ryjewe w granicach obszaru Natura 2000 znajduje się siedlisko rolnicze Trzech Króli (Bliźnice). W bezpośrednim sąsiedztwie (przy granicy) znajduje się osada Tralewo k Benowa, oraz siedliska rolnicze wsi Rudniki i Jarzębina położone przy wale przeciwpowodziowym wzdłuż Wisły.
2. Przez Obszar Natura 2000 przebiegają następujące elementy infrastruktury o znaczeniu krajowym:
 - Gazociąg wysokiego ciśnienia
 - dalekosiężny rurociąg naftowy DN 800 oraz kabel światłowodowy, zarządzane przez PERN „Przyjaźń” SA w Płocku;

Zasady ochrony Obszarów Natura 2000

1. Na obszarach Natura 2000 nie przewiduje się lokalizacji nowej zabudowy. W sąsiedztwie zakłada się możliwość uzupełnienia zabudowy we wsi Benowo i przysiółku Tralewo. Istniejąca zabudowa w przysiółku Trzech Króli powinna pozostać jako siedlisko rolnicze, z możliwością uzupełnienia o usługi agroturystyczne;

Część obszaru Natura 2000 znajduje się w granicach projektowanego Parku Kulturowego Ryjewski Zakątek Mennonitów, obie formy ochrony mają wspólną granicę, biegnącą wzdłuż wału przeciwpowodziowego Wisły. 2. Ze względu na rygory ochronne projektowanego Parku Kulturowego Ryjewski Zakątek Mennonitów przyjęte w Studium (Rozdział 4.3), w bezpośrednim sąsiedztwie Obszarów Natura 2000 na terenie gminy Ryjewe nie ma możliwości lokalizacji nowej zabudowy, za wyjątkiem odtworzenia historycznie istniejących siedlisk i uzupełnienia zabudowy w siedliskach istniejących;

3. Cały obszar Natura 2000 na terenie gminy Ryjewe znajduje się w granicach projektowanego Parku Krajobrazowego Dolnej Wisły. Proponowane w Studium ochrony tego obszaru zawiera rozdział 3.2.1.2 o zasadach ochrony krajobrazu, dotyczą one między innymi ograniczeń dla realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko. Przyjęte w Studium zasady ochrony na terenie projektowanego Parku Krajobrazowego Dolnej Wisły, powinny zdecydowanie ograniczyć możliwość wystąpienia znaczącego negatywnego oddziaływania na obszar Natura 2000.

3.2.3. Pomniki przyrody

Na terenie gminy Ryjewe ustanowiono 9 pomników przyrody - wykaz ustanowionych pomników przyrody na terenie gminy Ryjewe zawiera ANEKS NR 3.1. Są to drzewa oraz w jednym przypadku grupa 2 drzew, znajdujące się w takich miejscowościach jak Borowy Młyn, Watkowice, Ryjewe. Pomniki to głównie dęby szypułkowe oraz jeden okaz żywotnika olbrzymiego w Watkowicach, na obszarze dawnego parku dworskiego. Zgodnie z inwentaryzacją przyrodniczą gminy do objęcia ochroną w formie pomnika przyrody na terenie gminy wytypowano jeszcze 31 obiektów o parametrach pomnika przyrody - wykaz projektowanych pomników przyrody zawiera ANEKS NR 3.2.

Dla drzew będących pomnikami przyrody lub o parametrach pomnika przyrody (projektowane pomniki przyrody) ustala się strefę ochronną określoną przez rzut korony drzewa, gdzie obowiązują następujące zasady:

- zakaz niszczenia, uszkodzania lub przekształcania obiektu;
- zakaz wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, uszkodzania i zanieczyszczania gleby w promieniu rzutu korony drzewa;
- zakaz zmiany sposobu użytkowania ziemi w promieniu rzutu korony drzewa;

Zakazy te nie dotyczą:

- prac wykonywanych na potrzeby ochrony przyrody po uzgodnieniu z organem ustanawiającym daną formę ochrony przyrody,
- realizacji inwestycji celu publicznego po uzgodnieniu z organem ustanawiającym daną formę ochrony przyrody,
- zadań z zakresu obronności kraju w przypadku zagrożenia bezpieczeństwa państwa,
- likwidowania nagłych zagrożeń bezpieczeństwa powszechnego i prowadzenia akcji ratowniczych.

3.2.4. Projektowane formy ochrony przyrody

W gospodarce przestrzennej gminy należy uwzględnić konieczność ochrony następujących obszarów cennych przyrodniczo:

- 1) Projektowany rezerwat Łęg nad Renawą, powinien objąć kompleks leśny położony w widłach Wisły i Renawy, który charakteryzuje się zaawansowanym wiekowo drzewostanem dębowo-jesionowym i interesującymi zbiorowiskami roślinnymi, stanowiącymi stadia dynamiczne sukcesyjnego rozwoju lasów łęgowych;
- 2) Projektowany użytek ekologiczny Bagno Buława, ze względu na występowanie zróżnicowanych zbiorowisk szuwarowych, łąkowych i młodych stadiów rozwojowych olsów i brzezin bagiennych;
- 3) Projektowany użytek ekologiczny Starorzecze w Jarzębinie, które jest największym w gminie Ryjewo skupiskiem salwii pływającej *Salvinia natans* wraz z interesującymi zbiorowiskami szuwarowymi i bagiennymi. W skład ww. systemu powinny wejść także indywidualne formy ochrony walorów biotycznych, czyli pomniki przyrody oraz ochrona stanowisk gatunków roślin i zwierząt;
- 4) cenne aleje przydrożne
 - Klecewko – Pułkowice; DP3144G,
 - Pułkowice – Postolin; DP3144G,
 - Straszewo – Klecewko; DP3203G,
 - Straszewo – Watkowice; 229084G,
 - Watkowice- Trzciano , na odcinku Watkowice - Straszewo Parcele; 229096G,
 - Trzciano – Brokovo; DP3140G,
 - Watkowice – Pierzchowice; DP3142G.
- 5) utworzenie Parku Krajobrazowego Dolnej Wisły;

3.3. Osnowa ekologiczna gminy

Głównym elementem polityki przestrzennej w zakresie kształtowania środowiska jest osnowa ekologiczna gminy Ryjewo. Osnowa ekologiczna oznacza system terenów wyróżniających się przyrodniczą aktywnością i różnorodnością. Osnowę ekologiczną obszaru gminy Ryjewo tworzą:

- obszary o znaczeniu krajowym i międzynarodowym
 - ekologiczny obszar węzłowy o randze międzynarodowej (Kwidzyński - Dolnej Wisły),
 - korytarz ekologiczny o randze krajowej (rzeki Wisły);
- struktury przyrodnicze o regionalnym znaczeniu ekologicznym:
 - korytarze rzek Liwy, Nogatu, (pełnią one ważną rolę w migracji roślin i zwierząt),
 - fragmenty płątów ekologicznych dużych kompleksów leśnych;
- a także lokalne składowe osnowy ekologicznej, takie jak:
 - korytarze ekologiczne mniejszych dolin rzecznych (Postolińskiej Strugi, Nogatu Małego),
 - mikropląty ekologiczne drobnych kompleksów leśnych,
 - mikropląty ekologiczne hydrogenicznych zagłębień terenu, w tym zbiorników wodnych.

Obowiązują następujące zasady kształtowania osnowy ekologicznej:

- zasada ciągłości przestrzennej ekosystemów (w związku ze zdolnością wszystkich organizmów żywych do rozprzestrzeniania się w toku czynnej lub biernej migracji należy tworzyć ciągle systemy pozbawione barier);
- zasada utrzymania różnorodności świata żywego i nisz ekologicznych (utrzymanie bogactwa przyrody w sensie bogactwa gatunków i określonych stosunków ilościowych między podstawowymi grupami tworzącymi strukturę troficzną ekosystemów oraz utrzymanie różnorodności warunków siedliskowych);
- zasada utrzymania ciągłości w czasie ekosystemów (zniszczenie względnie zrównoważonego ekosystemu i powstanie na jego miejscu podobnego wymaga długiego czasu; pozostałości ekosystemów naturalnych ułatwiają sukcesję);
- zasada adekwatności ekosystemów do warunków abiotycznych (dobrze rozwijają się tylko gatunki i biocenozy dopasowane do warunków abiotycznego środowiska).

W celu wzmocnienia ciągłości przestrzennej i wzbogacenia różnorodności osnowy ekologicznej obszaru gminy Ryjewo wskazane jest:

- wzmocnienie struktury osnowy przez dolesienia, zadrzewienia głównie zboczy form dolinnych i najniższych terenów rolniczych;
- wzmocnienie i wprowadzenie obudowy biologicznej cieków i zbiorników wodnych przez zadrzewienia i zakrzaczenia, co ma na celu kształtowanie korzystnych warunków do wypełniania funkcji hydrosanitarniej, ekologicznej i krajobrazowej;
- ukształtowanie nowych połączeń ekologicznych przez wprowadzenie zalesień, zadrzewień.
- wzmocnienie osnowy ekologicznej przez zmniejszanie barier antropogenicznych w systemie osnowy ekologicznej - stanowią je przede wszystkim obiekty osadnicze i infrastrukturalne; należy np. konstruować przepusty pod ciągami komunikacyjnymi,

Wszystkie elementy systemu osnowy ekologicznej wymagają ochrony w sensie terytorialnym i jakościowym. W ich obrębie pożądane są działania pielęgnacyjne (podtrzymywanie aktualnego stanu), restytucyjne (przywracanie naturalnego stanu struktur przyrodniczych) i rewaloryzacyjne (wzbogacenie ekologiczne lub zmiana charakteru struktur przyrodniczych). Wyznaczona osnowa ekologiczna jest obszarem przestrzeni chronionej przed nową zabudową za wyjątkiem zmian w przeznaczeniu terenów dopuszczonych w Studium. Na obszarach wskazanych do zabudowy zasady zagospodarowania terenów pełniących funkcję osnowy ekologicznej określą miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

3.4. Zalesienia

Zwiększenie lesistości regionu ma na celu utrzymanie ciągłości systemów ekologicznych oraz zagospodarowania gruntów mało przydatnych dla rolnictwa. Wprowadzanie zalesień jest elementem zrównoważonego rozwoju gminy realizującym założenia Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz „Wojewódzkiego programu zwiększania lesistości województwa pomorskiego”. Zasady kwalifikowania terenów do zalesienia:

1. W strefie osnowy ekologicznej gminy, ustalonej w Studium oraz na obszarach o spadkach powyżej 15% wskazanych w Studium, zalesienia mogą być wykonywane bez żadnych ograniczeń, z zastrzeżeniem co do terenów wskazanych poniżej w ust. 4 i 5 oraz 6;
2. Na pozostałym terenie dopuszcza się lokalizację zalesień na gruntach o słabej przydatności dla rolnictwa:
 - na glebach zagrożonych erozją, tj o spadkach co najmniej 18°, niezależnie od klasy gruntu,
 - na gruntach zakwalifikowanych jako kompleksy rolniczej przydatności gleb nr 6 – kompleks żytni (żytnio – ziemniaczany) słaby, nr 7 kompleks żytnio łubinowy, nr 9 kompleks zbożowo pastewny słaby,
 - na glebach klas V i VI,
 - przeznaczone do rekultywacji w kierunku leśnym;
3. Poza strefą osnowy ekologicznej gminy dopuszcza się zalesienia także gleby wyższych klas, spełniające co najmniej jeden z wymogów:

- są to grunty leżące odłogiem, które utraciły walory agroekologiczne,
 - są to grunty bezpośrednio przylegające do istniejących kompleksów leśnych, niezależnie od powierzchni przeznaczonej do zalesienia,
 - są to Grunty zagrożone erozją lub podatne na zjawiska osuwiskowe,
 - są to grunty o powierzchni przeznaczonej do zalesienia przekraczającej 3 ha;
4. Z programu zalesień należy bezwzględnie wykluczyć enklawy znaczące dla zachowania bioróżnorodności i dziedzictwa kulturowego gminy:
- grunty rolne i śródpolne nieużytki zaliczane do siedlisk cennych przyrodniczo jak np. bagna, mszary, torfowiska, oczka wodne, solniska, trzcinowiska i inne siedliska okresowo podmokłe, murawy kserotermiczne, remizy, wrzosowiska, wydmy, gołoborza i wychodnie skalne),
 - grunty pochodzenia organicznego z glebami torfowymi i torfowo mułowymi;
 - miejsca cenne z historycznego bądź archeologicznego punktu widzenia;
5. Zalesienia w granicach chronionych obszarów NATURA 2000 wymagają zaopiniowania sprawującego nadzór nad obszarem, tj. właściwego Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska;
6. Wyklucza się zalesienia w pasach ochronnych infrastruktury o znaczeniu ponadlokalnym, tj. gazociągów linii energetycznych, rurociągów naftowych oraz wzdłuż dróg w pasie o szerokości co najmniej 6m od ich linii rozgraniczających.
7. Z programu zalesień wyklucza się również tereny przeznaczone do innego użytkowania, w tym:
- tereny wskazane dla lokalizacji farm elektrowni wiatrowych,
 - tereny rozwojowe zabudowy wskazane w Studium,

Lokalizacja zalesień powinna zapewniać zmniejszenie rozdrobnienia i rozproszenia kompleksów leśnych. Należy dążyć do tego, żeby docelowa powierzchnia kompleksu leśnego nie była mniejsza niż 5 ha. Zalesianie gruntów porolnych powinno sprzyjać tworzeniu zwartych kompleksów leśnych o racjonalnej granicy rolno-leśnej, a także tworzeniu zwartego systemu przyrodniczego łącznie z innymi obszarami o funkcjach ekologicznych. Zalesienia powinny uwzględniać również tworzenie korytarzy ekologicznych pomiędzy dużymi kompleksami leśnymi.

4. Dziedzictwo kulturowe

4.1. Krajobraz kulturowy gminy Ryjewo

4.1.1. Zasoby krajobrazu kulturowego gminy

Krajobraz kulturowy gminy Ryjewo jest pochodną położenia gminy w trzech odrębnych jednostkach fizyczno-geograficznych. Zasadniczo wyróżnić cztery zasadnicze strefy – jednostki krajobrazowe:

- Część zachodnia położona w Dolinie Wisły, bardzo długo nie była zagospodarowana, decydował o tym trudny do opanowania bieg Starego Nogatu. Z tego powodu użytkowano te tereny jako pastwiska lub miejsca zbioru wikliny, w części porośnięta była lasami dębowymi. Rejon ten nazwano Biberland – Kraj Bobrów. Osadnictwo pojawiło się tam dopiero XVIII wieku i pozostawało pod wpływem wzorców niderlandzkich. Wyjątkiem jest zlokalizowany na naturalnym pagórku na żuławie folwark krzyżacki w Benowie. Dzisiaj obiekt nie zachował się, jedynym śladem są pozostałości fundamentów występujących w sąsiedztwie śródpolnego siedliska w tej wsi, na jej żuławskim obszarze. Krajobraz kulturowy jest tu w zasadzie identyczny jak na Żuławach Elbląskich. W drugiej połowie XVIII wieku w miejscu dotychczasowych pastwisk nastąpiła lokacja kilku wsi (na prawie emfiteutycznym) osadników mennonickich a rejon ten nazwano Ryjewskim Zakątkiem. Początkowo Zakątek obejmował pięć wsi należących wcześniej do folwarku Jesuiterhof (dziej uroczysko Stawek): Hammerkrug i Zieglershuben - dzisiaj część Borowego Młyna, Montauerweide – Małowskie Pastwiska, Reinhof – Ryjewo , Tragheimewerde – środkowa część wsi Barcice.
- Część wschodnia położona na Pojezierzu Ławskim, gdzie osnowa sieci osadniczej powstała już w pradziejach (znaleziska archeologiczne z okresu neolitu, epoki brązu iczesnej epoki żelaza). Wysoki stopień organizacji sieci osadniczej w tej części odnotowany jest w kronikach Zakonu NMP. Kolonizacja ziem przez Krzyżaków wg ich zasad była z tego powodu utrudniona i w zasadzie możliwa tylko na terenach leżących w pobliżu szlaków wodnych. Na pozostałym terenie dominowali

Prusowie. Sytuacja ta nie zmieniła się nawet w XVI wieku – czasie rozkwitu państwa zakonnego, kiedy to we wsiach tego rejonu pojawili się osadnicy z Polski, głównie Mazowsza.

- Strefa środkowa – położona na krawędzi Doliny Wisły, zajęta przez rozległe bory, których zasięg nie zmienił się co najmniej do XVI – XVII wieku. Strefa krawędziowa w annałach pojawia się w końcu XIV (I połowie XIV wieku – Biała Góra). Rozległe bory rosące w tej okolicy, po założeniu przez Zakon NMP w 1331 roku urzędu wójtowskiego w Sztumie, zaczęto nazywać Puszcza Sztumską (Borami Sztumskimi – Stuhmer Heide). Na skraju boru już w XIV wieku mieszkali bartnicy, węglarze i smolarze. Siedliska osadnicze w tej strefie jeszcze dzisiaj należą do rzadkości, te które powstały mają posiadają młodą, nawet XIX wieczną metrykę. Głównie są to leśnictwa takie jak Rehheide obecnie leśnictwo ul. Grunwaldzka 118, Karlstal – Sarnowo czy osiedle robotnicze Ziegelscheune – obecnie część wsi Borowy Młyn,
- Czwartą strefą jest dolina Postolińskiej Strugi (dawna Bache). Rozpoczyna ona swój bieg na terenie gminy Prabuty. Na obszarze gminy Ryjewo przecina strefę krawędziową gdzie nabiera charakteru potoku górskiego płynącego w głęboko wciętych jarze o stromych i gęsto zalesionych zboczach. Na tym odcinku Postolińskiej Strugi powstawały siedliska młynów, dwa z nich są źródłowo udokumentowane Mlin Borowy (Hedenmüle) obecnie Borowy Młyn wymieniony w 1419 roku oraz młyn należący do Nowej Wsi, zapewne założony także w XV wieku.

W pierwszej wymienionej wyżej strefie wyróżniają się dwa obszary o nieco odmiennej genezie osadnictwa:

- IA – tereny pomiędzy korytem Wisły – na wschód od wału przeciwpowodziowego do koryta Liwy – Starego Nogatu. Są tereny wyższe, z glebami gliniastymi. Były one skolonizowane w znacznie wcześniejszym okresie, zapewne już w okresie średniowiecza znajdują się na nich rozproszone zagrody. Na terenie tym znajdują się wsie Szałwinek, Szkaradowo, Jarzębina oraz Rudniki. Obszar ten rozciąga się od Białej Góry w gminie Sztum po Rusinowo w gminie Sadlinki. Jego najmniejsza szerokość znajduje się na terenie gminy Sadlinki, potem tereny te rozszerzają się w rejonie Kwidzyna by potem – powyżej Ryjewa – ulegać stopniowemu zwężeniu. Zapewne na tej swoistej „wyspie” założyli swój pierwszy zamek Marienwerder Krzyżacy. Nazwa wskazuje, że znajdował się on na wyspie (łacińska nazwa Insulae Sancte Mariae, co w tłumaczeniu na niemiecki dało właśnie nazwę Marienwerder – w dowolnym przekładzie Żuława Marii). Teren ten dzisiaj charakteryzuje się całkowicie odmienną siecią kanałów odwadniających. Jest to dokładnie widoczne na mapach w skali 1:25 000, także najstarsza geodezyjna mapa tych terenów z 1806 (Schroetter) wyraźnie pokazuje różnice topograficzne. Panujące na tym terenie warunki glebowe spowodowały, że obszar ten był miejscem intensywnej uprawy pszenicy i innych zbóż.
- IB – Obszar znajdujący się na wschód od koryta Liwy (Starego Nogatu) był do początku XVIII wieku terenem bagiennym – torfowym użytkowanym jako pastwiska a także obszarem występowania lasów łąkowych. Pozostałości tych zadrzewień widoczne są w rejonach naturalnych wyniesień terenowych będących ostańcami gliniastymi moreny dennej – występuje tu dąb, niekiedy nawet okazy ponad 200 letnie. Dzisiaj drzewa te rosną pojedynczo, lecz można przypuszczać, że występowały w zwartych masywach dostarczając poszukiwanego drewna przemysłowego. Teren ten zajmują grunty wsi (w układzie od południowej granicy gminy Ryjewo do Białej Góry) Unterwalde (Jałowiec), Stobbendorf, Pastwa, Budzin, Zieglenhuben, Bobauerkampe, Zanderweide, Montauerweide (Małowskie Pastwiska), Tragheimerweide (fragment Barcic), Schweingrube (fragment Barcic), Schulzenweide (Sołtycki), Boenhof (Benowo). Skoncentrowane pierwotnie u stóp wyżyny nadwiślańskiej osadnictwo stopniowo kolonizowało te tereny wykorzystując je pierwotnie jako pastwiska a później jako pola uprawne. Początki tej kolonizacji sięgają zapewne początków XVIII wieku i wybudowania a właściwie skanalizowania ciekłu wypływającego z jeziora Brachlewskiego. Spowodowało to stworzenie sprzyjających warunków do uprawy roli na zachód od tego kanału (Kanał Reja). Natomiast tereny leżące na północ od wzgórza Budzyń (grodzisko) a na zachód od południowej części dzisiejszego Ryjewa (Zieglenhuben) nosiła nazwę Baggen – Bagno, obecnie Jałowiec. Teren ten osuszono dopiero w końcu XVIII bądź wręcz na początku XIX wieku. Nadal tereny te charakteryzowały się gospodarką ekstensywną – pastwiska. Obszar meliorowany jest przez napływających osadników, którzy głównie zasiedlają naturalne niewielkie wyniesienie w rejonie dzisiejszej wsi Małowskie Pastwiska (Montauerweide), Tragheimerweide oraz Schweingrube.

Wśród wymienionych miejscowości najstarsze na tym terenie jest Benowo. Jest ono wymieniane po raz pierwszy już 1376 roku jako urząd leśny. Nazwa może wskazywać na związki z bartnictwem, pasiekami (za H. Górnowicz Toponimia Powiśla Gdańskiego, Gdańsk 1980). Pozostałe miejscowości mają następujące daty wynikające z dokumentów: Unterwalde (Jałowiec 1763), Stobbendorf (część Gurcza 1707), Pastwa (1624), Budzin (Budzyń 1675), Zieglershuben (1789), Zanderweide (Jelonek 1776), Montauerweide (1636 – dzierżawa Mątówów Wielkich, wieś około 1770), Tragheimerweide (Łąki Tragamińskie – dzierżawa 1565), Schweingrube (Barcice 1570), Schulzenweide (Sołtyki 1758). Systematycznie prowadzone od połowy XVI wieku prace melioracyjne doprowadziły do stopniowego zasiedlania w XVIII wieku tych bagiennych terenów i powstania na nich zespołów osadniczych.

Obszar ten charakteryzuje się gęstą siecią regularnie poprowadzonych rowów melioracyjnych, najczytelniejszych w obrębie na zachód od Ryjewa (Baggen). Na pozostałych terenach tej jednostki krajobrazowej mamy do czynienia z dwoma rodzajami systemów melioracyjnych. Starszy oparty o naturalne ciek wodne oraz osadniczy z XVIII wieku uzupełniający te systemy o sieci regularne.

Gmina Ryjewe nie była nigdy jednolitą i zamkniętą krainą historyczną, gdyż każda z wymienionych wyżej stref była fragmentem większego obszaru. Granice gminy Ryjewe nie są wyraźnie wyodrębnione, zwłaszcza na północy i wschodzie. Zdawałoby się, że wyraźną granicę tworzy Wisła, ale tereny dzisiaj leżące w okolicach wsi Jarzębina - Szkaradowo pozostawały przez całe średniowiecze w zależności administracyjnej od zamku w Gniewie a później w ramach Prus Królewskich, przyłączono je do województwa pomorskiego a nie malborskiego. Południowa granica gminy w przybliżeniu oddaje wczesnośredniowieczną granicę Pomezanii i komturii malborskiej, później była to granica państwowa Prus Królewskich i Książęcych, a w XIX wieku granica administracyjna między powiatem sztumskim a kwidzyńskim.

Większa część dzisiejszej gminy Ryjewe weszła około 1280 roku w obręb administracyjny stołecznej komturii malborskiej. Na terenie obecnej gminy Ryjewe w 1331 r. powstały nowe szczeble administracji, jakim były Urząd Wójta w Sztumie i Urząd Leśny w Benowie. Wójtostwu podlegały:

- wsie, majątki i folwarki ryjewskie na wysoczyźnie Watkowice, Trzciano, Pułkowice, Straszewo;
- centralna i południowa część Sztumskiego Boru z Borowym Młynem i folwarkiem Ryjewe (Rehhof), a także dysponowanie Krainą Bobrów na nizinie;
- niektóre obiekty w Benowie, w tym dwie przeprawy promowe przez Nogat i Wisłę, place na których wzniesiono spichlerze związane z handlem i transportem na szlakach wodnych tych rzek, przeprawa promowa w okolicach Pogorzałej Wsi.

Urząd leśny w Benowie posiadał pełną autonomię i podlegał bezpośrednio pod zamek w Malborku. Urzędujący tu mistrz leśny zajmował się gospodarką leśną czyli nadzorowaniem wyrębu lasów i organizowaniem spływu drewna do Malborka. W tym czasie wyniszczeniu uległy cenne lasy dębowe nad Wisłą. Obok urzędu leśnego rozwinął się benowski folwark, w którym prowadzono między innymi hodowlę koni a także bydła i trzody chlewnej, a przede wszystkim pozyskiwaniem miodu z barci leśnych. Benowski folwark leżał na ważnym szlaku komunikacyjnym państwa zakonnego, wkrótce powstał tu dwór i kaplica. Urzędnikowi z Benowa podlegały wieś Tralewo, karczmy przy przeprawach na Nogacie i Wiśle, rozległe pastwiska dzisiejszej wsi Rudniki, folwark w Ryjewie (Rehhof).

W końcu XVIII wieku w odniesieniu do prowadzenia gospodarki leśnej pojawiły się nowe idee, nowoczesna gospodarka leśna miała polegać także na ochronie drzewostanu, przeprowadzaniu nasadzeń, propagowaniu i kontroli łowiectwa. Nowoczesny urząd leśny powstał w 1773 roku w Kwidzynie. Mniejsze obręby leśne administrowane były przez leśnictwa m.in. w Ryjewie, Straszewie (zlokalizowane w tzw. Folwarku B – przy drodze do Wiszar) i Trzcianie. Przy okazji reformy administracji w 1818 roku w Ryjewie (Ober- Rehhof) ustanowiono siedzibę nadleśnictwa, któremu podporządkowano leśnictwa: Sarnowo (Karlstal) oraz dwa inne obecnie na terenie gminy Sztum i gminy Kwidzyn. W XX wieku doszła do tego sieć gajówek: Rehheide - Ryjewe, ul. Grunwaldzka 118, Wygoda na północ od Benowa, gajówka w Ryjewie – obecnie leśnictwo Biały Dwór przy ul. Grunwaldzkiej.

Mątowskie Pastwiska - to jedna z ważniejszych wsi w Zakątku Ryjewskim, od poł. XVIII i w I poł XIX wieku dominująca na żuławie. Jeszcze w XVII wieku były to pastwiska użytkowane przez gburów z Wielkich Żuław Malborskich (Mątowy Wielkie) w większości pochodzących ze wsi Mątowo, stąd pierwsza nazwą Pastwiska Mątowskie. Również tutaj menonitów sprowadziła starościna sztumka Tekla Bielińska, dzierżawiąc w 1758 roku siedmiu rodzinom grunty na prawie emfiteutycznym na 30 lat. Wieś szybko się rozrastała i w 1818 roku były tu już 63 dymy.

Najstarsze, opisane w literaturze, budynki we wsi powstały w 1779 roku. Były to drewniane zagrody zblokowane typu langhof lub winkelhof, kryte strzechą z charakterystyczną powieką w połaci dachowej nad drzwiami wejściowymi do przelotowej sieni. Takie domy ustaliły pewien kanon budownictwa w Zakątku Ryjewskim. Naśladowano go później, kopiując wszystkie znaczące elementy: bryłę, układ pomieszczeń, rozmieszczenie osi w elewacjach, detal architektoniczny, tworzenie zabudowy inwentarskiej. Wzór ten powielali nie tylko gburzy w dużych zagrodach, ale także zagrodnicy w swoich o wiele mniejszych domostwach. Małowskie Pastwiska stały się wsią wzorcową, wytyczającą kierunki budownictwa i gospodarowania na nizinie Zakątku Ryjewskiego. Tu po raz pierwszy pojawiły się terpy, trifty, szpalery pompowe, blokowe rozłogi i wiatraki. Tu powstała najstarsza mennonicka szkoła (obecnie Małowskie Pastwiska 20), która ustaliła drugi kanon regionalnego budownictwa, czyli budynek wolnostojący, konstrukcji zrębowej, o dużej kubaturze, z mieszkalnym poddaszem, naśladowany później w realizacjach murowanych. Wieś powstała zasadniczo od jednego rzutu, część północna wsi oparta jest o drogę biegnącą od dzisiejszej ulicy Krzywej w Ryjewie, po łuku do siedliska mleczarni, druga część jest wzdłuż drogi biegnącej po linii prostej na południe od wspomnianej mleczarni. Względem osi tych dróg orientowano plany osadnicze. W części północnej rozplanowanie przyjęło formę łańcuchówki, zabudowa znajduje się po obu stronach ulicy, działki siedliskowe są duże i średnie, położone w pewnych odstępach od siebie. Terpy występują rzadko. W części południowej rozplanowanie oparte jest o układ jednostronnej rzędówki na terpach (półwieś), odstęp między zagrodami są duże.

Zabudowa wsi jest bardzo cenna. Jedną z najstarszych metryk w zakresie budownictwa wiejskiego posiada zagroda typu winkelhof Małowskie Pastwiska 30. Jest to obiekt o walorach muzealnych. W ramach zagrody znajduje się dom komornika drewniany, zrębowy, z bogatym detalem, wykonany niezwykle starannie, odznaczający się harmonijnymi proporcjami i symetrycznym planem – wzniesiony w 1882 roku.

4.1.2. Założenia polityki w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego

Zasadniczym kierunkiem polityki w zakresie dziedzictwa kulturowego jest utrwalanie wielokulturowej tożsamości historycznej regionu z zachowaniem lokalnych odrębności oraz wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego jako ważnego elementu rozwoju gospodarczego i promocji gminy.

Kierunki polityki przestrzennej w zakresie ochrony zasobów i walorów środowiska kulturowego:

- a) ochrona i zachowanie krajobrazu kulturowego o najcenniejszych walorach kulturowych i krajobrazowych w drodze ustanowienia form ochrony prawnej,
- b) kompleksowa rewaloryzacja obiektów i zespołów zabytkowych włączonych do stref konserwatorskich,
- c) ochrona tożsamości kulturowej miejsca (miejscowości), - objęcie ochroną obszarów zabudowy w sąsiedztwie wartościowych zespołów przestrzennych i ich rekompozycja przestrzenna, pozwalająca na wyeksponowanie wartościowych cech zespołów,
- d) łączenie ochrony środowiska kulturowego z ochroną środowiska przyrodniczego poprzez: ochronę krajobrazu naturalnego związanego przestrzennie z historycznym założeniem architektonicznym, zachowanie i odtwarzanie dawnych układów i funkcji terenów zielonych w ich pierwotnym kształcie wraz z infrastrukturą, rewaloryzację parków pod kątem zwiększenia ich atrakcyjności jako miejsc wypoczynku,
- e) zachowanie i ochrona pradziejowych i wczesnośredniowiecznych mikroregionów osadniczych archeologicznego środowiska kulturowego, zachowanie i ochrona grodzisk,
- f) zachowanie, udostępnianie i zagospodarowanie stanowisk archeologicznych o zachowanych formach krajobrazowych w celach naukowych, dydaktycznych oraz turystycznych,
- g) zachowanie i utworzenie warunków ekspozycji panoram widokowych z tras komunikacyjnych na szczególnie interesujące obiekty krajobrazowe,
- h) ochrona istniejących panoram widokowych, w tym zakaz wnoszenia budynków i budowli przesłaniających ekspozycję krajobrazową z punktów widokowych oraz wprowadzania zieleni wysokiej; określanie w miejscowych dokumentach planistycznych zasad zagospodarowania punktów widokowych i ochrony panoram,
- i) likwidacja bądź neutralizacja widokowa wszelkich elementów obniżających walory krajobrazowe - wprowadzanie zieleni w otoczeniu osiedli i obiektów rekreacyjnych w zakresie podnoszącym walory krajobrazu (maskowanie zespołów obiektów).

4.2. Kierunki ochrony zabytków

4.2.1. Podstawa prawna ochrony zabytków

4.2.1.1. Rodzaje zabytków i formy ich ochrony

Zabytki, bez względu na stan zachowania, podlegają ochronie i opiece, w tym zabytki nieruchome i zabytki archeologiczne. Do zabytków nieruchomych zalicza się:

- a) krajobrazy kulturowe, rozumiane jako przestrzeń historycznie ukształtowana w wyniku działalności człowieka, zawierająca wytwory cywilizacji oraz elementy przyrodnicze;
- b) układy ruralistyczne i zespoły budowlane,
- c) dzieła architektury i budownictwa,
- d) dzieła budownictwa obronnego,
- e) obiekty techniki (np. huty, elektrownie, zakłady przemysłowe),
- f) cmentarze,
- g) parki, ogrody, inne formy zaprojektowanej zieleni,
- h) miejsca upamiętniające wydarzenia historyczne, działalność wybitnych osobistości bądź instytucji.

Obowiązująca ustawa z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. z 2003r. nr 162 poz. 1568 z późniejszymi zmianami) przewiduje następujące formy ochrony zabytków:

- 1) wpis do rejestru zabytków;
- 2) uznanie za pomnik historii;
- 3) utworzenie parku kulturowego
- 4) ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego;

Objęcie zabytków ochroną w formie określonej powyżej w punktach 1 i 2 nie należy do kompetencji gminy. Natomiast Rada Gminy, może utworzyć park kulturowy w celu ochrony krajobrazu kulturowego oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej .

4.2.1.2. Opieka nad zabytkami.

Zgodnie z art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. z 2003r. nr 162 poz. 1568 z późniejszymi zmianami) Wójt sporządza na okres 4 lat gminny program opieki nad zabytkami. Program ma na celu między innymi:

- 1) uwzględnienie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- 2) zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- 3) wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- 4) podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- 5) podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

Gminny program opieki nad zabytkami przyjmuje Rada Gminy po zasięgnięciu opinii Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Z realizacji programu, co dwa lata Wójt sporządza sprawozdanie, które przedstawia Radzie Gminy. Gmina Ryjewo nie posiada gminnego programu opieki nad zabytkami. Podstawą do sporządzenia programu jest gminna ewidencja zabytków (art. 21 ww ustawy), do prowadzenia której zobowiązany jest Wójt gminy (art. 22 ust. 4 ww ustawy).

4.2.1.3. Zasady ochrony zabytków

Na obszarze gminy Ryjewo ustala następujące zasady ochrony zasobów dziedzictwa i krajobrazu kulturowego:

- Ochronę z mocy ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. z 2003r. nr 162 poz. 1568 z późniejszymi zmianami) – w odniesieniu do zespołów i obiektów wpisanych do rejestru zabytków;
- Zasadę harmonijnego wkomponowania nowej zabudowy w istniejący krajobraz kulturowy;
- Zasadę ochrony zachowanych obiektów o wartości historyczno-kulturowej;
- Utrzymanie i wyeksponowanie charakteru wsi o zachowanym historycznym układzie ruralistycznym wraz z zabytkową zabudową.

Zasada harmonijnego wkomponowania nowej zabudowy w istniejący krajobraz kulturowy powinna być realizowana poprzez:

- wkomponowanie nowej zabudowy w istniejący układ topograficzno-przestrzenny,
- dostosowanie nowej zabudowy do historycznych form pod względem gabarytów, formy oraz kolorystyki i materiałów,
- sukcesywne uzupełnianie ciągów istniejącej zabudowy z ograniczeniem realizacji dużych zespołów zabudowy w otwartym krajobrazie pól i łąk do obszarów wyznaczonych w Studium na których nastąpi zmiana przeznaczenia terenów, z zachowaniem zadrzewień i zakrzewień przydrożnych i śródpolnych.

Ochrona elementów o wartości kulturowej nie objętych ochroną prawną winna być podporządkowana niżej wymienionym działaniom:

- dla zespołów rezydencjonalnych (pałacowo - parkowych, dworsko - parkowych):
 - na utrzymaniu jednej własności obejmującej tereny parku i grunty pod dworem oraz sam dwór,
 - na przywracaniu (tam gdzie jest to możliwe) jedności władania (własności),
 - na odstąpieniu od dalszych parcelacji,
- dla obiektów architektury (dworów, zabudowy zagrodowej, obiektów techniki, dawnych szkół, plebani, domów mieszkalnych itp.)
 - na utrzymaniu istniejącej zabudowy w należyтым stanie technicznym, z dopuszczeniem zmiany funkcji obiektu i podniesieniem standardu wyposażenia techniczno-użytkowego, z zastrzeżeniami dotyczącymi zachowania w maksymalnym stopniu, a tam gdzie jest to możliwe, odtworzeniu historycznej kompozycji obiektu (wysokość, kształt, układ eksponowanych elewacji, kształt dachu, rozmieszczenie, wielkość i proporcje otworów), zewnętrznego detalu architektonicznego, a także dostosowaniu nowej funkcji i nowego programu użytkowego do specyfiki obiektu,
 - na zachowaniu, w przypadku remontów, historycznego detalu architektonicznego i wyposażenia wnętrz (o ile występują),
 - na zachowaniu historycznych relacji przestrzennych i obiektów wspomagających (np. zabudowa gospodarcza przy szkołach, zabudowa gospodarcza towarzysząca zabudowie siedliskowej) oraz zieleni towarzyszącej w obrębie działek, na których są zlokalizowane,
- dla parków:
 - na utrzymaniu (a tam gdzie jest to możliwe odtworzeniu) układu kompozycyjnego (ukształtowanie powierzchni, aleje, kompozycje zieleni) i hydrograficznego,
 - na pielęgnacji i konserwacji zieleni,
 - na uzupełnieniu ubytków i nowych nasadzeniach wyłącznie na podstawie specjalistycznych dokumentacji,
 - na sukcesywnej likwidacji funkcji i obiektów kolizyjnych,
 - na zachowaniu i konserwacji historycznych elementów małej architektury (np. ogrodzeń, bram, a także posadzki ogrodowej itp.),
- dla zabudowy gospodarczej:
 - na utrzymaniu w należyтым stanie technicznym, z dopuszczeniem zmiany funkcji i podniesieniem standardów wyposażenia,
 - na dopuszczeniu likwidacji zużytych technicznie lub grożących katastrofą budowlaną obiektów, z zaleceniem lokalizacji nowej zabudowy, dostosowanej gabarytem i lokalizacją do zabudowy likwidowanej,
- dla elementów małej architektury (kapliczek, murów wokół kościołów itp.) na ochronie przed dewastacją i bieżących pracach konserwacyjnych, z maksymalnym zachowaniem pierwotnego wyrazu architektonicznego,
- dla cmentarzy przykościelnych i cmentarzy położonych poza obszarami zabudowy wsi:
 - na zakazie lokalizacji obiektów i urządzeń kolidujących z pierwotną funkcją,
 - na ochronie zachowanych elementów, uporządkowaniu i podkreśleniu symboliki miejsca, poprzez utrzymanie bądź uczytelnienie zachowanego układu dróg, alejek, kwater, ochronę nagrobków, krzyży, zachowanego drzewostanu, likwidację samosiejek, wyłącznie na podstawie specjalistycznego opracowania,
 - na możliwości tworzenia lapidariów.

4.2.2. Ochrona dzieł architektury i budownictwa**4.2.2.1. Obiekty i obszary wpisane do rejestru zabytków**

miejsowość	obiekt	nowy nr rej.	dawny nr rej.	data wpisu
Watkowice Małe	dwór w zespole dworskim	1016	64/82 (d. woj. elbląskie)	09.11.1982 r.
Watkowice Małe	park dworski wraz z domem zarządcy i ogrodzeniem	1016	252/93 (d. woj. elbląskie)	05.03.1993 r.
Benowo	kościół p.w. Najświętszego Serca Pana Jezusa z cmentarzem i granitową chrzcielnicą; neogotycki	1451	345/94 (d. woj. elbląskie)	12.04.1994 r.
Mątowskie Pastwiska	zagroda nr 30 – dom, stodoła, obora, dom dla robotników; przykład budownictwa holenderskiego w dorzeczu dolnej Wisły	1366	223/92 (d. woj. elbląskie)	29.05.1992 r.
Ryjewo	kościół p.w. św. Rodziny z plebanią, cmentarzem i zielenią wysoka; neogotycki (1908 – 1909r.) na sztucznie utworzonym tarasie; cmentarz powiększony po 1945 r.	1437	333/94 (d. woj. elbląskie)	11.02.1994 r.
Ryjewo	kościół parafialny p.w. Bł. Michała Kozala Biskupa i Męczennika; neogotycki	1294	131/89 (d. woj. elbląskie)	05.12.1989 r.
Ryjewo	budynek mieszkalny wraz z otaczającą działką, d. pastorówka -ob. przedszkole; pocz. XX w.- styl eklektyczny	1496	405/94 (d. woj. elbląskie)	05.12.1994 r.
Straszewo	kościół p.w. św. Katarzyny wraz z otaczającym terenem cmentarnym i występującym drzewostanem; XIVw. – XVl w.- 1819 r. nowa wieża	1054	72/83 (d. woj. elbląskie)	30.05.1984 r.

W odniesieniu do zespołów i obiektów wpisanych do rejestru zabytków ważna jest rewaloryzacja i konserwacja zabytków rozumiana jako:

- utrzymanie bądź przywrócenie wartości historyczno-kulturowych z jednoczesnym dostosowaniem do współczesnych standardów cywilizacyjnych w ściśle określonym i wyważonym zakresie. Obejmować powinno również bezpośrednie otoczenie, z uwagi na konieczność zachowania historycznych relacji przestrzennych, w tym zwłaszcza utrzymanie urządzeń wspomagających (np. ogrodzeń, kaplic) a także zieleni towarzyszącej w obrębie działek, na których obiekty te są zlokalizowane,
- utrzymanie a tam gdzie jest to możliwe odtworzenie układu kompozycyjnego i hydrograficznego, pielęgnacja i konserwacja z uzupełnieniami ubytków i nowymi nasadzeniami na podstawie specjalistycznej dokumentacji, likwidacja obiektów i funkcji kolizyjnych – w odniesieniu do parków dworskich.

Wszelkie prace przy zabytku wpisanym do rejestru lub w jego otoczeniu wymagają zgody Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

4.2.2.2. Gminna ewidencja zabytków

Gminna ewidencja zabytków powinna być założona w ciągu 3 lat od daty wejścia w życie ustawy (art. 143 ww ustawy). Gmina Ryjewo jest w trakcie opracowania gminnej ewidencji zabytków. Do czasu założenia gminnej ewidencji zabytków, w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy uwzględnia się oprócz zabytków nieruchomości wpisanych do rejestru i ich otoczenia inne zabytki nieruchome wskazane przez Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Gdańsku nie posiada części danych. Natomiast na stronie internetowej związanej z Powiatowym Konserwatorem Zabytków w Kwidzynie znajduje zestawienie cennych budynków na terenie gminy Ryjewo, które jest przytoczone w Aneksie nr 4 do niniejszego Studium.

Obiekty zabytkowe znajdujące się w ewidencji zabytków podlegają ochronie w zakresie historycznych cech: bryły, kształtu dachu, formy architektonicznej, dyspozycji ścian, detalu architektonicznego (w tym wielkości i kształtu okien oraz podziałów stolarki okiennej), kolorystyki i stosowanych materiałów budowlanych. Wszelkie działania dotyczące zabytkowej zabudowy wymagają uzgodnienia z właściwym Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, zgodnie z przepisami odrębnymi. W obiektach tych dopuszcza się zmiany

związane z przystosowaniem ich do współczesnych wymogów technicznych i funkcjonalnych, tak by możliwe było użytkowanie obiektów zapewniające bieżącą konserwację i ochronę przed dewastacją, przy zachowaniu ich w możliwie niezmienionym kształcie.

4.2.3. Strefy ochrony konserwatorskiej

Określa się strefy ochrony konserwatorskiej z granicami wskazanymi na rysunku studium w orientacyjnym zarysie, który podlega doprecyzowaniu w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Przebieg granic projektowanych stref ochrony konserwatorskiej wskazany został w obszarze następujących miejscowości:

- 1) Ryjewo – strefa obejmuje kilka odrębnych jednostek osadniczych składających się na obecne Ryjewo. Jednostki te lokowane były w różnych okresach historycznych i rozwijały się wokół bardzo różnych centrów, takich jak folwark zakonny, osada zagrodnicza obok folwarku na obrzeżu Boru, majątek leśny Oberförsterei Rehnhof – obecnie leśniczówka „Pod Akacjami”, wieś olęderska lokowana w 2 poł. XVIII wieku (Dorf Rehnhof), wieś olęderska Baggen lokowana również w 2 poł. XVIII wieku, stacja pocztowa, stacja kolejowa zbudowana w latach 80-tych XIX wieku, zbór ewangelicki, parafia katolicka, majątek cegielniany i zakład przemysłowy należący do Hermana Grescha, który był czołowym ryjewskim przedsiębiorcą, jako właściciel tartaku, cegielni i młyna parkowego, zatrudniał łącznie 250 – 300.
- 2) W Dolinie Wisły:
 - Benowo – strefa obejmuje układ osadniczy wsi
 - osadnictwo mennonickie wsi Benowo – Sołtyski, Rudniki, Barcice, Mątowskie Pastwiska, Jarzębina, Jałowiec;
- 3) Na Pojezierzu Iławskim
 - Mątki – strefa obejmuje teren na którym był zespół folwarczny z pozostałością parku i pole jego ekspozycji z drogi krajowej nr 55 oraz zabudowania d. pracowników folwarku;
 - Pułkowice – strefa obejmuje dawny folwark – późniejszą zagrodę nr 9 oraz układ osadniczy wsi skupionej przy skrzyżowaniu dróg z Klecewka do Postolina i polnej drogi do Nowej Wsi;
 - Watkowice Małe – strefa obejmuje zespół dworsko parkowy oraz zespół zabudowy przy drodze do Polaszek;
 - Watkowice – strefa obejmuje zespół dworsko parkowy oraz zespół zabudowy przy drodze do Pierzchowic;
 - Klecewko – strefa obejmuje zespół dworsko parkowy wraz z polem ekspozycji z drogi do Pułkowic oraz zespół zabudowy po zachodniej stronie tej drogi;
 - Straszewo – strefa ochrony konserwatorskiej obejmuje układ osadniczy wsi oraz zespół dworsko parkowy z folwarkiem i polem ekspozycji z drogi Straszewo – Watkowice;
 - Wiszary – strefa obejmuje zespół folwarczny - folwark B i pole jego ekspozycji z drogi Wiszary - Straszewo;
 - Trzciano – strefa obejmuje układ osadniczy, na wschodzie od cmentarza nad jeziorem Białym, do kapliczki na zachodnim krańcu, przy Bagnie Buława;

W granicach stref ochrony konserwatorskiej zespołów ruralistycznych wsi obowiązują następujące zasady:

- zachowanie elementów historycznego układu przestrzennego, a w szczególności rozplanowania, dróg, ulic i placów oraz linii zabudowy i zieleni o charakterze zabytkowym, w tym parków, ogrodów, skwerów, cmentarzy;
- utrzymanie historycznie ukształtowanej nawierzchni ulic i placów oraz uzupełniania wymagającej naprawy nawierzchni wg historycznych wzorów,
- zachowanie w miarę możliwości historycznie utrwalonych funkcji budynków zabytkowych i dostosowania wprowadzanych współcześnie funkcji do ich historycznie ukształtowanych układów oraz eliminacji funkcji uciążliwych wpływających w sposób degradujący na te obiekty;
- usuwanie lub przebudowa obiektów dysharmonijnych, zwłaszcza uniemożliwiających odpowiednią ekspozycję wybranych obiektów zabytkowych, stanowiących główne dominanty obszaru,
- zachowanie charakterystycznego usytuowania budynków i zieleni na działce siedliskowej,
- zachowanie charakteru, skali i proporcji obiektów,
- kontynuacja występujących historycznie tradycji budowlanych w nowej zabudowie,
- ochrona tradycyjnych form architektonicznych, dążenie do uporządkowania brył i elewacji (zharmonizowanie przybudówek, wprowadzenie dachów o lokalnej, historycznej genezie, zachowanie jednorodności oraz historycznego pokrycia dachu, zachowania i odtworzenia detalu architektonicznego, kolorystyki, historycznych proporcji i podziałów stolarki, utrzymania pierwotnej kompozycji otworów okiennych i drzwiowych na elewacji),

- dostosowanie nowej zabudowy do występujących historycznie tradycji budowlanych w zakresie kompozycji przestrzennej, skali i proporcji brył, rozwiązań konstrukcyjnych i materiałowych zabudowy; wszelkie remonty winny być wykonywane z zastosowaniem tradycyjnych materiałów (kamień, cegła, drewno, dachówka ceramiczna),

4.3. Projektowany Park Kulturowy Ryjewski Zakątek Mennonitów

4.3.1. Cele utworzenia Parku Kulturowego Ryjewski Zakątek Mennonitów

Celem utworzenia parku kulturowego na terenie gminy Ryjewo jest ochrona krajobrazu kulturowego ukształtowanego przez osadnictwo mennonickie. Zgodnie z planem zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego, w celu lepszej ochrony potencjału kulturowego i odpowiedniego wykorzystania go dla rozwoju rekreacji i turystyki, na obszarach o wysokich walorach historyczno-kulturowych wskazuje się w Planie województwa miejsca szczególnie predestynowane do powołania parków kulturowych. Zachodnia część gminy Ryjewo znajduje się na obszarze predestynowanym do utworzenia parku kulturowego Powiśla,

Kolonizacja olenderska Ryjewskiego Zakątka w XVIII wieku oparta była na kontraktach emfiteutycznych, które sprzyjały postępowej, rentownej gospodarce, zapewniały kolonistom wolność osobistą a rym samym sprzyjały nowym inicjatywom. Dzierżawca sam decydował o rodzaju gospodarki jaką chce prowadzić, organizacji rynków zbytu itp. Jego jedyną powinnością było odprowadzenie ściśle określonej sumy za dzierżawę. Ówczesne nadania miały charakter ostatniej tak dużej akcji osadniczej w Prusach. Zasiedlanie Zakątka Ryjewskiego wyróżniało się tym, że osadnicy przybyli tutaj z różnych stron Prus Królewskich, głównie spod Grudziądza i Torunia. Druga różnica pomiędzy akcją osiedleńczą w Dolinie Kwidzińskiej a akcją wcześniejszą na Żuławach polegała na tym, że ziemie udostępniane osadnikom nie były zasiedlone, ewentualne prawdopodobne starsze osadnictwo zniszczyły powodzie. Nie musieli więc dostosowywać się do zastanych form, mogli w pełni kształtować przestrzeń według swoich własnych wzorców kulturowych.

W Zakątku Ryjewskim tak w ciągu 30-50 lat XVIII wieku powstały wsie Rudniki, Barcice, Szkaradowo Duże, Szkaradowo Małe, Mątowskie Pastwiska, Jarzębina, część Borowego Młyna, część Ryjewa, Jałowiec, część Benowa. Osadnicy rozplanowali zachowane do dziś układy wsi, zbudowali trwałe zagrody, wytyczyli rozłogi pól, gdzie obok hodowli rozwinęli uprawę, w tym tak charakterystyczną dla Doliny Wisły uprawę tytoniu. Stworzyli tu zachowany do dzisiaj w niezmienionej postaci krajobraz kulturowy dzięki swym umiejętnościom a także zasadom życia społecznego w grupie, określanej jako MŁODY KRAJOBRAZ ŻUŁAWSKI (B.Lipińska) Zabudowę we wsiach utworzyły przede wszystkim zagrody holenderskie, budowane na układach wzdluznych (langhof), kątowych (winkelhof) i krzyżowych (kreuzof). Ten typ zagrody, nazywany często zblokowanym, polega na łączeniu od jednym dachem domu mieszkalnego, obory i stodoły. Pierwsze realizacje od drugiej połowy XVIII wieku były wznoszone z drewna – niektóre zachowały się do dzisiaj. Rzadziej powstawały takie w których część mieszkalna miała konstrukcję ryglową. W XIX wieku zużyte – drewniane elementy zagród były wymieniane na murowane. W zabudowie nie pojawiły się charakterystyczne dla Żuław podcienie, ani pod budynkami mieszkalnymi ani gospodarczymi.

Budynki wolnostojące początkowo należały do rzadziej spotykanych, przeważnie były to budynki funkcje publiczne, głównie szkoły – budowane z drewna w konstrukcji zrębowej. W latach 70-80 tych XIX ilość budynków wolnostojących zaczęła wyraźnie wzrastać, w większości były one już murowane.

Ciekawą formą są wzorowane na zagrodach gburskich skromne domy zagrodników – najczęściej murowane, rzadziej ryglowe, starają się naśladować rozplanowanie dużego domu.

W sąsiedztwie Starego Nogatu i Wisły zabudowa usytuowana jest na charakterystycznych sztucznie usypanych pagórkach – terpach. Czasami widoczny jest brak zabudowy i pozostaje charakterystyczne wzniesienie z zielenią wysoką, dominujące pośród okolicznych pól.

Gęsta sieć kanałów, terpy, zagrody zblokowane, rozplanowanie wsi na dużych przestrzeniach to charakterystyczne cechy młodego krajobrazu żuławskiego. Uzupełnia je ponadto:

- tzw. kolonijny podział rozłogu pól, polegający na wyznaczeniu dużych bloków z zabudowaniami umieszczonymi w centrum;
- sadzenie wierzby przy rowach melioracyjnych odgrywających rolę osłonową, a także regulującą stosunki wodne na polderach (odprowadzanie wody do atmosfery);
- wytyczanie dróg biegnących po groblach, tzw. trifty, obsadzanie ich innymi gatunkami drzew, różniących się wysokością i sylwetką od wierzby, co umożliwia w niesprzyjających warunkach odróżnienie drogi po której można się poruszać, od kanału;

- Charakterystyczne są cmentarze mennonickie, zakładane na sztucznych wzniesieniach podobnych do terpów, z oryginalnymi nagrobkami, głównie w formie stel pokrytych spotykana tylko wśród menonitów symboliką eschatologiczną.

Zieleń nie sprowadza się wyłącznie do elementów komponowanych, takich jak parki, cmentarze, aleje przydrożne, szpalery pompowe. Są tu liczne enklawy młodego lasu, głównie sosnowego. Obszary leśne przedzielają siedliska osadnicze, tworzą rubieże wiejskie. Las ma na tych terenach swoją tradycję jako najstarszy składnik krajobrazu – w średniowieczu porastał te tereny Las Dębowy. Obecność enklaw leśnych na nizinie jest charakterystyczną cechą tutejszego krajobrazu, a ponadto współtworzy klimat o walorach zdrowotnych, który był podstawą utworzenia ośrodka sanatoryjnego w Ryjewie

Krajobraz Zakątką Ryjewskiego wyróżnia się także swoistymi cechami ukształtowania i postrzegania przestrzeni jak rozległe otwarcia panoramiczne, z widokami w stronę zachodnią na drugi brzeg Wisły i dominantę zamku w Gniewie, w stronę wschodnią na Bór Sztumski porastający krawędź Doliny Wisły i sylwetę zabudowań Ryjewa.

4.3.2. Podstawa prawna i procedura utworzenia parku kulturowego

Ustawa z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. 03.162.1568 z dnia 17 września 2003 roku z późniejszymi zmianami) w art. 7 określa formy ochrony Zabytków. Jedną z czterech wymienionych tam form jest utworzenie parku kulturowego.

Rada Gminy Ryjewo, po zasięgnięciu opinii Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora zabytków, na podstawie uchwały może utworzyć park kulturowy w celu ochrony krajobrazu kulturowego oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej. W uchwale określa się:

- Nazwę parku kulturowego – proponowana nazwa **Park Kulturowy Ryjewski Zakątek Mennonitów**;
- Granice parku kulturowego – proponowane granice zawiera rysunek studium, projektowany park kulturowy obejmuje nizinną część gminy Ryjewo, tj. tereny na zachód od miejscowości Ryjewo i drogi Mątowskie Pastwiska – Benowo; w granicach parku znajdują się wsie Jarzębina, Rudniki, Szkaradowo, południowa część wsi Jałowiec, zachodnia część wsi Mątowskie Pastwiska, zachodnia część wsi Barcice, Sołtyski, Benowo i Tralewo;
- Sposób ochrony oraz zakazy i ograniczenia dopuszczone ww ustawą w art. 17.

4.3.3. Zasady ochrony i skutki powołania parku kulturowego

Na terenie parku kulturowego lub jego części mogą być ustanowione zakazy i ograniczenia w zakresie wynikającym z art. 17 ust. 1 Ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. 03.162.1568), między innymi dotyczące funkcji terenów i budynków, np. ograniczenia działalności przemysłowej, rolniczej, hodowlanej, usługowej, zmiany sposobu korzystania z zabytków nieruchomych. Na terenie projektowanego parku kulturowego chroniony jest przede wszystkim krajobraz kulturowy ukształtowany przez osadnictwo mennonickie, a główną funkcją tego terenu było bardzo nowoczesne, jak na ówczesne czasy, rolnictwo. Dlatego zasadniczym celem ochronnym na tym obszarze powinno być utrzymanie jego rolniczej funkcji. Proponuje się następujące zasady polityki przestrzennej, odnoszące się do zakazów i nakazów wynikających z ustawy:

1) w wyznaczonych strefach ochrony konserwatorskiej osadnictwa mennonickiego wsi Benowo – Sołtyski, Rudniki, Barcice, Mątowskie Pastwiska, Jarzębina, Jałowiec;

- wyklucza się lokalizację nowej zabudowy poza historycznymi siedliskami;
- uzupełnienia i odtworzenia zabudowy są dopuszczalne przy dokładnym zachowaniu tradycji i sztuki budowlanej miejsca, zasad kompozycji poszczególnych zagród;
- funkcje zabudowy – rolnicza także agroturystyka, usługi turystyczne, zabudowa mieszkaniowa,

2) nową zabudowę dopuszcza się w dwóch rejonach, tj w centrum Szkaradowa (przy skrzyżowaniu dróg z Ryjewa i Rudnik) oraz w Jałowcu; w oby tych miejscach istnieje pewna historycznie uzasadniona koncentracja aktywności związanych z obsługą ludności. Były tam szkoły, teraz planuje się w Rudnikach budowę świetlicy wiejskiej, a w obu tych miejscach podstawowych usług publicznych jakimi są tereny rekreacyjne (np. place zabaw dla dzieci);

3) w granicach projektowanego parku wyklucza się lokalizację nowych działalności przemysłowych, zakaz nie powinien dotyczyć otworzenia działalności o charakterze przetwórczym, związanych z przetwórstwem płodów rolnych (np. mleczarnia w Mątowskich Pastwiskach), czy też tradycyjnym rzemiosłem;

4) na całym obszarze obowiązuje zakaz lokalizacji stacji bazowych telefonii komórkowej, napowietrznych linii wysokiego napięcia i innych podobnych obiektów infrastrukturalnych mogących zakłócić harmonijny krajobraz;

5) dla działalności rolniczej

- powinny być wprowadzone zakazy dla lokalizacji przemysłowych form hodowli, szczególnie jeśli miałyby się to wiązać z nowymi dużymi budynkami (chlewnie, obory),
- natomiast przy istniejących gospodarstwach rolnych należy dopuścić lokalizację budowli związanych z rozwojem produkcji rolnej i modernizacją siedlisk gospodarstw rolnych (np. silosy do przechowywania zboża na własny użytek gospodarstwa, nowoczesne instalacje związane z ochroną środowiska) jednak obiekty te powinny być starannie wkomponowane w krajobraz;

6) równie istotnymi, jak zabudowa elementami krajobrazu Zakątka Ryjewskiego podlegającymi ścisłej ochronie są

- układ rozłogów pól i kanałów melioracyjnych, układ dróg;
- nasadzenia wzdłuż dróg i kanałów;
- zabytkowe cmentarze, m.in. mennonickie;

- na całym obszarze powinien obowiązywać nakaz utrzymania, rekompozycji tych elementów krajobrazu;

7) bezwzględny zakaz składowania lub magazynowania odpadów.

Dla obszaru parku kulturowego (po jego powołaniu):

- należy opracować plan ochrony parku kulturowego, który wymaga zatwierdzenia przez Radę Gminy
- obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

4.4. Dziedzictwo archeologiczne

Na terenie gminy Ryjewo jedno stanowisko archeologiczne wpisane jest do rejestru zabytków:

oznaczenie na mapie nr kolejny	miejsowość	ewidencja WKZ AZP	funkcja- chronologia – kultura archeologiczna	uwagi
4.	Budzyn - Jałowiec	93/A z dnia 10.07.1970 r.	grodzisko wyżynne - okres wczesnonośredniowieczny	w pobliżu żwirowni (poważnie zniszczone)

W rejonie "Benowo-Wygoda natrafiono w 3 miejscach na ślady osadnictwa z XIV-XV w., stanowiska te wpisane są do rejestru zabytków, znajdują się tuż przy granicy gminy, na terenie gminy Sztum;

W materiałach archiwalnych dawnego Urzędu Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków (udostępnionych autorom niniejszego "Studium") znajdują się informacje o szeregu stanowisk archeologicznych na terenie gminy Ryjewo. Niestety - brak map z oznaczeniami tych stanowisk i niedostatecznie precyzyjny opis ich umiejscowienia uniemożliwia jednoznaczne określenie graficzne lokalizacji. Niemniej sygnalizuje konieczność zachowania ostrożności w prowadzeniu prac ziemnych w określonych rejonach. Wykaz zabytków archeologicznych znajduje się w Aneksie do Studium nr 4.4;

1. Na skraju lasu wzdłuż drogi Mątowskie Pastwiska –Benowo a także wzdłuż Renawy (Liwy) w 11 miejscach znajdują się ślady nowożytnych szańców obronnych z okresu wojen szwedzkich. Charakteryzują się one obwałowaniami, z reguły ustawionymi w kwadrat. W niektórych występują też ślady fos. Nasypy zachowanych obwałowań mają wysokość od 0,4 - do 1,7 m. Spośród tych 11-tu stanowisk trzy wpisane są do rejestru zabytków.
2. W Barcicach - na terenie położonym pomiędzy drogą prowadzącą do Benowa a Renawą, na północ od Postolińskiej Strugi, znaleziono szereg fragmentów ceramiki świadczących o istnieniu tu osadnictwa z okresu wczesno rzymskiego. Na lewym brzegu Renawy znaleziono aż 116 fragmentów ceramiki z tego samego okresu. Osady lokowane były głównie w zakolach rzeki.
3. Na zapleczu domu nr 55, na brzegu wyrobiska żwiru odkryto kurhan o wymiarach 12,0 x 7,5 m i ślady osady kultury wielbarskiej z okresu wpływów rzymskich. W północnej części wsi Barcice zwanej "Szwedy" oraz w południowo-zachodniej części w sześciu miejscach odkryto umocnienia obronne z czasów wojen szwedzkich.
4. Na terenie wsi Straszewo odkryto ślady osadnictwa z okresu neolitu (1 wiór krzemienisty, odłupki, 3 siekiery kamienne), ślady osadnictwa kultury pomorskiej, kultury prapolskiej, wczesnego średniowiecza i kultury nowożytnej.
5. W Trzcianie przy wschodniej granicy wsi w rejonie jeziora Chojno zachowały się ślady osadnictwa z okresu neolitu, wczesno rzymskiego, wczesnego średniowiecza (IX-XI w.) oraz cmentarzysko z V-go wieku przed naszą erą. W bagnach jeziora Chojno zachował się fragment osady i palisada - rząd słupów ustawionych w kształt półksiężyca. Wśród znalezisk luźnych są 4 rozcieracze do ziaren i 1

fragment drapacza. Nie ma na tym terenie śladów walk z okresu wojen szwedzkich, ale to właśnie na polach pomiędzy Trzcianem i Pułkowicami toczyła się decydująca bitwa, uwieńczona podpisaniem pokoju w r. 1629. Na pamiątkę tego wydarzenia historycznego ustawiono obelisk.

- w granicach strefy działalność budowlana winna być poprzedzona badaniami; szczegółowy zakres i rodzaj niezbędnych badań archeologicznych przy zabytku wojewódzki konserwator zabytków ustala w drodze decyzji.

5. Obszary z ograniczeniami dla zabudowy

5.1. Zagrożenia powodziowe

5.1.1. Obszary zagrożone powodzią

Wzdłuż rzeki Wisły oraz Liwy, na terenie gminy Ryjewo występują obszary bezpośredniego zagrożenia powodzią o prawdopodobieństwie występowania $p=1\%$ oraz $p=10\%$. Jako podstawę określenia granic stref zagrożenia powodziowego uznaje się granice tzw. Strefy A1 i A10, określającej zasięg obszaru zalewowego odpowiadającego wysokiemu powodziowemu przepływowi o objętości Q , którego prawdopodobieństwo wynosi 1% i 10% .

Obszary zagrożone występowaniem powodzi dla rzeki Wisły zostały wyznaczone na podstawie opracowania „Wyznaczenie granic obszarów bezpośredniego zagrożenia powodzią w celu uzasadnionego odtworzenia terenów zalewowych Wisła”. Obszary zagrożone występowaniem powodzi dla rzeki Liwy, wyznaczone zostały na podstawie opracowania „Wyznaczenie granic obszarów bezpośredniego zagrożenia powodzią w celu uzasadnionego odtworzenia terenów zalewowych etap II Liwa”. Studia te zostały wykonane na podstawie art. 79 ust. 3 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo Wodne (Dz.U. Nr 115, poz 1229 z późn. Zm.) przez IMGW na zlecenie RZGW 2003/2004 oraz 2004/2005.

Terenami bezpośredniego zagrożenia powodziowego od rzeki Wisły jest obszar położony pomiędzy korytem rzeki a linią wałów przeciwpowodziowych biegnących wzdłuż Wisły.

Nieco bardziej skomplikowana sytuacja ma miejsce w przypadku rzeki Liwy. Na terenie gminy Ryjewo rzeka Liwa (licząc od ujścia) zawiera się pomiędzy 0 a około 11 km biegu rzeki. Na odcinku tym rzędne wody powodziowej o prawdopodobieństwie wystąpienia 1% mieszczą się w przedziale ok. 7 – 10 m n.p.m. W praktyce, mając na uwadze ukształtowanie terenu, większe powierzchniowo obszary bezpośredniego zagrożenia powodzią występują:

- na południe od miejscowości Biała Góra pomiędzy wałem przeciwpowodziowym Wisły a korytem rzeki Liwy;
- na zachód od miejscowości Benowo Sołtyski i Barcice, obszar położony poniżej poziomicy o wartości 8,75 m n.p.m.;
- na zachód od miejscowości Małowskie Pastwiska, duży obszar położony pomiędzy Liwą a Nogatem Małym (Kanałem Reja);
- w południowo-zachodnim fragmencie gminy, pomiędzy miejscowościami Gurcz i Podzamcze.

Na podstawie art. 83 ustawy z dnia 18 lipca 2001 Prawo wodne Dz.U z 2001 Nr 115 poz. 1229 na obszarach bezpośredniego zagrożenia powodzią zabrania się wykonywania robót i czynności, które mogą utrudnić ochronę przed powodzią, między innymi lokalizacji obiektów budowlanych. Oznacza to, że na obszarach zagrożonych powodzią, oznaczonych na rysunku Studium, obowiązuje zakaz zabudowy.

5.1.2. Wały przeciwpowodziowe

Główny wał przeciwpowodziowy na terenie gminy Ryjewo to wał biegnący wzdłuż prawego brzegu rzeki Wisły. Długość odcinka wału na terenie gminy wynosi 8,8 km - od km35+200 do km 44+000. Rzędne korony wału wahają się w granicach 18,06 m n.p.m. Kr. do 19,08 m n.p.m. Kr. Wał w km 40+100 od strony odwodnej ma nachylenie skarpy 1:3,2 zaś od strony odpowietrznej 1:1,9 i 1:2,2. Korona wału ma szerokość 5,8 m. Od strony odpowietrznej w $\frac{1}{4}$ wysokości wału znajduje się ławeczka o szerokości 4,9 m. Stan ostrzegawczy na rzece Wiśle w Białej Górze wynosi 10,62 m n.p.m. Kr., a stan alarmowy 11,62 m n.p.m. Kr. Na kanale Reja A istnieje krótki 1,0 km odcinek obwałowania w km od 0+500 do 1+500.

W związku z występowaniem licznych przesieków w wale wzdłuż rz. Wisły przewiduje się jego modernizację na całym odcinku o długości 8,8 km celem ich usunięcia. Dodatkowo należy przewidzieć remont dróg

dojazdowych do wału (o łącznej długości ok. 2km), drogi biegnącej wzdłuż wału (na długości 4,6 km) i częściowo po koronie i ławeczce wału. W celu określenia miejsc szczególnie narażonych na przesieki oraz określenie szczegółowego zakresu prac należy wykonać dokładną ekspertyzę stanu technicznego wałów i dróg.

5.1.3. Urządzenia melioracji wodnych podstawowych

W skład melioracji podstawowych gminy Ryjewo wchodzi:

- rzeki:

- Liwa; ujściowy odcinek długości 10 km,
- Struga Postolińska, odcinek 5,4 km,

- kanały melioracyjne;

- Kanał Graniczny; długość 9,1 km (2,6 km z tego w formie rury),
- Kanał Reja A; długość 4,5 km,
- Kanał Reja B; długość 4,5 km,
- Kanał Reja C; długość 2,0 km,
- Kanał Reja D; długość 3,3 km,
- Kanał Stary Nogat; długość 0,7 km.

Razem sieć kanałów podstawowych posiada długość 24,1 km w tym 2,6 km rur (część Kanału Granicznego). W związku utrzymaniem prawidłowych stosunków wodnych na obszarze zmeliorowanym należy przeprowadzić renowację powyższych kanałów w odpowiednim zakresie wraz z remontem występujących w ich biegu zastawek i przepustów.

W celu zapobieżenia negatywnego wpływu zjawisk powodziowych w zlewni rzeki Liwy i na Nizinie Kwidzyńskiej optymalnym rozwiązaniem wg autorów SUKZP z 2000r. byłoby wykonanie pompowni wspomagającej w ujściu Nogatu w wypadku wystąpienia wysokich stanów na rz. Liwie i w Nogacie. Maksymalna wydajność pompowni winna wynosić 11 m³/s, zaś wysokość podnoszenia wody 1,5-2,0 m. Ponadto zaleca się odmulenie i regulację brzegów rz. Liwy na odcinku o długości ok. 10 km.

Natomiast rzeka Postolińska Struga wymaga odmulenia na całej długości, zaś zniszczony jaz w Barcicach w km 0+855 tej rzeki wymaga odbudowy w celu przystosowania go do nawodnień gruntów.

5.1.4. Urządzenia melioracji wodnych szczegółowych.

Użytki rolne na terenie gminy Ryjewo są zmeliorowane. Część wyżynna gminy (ok. 3,5 tys. ha) jest odwadniana systematyczną i niesystematyczną siecią drenarską. Drenowanie niesystematyczne było wykonywane w latach 20 i 30 ubiegłego wieku i jest znacznym stopniu zużyte, nowa drenarka była zakładana we wsiach Trzciano i Straszewo ok 30 lat temu. Nizinna część gminy jest zagrożona powodzią od rzeki Wisły, posiada charakter typowo żuławski (minimalne spadki), bardzo gęstą sieć rowów, utrudniającą mechaniczną uprawę. Długość w wymienionych niżej wsiach wynosi:

- Barcice - 60 km
- Benowo - 27 km
- Jarzębina - 3,4 km
- Mątowskie Pastwiska - 78 km
- Rudniki - 14km
- Ryjewo - 29km
- Jałowiec - 30km

5.1.5. Urządzenie i obiekty hydrotechniczne

Na terenie gminy istnieją następujące obiekty hydrotechniczne:

a) Na Strudze Postolińskiej

- w km 0+885 – Jaz w Barcicach o rzędnej progę + 9,0 m n.p.m. Kr i rzędnej piętrzenia 10,4 m n.p.m. Kr (piętrzenie 1,4m), część ruchową jazy stanowią cztery zasuwę o szerokości w świetle 1,5m i wysokości 1,4m. Jaz został wybudowany w celu nawodnień gruntów, obecnie jest niewykorzystywany.
- w km 4+500 – Jaz Borowy Młyn o wysokim piętrzeniu 6,5 m (łącznie z progiem). piętrzenie odbywa się na progę o rzędnej 21,40 m n.p.m. Kr lub 2,40 m powyżej progę dwiema zastawkami o szerokości po 2,80 m (łącznie światło całkowite wynosi 5,60 m) i wysokości 2,60m, obok jazu zlokalizowana jest

mała elektrownia wodna, powyżej jazu znajduje się zamulony zbiornik wodny.

b) Na kanale Reja w km 1 +750 - zastawka piętrząca do nawodnień

W ramach Programu udrażniania rzek województwa pomorskiego na terenie gminy przewidziano udrożnienie ciekę Struga Postolińska w rejonie budowli piętrzących Barcice i Borowy Młyn (III etap realizacji Programu).

5.1.6. Jeziora i zbiorniki

Na terenie gminy Ryjewo nie występują większe zbiorniki wodne. Z istotniejszych należy odnotować funkcjonowanie sztucznego zbiornika powyżej jazu w Borowym Młynie oraz niewielkie jeziora: Białe i Bagno Buława (w obrębie geodezyjnym Trzciano) a także liczne „oczka wodne” rozmieszczone na terenie całej gminy. Jedno z większych oczek znajduje się w sąsiedztwie leśniczówki Sarnowo o pow. lustra wody 0,05ha, które jest zasilane wodą gruntową oraz opadową. Wykaz zbiorników wodnych zawiera Aneks nr 5.1 do Studium. Wojewódzki program Małej Retencji nie przewiduje żadnych zadań na terenie gminy Ryjewo.

Niewielka ilość jezior występujących na terenie gminy narzuca konieczność wykorzystania wszystkich istniejących możliwości w zakresie stworzenia obiektów letniej rekreacji. W tym celu przewiduje się:

- wykonanie istniejącego zalewu w Borowym Młynie na Postolińskiej Strudze, przewiduje się odmulenie zbiornika o powierzchni 2,4 ha i stworzenie plaż w jego obrębie,
- wykorzystanie istniejącego jeziora Białe o powierzchni 5 ha na Kanale Granicznym, obok miejscowości Trzciano, poprzez jego odmulenie, budowę zastawki i stworzenie plaż w jego obrębie,
- budowa zastawki w ramach małej retencji na oczku wodnym przy leśniczówce Sarnowo i stworzenie zalewu o pow. 0,25 ha.
- wykorzystanie istniejących jezior o łącznej powierzchni 17,9 ha w rejonie ujścia rzeki Liwy do Nogatu położonych niedaleko miejscowości Biała Góra poprzez odmulenie, budowę zastawek i stworzenie w ich sąsiedztwie plaż,

5.1.7. Kierunki zmian w systemie melioracyjnym i zabezpieczenia przed powodzią

Na terenie gminy znajduje się 16,4 km wałów przeciwpowodziowych, 24 km cieków podstawowych oraz ponad 200 km rowów szczegółowych.

Jedynym odbiornikiem wody z terenu Gminy Ryjewo jest rzeka Liwa, utrzymywana przez Rejonowy Zarząd Gospodarki Wodnej w Gdańsku. Poziom wody w Liwie zależy nie tylko od wysokości opadów lecz również od poziomu wody w Kanale Nogat na odcinku pomiędzy Białą Górą a śluzą Szonowo. W okresie znacznych opadów w zlewni Liwy (pow 20 mm na dobę) oraz w okresie roztopów poziom wody w Nogacie winien być utrzymywany na poziomie odpowiadającym odczytowi na łacie 150 – 160 cm w przeciwnym wypadku użytki rolne na części żuławskiej gminy Ryjewo i Kwidzyn będą podtopione.

Wały przeciwpowodziowe oraz pozostałe urządzenia podstawowe (system kanałów Reja i Struga Postolińska są utrzymywane przez Pomorski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Gdańsku. Pod korpusem wałów w okresie wysokich stanów wody w Wiśle występuje filtracja (szczególnie we wsi Rudniki) co potwierdziły prowadzone obserwacje i badania piezometryczne. Wały są również niszczone przez Bobry w sąsiedztwie rozlewiska w Benowie. Zakres robót na urządzeniach podstawowych jest niewystarczający, w obecnym stanie urządzenia te nie zapewniają sprawnego odprowadzania wody z sieci szczegółowej.

Urządzenia szczegółowe (rowy i sieć drenarska) są utrzymywane na części Żuławskiej gminy przez Związek Wałowy Żuław Kwidzyńskich oraz Spółkę Wodną Benowo Sołtyski, zaś na części wyżynnej przez właścicieli gruntów. Zakres robót wykonywanych na tych urządzeniach jest niewystarczający z powodu niskiej składki członkowskiej oraz małej dotacji ustawowej do tych robót z budżetu państwa.

Obecny system melioracyjny na terenie gminy funkcjonuje od około 100 lat. Jego stan nie zapewnia możliwości sprawnego odprowadzenia wód opadowych z terenu nizinnego i powoduje stałe zagrożenie wystąpienia podtopień i powodzi. Rozwój gospodarczy terenów znajdujących się w zlewni rzeki Liwy oraz stan koryta rzeki powoduje że w chwili obecnej nie jest ona w stanie odebrać i odprowadzić wody z urządzeń podstawowych i szczegółowych. Bezwzględnie należy rozpocząć prace nad usprawnieniem odbioru wody przez rzekę Liwę. Nowe rozwiązania muszą doprowadzić do zwiększenia ilości oraz skrócenia czasu odprowadzania wód opadowych w nizinym odcinku rzeki. Administrator rzeki Liwy winien dążyć do wyrównania przepływów w rzece poprzez wykorzystanie możliwości okresowego retencjonowania wód w jeziorze Dzierżoń oraz kilkunastu jeziorach położonych w zlewni rzeki. Dla zapewnienia bezpieczeństwa przeciwpowodziowego i umożliwienia właściwego wykorzystania terenów rolnych niezbędnym jest znaczne zwiększenie środków kierowanych z budżetu państwa na utrzymanie wałów przeciwpowodziowych, rzeki

Liwy i cieków melioracji podstawowych oraz zwiększenie środków na utrzymanie urządzeń melioracji szczegółowej.

5.2. Tereny zamknięte

Linia kolejowa nr 207 Toruń Wsch. - Malbork w granicach gminy Ryjewo stanowi teren zamknięty, wyznaczony w załączniku do Decyzji Nr 62 Ministra Infrastruktury z dnia 26 września 2005 roku w sprawie ustalenia terenów, przez które przebiegają linie kolejowe, jako terenów zamkniętych (Dz. Urz. MI z dnia 14.10.2005r. Nr 11, poz. 72 z późn. zm.) w granicach administracyjnych gminy Ryjewo. Wykaz działek ewidencyjnych, przez które przebiegają linie kolejowe uznane jako tereny zamknięte w granicach gminy Ryjewo:

- Obręb Ryjewo: nr działek: 1056, 131, 159, 496, 529, 550, 626, 670, 94, 95;
- Obręb Jałowiec: nr działek: 85/2,
- Obręb Benowo: nr działek: 443,
- Obręb Borowy Młyn: nr działek: 44.

5.3. Obszary naturalnych zagrożeń geologicznych

Starosta powiatu kwidzińskiego, zgodnie z przepisami ustawy prawo ochrony środowiska z dnia 27 września 2001 r. jest organem prowadzącym obserwacje terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi, jak również terenów, na których występują te ruchy. Na terenie gminy Ryjewo nie ma żadnego zarejestrowanego osuwiska.

Głównie w strefie krawędziowej Pojezierza ławskiego oraz na stromych stokach doliny Postolińskiej Strugi, występują tereny o spadkach znacznie przekraczających miejscami 15°. Tereny takie mogą mieć charakter osuwiskotwórczy. Na tego typu terenach powinno się uwzględnić następujące zasady:

- 1) realizację nowych obiektów budowlanych powinna być poprzedzona wykonaniem badań geologicznych ustalających geotechniczne warunki posadowienia obiektów budowlanych;
- 2) należy stosować rozwiązania techniczne zapewniające stabilność zboczy z uwzględnieniem oddziaływania poza obszar nieruchomości na której prowadzona jest inwestycja;
- 3) należy wprowadzić i utrzymać trwałą pokrywę roślinną (zachować powierzchnie biologicznie czynne z zadrzewieniami i krzewami), ograniczającą erozję zboczy oraz utrzymującą ich stabilność, w szczególności należy zabezpieczyć istniejące drzewa przed ewentualnym zniszczeniem poprzez osunięcia;
- 4) na zbocza nie można odprowadzać wód opadowych i roztopowych ujętych w systemy kanalizacyjne; w przypadku lasów powinny one mieć status lasów ochronnych;

5.4. Zagrożenie hałasem

Na terenie gminy podstawowym źródłem hałasu jest ruch komunikacyjny. Głównym jego emitorem liniowym jest droga krajowa nr 55. W celu zapewnienia prawidłowych warunków zamieszkania należy wykluczyć lokalizację zabudowy mieszkaniowej w strefach zagrożenia ponadnormatywnym poziomem hałasu tj:

- w pasie o szerokości ok. 75m od linii rozgraniczających drogi krajowej nr 55;
- w odległości mniejszej niż 400m od terenów przewidzianych dla lokalizacji farmy elektrowni wiatrowych;

5.5. Pola elektromagnetyczne

Na terenie gminy Ryjewo znajdują się obiekty emitujące pola elektromagnetyczne. Należą do nich przede wszystkim:

- Urządzenia infrastruktury energetycznej – głównie linie energetyczne wysokiego napięcia 110 kV, 400 kV;
 - Instalacja radiokomunikacyjne - stacje bazowe telefonii komórkowej, stacje radiowe i telewizyjne.
1. Przez wschodnią część gminy Ryjewo, w okolicy miejscowości Klecewko przebiega linia energetyczna o napięciu znamieniowym 400 kV. W sąsiedztwie linii wysokiego napięcia 400 kV obowiązuje strefa

ograniczeń dla wysokości zagospodarowania i lokalizacji obiektów na stały pobyt ludzi. Szerokość strefy wynosi 90 m, tj po 45 (40) m na każdą stronę od osi słupów. W strefie wysokość zagospodarowania i usytuowanie obiektów na stały pobyt ludzi należy uzgodnić z właściwym gestorem sieci energetycznej wysokiego napięcia.

2. W granicach gminy przebiegają dwie linie energetyczne 110 kV. W sąsiedztwie linii wysokiego napięcia 110 kV obowiązuje strefa ograniczeń dla wysokości zagospodarowania i lokalizacji obiektów na stały pobyt ludzi. Szerokość wynosi 40 m, tj po 20 m na każdą stronę od osi słupów. W strefie wysokość zagospodarowania i usytuowanie obiektów na stały pobyt ludzi należy uzgodnić z właściwym gestorem sieci energetycznej wysokiego napięcia.
3. Stacje bazowe telefonii komórkowej zlokalizowane na obszarze gminy Ryjewo:
 - a) Ryjewo, ul. Różana 8
 - b) Trzciano, gm. Ryjewo
 - c) Straszewo, gm. Ryjewo

Zasięg stref o ograniczeniach inwestycyjnych gdzie występuje podwyższony poziom pola elektromagnetycznego, zgodnie z obowiązującymi przepisami, wymaga rozpoznania pomiarowego, a zasady ich wykonywania określa Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów, Dz. U. Nr 192, poz. 1883). Dla obiektów takich jak linie energetyczne wysokich napięć, które zaliczane są do przedsięwzięć znacząco oddziaływujących na środowisko należy przeprowadzić ocenę oddziaływania na środowisko. Na podstawie art. 135 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony Środowiska (Dz.U.08.25.150 z późniejszymi zmianami), jeżeli z przeglądu ekologicznego lub z postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko, wynika, że mimo zastosowania dostępnych rozwiązań technicznych, technologicznych i organizacyjnych nie mogą być dotrzymane standardy jakości środowiska tworzy się obszar ograniczonego oddziaływania.

5.6. Strefa ograniczeń wzdłuż gazociągu

Przez środkowo-wschodnią część gminy przebiega gazociąg wysokiego ciśnienia DN400, PN 6,4 Mpa. W związku z tym obowiązują przepisy rozporządzenia Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 14 listopada 1995 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać sieci gazowe (Dz.U. Nr 139 poz.686 z dnia 7 grudnia 1995 r.). Zgodnie z powyższym należy zachować odległość zabudowy od gazociągu, która dla budynków mieszkalnej zabudowy jedno- i wielo rodzinnej wynosi 35 m, zaś dla wolno stojących budynków niemieszkalnych (stodoły, szopy, garaże) - 25 m.

5.7. Strefa ograniczeń wzdłuż ropociągu

Przez południowy - zachód Gminy Ryjewo przebiega dalekosiężny rurociąg naftowy DN 800 oraz kabel światłowodowy, zarządzane przez PERN „Przyjaźń” SA w Płocku.

Zgodnie z Rozporządzeniem MINISTRA GOSPODARKI z dnia 21 listopada 2005 r. sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać bazy i stacje paliw płynnych, rurociągi przesyłowe dalekosiężne służące do transportu ropy naftowej i produktów naftowych i ich usytuowanie:

1. Dla rurociągów przesyłowych dalekosiężnych ustala się strefy bezpieczeństwa, których środek stanowi oś rurociągu.
2. Minimalna szerokość strefy bezpieczeństwa dla jednego rurociągu przesyłowego dalekosiężnego, w zależności od jego średnicy nominalnej, powinna wynosić co najmniej 20 m - dla rurociągu o średnicy powyżej 600 mm.
3. Dla układu równoległe biegnących rurociągów przesyłowych dalekosiężnych strefę bezpieczeństwa wyznaczają poszczególne rurociągi.
4. Strefa bezpieczeństwa, może być użytkowana zgodnie z pierwotnym jej przeznaczeniem.
5. Wewnątrz strefy bezpieczeństwa niedopuszczalne jest wznoszenie budowli, urządzenie stałych składów i magazynów oraz zalesianie, dopuszcza się w strefie bezpieczeństwa usytuowanie innej infrastruktury sieci uzbrojenia terenu pod warunkiem uzgodnienia jej z właścicielem rurociągu przesyłowego dalekosiężnego.
6. Na terenach otwartych dopuszcza się w strefie bezpieczeństwa sadzenie pojedynczych drzew w odległości co najmniej 5 m od rurociągu przesyłowego dalekosiężnego.

Przepisy, na podstawie których wydawano pozwolenie na budowę rurociągu naftowego, określały odległość od rurociągu minimum 100m od miast, osiedli, zakładów przemysłowych, składowisk materiałów palnych i obiektów użyteczności publicznej oraz 20m od zabudowy luźnej (zagrodowej). Intensyfikacja zabudowy w pobliżu rurociągu naftowego i co za tym idzie infrastruktury technicznej przechodzącej przez strefę bezpieczeństwa stwarza liczne kolizje, co może doprowadzić do uszkodzenia rurociągu lub kabla.

W perspektywicznych planach PERN „Przyjaźń” SA jest budowa drugiej nitki rurociągu naftowego DN 800. W związku z planowaną budową planuje się poszerzyć strefę bezpieczeństwa dla rurociągu naftowego o 10m po północno – zachodniej stronie rurociągu. Tereny wchodzące w skład strefy należy użytkować wg pierwotnego przeznaczenia tj. rolniczo oraz powinna być wolna od wszelkiego rodzaju budowli, ogrodzeń, składowisk materiałów itp. Nie należy sadzić drzew w odległości mniejszej niż 5m od rurociągu naftowego i kabla światłowodowego. Tereny działek budowlanych powinny znajdować się poza strefą bezpieczeństwa rurociągu. Powyższa strefa przez ograniczenia w jej użytkowaniu i wykonaniu robót budowlanych ma zapewnić nienaruszalność, a więc bezpieczeństwo dla rurociągu i kabla oraz umożliwić do nich dostęp w celach kontroli, konserwacji i naprawy.

Wszelkie planowane inwestycje liniowe podziemne i nadziemne przechodzące przez strefę bezpieczeństwa oraz roboty z nim związane muszą być uzgodnione i wykonane pod nadzorem PERNu.

6. System transportowy gminy Ryjewo

6.1. Układ drogowy na obszarze gminy Ryjewo

Istniejący układ drogowy wg zarządców zawiera Aneks nr 6. Główne elementy układu drogowego gminy zawiera RYSUNEK NR 4 UKŁAD DROGOWY GMINY RYJEWO – schemat.

6.1.1. Drogi o znaczeniu regionalnym

Przez teren gminy Ryjewo biegnie droga krajowa nr 55 Nowy Dwór Gd.- Malbork - Kwidzyn- Grudziądz- Stolno, klasa techniczna G – droga główna. Z podstawowym układem drogowym gminy droga ta wiąże się poprzez istniejące skrzyżowania:

- w Sztumskiej Wsi poza obszarem gminy Ryjewo z drogą wojewódzką nr 607, prowadzącą do Ryjewa,
- w Mątkach z drogą gminną 229118G, zakłada się przesunięcie istniejącego skrzyżowania tak by jego lokalizacja zapewniała powiązanie z drogą leśną prowadzącą do kąpieliska i terenu rekreacyjnego nad jez. Mątki; walory krajobrazowe tego miejsca mogą być podstawą do lokalizacji miejsca obsługi podróżnych i usług turystycznych;
- skrzyżowanie z drogą wojewódzką nr 608, jest to główne skrzyżowanie na terenie gminy Ryjewo zapewniające powiązania komunikacyjne pomiędzy wschodnią, wyżynną częścią gminy a zachodnią częścią położoną w dolinie Wisły;
- skrzyżowanie z drogą powiatową nr 3212G prowadzącą przez Wiszary do Straszewa;

Na północ od Kwidzyna, w odległości ok. 20 km od Ryjewa planowana jest droga krajowa nr 90 z nowym mostem na Wiśle w rejonie Opalenia. Droga ta powiąże drogi krajowe nr 1 i nr 55 biegnące po obu brzegach Wisły, z możliwością dotarcia przez Rakowiec i Kolonię Ostrowicka w gminie Gniew do węzła Kopytkowo na autostradzie A1.

6.1.2. Podstawowy układ drogowy gminy

Podstawowy układ drogowy gminy tworzy sieć dróg:

- zapewniająca powiązania z drogami krajowymi o znaczeniu regionalnym;
- o znaczeniu ponadlokalnym zapewniająca powiązania z Kwidzynem, gdzie koncentrują się usługi o znaczeniu ponadlokalnym a także potencjalne miejsca pracy oraz z sąsiednimi miastami, tj. Sztumem, Mikołajkami Pomorskimi a poprzez przeprawę na Wiśle z Gniewem;

- o znaczeniu lokalnym zapewniająca powiązania poszczególnych wsi na terenie gminy z całą gminą tj Ryjewem;

Drogi o znaczeniu ponadlokalnym, które powinny zachować parametry techniczne drogi klasy Z – droga zbiorcza:

Lp	Nr drogi	Nazwa drogi
1.	DW nr 607	DW nr 518–Gurcz–Jałowiec-Ryjewo-Sztumska Wieś– DK nr 55
2.	DW nr 608	Ryjewo- skrzyżowanie z DK nr 55 – Klecewko
3.	DP nr 3144G	Klecewko – Pułkowice – granica gminy - Postolin - Mikołajki Pomorskie
4., 5.	DP nr 3203G, DP nr 3140G	Klecewko – Straszewo - Trzciano - Kwidzyn

Drogi o znaczeniu lokalnym o parametrach drogi klasy L – droga lokalna lub droga klasy D – droga dojazdowa , w zależności od potrzeb wynikających z natężenia ruchu:

Lp	Nr drogi	Nazwa drogi
Drogi wojewódzkie		
1	DW nr 525	Stacja kolejowa Ryjewo-Szkaradowo-Droga 518
2	DW nr 602	Mątownie Pastwiska-Droga 603
3	DW nr 605	rz. Wisła-Piekło-Biała Góra-Szkaradowo/droga 525/
Drogi powiatowe		
Lp	Nr drogi	Nazwa drogi
1	3141G	(Sztum) – Watkowice
2	3142G	Klecewko – Watkowice – Pierzchowice (poza granicą gminy)
3	3206G	Trzciano – Laskowice - Orkusz – Sypanica – Prabuty
4	3212G	Wiszary – Straszewo

6.1.3. Uzupełniający układ drogowy

Uzupełniający układ drogowy tworzą drogi

- obsługujące poszczególne zespoły zabudowy;
- oraz zapewniające dojazd do rozproszonej zabudowy na terenach wiejskich.

Lp	Nr drogi	Nazwa drogi
Drogi wojewódzkie		
1	DW nr 606	Tralewo-Benowo
Drogi powiatowe przejęte od 1.01.2009r przez gminę		
Lp	Nr drogi	Nazwa drogi
1	3200G	Rudniki – Barcice
2	3202G	Szkaradowo – Gurcz
3	3210G	Tychnowy – Dubiel – Straszewo
	3140G	Odcinek Trzciano - Pierzchowice

Drogi układu uzupełniającego to drogi gminne. Dla dróg układu uzupełniającego zakłada się klasę techniczną D – droga dojazdowa.

6.1.4. Kierunki rozwoju sieci drogowej

Stosownie do art. 19, art. 20 pkt 1) i art. 35 ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (t.j. Dz.U.00.71.835 z późniejszymi zmianami) Wójt Gminy Ryjewo zwrócił się do zarządów dróg, jakimi są:

- Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych , 80-354 Gdańsk, ul. Subisława 5
- Zarząd Województwa Pomorskiego, 80-810 Gdańsk, ul. Okopowa 21/27
- Zarząd Powiatu Kwidzyńskiego, 82-500 Kwidzyń, ul. Kościuszki 29b;

o niezwłoczne przekazanie planów rozwoju sieci drogowej. Zgodnie z art. 20 do zarządcy drogi należy opracowywanie projektów planów rozwoju sieci drogowej oraz bieżące informowanie o tych planach organów właściwych do sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, w tym przypadku Wójta Gminy Ryjewo.

Politykę rozwoju zagospodarowania przestrzennego gminy ustala się w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego a miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego musi być zgodny

ze studium (na podstawie art.20 ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, Dz.U. z 2003r. nr 80, poz. 717). W wykonaniu uchwały Nr XVII/129/08 Rady Gminy Ryjewo o przystąpieniu do sporządzania aktualizacji Studium uwarunkowań i kierunków gminy Ryjewo Wójt Gminy Ryjewo jest w trakcie sporządzania projektu Studium. Przez teren gminy Ryjewo przebiegają droga krajowa, drogi wojewódzkie, drogi powiatowe i oczywiście drogi gminne, w tym:

W odpowiedzi:

1. Zarząd Województwa Pomorskiego przekazał Regionalną Strategię Rozwoju Transportu w województwie pomorskim na lata 2007 – 2020, informując w piśmie DIF.DD-542.2/59/2009 z dnia 31.07.2009 że Zarząd Dróg Wojewódzkich jest na etapie opracowywania szczegółowego programu rozwoju dróg wojewódzkich.

W treści Postanowienia uzgadniającego projekt Studium - pismo nr DRRP-GW/7326/17/09 z dnia 15 września 2009 r. Zarząd Województwa Pomorskiego zwrócił uwagę, że część dróg wojewódzkich na terenie gminy Ryjewo służy połączeniom lokalnym. Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 2.03.1999r. Dz.U.Nr43,poz.430 *Warunki techniczne jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie*, drogi wojewódzkie powinny mieć klasę techniczną G, Z lub wyjątkowo GP. Przepisanie w Studium drogom nr 525, 602 i 605 klas L lub D jest sytuacją szczególnie wyjątkową. Drogi te z uwagi na ich stan techniczny i rzeczywiste położenie w sieci, służą połączeniom lokalnym, co uzasadnia możliwość obniżenia ich klasy technicznej. W świetle powyższego w Studium postuluje się obniżenie klasy technicznej dróg wojewódzkich nr 525, 602 i 605 do rzeczywistych potrzeb wynikających z roli tych dróg w sieci drogowej regionu, czyli klasy D – droga dojazdowa lub klasy L – droga lokalna, lub doprowadzenie do zmiany kategorii tych dróg na powiatowe lub gminne.

2. Zarząd Powiatu Kwidzyńskiego w piśmie nr WI.5543/33/09 z dnia 05.08.2009, podpisanym z up. Starosty poinformował że nie przewiduje budowy nowych dróg powiatowych na terenie gminy Ryjewo, a w swoich planach ma modernizację względnie odnowy dróg w granicach istniejących pasów drogowych, w tym:
 - modernizacja DP nr 3140G Trzciano – Kwidzyn
 - odnowa DP nr 3203G Straszewo – Trzciano.

Ponadto zwrócił uwagę na zmianę kategorii niektórych dróg z powiatowej na gminną, która weszła w życie z dniem 1.01.2009 r.

3. Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych o/Gdańsk nie odpowiedziała na pismo.

6.2. Linie kolejowe

Przez teren gminy biegnie linia kolejowa 207 znaczenia lokalnego relacji Toruń Wschód – Malbork. Na terenie gminy jest jeden przystanek kolejowy – w Ryjewie.

6.3. Lokalny węzeł integracyjny

Lokalny węzeł integracyjny, tj. skupiający różne rodzaje środków transportu powinien być zrealizowany poprzez przejście przez Gminę gruntów w Ryjewie, położonych wzdłuż linii kolejowej, tj. ul. Kolejowej na odcinku od ul. M. Kopernika do ul. Kościelnej i zespołu zabudowań dworca.

Rewitalizacja tego obszaru zmierzająca do realizacji węzła integracyjnego komunikacji publicznej, poszerzonego o usługi związane z ruchem turystycznym, w tym:

- usługi związane z obsługą przystanku kolejowego,
- dworzec autobusowy z niezbędnymi usługami, dostępny dla różnych przewoźników,
- parkingi samochodowe, rowerowe, dla autokarów,
- usługi związane z obsługą ruchu turystycznego, w tym sanitariaty, gastronomia itp.

6.4. Trasy rowerowe

Zgodnie z planem zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego przez gminę Ryjewo przebiegają:

- międzynarodowa trasa **EuroRout R1** - z kierunku Grudziądz przez Kwidzyn, Sztum, Dzierżoń do Elbląga
- międzyregionalna trasa rowerowa nr 12 – **Trasa Zamków Polski Północnej**: Czarne, Człuchów, Chojnice, Konarzyny, Bytów, Sulęcino, Kościerzyna, Stara Kiszewa, Skarszewy, Tczew, Malbork, Sztum, Gniew, Smętowo Graniczne;
- międzyregionalna trasa rowerowa nr 13 – **Szlak Kopernikowski**: Toruń, Kwidzyn, Malbork, Elbląg;
- regionalna trasa rowerowa nr 118 – Ryjewo – Malbork –Tczew –Świbno

6.5. Drogi wodne

Wisła na odcinku od granicy z województwem kujawsko – pomorskim do ujścia do Zatoki Gdańskiej jest śródlądową drogą wodną. Odcinek ten położony jest w ciągu dwóch dróg wodnych:

- E-40 prowadzącej z Gdańska w górę Wisły do Warszawy, a dalej Bugiem do Brześcia , gdzie łączy się z drogą wodną prowadzącą przez Polesie do Dniepru;
- E-70 prowadzącej od śluzy Hohensaaten w górę Odry, a dalej Wartą i Notecią, Kanałem Bydgoskim i Brdą do Wisły, następnie 114 km Wisłą w dół – odcinek wspólny z E 40 – Nogatem, Zalewem Wiślanym do Kaliningradu; poprzez Zalew Wiślany istnieje naturalne połączenie z systemem dróg wodnych Europy Wschodniej;

Drogi wodne nie spełniają aktualnie wymogów międzynarodowych. Podstawowym ograniczeniem w rozwoju transportu na wodach śródlądowych jest aktualny stan i możliwości infrastruktury, szczególnie parametry dróg wodnych, poziom wód w powiązaniu z warunkami klimatycznymi (opadami) oraz stan i parametry urządzeń żeglugowych, głównie śluz. W kierunkach zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego służących poprawie dostępności do województwa drogi wodne E-40 i E-70 zakwalifikowano do priorytetowych połączeń sieci transportowej województwa pomorskiego, wskazanych do przebudowy. Na zagospodarowanie gminy Ryjewo modernizacja dróg wodnych E-40 i E- 70 nie ma bezpośredniego wpływu ze względu na brak portów lub przystani a także dogodnych warunków dla ich lokalizacji na ryjewskim odcinku brzegu Wisły.

Znaczenie dróg wodnych E-40 i E-70 dla transportu towarowego w najbliższym czasie nie będzie duże, wobec dużych rezerw sieci kolejowej i podejmowanych działań związanych z jej przebudową. Natomiast te drogi wodne mogą być wykorzystane dla celów rozwoju turystyki. W ramach programu operacyjnego „Innowacyjna gospodarka” przygotowywane jest przedsięwzięcie:

„wzmocnienie rozwoju gospodarczego regionów poprzez turystyczny rozwój dróg wodnych Deltę Wisły i Zalewu Wiślanego poprzez realizację zadania Pętla Żuławska Międzynarodowa Droga Wodna E -70” . W powiązaniu z tym projektem realizowane jest zadanie „Pętla Żuławska – rozwój turystyki wodnej”, w sąsiadujących z gminą Ryjewo gminach Sztum i Gniew.

7. Infrastruktura techniczna

7.1. Zaopatrzenie w wodę

7.1.1. Ogólny opis sytemu zaopatrzenia w wodę

System produkcji oraz dystrybucji wody na terenie gminy Ryjewo oparty jest na pracy dwóch niezależnych układów wodociągowych:

- a) z ujęciem wody w Ryjewie i siecią wodociagową stanowiącą własność gminy Ryjewo obsługującą miejscowości: Ryjewo, Małowskie Pastwiska (część wschodnią), Jałowiec, Barcice, Borowy Młyn (część zachodnią),
- b) z wodociągu kwidzyńskiego, poprzez sieć rozdzielczą obsługującą miejscowości:
 - w zachodniej części gminy: Małowskie Pastwiska (część zachodnia), Szkaradowo Wielkie, Jarzębina, Rudniki,
 - we wschodniej części gminy: Watkowiec, Watkowiec Małe, Trzciano, Straszewo, Klecewko.

Dodatkowo miejscowość Małki zlokalizowana w pn. części gminy zaopatrywana jest w wodę pitną z sieci wodociagowej gminy Sztum. Mieszkańcy miejscowości Sołtyski, Borowy Młyn, Pułkowiec zaopatrywani są w wodę z indywidualnych studni.

Według *Sprawozdania o wodociągach i kanalizacji za 2008* udostępnionego przez Urząd Gminy Ryjewo długość czynnej sieci rozdzielczej (bez przyłączy) na dzień 31.12.2008 wynosiła 86,7 km, zaś ilość połączeń do sieci wodociągowej budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania obliczono na 677, przy łącznej długości przyłączy 25,4 km. Sieć wodociągowa w przeważającej części wykonana jest z tworzywnych sztucznych (PCV/PE), jedynie 0,6 km sieci przesyłowej i 5,2 km przyłączy wykonanych jest z przewodów stalowych.

7.1.2. Ujęcia wody

Zgodnie z Decyzją Starosty Kwidzińskiego Nr WO – 6223/I/14/2003 Gmina Ryjewo uzyskała pozwolenie wodnoprawne na pobór wód podziemnych z ujęcia głębinowego zlokalizowanego w Ryjewie przy ul. Leśnej w ilości **Q = 541 m³/d**. W skład ujęcia wchodzi:

- dwie studnie głębinowe: Nr 1 o wydajności 80,28 m³/h, Nr 2 o wydajności 80,00 m³/h,
- hydrofornia,
- stacja uzdatniania,
- zbiornik retencyjny wody,
- agregat prądotwórczy,
- zbiornik popłuczyn.

Ujęcie posiada ustalone w kat. B **zasoby wód podziemnych** z utworów czwartorzędowych w **wysokości Q = 80,28 m³/h**, przy depresji $s = 3,20\text{m}$. Teren stacji wodociągowej **posiada ogrodzoną strefę ochrony bezpośredniej** o wymiarach 43,0 x 36,0m ustaloną przez Urząd Wojewódzki w Elblągu Nr OŚ – VIII – 6226/71/93 z dnia 14.12.1993 r. **Nie ustalono strefy ochrony pośredniej ujęcia**. Termin ważności powyższego pozwolenia wodnoprawnego upływa dnia 31 grudnia 2015 r.

Stan techniczny ujęcia był niezadowolający, ze względu na wiek urządzeń i zużycie eksploatacyjne wymagał modernizacji. W związku z powyższym w 2008 roku przystąpiono do kompleksowej przebudowy stacji wodociągowej, której zakres obejmował (wg *Specyfikacji technicznej wykonania i odbioru robót przebudowy stacji wodociągowej w Ryjewie*):

- całkowitą wymianę urządzeń stacji uzdatniania wody oraz orurowania w budynku stacji, w tym filtrów ciśnieniowych wody (odżelaziaczy i odmanganiaczy), urządzeń do napowietrzania wody (aeratorów, wentylatora i sprężarki);
- montaż zestawu pompowego II stopnia, ,
- wymianę obudów dwóch studni głębinowych podziemnych na nadziemne oraz zabudowę przy studniach hydrantów do okresowego płukania studni;
- wymianę pomp głębinowych w studniach
- montaż dwóch nadziemnych zbiorników retencyjnych na wodę o pojemności 2 x 100 m³, fabrykowanych, stalowych, montowanych na żelbetowych fundamentów;
- montaż zestawu pompowego III stopnia
- budowę rurociągów połączeniowych wod.-kan poza obrysem budynku, na działce stacji w celu połączenia zbiorników retencyjnych wody z urządzeniami technologicznymi w budynku stacji uzdatniania oraz odwodnieniowych w kierunku kanalizacji, dla umożliwienia okresowego zrzutu wody ze zbiorników
- budowę odcinka połączeniowego sieci wodociągowej DN – 200 od stacji wodociągowej do węzła rozdzielczego w ul. Grunwaldzkiej.

Wymieniona została pompa głębinowa w Studni Nr 2 na pompę o większej wydajności. Obie studnie na ujęciu pracują z wydajnością ok. 80 m³/h każda.

7.1.3. Zapotrzebowanie na wodę

Pobór wód ze studni Nr 1 i 2 ujęcia w Ryjewie w n/w latach kształtował się następująco:

1. Rok 2003: 139 498 m³ tj. ~ 382,0 m³/d,
2. Rok 2004: 135 780 m³ tj. ~ 372,0 m³/d,
3. Rok 2005: 155 836 m³ tj. ~ 427,0 m³/d,
4. Rok 2006: 162 162 m³ tj. ~ 444,0 m³/d,
5. Rok 2007: **163 914 m³ tj. ~ 449,0 m³/d.**

W okresie ostatnich pięciu lat wyraźnie widać, iż zużycie wody sukcesywnie wzrastało, co wiąże się głównie z podłączaniem kolejnych miejscowości do gminnego systemu dystrybucji wody.

Według danych otrzymanych z Zakładu Budżetowego „Pomezania” w Ryjewie w okresie sprawozdawczym za rok 2007 zakład sprzedał mieszkańcom gminy łącznie 131 708,0 m³ wody, w tym mieszkańcom poszczególnych wsi:

- a) wyprodukowanej z ujęcia w Ryjewie:
- a. Ryjewo – 78 541,20 m³,
 - b. Barcice – 6 912,00 m³,
 - c. Borowy Młyn – 943,00 m³,
 - d. Jałowiec – 3 523,90 m³,
 - e. Mątowskie Pastwiska – 5 733,90 m³,
- Łącznie: 95 654,00 m³
- b) zakupionej od PWiK Sztum:
- a. Mątki – 937,00 m³,
- c) zakupionej od PWiK Kwidzyn:
- a. Klecewko – 3 559,00 m³,
 - b. Straszewo – 12 524,00 m³,
 - c. Trzciano – 11 851,00 m³,
 - d. Jałowiec – 2 093,00 m³,
 - e. Mątowskie Pastwiska – 5 090,00 m³,
- Łącznie: 35 117 m³

Ponadto woda pobrana z ujęcia w Ryjewie została wykorzystana „na własne” cele technologiczne w ilości 40 tys. m³, zaś straty wody oszacowano na około 28 tys. m³. Woda zakupiona przez Zakład Budżetowy Pomezania od właściwych przedsiębiorstw z gmin sąsiednich stanowiła około 30% łącznego zużycia wody w gminie Ryjewo. Na terenie gminy istnieją także lokalne ujęcia wody obsługujące indywidualnych odbiorców (głównie zakłady produkcyjne) w m. Ryjewo oraz Trzciano (ujęcie dla potrzeb Straży Pożarnej).

Z powyższych danych wynika, iż łączny pobór wody w 2007 r. na ujęciu w Ryjewie był bliski wydajności ujęcia w ilości określonej w obowiązującym pozwoleniu wodnoprawnym. Istniejąca rezerwa (ok. 90 m³/d) była niewielka, więc patrząc z perspektywy przyszłej intensyfikacji zabudowy terenów zaopatrywanych z gminnego ujęcia (głównie wsi Ryjewo) zwiększenie wydajności ujęcia czy budowa kolejnego są nieuniknione. Zużycie wody w poszczególnych wsiach w 2007 roku:

Lp.	Miejscowość	Liczba mieszkańców [M]	Łączne zużycie wody w roku [m ³]	Jednostkowe zużycie wody	
				m ³ /(M*d)	dm ³ /(M*d)
1.	Ryjewo	2838	78541,2	0,0758	75,8
2.	Barcice	388	6912,0	0,0488	48,8
3.	Benowo	288	b.d.	b.d.	b.d.
4.	Borowy Młyn	45	943,0	0,0574	57,4
5.	Jałowiec	172	5616,9	0,0895	89,5
6.	Klecewko	136	3559,0	0,0717	71,7
7.	Mątki	40	937,0	0,0642	64,2
8.	Mątowskie Pastwiska (łącznie z m. Jarzębina, Rudniki, Szkaradowo Wielkie i Szlacheckie)	548	10823,9	0,0541	54,1
9.	Pułkowice	66	b.d.	b.d.	b.d.
10.	Sołtycki	46	b.d.	b.d.	b.d.
11.	Straszewo (łącznie z m. Watkowice Małe i Watkowice)	667	12524	0,0514	51,4
12.	Trzciano	441	11851	0,0736	73,6
Ogółem:		5 749	131 708	0,0628	62,8

7.1.4. Urządzenia wodociągowe

Sieć wodociągowa

Wykonana jest głównie z tworzyw sztucznych (PE,PCV), część przewodów sieci (w większości przyłączy wodociągowych) wykonano z rur stalowych. Sieć rozdzielcza zbudowana jest z przewodów o średnicach:

- od $\varnothing 90$ do $\varnothing 160$ – sieć rozdzielcza z ujęciem w Ryjewie,
- $\varnothing 90$ – sieć rozdzielcza w zachodniej części gminy podłączona do wodociągu kwidzyńskiego,
- od $\varnothing 90$ do $\varnothing 160$ – sieć rozdzielcza we wschodniej części gminy podłączona do wodociągu kwidzyńskiego.

W związku z zapewnieniem wymaganego ciśnienia w punktach czerpalnych zabudowy zaopatrywanej z gminnej sieci wodociągowej z ujęciem w Ryjewie zastosowano: stację podnoszenia ciśnienia w centralnej części m. Ryjewo (w celu zapewnienia ciśnienia dla budynków położonych na rzędnych 20 – 30 m n.p.m.) oraz zbiornik wyrównawczy - ciśnieniowy w m. Barcice (wyłączony z eksploatacji). Na sieci wodociągowej we wschodniej części gminy stację podnoszenia ciśnienia zainstalowano w m. Straszewo.

Stan techniczny sieci wodociągowej określa się jako dobry.

Istniejące obiekty technologiczne na sieci wodociągowej

Prawidłową pracę systemu zaopatrzenia w wodę zapewniają urządzenia wodociągowe o następujących parametrach:

- Zbiornik wyrównawczy w Barcicach: pojemność 100 m³, wydajność 36 m³/h, wysokość ciśnienia 47,5 m H₂O (wyłączony z eksploatacji)
- Stacje podnoszenia ciśnienia:
 - pompownia sieciowa w miejscowości Ryjewo o wydajności 36 m³/h i wysokości podnoszenia – 35 m H₂O,
 - pompownia sieciowa w miejscowości Straszewo o wydajności 36 m³/h i wysokości podnoszenia – 35 m H₂O.

7.1.5. Kierunki rozwoju systemu zaopatrzenia w wodę

- Mając na uwadze niewielkie rezerwy produkcyjne ujęcia wody w Ryjewie a także planowaną intensyfikację zabudowy i powstanie nowych obszarów inwestycyjnych, istnieje konieczność budowy nowego ujęcia wody w zachodniej części gminy.
- W związku z prognozowanym niewielkim przyrostem liczby ludności w kolejnych latach, zakłada się adaptację istniejących układów wodociągowych i ich dalszą rozbudowę na terenach rozwojowych z planowaną intensyfikacją zabudowy.
- Zakłada się, iż 95-97% mieszkańców gminy będzie zaopatrywanych w wodę ze zorganizowanych systemów dystrybucji wody. W przypadku pojedynczych siedlisk, dla których podłączanie do istniejących systemów zaopatrzenia w wodę nie jest uzasadnione ekonomicznie, dopuszcza się stosowanie lokalnych ujęć wód podziemnych.
- Obecnie trzy miejscowości nie są zaopatrywane w wodę poprzez zbiorczy system produkcji i dystrybucji wody tj. Benowo, Borowy Młyn oraz Pułkowice. Zwodociągowanie miejscowości Benowo i Borowy Młyn przewiduje się poprzez budowę sieci wodociągowej z włączeniem do gminnego systemu wodociągowego z ujęciem w Ryjewie (poprzez spięcie z siecią wodociągową wsi Barcice). Miejscowość Pułkowice będzie zaopatrywana w wodę po rozbudowie istniejącej sieci rozdzielczej we wschodniej części gminy poprzez włączenie do sieci wodociągowej w m. Watkowice.
- W związku z okresowym brakiem wymaganego ciśnienia w sieci wodociągowej obsługującej miejscowości położone we wschodniej części gminy należy rozważyć budowę zbiornika wyrównawczego stabilizującego ciśnienie w sieci w tej części gminy. W miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego należy przewidzieć rezerwację terenu pod zbiornik wraz z niezbędną strefą ochronną.
- Proponowane w SUIKZP tereny inwestycyjne należy uzbroić w sieć wodociągową poprzez rozbudowę istniejących systemów. Projektowana sieć wodociągowa w poszczególnych miejscowościach, po sprawdzającym przeliczeniu przepustowości istniejącej sieci i ewentualnej modernizacji czy wymianie niektórych jej odcinków, powinna być włączona do istniejących przewodów wodociągowych. Istniejące i projektowane sieci wodociągowe powinny zapewniać dostawę odpowiedniej ilości wody dla celów przeciwpożarowych.
- Modernizacja ujęcia w Ryjewie zapewniła większą sprawność urządzeń na ujęciu i dystrybucję wody o wymaganych parametrach. Nadal jednak sieć wodociągowa zasilana jest jednostronnie z obecnego ujęcia, co jest niebezpiecznym rozwiązaniem szczególnie w przypadku awarii na sieci, ujęciu, zanieczyszczenia piętra wodonośnego itp. - brak wielokierunkowego zasilania i możliwości sterowania przepływami wody w sieci uniemożliwi wówczas dostawę wody do poszczególnych odbiorców. W związku z powyższym proponuje się budowę nowego ujęcia w m. Benowo. W latach

70-tych ubiegłego stulecia przeprowadzono odwierty i analizę hydrogeologiczną podłoża w pobliżu m. Benowo, gdzie zlokalizowano warstwę wodonośną o dużych zasobach. Budowa kolejnego ujęcia wraz ze stacją uzdatniania wody w tym miejscu zapewniłaby ciągłość dostawy wody odbiorcom a także umożliwiłaby podłączenie do gminnego wodociągu miejscowości położonych w zachodniej części gminy korzystających obecnie z systemu wodociągowego m. Kwidzyn tj. Małowskie Pastwiska (część zachodnia), Szkaradowo Wielkie, Jarzębina, Rudniki, Jałowiec. Tym sposobem zachodnia część gminy byłaby zaopatrywana w wodę z ujęć zlokalizowanych na terenie gminy Ryjewo, niezależniąc się w ten sposób od dostaw z gmin ościennych. Lokalizację planowanego ujęcia pokazano na planszy uzbrojenia.

- Docelowo należy utworzyć dwa wodociągi grupowe, które zapewniłyby ciągłość dostaw wody do poszczególnych miejscowości:

I wodociąg grupowy

- Źródło wody: ujęcie w m. Ryjewo, docelowo ujęcie w m. Benowo
- Zasięg obsługi: miejscowości Ryjewo, Barcice, Benowo, Borowy Młyn, Rudniki, Jałowiec, Jarzębina, Szkaradowo Wielkie, Szadówko.

II wodociąg grupowy

- Źródło wody: sieć wodociągowa z m. Kwidzyn (ujęcie poza granicami administracyjnymi gminy)
- Zasięg obsługi: miejscowości Trzciano, wybudowania Trzciano – Szopowo i Trzciano - Chojno, Straszewo, Wiszary, Klecewko, Watkowice, Pułkowice.

Miejscowość Mątki ze względu na niekorzystne położenie i znaczną odległość od istniejącej sieci wodociągowej będzie nadal zaopatrywana z sieci wodociągowej gminy Sztum.

- Mając na uwadze ograniczoną wydajność ujęcia należy dążyć do racjonalnego korzystania z wody pitnej przez mieszkańców gminy. W zakresie zmniejszania zużycia wody w gospodarstwach domowych i rolnictwie należy wprowadzić i kontynuować działania zmierzające do racjonalizacji jej zużycia, przede wszystkim dbając o podniesienie stanu świadomości lokalnej społeczności w zakresie konieczności oszczędzania wody oraz możliwości technicznych i organizacyjnych w tym zakresie.
- Budowę urządzeń służących do zaopatrzenia w wodę należy realizować jednocześnie z rozwiązaniem spraw gospodarki ściekowej, w szczególności przez budowę systemów kanalizacyjnych i oczyszczalni ścieków.

7.2. System odprowadzania ścieków sanitarnych

Zorganizowany system odprowadzania ścieków na terenie gminy Ryjewo funkcjonuje w zasadzie tylko w miejscowości Ryjewo, skąd ścieki odprowadzane są kanalizacją grawitacyjno – pompową do mechaniczno – biologicznej oczyszczalni ścieków w Małowskich Pastwiskach. W miejscowościach Klecewko, Watkowice Małe oraz Watkowice pracują oczyszczalnie ścieków typu *Bioclere* odbierające i oczyszczające ścieki z obszarów skoncentrowanej zabudowy powyższych miejscowości. Pozostałe miejscowości na terenie gminy nie posiadają zbiorczego systemu odprowadzania i unieszkodliwiania ścieków komunalnych – ścieki odprowadzane są bezpośrednio do gruntu, przydomowych oczyszczalni ścieków lub gromadzone w zbiornikach bezodpływowych i wywożone na oczyszczalnię ścieków. Realizując *Gminny program budowy i finansowania przydomowych oczyszczalni ścieków oraz szczelnych zbiorników bezodpływowych* mieszkańcy gminy od 2007 zgłosili wykonanie przydomowych oczyszczalni ścieków łącznie w liczbie 41.

Według *Sprawozdania o wodociągach i kanalizacji za 2007* udostępnionego przez Urząd Gminy Ryjewo długość czynnej sieci sanitarnej (bez przykanalików) na dzień 31.12.2007 wynosiła 22,6 km, zaś ilość połączeń do sieci kanalizacyjnej budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania obliczono na 427, przy łącznej długości przykanalików 7,8 km. W związku z niekorzystną konfiguracją terenu, sieć kanalizacji sanitarnej w Ryjewie oparta jest na pracy 7 przepompowni ścieków. Sieć kanalizacji sanitarnej w Ryjewie wykonana jest z tworzyw sztucznych (PCV).

7.2.1. Oczyszczalnia ścieków w Małowskich Pastwiskach

Na terenie gminy Ryjewo funkcjonuje jedna oczyszczalnia ścieków typu mechaniczno – biologicznego w miejscowości Małowskie Pastwiska, którą uruchomiono w 1994 r. Oczyszczalnia obsługuje 2 305 mieszkańców, zaś jej obciążenie, wyrażone równoważną liczbą mieszkańców (RLM) od którego zależą wymagania dotyczące oczyszczania ścieków, klasyfikują tą oczyszczalnię do oczyszczalni mających obciążenie poniżej 2000 RLM.

W skład oczyszczalni wchodzi następujące obiekty:

- Punkt zlewny,
- Krata mechaniczna,

- Pompownia ścieków surowych.

Biologiczną część oczyszczalni stanowią:

- Komory osadu czynnego:
 - Komora beztlenowa,
 - Komora niedotleniona,
 - Komora napowietrzania osadu czynnego niskoobciążonego,.
- Osadnik wtórny pionowy.

Osad nadmierny z osadnika kierowany jest na laguny, skąd przekazywany jest na składowisko odpadów. Ilość powstających osadów ściekowych wynosi 0,8 Mg s.m./d przy stopniu uwodnienia 80%. Ścieki odpływające z oczyszczalni korzeniowej dopływają do przepompowni, która przetłacza ścieki do odbiornika – rzeki Strugi Postolińskiej w zlewni rzeki Liwy.

Zgodnie z Decyzją Starosty Kwidzińskiego Nr WO – 6223/I/14/2003 Gmina Ryjewo uzyskała pozwolenie wodnoprawne na odprowadzanie do rzeki Strugi Postolińskiej w m. Barcice oczyszczonych ścieków w mechaniczno – biologicznej oczyszczalni ścieków zlokalizowanej w Mątowskich Pastwiskach w ilości **Q = 380 m³/d** o najwyższych dopuszczalnych wartościach wskaźników zanieczyszczeń:

BZT ₅	- 40 mg O ₂ / dcm ³ ,
CHZT _{Cr}	- 150 mg O ₂ / dcm ³ ,
Zawiesina ogólna	-50 mg / dcm ³ .

Według raportu z badania ścieków stężenia zanieczyszczeń w ściekach przedstawiają się następująco:

Rodzaj badania	Jednostka	Ścieki surowe	Ścieki oczyszczone
BZT ₅	mg O ₂ / l	484	16,8
CHZT	mg O ₂ / l	1100	52,0
Zawiesina ogólna	mg/l	490	9,5

Wszystkie wskaźniki są znacznie niższe niż dopuszczalne wartości wyszczególnione w *Decyzji Starosty Kwidzińskiego Nr WO – 6223/I/14/2003*, co świadczy o prawidłowej pracy urządzeń cyklu technologicznego na oczyszczalni.

Obciążenie hydrauliczne oczyszczalni kształtuje się w granicach ok. 235 m³/d, co stanowi 62% aktualnej przepustowości oczyszczalni. W okresie sprawozdawczym za rok 2007 przyjęto do oczyszczalni 79 235 m³ ścieków, tj. 217 m³/d w tym:

1. Siecią kanalizacyjną – 77 339 m³
 - Gospodarstwa domowe – 64 788 m³,
 - Zakłady produkcyjne - 9 776 m³,
 - Pozostali odbiorcy – 2 775 m³,
2. Wozami asenizacyjnymi
 - Od mieszkańców gminy Ryjewo 943 m³,
 - Spoza terenu gminy 953 m³.

Docelowo wydajność eksploatacyjna oczyszczalni ma osiągnąć wartość 827 m³/d, gdyż została zaprojektowana do odbioru ścieków ze wszystkich miejscowości gminy Ryjewo.

Na mocy *Rozporządzenia Nr 67/06 Wojewody Pomorskiego z dnia 23 maja 2006 r. w sprawie wyznaczenia aglomeracji Ryjewo* wyznaczono aglomerację ściekową Ryjewo z oczyszczalnią w Mątowskich Pastwiskach, której obszar obejmuje położone w gminie Ryjewo miejscowości: Mątowskie Pastwiska, Ryjewo, Klecewko, Straszewo, Watkowice Małe, Watkowice, Trzciano.

7.2.2. Kierunki rozwoju systemu odprowadzania ścieków sanitarnych.

1. W zależności od stopnia koncentracji zabudowy, lokalnych warunków terenowych i przyjętego programu rozwoju, odprowadzenie ścieków z miejscowości gminy Ryjewo można przyjąć poprzez:

- a. Układ kanalizacji sanitarnej – kanały grawitacyjne, przepompownie, rurociągi tłoczne i oczyszczalnia ścieków
- b. Kanalizację lokalną – kanały grawitacyjne z odprowadzeniem do lokalnej kontenerowej oczyszczalni ścieków,
- c. Zbiorniki bezodpływowe – z wywożeniem ścieków na oczyszczalnię z pojedynczych oddalonych gospodarstw bądź jako przydomowe oczyszczalnie ścieków.

2. Budowa zbiorczej kanalizacji sanitarnej z oczyszczalnią ścieków w Mątowskich Pastwiskach na terenie gminy Ryjewo okazała się nieuzasadniona ekonomicznie. Dokładna analiza wykazała, iż potencjalna ilość osób przypadająca na 1km zaprojektowanej sieci jest zbyt mała, co automatycznie wykluczyło możliwość ubiegania się o dofinansowanie na realizację przedsięwzięcia ze środków unijnych. Gmina bez wsparcia finansowego ze środków zewnętrznych nie jest w stanie zrealizować tak dużej inwestycji z własnego

budżetu. W związku z powyższym realizacja zadania własnego gminy Ryjewe w zakresie odprowadzenia i oczyszczanie ścieków sanitarnych, odbywać się będzie nadal poprzez stosowanie rozwiązań indywidualnych tj. przydomowych oczyszczalni ścieków bądź zbiorników bezodpływowych. Z tego powodu władze gminy w 2009 r. wystąpiły z wnioskiem o uchylene rozporządzenia Wojewody Pomorskiego w sprawie utworzenia aglomeracji ściekowej Ryjewe.

3. Na mocy Uchwały Nr XVIII/122/08 Rady Gminy Ryjewe z dnia 7 lutego 2008 został przyjęty *Gminny program budowy i finansowania przydomowych oczyszczalni ścieków oraz szczelnych zbiorników bezodpływowych*. Główne cele programu to:

- a) Ograniczenie ilości odprowadzanych nie oczyszczonych ścieków socjalno – bytowych lub wód, a w efekcie przerwanie procesów degradacji.
- b) Stworzenie alternatywy dla zagospodarowania ścieków na obszarach dla których budowa kanalizacji sanitarnej sieciowej jest niemożliwa lub ekonomicznie nieuzasadniona.
- c) Poprawa stanu środowiska naturalnego Gminy Ryjewe.

4. Mieszkańcy miejscowości mogą liczyć na wsparcie finansowe gminy poprzez partycypowanie gminy w kosztach budowy przydomowych oczyszczalni bądź zbiorników bezodpływowych, na zasadach ustalonych przez Radę Gminy. Dopuszczono także zastosowanie zbiorników bezodpływowych pod bezwzględny warunek zachowania ich szczelności i wywozu nieczystości taborem asenizacyjnym do oczyszczalni ścieków w Ryjewie.

5. Nie wyklucza się, iż w dalszej przyszłości budowa zbiorczego systemu będzie realizowana. W niniejszym *SUIKZP* wskazano do objęcia kanalizacją sanitarną miejscowości Benowo oraz Barcice – z odprowadzeniem ścieków do oczyszczalni w Małowskich Pastwiskach. Uwzględniając planowaną intensyfikację zabudowy w tych miejscowościach budowa kanalizacji sanitarnej będzie uzasadniona ekonomicznie i jednocześnie przyczyni się do poprawy środowiska naturalnego.

6. W miejscowościach Straszewo oraz Trzciano planuje się budowę kontenerowych oczyszczalni ścieków odbierających nieczystości z terenów zwartej zabudowy tych miejscowości. Dokładna lokalizacja urządzeń zostanie ustalona w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego bądź na podstawie wydanych decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu.

7. Wszystkie ścieki sanitarne i produkcyjne zebrane z terenu m. Ryjewe winny być skierowane na oczyszczalnię ścieków utrzymywaną w należytym stanie technicznym i właściwie eksploatowaną. Z chwilą zbliżania się ilości dopływających ścieków do przepustowości oczyszczalni dokonać jej rozbudowy do wielkości uwzględniającej ścieki z miejscowości planowanych do podłączenia.

8. Istniejący system odprowadzania ścieków bytowo – gospodarczych w m. Ryjewe wymaga modernizacji w zakresie wymiany pomp w istniejących przepompowniach ścieków z powodu zużycia eksploatacyjnego.

9. Ścieki techniczne powstające w wyniku procesów produkcyjnych przed wprowadzeniem do kanalizacji sanitarnej należy podczyszczać na urządzeniach własnych inwestora do parametrów wymaganych obowiązującymi przepisami.

7.3. System odprowadzania wód opadowych.

Na terenie gminy nie ma zorganizowanego systemu odprowadzania wód opadowych. Wody odprowadzane są powierzchniowo do istniejących w pobliżu cieków i rowów melioracyjnych bądź zagospodarowywane w obrębie poszczególnych terenów zainwestowanych. Jedynie w m. Ryjewe istnieją lokalne systemy kanalizacji deszczowej odprowadzające wody do odbiorników, którymi na ogół są pobliskie cieki. Prawidłowe stosunki wodne są utrzymywane poprzez system urządzeń melioracji podstawowej i szczegółowej, szczególnie rozbudowanym w zachodniej części gminy. Gospodarka wodami opadowymi powinna opierać się o następujące zasady:

- zastosowanie retencji i infiltracji deszczu do gruntu jako podstawowego rozwiązania dla nowych terenów inwestycyjnych oraz przy modernizacji istniejących lokalnych systemów,
- rozbudowa istniejącego systemu odprowadzenia wód opadowych w miejscowości Ryjewe w postaci szczelnych kanałów tylko tam, gdzie jest to konieczne i wymagane obowiązującymi przepisami,
- wprowadzenie kanalizacji deszczowej na wszystkich obszarach gdzie może nastąpić zanieczyszczenie wód opadowych i roztopowych, celem jest zapewnienie odpowiedniej jakości ujmowanych wód podziemnych,
- stosowania urządzeń podczyszczających na wylotach kanalizacji deszczowej zbierającej wody opadowe z terenów przemysłowych, parkingów, baz transportowych, terenów komunikacji, dróg krajowych itd. zgodnie z obowiązującymi przepisami w tym zakresie.
- odbiornikami wód opadowych z terenów które wymagają podczyszczenia ujętych w system odprowadzania wód będą istniejące cieki oraz rowy melioracyjne.

7.4. Zaopatrzenie w energię ciepłą.

7.4.1. Źródła ciepła

Na terenie Gminy Ryjewo funkcjonują lokalne kotłownie i nieliczne sieci c.o., c.w.u. oraz w przeważającej większości indywidualne źródła ciepła. Na potrzeby ogrzewania wykorzystywane są najczęściej małe systemy grzewcze o mocy do 25kW i sprawności 50-60%. Mieszkania w budynkach wielorodzinnych w większości są ogrzewane z małych indywidualnych systemów grzewczych (przeważnie ogrzewanie etażowe). Trzy budynki wielorodzinne Spółdzielni Mieszkaniowej w Sztumie, zlokalizowane w Ryjewie, wykorzystuje na potrzeby ciepłe źródło olejowe. Główne nośniki energii wykorzystywane w Gminie Ryjewo stanowią: prąd elektryczny, paliwo gazowe (gaz płynny LPG), paliwa stałe (węgiel kamienny, miał węglowy, drewno i odpady drzewne) oraz ciekłe (olej opałowy) oprócz gazu ziemnego. W gminie nie ma scentralizowanych systemów zaopatrzenia w ciepło.

7.4.2. Kotłownie komunalne

Na terenie Gminy Ryjewo występują cztery większe kotłownie komunalne:

- Kotłownie w Zespole Szkół w Ryjewie – główna wyposażona w dwa olejowe kotły wodne niskotemperaturowe o mocy znamionowej po 345kW każdy. Źródło pokrywa potrzeby związane z ogrzewaniem szkoły podstawowej, gimnazjum, hali sportowej i przygotowaniem ciepłej wody. Wolno stojący budynek B-4 ogrzewany jest kotłem wodnym o mocy nominalnej 19kW. Dwie klasy zlokalizowane w budynku dwurodzinnym obok kompleksu Zespołu Szkół ogrzewane są kotłem o dwukrotnie większej mocy;
- Kotłownia w Urzędzie Gminy – wyposażona w kocioł wodny niskotemperaturowy o mocy nominalnej 250kW i pracuje na potrzeby c.o. budynku Urzędu Gminy;
- - Kotłownia Domu Pomocy Społecznej – największa kotłownia na terenie gminy, wyposażona w trzy stalowe kotły wodne niskotemperaturowe o mocach nominalnych 2x600kW, pracujące w układzie c.o. i wentylacji mechanicznej oraz 350kW, pracujący w układzie c.w.u. Łączna moc zainstalowana wynosi 1,55MW;
- Kotłownia Spółdzielni Mieszkaniowej – eksploatowana przez Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej w Malborku, realizuje potrzeby trzech budynków SM (40 mieszkań) w zakresie ogrzewania i ciepłej wody użytkowej. Źródło ciepła stanowi stalowy kocioł wodny niskotemperaturowy o mocy 310kW.

7.4.3. Zapotrzebowanie na energię ciepłą

Ogólne zapotrzebowanie na moc ciepłą dla Gminy Ryjewo na potrzeby c.o. i c.w.u. w roku 2006 wyniosło 21,12MW, co w przeliczeniu na energię ciepłą stanowi 176,2 GJ. Największym zapotrzebowaniem na moc ciepłą charakteryzuje się zabudowa mieszkaniowa ok. 87% łącznych potrzeb ciepłych w gminie (18,32 MW) oraz podobnie w przypadku zapotrzebowania na energię ciepłą – 86% potrzeb ciepłych Gminy Ryjewo, tj. ponad 151,5 TJ rocznie.

Łączne potrzeby mocy i energii cieplnej dla miejscowości Ryjewo wynoszą odpowiednio 11,6MW i ponad 97,4TJ, co stanowi 55% zapotrzebowania gminy na moc i energię.

7.4.4. Kierunki rozwoju w systemie gospodarki ciepłej

Przewiduje się, że w przeciągu najbliższych dwudziestu lat nie nastąpią większe zmiany w wymaganej mocy źródeł ciepła ani przewidywanym zużyciu energii cieplnej. Zgodnie z założeniami w prognozie krajowego zapotrzebowania na energię do roku 2025 zapotrzebowanie na moc ciepłą pozostanie na dotychczasowym poziomie lub niższym. Z jednej strony zapotrzebowanie na moc będzie wzrastać w wyniku powstawania nowej zabudowy, z drugiej strony wzrost ilości odbiorców będzie kompensowany wzrostem efektywności wykorzystania energii cieplnej poprzez np. wykorzystanie nowych technologii w nowo budowanych budynkach, charakteryzujących się lepszymi współczynnikami przenikania ciepła. W przypadku poprawy efektywności zużycia energii zapotrzebowanie na moc zmaleje co najmniej o ok. 1,5% dla wariantów: traktatowego, podstawowego węglowego i podstawowego gazowego i o ok. 5,5% dla wariantu efektywnościowego. W przypadku termomodernizacji budynków położonych na terenie gminy możliwy byłby do uzyskania poziom zużycia energii cieplnej nawet do 40% obecnego zapotrzebowania.

Na terenie Gminy Ryjewo niektóre źródła ciepła są w złym stanie technicznym, występują nieekonomiczne systemy ogrzewania w indywidualnych budynkach mieszkalnych i w części budynków użyteczności

publicznej, toteż należy dążyć do modernizacji działających systemów grzewczych i termomodernizacji budynków, by ograniczyć straty energii i zużycie paliw.

Duża liczba kotłów i pieców węglowych w domach prywatnych powoduje zanieczyszczenie środowiska poprzez: emisje pyłów, tlenków węgla, siarki i popiołów. Z tego względu należy przewidzieć w miejscowości Ryjewo (największa koncentracja ludności i obiektów budowlanych w gminie) ekonomiczne i ekologiczne źródła ciepła oraz budowę sieci ciepłowniczej. Urząd Gminy widzi potrzebę modernizacji kotłowni węglowej Domu Pomocy Społecznej w Ryjewie i przystosowanie jej do spalania biomasy oraz wybudowania sieci ciepłowniczej. Jej moc wstępnie szacuje się na 2MW. Kotłownia miałaby dostarczać energię ciepłą dla Domu Pomocy Społecznej, budynków użyteczności publicznej, firm i odbiorców indywidualnych.

7.5. Zaopatrzenie w paliwa gazowe

Przez teren Gminy Ryjewo, z południa na północ, przebiega nitka gazociągu wysokiego ciśnienia o średnicy 0,4 m. Na terenie gminy nie występuje infrastruktura gazownicza z zakresu gazowej sieci dystrybucyjnej. Mieszkańcy zaopatrują się w gaz płynny LPG dostarczany w butlach w punktach dystrybucji gazu.

Rozwój gazyfikacji opartej na gazie ziemnym uwarunkowany jest czynnikami prawnymi, ekonomicznymi, technicznymi i związanymi z bezpieczeństwem energetycznym. Gazyfikacja prowadzona jest wówczas, gdy zostanie wykazana jej ekonomiczna opłacalność, która w zasadniczym stopniu zależy od ilości odbiorców wykorzystujących gaz do ogrzewania pomieszczeń. Gazyfikacja gminy musi być uzasadniona faktycznymi uwarunkowaniami techniczno – ekonomicznymi tego przedsięwzięcia. Ewentualne źródło gazu dla gminy mogą stanowić gazociągi średniego ciśnienia zlokalizowane na terenie Gminy Kwidzyn w rejonie Pastwa i Tychnowy. Na dzień dzisiejszy brak jest sprecyzowanych zamierzeń inwestycyjnych dotyczących gazyfikacji gminy.

W latach 2011-2012 planowana jest gazyfikacja gminy Ryjewo. Źródłem gazu dla gminy Ryjewo będzie gazociąg ś/c dn 160/100/63 PE relacji Tychnowy-Gurcz-Ryjewo. Zadanie to zostało wprowadzone do Projektu Planu Rozwoju Pomorskiego Operatora Systemu Dystrybucyjnego Sp z o.o. na lata 2009-2013.

Zgodnie z obowiązującym prawem energetycznym gazyfikacja tych terenów może być realizowana na wnioski zainteresowanych mieszkańców lub przedsiębiorców po przeprowadzeniu analiz techniczno – ekonomicznych uzasadniających dana inwestycję.

7.6. Zaopatrzenie w energię elektryczną

7.6.1. Główne punkty zasilania

Gmina Ryjewo zasilana jest w energię elektryczną z dwóch głównych punktów zasilania:

- GPZ Kwidzyn – Północ – dostarczający energię elektryczną do zachodniej części gminy Ryjewo, w tym do miejscowości: Rudniki, Barcice, Benowo, Jałowiec, Jarzębina, Mątowskie Pastwiska;
- GPZ Mikołajki Pomorskie – zasilający w energię wschodnią część gminy Ryjewo, w tym miejscowości: Ryjewo, Straszewo, Trzciano, Mątki, Borowy Młyn, Watkowice Małe, Watkowice, Klecewko, Pułkowice;

7.6.2. Linie elektroenergetyczne

Przez wschodnią część gminy przebiegają dwie linie napowietrzne wysokiego napięcia WN 110kV oraz linia przesyłowa najwyższego napięcia NN 400kV eksploatowana przez PSE S.A.

Gmina Ryjewo zasilana jest przez 4 linie średniego napięcia SN 15kV:

- linie 15kV nr 72500 Kwidzyn Północ – Barcice i 72400 Kwidzyn Północ – Rudniki z GPZ Kwidzyn – Północ;
- linie 15kV nr 70000 Mikołajki – Ryjewo i 73800 Mikołajki – Licze z GPZ Mikołajki Pomorskie.

Tory główne linii 15kV mają przekrój $s = 70\text{mm}^2$, a odgałęzienia do stacji transformatorowych wykonane są przewodami o przekroju $s = 35\text{mm}^2$, w większości jako linie napowietrzne z przewodami gołymi.

Miejscowość Ryjewo i okolice mają możliwość dwustronnego zasilania z obu GPZ, dzięki wybudowanemu w 2006r. 2,2km odcinkowi linii kablowej 15kV w okolicach miejscowości Mątki – Borowy Młyn.

Na terenie Gminy Ryjewo znajduje się 66 stacji transformatorowych 15 / 0,4kV, w tym 4 stacje transformatorowe abonenckie. Pozostałe stacje sieciowe należą do KE ENERGA S.A.

Zestawienie stacji sieciowych 15 / 0,4kV:

Rodzaj stacji		Ilość	Moc maksymalna	Moc zainstalowana
		Szt.	[kVA]	[kVA]
KE ENERGA S.A.	słupowe	46	10500	3708
	murowane	16	4380	1613
ABONENCKIE	słupowe	1	250	63
	murowane	3	1890	960
ŁĄCZNIE		66	17020	6344

Chwilowe obciążenie stacji jest na poziomie 20% (1,2 MW) mocy zainstalowanej, natomiast szczytowe obciążenie waha się w granicach 40-60% (2,3 – 3,5 MW).

Stan techniczny linii elektroenergetycznych na terenie gminy można ocenić jako dobry. Standardy jakościowe energii elektrycznej są dotrzymywane z zachowaniem odchyłeń dopuszczonych przepisami.

7.6.3. Kierunki rozwoju w systemie gospodarki elektroenergetycznej

Istniejące urządzenia elektroenergetyczne sieci SN i stacje transformatorowe zapewniają dostawę energii elektrycznej o właściwych parametrach i w wymaganej ilości. System zasilania gminy w energię elektryczną, bliskie położenie stacji systemowych, dwustronne zasilanie gminy wysokim napięciem oraz rozbudowany układ sieci przesyłowych i magistralnych SN zaspokajają całkowicie zapotrzebowanie na energię elektryczną oraz zapewnia rozwój w tym kierunku. Istniejące nadwyżki mocy umożliwiają podłączenie nowych odbiorców i uzbrojenie w energię elektryczną terenów przewidzianych pod inwestycje budowlane.

Wg założeń „Polityki energetycznej Polski do 2025r.” wzrost zużycia energii elektrycznej (w stosunku do roku 2004) przez podmioty gospodarcze i gospodarstwa domowe do roku 2025, w zależności od przyjętego wariantu rozwoju, będzie kształtował się następująco:

- wzrost o około 93% dla wariantów: traktatowego, podstawowego węglowego i podstawowego gazowego;
- wzrost o około 80% dla wariantu efektywnościowego.

Przy powyższych założeniach przewidywane zapotrzebowanie na energię elektryczną dla Gminy Ryjewo, w zależności od przyjętego wariantu rozwoju, kształtował się będzie następująco:

Rok 2005 [GWh]	Wariant	Rok 2025 [GWh]
4,99	Traktatowy Podstawowy Węglowy Podstawowy Gazowy	9,63
4,99	Efektywnościowy	8,98

Perspektywiczny wzrost zużycia energii elektrycznej do roku 2025 znajduje pokrycie w obecnych nadwyżkach mocy. Przewiduje się doprowadzenie energii elektrycznej do terenów przewidzianych w „Studium...” pod budownictwo mieszkaniowe, rekreacyjne i inwestycyjne.

W celu poprawy parametrów technicznych sieci energetycznej należy dążyć do sukcesywnej wymiany odcinków linii napowietrznej SN o przekrojach 35mm² na 70mm² oraz wymiany słupów będących w złym stanie technicznym.

7.7. Gospodarka odpadami

Odpady powstające na terenie Gminy Ryjewo do roku 2005 r. były deponowane na składowisko odpadów inne niż niebezpieczne i obojętne, zlokalizowane w Jałowcu w Gminie Ryjewo, Obecnie wysypisko jest na etapie likwidacji, a teren w trakcie rekultywacji.

Od 2006 roku gmina dostarcza odpady do kompleksowego Zakładu Utylizacji Odpadów w Gilwie Małej (Gmina Kwidzyn), uruchomionego w 2006 r. Zakład obsługuje gminy powiatu kwidzyńskiego na mocy Porozumienia Międzygminnego podpisanego w 2001r. (do którego przystąpiły wszystkie gminy powiatu kwidzyńskiego). Elementami ZGO są następujące obiekty:

- sortownia na odpady zmieszane oraz pochodzące z selektywnej zbiórki,
- kompostownia odpadów zielonych (pochodzących z utrzymania i porządkowania parków, ogrodów i terenów zielonych oraz osadów ściekowych) oraz odpadów niesegregowanych,
- składowisko odpadów balastowych,

- gminny punkt zbiórki odpadów niebezpiecznych (GPZON) pochodzących z gospodarstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw (odbiór odpadów, magazynowanie i przygotowanie partii do wysyłki do zakładów unieszkodliwiających),
- kwatera na odpady zawierające azbest.

Zasady gospodarki odpadami w gminie:

1. Selektywna zbiórka odpadów na terenie gminy Ryjewo realizowana jest od 2002r. Na terenie gminy rozstawione są pojemniki do segregacji odpadów. Zbierane są trzy frakcje odpadów: szkło, tworzywa sztuczne oraz makulatura. Pojemniki są opróżniane raz w miesiącu przez Zakład Utylizacji Odpadów w Kwidzynie. Odpady są transportowane na teren ZUO Sp. z o.o. w Kwidzynie, gdzie są doczyszczane, a następnie przekazywane podmiotom posiadającym stosowne zezwolenia w zakresie gospodarowania odpadami.
2. Na terenie gminy funkcjonuje zbieranie odpadów niebezpiecznych ze strumienia odpadów komunalnych. Zbierane są przede wszystkim zużyte baterie poprzez placówki oświatowe oraz jednostki użyteczności publicznej i przeterminowane lekarstwa poprzez sieć wytypowanych aptek. Dwa razy w roku prowadzona jest także zbiórka odpadów wielogabarytowych.
3. Odpady pochodzące z budowy, remontów i demontażu obiektów budowlanych deponowane są na składowiskach odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne razem ze strumieniem odpadów niesegregowanych.
4. Zbiórkę i transport odpadów komunalnych prowadzą firmy, posiadające zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie zbierania i transportu odpadami komunalnymi. W Zakładzie Tworzyw Sztucznych „TERFOR” znajduje się instalacja do odzysku/unieszkodliwiania odpadów innych niż niebezpieczne. Zakład ten zajmuje się produkcją, handlem, przetwórstwem surowców wtórnych z polietylenu PE. Produktem końcowym są worki sanitarne.

7.8. Inne systemy infrastruktury technicznej

Przez południowy - zachód Gminy Ryjewo przebiega dalekosiężny rurociąg naftowy DN 800 oraz kabel światłowodowy, zarządzane przez PERN „Przyjaźń” SA w Płocku.

W perspektywnych planach PERN „Przyjaźń” SA jest budowa drugiej nitki rurociągu naftowego DN 800. W związku z planowaną budową planuje się poszerzyć strefę bezpieczeństwa dla rurociągu naftowego o 10m po północno – zachodniej stronie rurociągu.

8. Polityka planistyczna gminy

Plany obowiązujące lub w trakcie sporządzania

Przedmiot planu	Uchwała o przystąpieniu	Uchwała o uchwaleniu
Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego „Wrzosowa” – obejmujący obszar przy ulicy Wrzosowej w Ryjewie,	Pow. 1, 37 ha	Uchwała Nr XXXI/251/05 Rady Gminy Ryjewo z dnia 30 listopada 2005 roku, Teren na osiedlu przy ul. Wrzosowej
Projekt - Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla części miejscowości Ryjewo	Pow. 0,82 ha	
Projekt – miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla części miejscowości Ryjewo	Pow. 1,37 ha	UCHWAŁA NR XLI/288/10 Rady Gminy Ryjewo w sprawie MIEJSCOWEGO PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO dla części miejscowości Ryjewo (dz. nr 597/4 i 595).

Na podstawie art. 10 ust. 2 w Studium określa się obszary dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego:

1) na terenie gminy Ryjewo

wyklucza się lokalizację wielko powierzchniowych obiektów handlowych, co oznacza że z tego tytułu nie powstanie obowiązek sporządzenia planu;

2) obowiązek sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, na podstawie przepisów odrębnych, powstanie w dwóch przypadkach:

- a) w przypadku powołania parku Kulturowego Ryjewski Zakątek Mennonitów, po zatwierdzeniu planu ochrony parku
- b) w przypadku sporządzenia planu ochrony dla Obszarów Natura 2000;

Obszary dla których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego:

- do opracowania projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego wskazaną są miejscowości w których Studium wskazuje możliwości rozwoju funkcji osadniczych, czyli:

- 1) całe Ryjewo w granicach projektowanej strefy ochrony konserwatorskiej wskazanej na rysunku studium;
- 2) Barcice, na wschód od drogi Mątwoskie Pastwiska – Benowo
- 3) rejon Benowo – Tralewo;
- 4) Straszewo;

CZĘŚĆ III - ANEKSY DO STUDIUM

ANEKS NR 3 WYKAZ DRZEW POMNIKOWYCH

ANEKS NR 3.1. WYKAZ POMNIKÓW PRZYRODY W GMINIE RYJEWO

LP.	Numer rejestru Wojewódz.	Gatunek	Obwód/wysokość	Ilość drzew	Data zatwierdź.	Położenie
1.	193/98	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	3,80/18	1	28-12-98	Nadleśnictwo Kwidzyn. L. Biały Dwór. oddz. 238a (przy drodze)
2.	194/98	Żywotnik Olbrzymi	3,25/35	1		Watkowice. park dworski
3	163/96	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	4,80/22; 4.20/24	2	25-06-96	Nadleśnictwo Kwidzyn. L. Biały Dwór, oddz. 239g
4	164/96	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	6,60/25	1	25-06-96	Nadleśnictwo Kwidzyn. L. Lisewo. oddz. 192d
5	49/54	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	4.50/20	1	02-07-54	Nadleśnictwo Kwidzyn. L. Lisewo, oddz. 1202h
6	166/96	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	4.50/32	1	25-06-96	Nadleśnictwo Kwidzyn. L. Sarnowo, oddz. 173b
7	165/96	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	4,30/34	1	25-06-96	Nadleśnictwo Kwidzyn. L. Samowo. oddz. 173b
8	50/54	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	6.60/28	1	02-07-54	Nadleśnictwo Kwidzyn. L. Sarnowo, oddz. 181 a
9	167/96	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	6.60/37	1	25-06-96	Nadleśnictwo Kwidzyn. L. Sarnowo. oddz. 181 d

ANEKS NR 3.2. WYKAZ PROPONOWANYCH POMNIKÓW PRZYRODY W GMINIE RYJEWO

Lp.	Gatunek	Obwód [m]	Wysokość [m]	Wiek	Lokalizacja
1	<i>Acer platanoides</i> – klon zwyczajny	2,78	23	130	Piekło – Biała Góra
2	<i>Acer platanoides</i> – klon zwyczajny	3,09	23	150	Piekło-Rudniki
3	<i>Tilia cordata</i> – lipa drobnolistna	3,28	21	150	Piekło-Rudniki
4	<i>Tilia cordata</i> – lipa drobnolistna	4,63	24	200	Piekło-Rudniki
5	<i>Tilia cordata</i> – lipa drobnolistna	4,43	22	180	Piekło-Rudniki
6	3 x <i>Tilia cordata</i> – lipa drobnolistna	6,26 5,92 4,82	25 25 25	250 200 200	Piekło-Rudniki
7	<i>Tilia cordata</i> – lipa drobnolistna	3,34	23	150	Piekło-Rudniki
8	5 x <i>Tilia cordata</i> – lipa drobnolistna	2,87-3,32	18-22	150	Piekło-Rudniki
9	3 x <i>Tilia cordata</i> – lipa drobnolistna	3,23 2,92 3,45	21 21 22	150 150 150	Piekło-Rudniki
10	5 x <i>Tilia cordata</i> – lipa drobnolistna	2,88-3,35	19-21	150	Piekło-Rudniki
11	<i>Quercus robur</i> – dąb szypułkowy	4,05	25	200	Benowo
12	<i>Ulmus glabra</i> wiąz górski	4,31	25	180	obr. Ryjewo, oddz. 153
13	<i>Quercus robur</i> – dąb szypułkowy	4,88	23	200	obr. Ryjewo, oddz. 153
14	3 x <i>Quercus robur</i> – dąb szypułkowy	3,52 3,37 3,55	25 25 25	180 180 180	obr. Ryjewo, oddz. 153
15	<i>Quercus robur</i> – dąb szypułkowy	4,25	25	200	obr. Ryjewo, oddz. 158
16	<i>Salix alba</i> – wierzba biała	3,17	20	150	Sołtycki na W
17	3 x <i>Tilia cordata</i> –	2,92	23	130	Jarzębina-cmentarz

Lp.	Gatunek	Obwód [m]	Wysokość [m]	Wiek	Lokalizacja
	lipa drobnolistna	2,80	22	130	
	<i>Acer platanoides</i> – klon pospolity	2,82	22	130	
18	<i>Tilia cordata</i> – lipa drobnolistna	3,22	25	150	Benowo Wrzosey
19	<i>Pinus sylvestris</i> – sosna pospolita	1,23	25	100	obr. Ryjewe, oddz. 172
20	10 x <i>Quercus robur</i> – dąb szypułkowy	2,89-4,62	24 23	200 200	obr. Ryjewe, oddz. 173
	<i>Pinus sylvestris</i> – sosna pospolita	3,15			
21	<i>Quercus robur</i> - dąb szypułkowy	6,72	26	280	obr. Ryjewe, oddz. 180
22	2 x <i>Quercus robur</i> - dąb szypułkowy	3,28 3,04	25 25	200 200	obr. Ryjewe, oddz. 180
23	<i>Quercus robur</i> - dąb szypułkowy	3,98	22	200	obr. Ryjewe, oddz. 181
24	<i>Ulmus glabra</i> – wiąz górski	2,72	20	150	Borowy Młyn
25	<i>Tilia cordata</i> – lipa drobnolistna	3,10	22	150	Barcice- M.Pastwiska
26	<i>Tilia cordata</i> – lipa drobnolistna	3,22	22	150	Barcice- M.Pastwiska
27	<i>Carpinus betulus</i> - grab pospolity	2,78	17	150	Barcice- M.Pastwiska
28	2 x <i>Tilia cordata</i> – lipa drobnolistna	3,08 3,04	21 21	150 150	Barcice- M.Pastwiska
29	<i>Tilia cordata</i> – lipa drobnolistna	3,14	23	150	Barcice Wybudowanie
30	<i>Thuja plicata</i> – żywotnik olbrzymi	2,56	14	180	Barcice – cmentarz
31	<i>Quercus robur</i> - dąb szypułkowy	4,03	22	180	Montowo
32	<i>Thuja plicata</i> – żywotnik olbrzymi	1,62	19	150	Ryjewe
33	<i>Acer platanoides</i> – klon pospolity	2,88	20	150	Ryjewe
34	<i>Quercus robur</i> - dąb szypułkowy	4,32	22	200	Ryjewe
35	3 x <i>Quercus robur</i> - dąb szypułkowy	4,08 4,62 3,10	25 25 24	200 200 200	obr. Ryjewe, oddz. 202
36	<i>Quercus robur</i> - dąb szypułkowy	3,92	22	200	obr. Ryjewe, oddz. 205
37	<i>Populus alba</i> – topola biała	3,09	27	180	obr. Ryjewe, oddz. 204
38	<i>Tilia cordata</i> – lipa drobnolistna	3,75	20	180	Mątki
39	4 x <i>Tilia cordata</i> – lipa drobnolistna	2,78-3,22	21	180	Mątki-Pułkowice
40	2 x <i>Tilia cordata</i> – lipa drobnolistna	3,02 3,98	20 21	180 180	Mątki – Pułkowice
	<i>Acer platanoides</i> – klon pospolity	3,20	21	180	
41	<i>Fraxinus excelsior</i> – jesion wyniosły	3,08	24	180	Pułkowice – Watkowice
42	<i>Fraxinus excelsior</i> – jesion wyniosły	3,24	24	180	Pułkowice – Watkowice
43	10 x <i>Tilia cordata</i> – lipa drobnolistna	2,98-4,77	22	200	Ryjewe – Klecewko
44	<i>Tilia cordata</i> – lipa drobnolistna	4,57	22	200	Ryjewe – Klecewko
45	2 x <i>Tilia cordata</i> – lipa drobnolistna	3,14 3,22	20 20	180 180	Ryjewe – Klecewko
46	2 x <i>Acer platanoides</i> – klon pospolity	3,09 2,98	20 20	180 180	Klecewko – park
47	2 x <i>Tilia cordata</i> – lipa drobnolistna	3,28 3,05	21 19	180 180	Klecewko- Straszewo
48	<i>Tilia cordata</i> – lipa drobnolistna	3,20	22	180	Klecewko- Straszewo
49	<i>Tilia cordata</i> – lipa drobnolistna	3,22	22	180	Klecewko- Straszewo
50	<i>Tilia cordata</i> – lipa drobnolistna	3,14	22	180	Klecewko- Straszewo
51	2 x <i>Quercus robur</i> - dąb szypułkowy	2,98 2,96	24 24	180 180	Watkowice Małe – park
52	2 x <i>Tilia cordata</i> – lipa drobnolistna	3,97 3,15	22 22	180 180	Watkowice Małe – park
53	<i>Tilia cordata</i> – lipa drobnolistna	3,12	23	180	Watkowice – Straszewo
54	<i>Quercus robur</i> - dąb szypułkowy	3,21	22	180	Watkowice – Cz. Bagno
55	<i>Quercus robur</i> - dąb szypułkowy	3,73	22	180	Straszewo
56	<i>Tilia cordata</i> – lipa drobnolistna	3,13	20	150	Laskowicki Trakt

ANEKS NR 4. WYKAZ ZABYTKÓW NA TERENIE GMINY RYJEWO**ANEKS NR 4.2. KATALOG OBIEKTÓW ZABYTKOWYCH**

Zestawienie cennych budynków na terenie gminy Ryjewo, ze strony internetowej związanej z Powiatowym Konserwatorem Zabytków w Kwidzynie

WWW.powiatkwidzynski.pl/starostwo/powiat/zabytki/zalaczniki/ewidencja_gm_ryjewo

LP	Miejscowość	ul.	Adres	Nr	Obiekt	Wiek	Uw	Data P.
1	Benowo			50	dom mieszkalny	19	poł	
2	Benowo				leśniczówka	20	p	
3	Klecewko			6 B	dom mieszkalny	20	p	
4	Klecewko			7		20	p	
5	Klecewko				chlewnia	20		1915
6	Klecewko				budynek gospodarczy	20		1913
7	Klecewko				budynek gospodarczy 2	20		1914-15
8	Mątowskie Pastwiska			28	dom mieszkalny	20		
9	Mątowskie Pastwiska			32	dom mieszkalny	20		
10	Mątki			1	dom mieszkalny	19	poł	
11	Mątowskie Pastwiska			14	dom mieszkalny	19	poł	1855
12	Mątowskie Pastwiska			22	dom mieszkalny	18	k	1799
13	Mątowskie Pastwiska				budynek gospodarczy	18		1799
14	Pułkowice			7	dom mieszkalny ze sklepem	19	poł	
15	Pułkowice			8	dom mieszkalny	20	p	
16	Pułkowice			9	dom mieszkalny	19	2poł	1867
17	Pułkowice			9	budynek gospodarczy	19	2poł	1867
18	Pułkowice			9	budynek gospodarczy 2	20	1ćw.	1912
19	Pułkowice			24	dom mieszkalny	19	poł	
20	Rudniki				kapliczka	20	1ćw.	
21	Rudniki			2/3	dom mieszkalny	19	k	
22	Rudniki			2/3	budynek gospodarczy	20	1ćw.	
23	Rudniki			6	dom mieszkalny	20	1ćw.	
24	Rudniki			6	budynek gospodarczy	20	1ćw.	
25	Rudniki			6	budynek gospodarczy 2	20	1ćw.	
26	Rudniki			10	dom mieszkalny	18		
27	Rudniki			10	dom mieszkalny	20	1ćw.	
28	Rudniki			10	budynek	20	1ćw.	

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY RYJEWO

				gospodarczy			
29	Rudniki		10	ofycyna	20	1ćw.	
30	Rudniki		10	dom mieszkalno - gospodarczy	19	2poł	
31	Rudniki		14	dom mieszkalny	19	2poł	
32	Rudniki		16/17	dom mieszkalny	20		1924
33	Rudniki		16/17	budynek gospodarczy	20		1924
34	Rudniki		18	dom mieszkalny	19		1861-62
35	Rudniki		18	stodoła	19		
36	Rudniki		25	dom mieszkalny	19		
37	Rudniki		25	budynek gospodarczy	20		1933
38	Rudniki		29	dom mieszkalny	19		
39	Rudniki		36	dom mieszkalny	19		1862
40	Rudniki	obok przyst. PKS		dom mieszkalny	20	1ćw.	
41	Ryjewo			kościół parafialny p.w. Św. Rodziny	20		1908
42	Ryjewo			plebania	20	p	
43	Ryjewo			budynek gospodarczy plebanii	20	p	
44	Ryjewo			kościół poewangelicki	19	k	1895
45	Ryjewo			cmentarz poewangelicki	19	k	
46	Ryjewo	ul. Boczna	3	dom mieszkalny	19	k	
47	Ryjewo	ul. Boczna	5	dom mieszkalny	19	k	
48	Ryjewo	ul. Boczna	6	dom mieszkalny	20	1ćw.	
49	Ryjewo	ul. Braterstwa Narodów	1	dom mieszkalny	20	p	
50	Ryjewo	ul. Braterstwa Narodów	2	dom mieszkalny	19		
51	Ryjewo	ul. Donimirskich	2	dom mieszkalny	20		lata 30
52	Ryjewo	ul. Donimirskich	16	dom mieszkalny	20		lata 30
53	Ryjewo	ul. Donimirskich	18	dom mieszkalny	20		lata 30
54	Ryjewo	ul. Donimirskich	22	dom mieszkalny	20	p	
55	Ryjewo	ul. Donimirskich		dom mieszkalny, ob.. Państwowy Dom Opieki Społecznej	20	p	
56	Ryjewo	ul. Donimirskich		Państwowy Dom Opieki Społecznej, pawilon I	20		lata 20
57	Ryjewo	ul. Donimirskich		Państwowy Dom Opieki Społecznej, pawilon II	20		lata 20
58	Ryjewo	ul. Donimirskich		Państwowy Dom Opieki Społecznej,	20		lata 20

				pawilon III			
59	Ryjewo	ul. Donimirskich		Państwowy Dom Opieki Społecznej, portiernia	20		lata 20
60	Ryjewo	ul. Grunwaldzka	2	dom mieszkalny	20		lata 20
61	Ryjewo	ul. Grunwaldzka	5	dom mieszkalny	20	p	
62	Ryjewo	ul. Grunwaldzka	7	dom mieszkalny	19	k	
63	Ryjewo	ul. Grunwaldzka	8 ?	dom mieszkalny	20		lata 20
64	Ryjewo	ul. Grunwaldzka	9	dom mieszkalny	20		lata 20
65	Ryjewo	ul. Grunwaldzka	11	dom mieszkalny	20		ok. 1910
66	Ryjewo	ul. Grunwaldzka	11	budynek gospodarczy	20		ok. 1910
67	Ryjewo	ul. Grunwaldzka		dom mieszkalny	19	k	
68	Ryjewo	ul. Grunwaldzka		oficina	20	p	
69	Ryjewo	ul. Grunwaldzka		magazyn ?	19	k	
70	Ryjewo	ul. Grunwaldzka	12	dom mieszkalny	19	k	
71	Ryjewo	ul. Grunwaldzka	20	dom mieszkalny	19	k	
72	Ryjewo	ul. Grunwaldzka	21	dom mieszkalny	20		ok. 1910
73	Ryjewo	ul. Grunwaldzka	25	dom mieszkalny	19	1poł	
74	Ryjewo	ul. Grunwaldzka	25	budynek gospodarczy	19	k	
75	Ryjewo	ul. Grunwaldzka	28	dom mieszkalny	19	k	
76	Ryjewo	ul. Grunwaldzka	34	dom mieszkalny	20	p	
77	Ryjewo	ul. Grunwaldzka	38	dom mieszkalny	20	p	
78	Ryjewo	ul. Grunwaldzka	39	dom mieszkalny	20		1910-20
79	Ryjewo	ul. Grunwaldzka	41	dom mieszkalny	20	p	lata 20
80	Ryjewo	ul. Grunwaldzka	43	dom mieszkalny	20		lata 20
81	Ryjewo	ul. Grunwaldzka	46	dom mieszkalny	19		1898
82	Ryjewo	ul. Grunwaldzka	47	dom mieszkalny	20	p	
83	Ryjewo	ul. Grunwaldzka	48	dom mieszkalny	20	p	
84	Ryjewo	ul. Grunwaldzka	49	budynek gospodarczy	20	p	
85	Ryjewo	ul. Grunwaldzka	53	dom mieszkalny	19	k	
86	Ryjewo	ul. Grunwaldzka	55	dom mieszkalny	20	p	
87	Ryjewo	ul. Grunwaldzka	60	szkoła	19	k	
88	Ryjewo	ul. Grunwaldzka	60	budynek gospodarczy	19	k	
89	Ryjewo	ul. Grunwaldzka	61	dom mieszkalny	20	p	
90	Ryjewo	ul. Grunwaldzka	62	dom mieszkalny	20		lata 20
91	Ryjewo	ul. Grunwaldzka	64	dom mieszkalny	20		lata 20
92	Ryjewo	ul. Grunwaldzka	65	dom mieszkalny	19	k	
93	Ryjewo	ul. Grunwaldzka	63	dom mieszkalny	20	p	
94	Ryjewo	ul. Grunwaldzka	67	dom mieszkalny	20	p	
95	Ryjewo	ul. Grunwaldzka	73	dom mieszkalny	20		lata 30

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY RYJEWO

96	Ryjewo	ul. Grunwaldzka	75	dom mieszkalny	20		1900-1910
97	Ryjewo	ul. Grunwaldzka	78	dom mieszkalny	19		
98	Ryjewo	ul. Grunwaldzka	82	dom mieszkalny	20		Ok.1910
99	Ryjewo	ul. Grunwaldzka	86	Kuźnia	20	1ćw.	
100	Ryjewo	ul. Grunwaldzka	89	dom mieszkalny	20	p	
101	Ryjewo	ul. Grunwaldzka	91	dom mieszkalny	20		lata 20
102	Ryjewo	ul. Grunwaldzka	99	dom mieszkalny	20		1900-1910
103	Ryjewo	ul. Grunwaldzka	95	dom mieszkalny	20		1900-1910
104	Ryjewo	ul. Grunwaldzka	66	dom mieszkalny	20		lata 20
105	Ryjewo	ul. Grunwaldzka	68	dom mieszkalny	20	p	
106	Ryjewo	ul. Grunwaldzka	82	dom mieszkalny	20		lata 20
107	Ryjewo	ul. Grunwaldzka	90	dom mieszkalny	20	1ćw.	
108	Ryjewo	ul. Grunwaldzka	96	dom mieszkalny	20	1ćw.	
109	Ryjewo	ul. Grunwaldzka	100	dom mieszkalny	19		
110	Ryjewo	ul. Grunwaldzka	101	dom mieszkalny, ob. Sklep	20	p	
111	Ryjewo	ul. Grunwaldzka	104	dom mieszkalny	20		lata 30
112	Ryjewo	ul. Grunwaldzka	105	dom mieszkalny	20	1ćw.	
113	Ryjewo	ul. Grunwaldzka	106	budynek gospodarczy	20	1ćw.	
114	Ryjewo	ul. Grunwaldzka	106	dom mieszkalny	20	1ćw.	
115	Ryjewo	ul. Grunwaldzka	109	dom mieszkalny	20	p	
116	Ryjewo	ul. Grunwaldzka	110	dom mieszkalny	20		lata 20
117	Ryjewo	ul. Grunwaldzka	112	dom mieszkalny	20		lata30
118	Ryjewo	ul. Grunwaldzka	115	dom mieszkalny	20	1ćw.	
119	Ryjewo	ul. Grunwaldzka	118	leśniczówka	20		lata 20
120	Ryjewo	ul. Grunwaldzka	118	budynek gospodarczy	20		lata20
121	Ryjewo	ul. Grunwaldzka	119	dom mieszkalny	20	1ćw.	
122	Ryjewo	ul. Grunwaldzka	123	dom mieszkalny	19	4ćw	
123	Ryjewo	ul. Grunwaldzka	129	dom mieszkalny	20	1ćw.	
124	Ryjewo	ul. Grunwaldzka	135	dom mieszkalny	20	1ćw.	
125	Ryjewo	ul. Grunwaldzka	137	dom mieszkalny	20		ok..1910
126	Ryjewo	ul. Grunwaldzka	143	dom mieszkalny	19		
127	Ryjewo	ul. Kolejowa	2	dom mieszkalny	20		lata 20/30
128	Ryjewo	ul. Kolejowa	7	nastawnia PKP	20		lata 20/30
129	Ryjewo	ul. Kopernika		młyn	20	p	
130	Ryjewo	ul. Kopernika	1	dom mieszkalny	20		lata20
131	Ryjewo	ul. Kopernika	3	dom mieszkalny	20		lata 20
132	Ryjewo	ul. Kopernika	4a	dom mieszkalny	20		ok..1910
133	Ryjewo	ul. Kopernika	4	dom mieszkalny	20	1ćw.	
134	Ryjewo	ul. Kopernika	5	dom mieszkalny	20		lata 20

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY RYJEWÓ

135	Ryjewo	ul. Kopernika	6	dom mieszkalny	20		lata 20
136	Ryjewo	ul. Kopernika	7	dom mieszkalny	20		lata 20
137	Ryjewo	ul. Kopernika	8	dom mieszkalny	20	p	
138	Ryjewo	ul. Kopernika	9	dom mieszkalny	20		1910-20
139	Ryjewo	ul. Kopernika	11		19	p?	
140	Ryjewo	ul. Kościelna	3	dom mieszkalny	20		lata 20/30
141	Ryjewo	ul. Kościelna	7	dom mieszkalny	20		lata 20/30
142	Ryjewo	ul. Kościelna	9	dom mieszkalny	20		lata 20/30
143	Ryjewo	ul. Kościelna	11	dom mieszkalny	20		lata 20/30
144	Ryjewo	ul. Kościuszki	2	dom mieszkalny	19	k	
145	Ryjewo	ul. Krzywa	1	dom mieszkalny	19		
146	Ryjewo	ul. Krzywa	2	dom mieszkalny	19	4ćw	
147	Ryjewo	ul. Krzywa	3	dom mieszkalny	19	poł	
148	Ryjewo	ul. Lipowa	1	dom mieszkalny	20		lata 20
149	Ryjewo	ul. Lipowa	2	dom mieszkalny	20	p	1900/1910
150	Ryjewo	ul. Lipowa	4	dom mieszkalny	20	p	1900/1910
151	Ryjewo	ul. Lipowa	3	dom mieszkalny	20		1903
152	Ryjewo	ul. Lipowa	5	dom mieszkalny	20		1900/1910
153	Ryjewo	ul. Łąki	23	dom mieszkalny	20	p	
154	Ryjewo	ul. Łąki	23a	dom mieszkalny	20	p	
155	Ryjewo	ul. Łąki	24	dom mieszkalny	20		lata 20
156	Ryjewo	ul. Łąki	27	dom mieszkalny	19	1ćw.	
157	Ryjewo	ul. Łąki	29	dom mieszkalny	19	4ćw	
158	Ryjewo	ul. Mątowska	2	dom mieszkalny	20		lata 20
159	Ryjewo	ul. Mątowska	4	dom mieszkalny	20		lata 20
160	Ryjewo	ul. Mątowska	8	dom mieszkalny	19	4ćw	
161	Ryjewo	ul. Mątowska	8	budynek gosp.	20	p	
162	Ryjewo	ul. Wiejska	2	dom mieszkalny	20		ok. 1910
163	Ryjewo	ul. Podgórna	2	dom mieszkalny	20	p	
164	Ryjewo	ul. Podgórna	4	dom mieszkalny	20	p	
165	Ryjewo	ul. Polna	2	dom mieszkalny	20		lata 30
166	Ryjewo	ul. Polna	4	dom mieszkalny	20		lata 30
167	Ryjewo	ul. Polna	6	dom mieszkalny	20		lata 30
168	Ryjewo	ul. Polna	8	dom mieszkalny	20		lata 30
169	Ryjewo	ul. Polna	10	dom mieszkalny	20		lata 30
170	Ryjewo	ul. Przejazdowa	1	dom mieszkalny	20		ok. 1910
171	Ryjewo	ul. Przejazdowa	2	dom mieszkalny	20		ok. 1910
172	Ryjewo	ul. Przejazdowa	3	dom mieszkalny	19	poł	
173	Ryjewo	ul. Przejazdowa	4	dom mieszkalny	20		ok. 1910
174	Ryjewo	ul. Przejazdowa	6	dom mieszkalny	20		ok. 1910
175	Ryjewo	ul. Przejazdowa	7	dom mieszkalny	19	4ćw	
176	Ryjewo	ul. Słowiańska	1	dom mieszkalny	20	p	
177	Ryjewo	ul. Słowiańska	4	dom mieszkalny	20		
178	Ryjewo	ul. Słowiańska	5	dom mieszkalny	20		1ćw

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY RYJEWO

179	Ryjewo	ul. Słowiańska	7	dom mieszkalny	20		lata 30
180	Ryjewo	ul. Słowiańska	6	dom mieszkalny	20	p	
181	Ryjewo	ul. Słowiańska	7	dom mieszkalny	19		
182	Ryjewo	ul. Słowiańska	9	dom mieszkalny	19	k	
183	Ryjewo	ul. Słowiańska	14	dom mieszkalny	19	k	
184	Ryjewo	ul. Słowiańska	16	dom mieszkalny	19	2poł	
185	Ryjewo	ul. Słowiańska	17	dom mieszkalny	19	2poł	
186	Ryjewo	ul. Słowiańska	18	dom mieszkalny	19	2poł	
187	Ryjewo	ul. Szkolna	3	dom mieszkalny	20		ok. 1910
188	Ryjewo	ul. Szkolna	4	dom mieszkalny	20	p	
189	Ryjewo	ul. Szkolna	5	dom mieszkalny	20		
190	Ryjewo	ul. Szkolna	8	dom mieszkalny	20		lata 20
191	Ryjewo	ul. Szkolna	12	dom mieszkalny	20	p	
192	Ryjewo	ul. Tartaczna	1	biuro tartaku	19		
193	Ryjewo	ul. Tartaczna	2	dom mieszkalny	20		lata20
194	Ryjewo	ul. Tartaczna	3	dom mieszkalny	20		lata20
195	Ryjewo	ul. Tartaczna	4		20		lata 20
196	Ryjewo	ul. Tartaczna	5	dom mieszkalny	20	p	
197	Ryjewo	ul. Tartaczna	6	dom mieszkalny	20		lata 20
198	Ryjewo	ul. Żurawia	1	dom mieszkalny	20		ok. 1910
199	Ryjewo	ul. Żurawia	3	dom mieszkalny	19		
200	Ryjewo			budynek banku	19		
201	Ryjewo			cegielnia	20		1922
202	Ryjewo			magazyn	19		1853
203	Straszewo			plebania	20		
204	Straszewo			brama kościoła	19		
205	Straszewo			budynek gospodarczy plebanii	20		
206	Straszewo			kapliczka	19		1854
207	Straszewo		66	kapliczka	19	poł	
208	Straszewo			dwór	19	poł	
209	Straszewo			park	19		
210	Straszewo		24	dom mieszkalny	19		
211	Straszewo		46	dom mieszkalny	19	poł	
212	Straszewo		54	dom mieszkalny	20		1930
213	Straszewo		60	dom mieszkalny	20		1909
214	Straszewo		108	dom mieszkalny	20		
215	Straszewo			szkoła	20		1910
216	Straszewo			budynek gosp. szkoły	20		
217	Straszewo			magazyn zbożowy	20	p	
218	Szkaradowo		5	dom mieszkalny	20		1913
219	Watkowice/Straszewo			kapliczka	19		
220	Watkowice			dwór	20		ok. 1930
221	Watkowice			stodoła dworska	19	k	

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY RYJEWO

222	Watkowice				obora dworska	19	k	
223	Watkowice				chlewnia dworska	19	k	
224	Watkowice			2 B	dom mieszkalny	19		
225	Watkowice Małe			2	dom mieszkalny	19	3ćw.	
226	Watkowice Małe				ogrodzenie	20	p	
227	Watkowice Małe				park	19		
228	Watkowice Małe				budynek gospodarczy	19	k	
229	Watkowice Małe				młyn dworski	19	k	
230	Watkowice Małe				magazyn	19	p	
231	Watkowice Małe				obora dworska	19	k	
232	Watkowice Małe				transformator	20		ok. 1920

ANEKS NR 4.4. ZABYTKI ARCHEOLOGICZNE NA TERENIE GMINY RYJEWO**4.4.1. Zabytki archeologiczne w rejestrze zabytków**

oznaczenie na mapie nr kolejny	miejsowość	ewidencja WKZ AZP	funkcja- chronologia – kultura archeologiczna	uwagi
1.	Benowo - Wygoda	76/A z dnia 07.01.1970 r.	grodzisko - szaniec obronny z okresu średniowiecznego	na działce nr 307 (na terenie gminy Sztum)
2.	Benowo - Wygoda	77/A z dnia 08.01.1970 r.	grodzisko - szaniec obronny z okresu średniowiecznego	na działce 309 (na terenie gminy Sztum)
3	Benowo - Wygoda	78/A z dnia 08.01.1970 r.	grodzisko - szaniec obronny z okresu średniowiecznego	na działce 309 (na terenie gminy Sztum)
4.	Budzyn - Jałowiec	93/A z dnia 10.07.1970 r.	grodzisko wyżynne - okres wczesnonośredniowieczny	w pobliżu żwirowni (poważnie zniszczone)

4.4.2. Ewidencja zabytków archeologicznych na terenie gminy Ryjewo

nr na mapie	miejsowość	ewidencja WKZ AZP	funkcja- chronologia –kultura archeologiczna	uwagi
5.	Jałowiec	23-46/2/1	śląd osadnictwa	
6.	Jałowiec	23-46/3/15	cmentarzysko? - brak ustalenia chronologii	odkrycie przypadkowe w 1933 r.
7.	Jałowiec	23-46/4/16	osada średniowieczna	badania ratunkowe w 1931 r.
8.	Barcice	22-46/3/2	osada - okres nowożytny	
9.	Barcice	22-46/3/2	umocnienia obronne - okres nowożytny - przypuszczalnie szaniec z okresu wojen szwedzkich	
10.	Barcice	22-46/10/8	umocnienia obronne - okres nowożytny - przypuszczalnie szaniec z okresu wojen szwedzkich	
11.	Barcice	22-46/9/7	umocnienia obronne - okres nowożytny - przypuszczalnie szaniec z okresu wojen szwedzkich	
12.	Barcice	22-46/4/3	śląd osadnictwa - starożytność	
13.	Barcice	22-46/7/4	osada – okres wpływów rzymskich	
14.	Barcice	22-46/8/5	osada – okres wpływów rzymskich	
15.	Barcice	22-47/1/1	domniemane kurhany – ślady jednego kurhanu zachowane (12x7,5 m)	uszkodzone przez żwirownię
16.	Barcice	22-47/5/2	osada – kultura wielbarska, okres wpływów rzymskich	
17.	Barcice	22-47/6/3	osada?- okres wpływów rzymskich	
18.	Benowo	21-47/2/27	kurhany?	
19.	Mątownie Pastwiska	22-46/1/6	cmentarzysko ciepłopalne? - groby	
20.	Straszewo	23-47/1/6	ślady osadnictwa – kultura pomorska?; śląd osadnictwa – średniowiecze XIV-XV w.	
21.	Straszewo	23-48/2/1	śląd osadnictwa - neolit	
22.	Straszewo	23-48/3/2	śląd osadnictwa – neolit; śląd osadnictwa – okres nowożytny XVI-XVII w.	

23.	Trzciano	23-48/1/5	osada – kultura wielbarska, okres wpływów rzymskich; cmentarzysko – V w. n.e.	badania ratunkowe
24.	Trzciano	23-48/2/3	śląd osadnictwa – neolit; śląd osadnictwa – średniowiecze XV w.	
25.	Trzciano	23-48/3/4	śląd osadnictwa – wczesnośredniowiecze IX-XI w.; śląd osadnictwa – późnośredniowiecze XV w.	

4.4.3. Ewidencja zabytków archeologicznych– brak lokalizacji

l.p.	miejsowość	ewidencja WKZ AZP	funkcja- chronologia – kultura archeologiczna	uwagi
1.	Jałowiec	23-46/5/17	ślądy osadnictwa – kultura ceramiki wstęgowej - neolit	odkrycie przypadkowe w 1934 r.
2.	Jałowiec	23-46/?/?	grodzisko wczesnośredniowieczne i średniowieczne	stanowisko już nie istnieje, zachowały się fragmenty ceramiki
3.	Barcice	22-47/?/?	umocnienia obronne – szaniec? – XVII w.	lokalizacja: ok. 880m na NE od p. wys. 10,3 n p m, na N brzegu Podstolińskiej Strugi i ok. 1230 m na SE od p. wys. 9,3 m n p m w odległości 1100 m na W od Barcic
4.	Barcice	22-47/?/?	umocnienia obronne – szaniec? – XVII w.	w N cz. wsi zwanej „Szwedy”, ok. 380 m na S od p. wys. 15.0, na skrzyżowaniu dróg z Barcic do Benowa i Borowego Młyna i ok. 70 m na E od szosy Benowo - Ryjewo
5.	Barcice	22-47/?/?	umocnienia obronne – szaniec? – XVII w.	w N cz. wsi zwanej „Szwedy”, ok. 290 m na S od p. wys. 15.0, na skrzyżowaniu dróg z Barcic do Benowa i Borowego Młyna i ok. 70 m na E od szosy Benowo - Ryjewo
6.	Barcice	22-47/?/?	umocnienia obronne – szaniec? – XVII w.	w N cz. wsi zwanej „Szwedy”, ok. 420 m na S od p. wys. 15,0, na skrzyżowaniu dróg z Barcic do Benowa i Borowego Młyna i ok.120 m na E od szosy Benowo - Ryjewo
7.	Straszewo	23-47/5/12	śląd osadnictwa – neolit	
8.	Straszewo	23-47/6/13	śląd osadnictwa – neolit	
9.	Straszewo	23-47/7/14	śląd osadnictwa – neolit	
10.	Straszewo	23-47/4/11	śląd osadnictwa — kultura prapolska; śląd osadnictwa – wczesnośredniowiecze	
11.	Trzciano	23-48/4/10	znaleziska luźne	

ANEKS NR 5.1. ISTNIEJĄCE ZBIORNIKI WODNE

Lp.	Nazwa	Lokalizacja	Powierzchnia [ha]	Rzędna lustra wody [m npm]	Arkusz mapy
1	bez nazwy, (starorzecze)	Bliźnice	3,4 (2,08*)	6,5	ESS-1
2	bez nazwy, (starorzecze)	Bliźnice	11,52	6,3	ESS-1
3	bez nazwy, (starorzecze)	Bliźnice	3,24	-	ESS-1
4	bez nazwy	okolice Benowa przy Wiśle	1,08		ESS-1
5	bez nazwy	Rudniki	2,44	7,6	ESS-3
6	bez nazwy (zalew Postolinskiej Strugi)	Borowy Młyn	2,96	-	ESS-3
7	bez nazwy, (starorzecze)	Jarzębina	-	-	ESS-2/3
8	bez nazwy (starorzecze)	Jarzębina	-	8,5	ESS-2/3
9	Jez. Mątki	Mątki	10,56	54,8	ESS-3
10	bez nazwy (starorzecze)	Szadówko	-	9,8	ESS-5
11	bez nazwy (starorzecze)	Szadówko	-	9,8	ESS-5
12	bez nazwy	Mątki	1,16	-	ESS-4
13	bez nazwy	Mątki	1,0	-	ESS-4
14	bez nazwy	Straszewo	3,0	74,8	ESS-7
15	Jez. Białe	Trzciano	5,48	73,0	ESS-7
16	bez nazwy	Szopowo k. Trzciana	4,14	74,5	ESS-7
17	Bagno Buława	Trzciano			ESS-8

ANEKS NR 6 WYKAZ DRÓG WEDŁUG ZARZĄDCÓW**6.1. Droga krajowa nr 55**

Przez teren gminy Ryjewo biegnie droga krajowa nr 55 Nowy Dwór Gd.- Malbork - Kwidzyn- Grudziądz-Stolno (klasa techniczna G)

6.2. Drogi wojewódzkie

DROGI WOJEWÓDZKIE			
Lp	Nr drogi	Klasa Techn.	Nazwa drogi
1	525	Z	Stacja kolejowa Ryjewo-Szkaradowo-Droga 518
2	602	Z	Mątowskie Pastwiska-Droga 603
3	605	Z	rz. Wisła-Piekło-Biała Góra-Szkaradowo/droga 525/
4	606	Z	Tralewo-Benowo
5	607	Z	Gurcz-Jałowiec-Ryjewo-Sztumska Wieś
6	608	Z	Ryjewo-Klecewko

6.3. Drogi powiatowe

DROGI POWIATOWE		
Lp	Nr drogi	Nazwa drogi
1	3141G	(Sztum) – Watkowice
2	3142G	Klecewko – (Pierzchowice – Mikołajki Pomorskie)
3	3144G	(Postolin) – Klecewko
4	3203G	Straszewo – Trzciano
5	3206G	Trzciano – Orkusz – Sypanica – Prabuty
6	3212G	Wiszary – Straszewo
7	3140G	Trzciano - - Kwidzyn
Drogi pozbawione kategorii droga powiatowa i zaliczone do dróg gminnych, z dniem 1 stycznia 2009r.		
1	3202G	Szkaradowo – Gurcz,
2	3210G	Tychnowy – Dubiel – Straszewo
3	3140G	(Pierzchowice) - Trzciano - - Kwidzyn na odcinku Trzciano Pierzchowice
4	3200G	Rudniki – Barcice

6.4. Drogi gminne

Lp.	Numer drogi	Nazwa drogi i przebieg w terenie
R Y J E W O		
1	229001 G	ul. Krańcowa od drogi woj. nr 607 do torów kolejowych
2	229002 G	ul. Wesoła od drogi woj. nr 607 do torów kolejowych
3	229003 G	ul. Zielna od drogi woj. nr 607 do pól (ślepa)
4	229004 G	ul. Wiaduktowa od drogi woj. nr 607 do torów kolejowych
5	229005 G	ul. Okrężna od drogi woj. nr 607 do torów kolejowych
6	229006 G	ul. Podgórna od drogi woj. nr 608 do ostatnich zabudowań – osiedle dmków jednorodzinnych (ślepa)
7	229007 G	droga do cmentarza od drogi woj. nr 607 do lasu (ślepa)
8	229008 G	ul. Kościelna od drogi woj. nr 607 do przejazdu kolejowego
9	229009 G	droga do działki gminnej nr 414 od drogi woj. nr 607 w kierunku lasu(ślepa)

10	229010 G	ul. Boczna	od drogi woj. nr 607 do ulicy Kolejowej
11	229011 G	ul. Szkolna	od drogi woj. nr 607 do ulicy Kolejowej
12	229012 G	ul. Lipowa	od drogi woj. nr 607 do ulicy Kolejowej
13	229013 G	ul. Jana Pawła II	od drogi woj. nr 607 do ul. Różanej 222019 G
14	229014 G	ul. Łąki	od ulicy Kościelnej nr 229008 do pól (ślepa)
15	229015 G	ul. Przejazdowa	od ulicy Kościelnej nr 229008G do ul. Wiejskiej nr 229016G
16	229016 G	ul. Wiejska	od ulicy Przejazdowej nr 229015 G do pól (ślepa)
17	229017 G	ul. Nowa	od drogi woj. nr 525 do ulicy Wiejskiej 229016 G
18	229018 G	ul. Ks. kan. Franciszka Prussa	do drogi woj. nr 607 do ulicy Kolejowej
19	229019 G	ul. Różana	od ulicy Donimirskich nr 229021 G do drogi woj. nr 607
20	229020 G	ul. Słoneczna	od ulicy Donimirskich nr 229021G do ulicy Różanej nr 229019G
21	229021 G	ul. Donimirskich	od drogi woj. nr 607 do lasu
22	229022 G	ul. Pod Lasem	od ulicy Donimirskich nr 229021 G do lasu (ślepa)
23	229023 G	ul. Kościuszki	od drogi woj. nr 607 do ulicy Kolejowej
24	229024 G	ul. Cicha	od drogi woj. nr 607 do ulicy Pod Lasem nr 229022 G
25	229025 G	ul. Na Skarpie	od ulicy Donimirskich 229021 G do lasu (ślepa)
26	229026 G	ul. Polna	od drogi woj. nr 525 do torów kolejowych (ślepa)
27	229027 G	ul. Braterstwa Narodów	od drogi woj. nr 607 do ostatnich zabudowań (ślepa)
28	229028 G	ul. Tartaczna	od drogi woj. nr 525 do ulicy Krzywej nr 229030 G
29	229029 G	ul. Słowiańska	od drogi woj. nr 607 do ulicy Krzywej nr 229030 G
30	229030 G	ul. Krzywa	od ulicy Słowiańskiej nr 229029G do ulicy Wrzosowej nr 229034G
31	229031 G	ul. Kwiatowa	od ulicy Krzywej nr 229030 G do pól (ślepa)
32	229032 G	ul. Leśna	od ulicy Krzywej nr 229030 G do ulicy Wrzosowej nr 229034 G i do drogi woj. nr 607
33	229033 G	ul. Osiedle Leśne	od drogi woj. nr 607 do torów kolejowych
34	229034 G	ul. Wrzosowa	od ulicy Krzywej nr 229030 G do torów kolejowych
35	229035 G	droga przy lesie do Leśniczówki i Pensjonatu	od drogi woj. nr 607 do ul. Leśnej nr 229032 G
		B E N O W O	
36	229036 G	od drogi woj. nr 602 do granicy gminy Sztum	
37	229037 G	od drogi gminnej nr 229036 do ostatnich zabudowań	
38	229038 G	od drogi gminnej nr 229037 przez pola do wsi Biała Góra	
39	229039 G	od drogi woj. nr 606 przez pola do drogi woj. nr 606	
40	229040 G	od drogi woj. nr 602 do drogi leśnej	
41	229041 G	od drogi woj. nr 602 do drogi gminnej nr 229040 G (do cmentarza)	
42	229042 G	od drogi woj. nr 602 do wsi Barcice	
43	229043 G	od drogi woj. nr 602 do drogi gminnej nr 229042 G	
44	229044 G	od drogi woj. nr 602 do drogi woj. nr 606	
45	229045 G	od drogi woj. nr 602 do drogi woj. nr 606	
46	229046 G	od drogi woj. nr 602 do drogi gminnej nr 229045 G	
		B A R C I C E	
47	229047 G	od drogi woj. nr 602 do drogi gminnej nr 229050 G	
48	229048 G	od drogi woj. nr 602 do lasu	
49	229049 G	od drogi woj. nr 602 do pól	
50	229050 G	od drogi powiatowej nr 3200 G do wsi Borowy Młyn	
51	229051 G	od drogi gminnej nr 229050 G do pól	
52	229052 G	od drogi woj. nr 602 do wsi Ryjewe (ul. Wrzosowa)	
53	229053 G	od drogi pow. nr 3200 G do pól	
54	229054 G	od drogi woj. nr 602 do pól	
55	229055 G	od drogi powiatowej nr 3200 G do drogi woj. Nr 525	

BOROWY MŁYN		
56	229056 G	od drogi gminnej nr 229050 G do osiedla mieszkaniowego
57	229057 G	od drogi woj. nr 607 do granicy gminy Sztum
RUDNIKI		
58	229058 G	od drogi woj. nr 605 do drogi pow. nr 3200 G
59	229059 G	od drogi woj. nr 605 do rzeki Liwa
60	229060 G	od drogi woj. nr 605 do drogi pow. nr 3200 G
JARZĘBINA		
61	229061 G	od drogi woj. nr 605 do wału rzeki Wisły
62	229062 G	od drogi woj. nr 525 do wału rzeki Wisły
63	229063 G	od drogi woj. nr 525 do pól
64	229064 G	od drogi gm. nr 229062 G do drogi gm. nr 229061 G
MĄTOWSKIE PASTWISKA		
65	229065 G	od drogi woj. nr 525 do ulicy Krzywej
66	229066 G	od drogi woj. nr 602 do ulicy Wrzosowej
67	229067 G	od drogi woj. nr 602 do pól
68	229068 G	od drogi pow. nr 3202 G do drogi gm. nr 229069 G
69	229069 G	od drogi woj. nr 525 do pól
70	229070 G	od drogi woj. nr 525 do drogi woj. nr 607
JĄŁOWIEC		
71	229071 G	od drogi gm. nr 229070 G do pól
72	229072 G	od drogi gm. nr 229070 G do pól
73	229073 G	od drogi woj. nr 607 do zabudowań i pól
74	229074 G	od drogi woj. nr 607 do gminnego wysypiska
75	229075 G	od drogi woj. nr 607 do granicy gminy Kwidzyn
76	229076 G	od drogi gm. nr 229075 G do drogi woj. nr 518
77	229077 G	od drogi gm nr 229075 G do granicy gminy Kwidzyn
78	229078 G	od drogi gm. nr 229075 G do lasu
PULKOWICE		
79	229079 G	od drogi pow. nr 3144 G do wsi Watkowice
80	229080 G	od drogi pow. nr 3144 G do granicy gminy Sztum
81	229081 G	od drogi pow. nr 3144 G do drogi krajowej nr 55
STRASZEWO		
82	229082 G	od drogi pow. nr 3203 G do lasu
83	229083 G	od drogi pow. nr 3203 G do drogi pow. nr 3203 G
84	229084 G	od drogi gm. nr 229083 G do wsi Watkowice
85	229085 G	od drogi gm. nr 229084 G do wsi Trzciano
86	229086	od drogi pow. nr 3203 G do zabudowań i pól
87	229087 G	od drogi pow. nr 3203 G do drogi pow. nr 3203 G
88	229088 G	od drogi pow. nr 3203 G do lasu
89	229089 G	od drogi pow. nr 3212 G do drogi gm. nr 229088 G
90	229090 G	od drogi pow. nr 3212 G do drogi gm. nr 229088 G
91	229091 G	od drogi pow. 3203 G do granicy gminy Kwidzyn
92	229092 G	od drogi pow. nr 3203 G do pól
93	229093 G	od drogi pow. nr 3212 G do Osiedla Mieszkaniowego (Straszewo)
WATKOWICE		
94	229094 G	od drogi pow. nr 3241 G do Osiedla Mieszkaniowego (Watkowice)
95	229095 G	od drogi pow. nr 3142 G do granicy gminy Sztum
96	229096 G	od drogi pow. nr 3142 G do wsi Trzciano
TRZCIANO		
97	229097 G	od drogi pow. nr 3203 G do ostatnich zabudowań
98	229098 G	od drogi pow. nr 3203 G do drogi gm. nr 229099 G

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY RYJEWO

99	229099 G	od drogi pow. nr 3206 G do ostatnich zabudowań
100	229100 G	od drogi pow. nr 3206 G do granicy gminy Kwidzyn
101	229101 G	od drogi pow. nr 3206 G do granicy gminy Kwidzyn
102	229102 G	od drogi gm. nr 229101 G do stawu wodnego
103	229103 G	od drogi pow. nr 3206 G do drogi gm. nr 229101 G
104	229104 G	od drogi gm. nr 229101 G do drogi gm. nr 229108 G
105	229105 G	od drogi gm. nr 229101 G do pól
106	229106 G	od drogi gm. nr 229104 G do pól
107	229107 G	od drogi gm. nr 229104 G do ostatnich zabudowań
108	229108 G	od drogi pow. 3140 G do granicy gminy Prabuty
109	229109 G	od drogi gm. nr 229108 G do pól
110	229110 G	od drogi gm. nr 229108 G do pól
111	229111 G	od drogi pow. nr 3206 G do pól
112	229112 G	od drogi pow. nr 3206 G do drogi pow. nr 3140 G
113	229113 G	od drogi gm. nr 229096 G do ostatnich zabudowań
114	229114 G	od drogi pow. nr 3140 G do drogi gminnej nr 229104 G
115	229115 G	od drogi pow. nr 3140 G do ostatnich zabudowań
116	229116 G	od drogi pow. nr 3140 G do pól
RYJEWO - MAŃKI		
117	229117 G	od drogi krajowej Nr 55 do pól
118	229118 G	od drogi krajowej Nr 55 do drogi gminnej Nr 229081 G
119	229119 G	od drogi krajowej Nr 55 do drogi woj. Nr 608

CZĘŚĆ IV - ZAŁĄCZNIK NR 3 DO UCHWAŁY

Załącznik nr 3

do Uchwały nr XLII/295/10 Rady Gminy w Ryjewie z dnia 27 kwietnia 2010 r. w sprawie uchwalenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Ryjewo

Rozstrzygnięcie o sposobie rozpatrzenia uwag do projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Ryjewo

Projekt studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Ryjewo został opracowany na podstawie uchwały XVII/129/2008 z dnia 7 lutego 2008 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Ryjewo w obrębie granic administracyjnych gminy Ryjewo.

Projekt studium wraz z prognozą oddziaływania na środowisko został wyłożony do publicznego wglądu w dniach od 02.11.2009 r. do 14.12.2009 r. W dniu 25 listopada 2009 r. odbyła się w Sali Gminnego Ośrodka Kultury w Ryjewie dyskusja publiczna nad przyjętymi w projekcie studium rozwiązaniami. Termin składania uwag do projektu studium upłynął w dniu 5 stycznia 2010 r.

Osoby prawne i fizyczne oraz jednostki organizacyjne, zgodnie z uprawnieniami z art. 11 pkt.11 ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2003 r. Nr 80 poz. 717 z późn. zm.) oraz art. 54 ust. 3 i art. 55 ust.1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2008 r. Nr 199 poz. 1227), mogły wnosić uwagi dotyczące projektu zmiany studium.

Na podstawie art. 11 pkt. 10, pkt. 11, pkt. 12 ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2003 r. Nr 80 poz. 717 z późn. zm.) Wójt Gminy Ryjewo rozstrzyga o sposobie ich uwzględnienia w projekcie studium. Na podstawie art. 11 pkt.12 ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2003 r. Nr 80 poz. 717 z późn. zm.) Wójt Gminy Ryjewo przedstawia Radzie Gminy w Ryjewie listę nieuwzględnionych uwag, o których mowa w art. 11 pkt.1 ustawy.

Do projektu zmiany studium wpłynęła jedna uwaga. Uwaga została uwzględniona.

.....
Przewodniczący Rady Gminy w Ryjewie